

Српско удружење Ћирилица

СРПСКИ ЈЕЗИК И ЋИРИЛИЦА ДАНАС

Овај број **Српског слова** посвећујемо Петру Кочићу поводом 100 година од његове мученичке смрти (1916–2016), једном од оних људи који је кратко гледао, али далеко видео. Изнад свега је схватао значај језика за слободу српског народа коју није дочекао. Народа, који је увек искрено и *сйрасно* љубио *Исйину*, *Слободу*, *Ойацдину* и *збої йоїа остиао слободан* и *неунишйив* као *Бої*, а *йрезрен* и *йладан* као *йас*.

Данас, потреба Срба за људима Кочићевог кова је већа него икад.

Миограї Кочић, уредник

„Петар Кочић је пре сто година први увидео да је притисак на српски језик део свеопштег међународног притиска да се *цео* народ спусти на један нижи екзистенцијални ниво погодан за доминацију и експлоатацију.”

Иво Андрић

Часопис за друштвена питања, националну културу и србистику

Број 4 / О Светом Николи децембра 2016.

СРПСКИ ЈЕЗИК И ЋИРИЛИЦА ДАНАС

Српско удружење „Ћирилица“
Београд, 2016.

Петар Кочић

МОЛИТВА

Несрећан си, Народе мој, биједна си, Отаџбино моја!
Знам ја и осјећам невоље твоје и црни чемер, што ти је стегао душу твоју.
Знам ја то све и осјећам, али ме не дају пјевати
о срећним данима минула времена,
али ми не дају кукати над општим јадом твојим.
Народе мој заробљени и кукавна Отаџбино моја!
Немилосно ме тјерају с гробља, шибају ме страшно и ријечи ми у грло
стају.
Гробови остају непојани ријечима чистијем, непокапани сузама
искренијем,
а мајке сиње неутјешене утјехом благом,
па се буну у љутој срџби и божје и људско срце,
и мртва се тијела у мртвачкој одори дижу из неоплаканих гробова
и оглашују се језивим јауком и лелеком,
да душа у човјеку протрне и премрзне.
О, Боже мој велики и силни и недостижни,
дај ми језик, дај ми крупне и големе ријечи,
које душмани не разумију, а народ разумије,
да се исплачем и изјадикујем над црним удесом свога Народа и Земље
своје.
Поклони ми ријечи, Господе,
крупне и замашне ко брда хималајска, силне и моћне ко небески громови,
оштре и језиве ко свјетлице божје, и тирјанима неразумљиве
ко што је неразумљива сфинга египатска роду човечанском.
Дај ми те ријечи и обдари ме, Господе мој,
тијем даром својијем великијем и милошћу својом неизмјерном,
јер ће ми срце свенути,
јер ће ми се душа од превелике туге и жалости разгубати.

Петар Кочић

МИСЛИ О ОТАЏБИНИ

Отаџбина је веза која нас спаја са људима нашега рода и језика, било да припадају прошлости или будућности, било да живе у садашњости. Отаџбина је њива на којој се непрестано сије и жање: ми жањемо што су сијали наши преци, а сијемо да имају шта жети наши потомци. Без отаџбине не бисмо имали предака, а без њихових тековина, ти би био исто онако убог и биједан као што су дивљаци. Упамти добро ово: ако ми сви припадамо отаџбини и она припада свакоме од нас, без тога нема ни узајамности ни узајамног повјерења међу грађанима!

* * *

Ма гдје био треба да уживаш исту безбједност као и у отаџбини и да имаш увјерење да за тобом стоји отаџбина, готова да те свом снагом заштити. Чим нестане правила један за све, сви за једног, отаџбина је само једно обично име. Отаџбина је као свако живо тијело, чије здравље зависи од радљивости удова; чим удови раде рђаво и тијело опада; раде ли добро и оно је здраво. Буди радан и вриједан члан отаџбине, једном ријечју, буди оно што треба да будеш: частан човјек.

Десанка Максимовић

БАЛКАНАЦ

Не стидим се што сам,
како ви велите,
варварин са Балкана,
тла прљавштине и буре.
Чујте сад,
и код нас има неке
вама непознате културе.

Ви прво испитујете и сумњате,
далеки сте и од рођених синова,
за трпезу своју
не посадите сваког туђина;
ви можете да пијете
а да сваком не пружите
чашу вина.

А код нас су још стари обичаји груби:
ми пуштамо сваког под своје слеме,
код нас се још и с намерником људи,
код нас се подвизи због гостољубља чине;
код нас сваки човек има
читаво племе
пријатеља и родбине.

Ви, доиста, имате
неколико милиона Христових кипова,
на сваког човека по једнога,
имају га друмови и поља, апсане и школе;

а код нас, кад људи верују у Бога,
у себи га носе,
и тихо му се,
скоро у сну, моле.

Ви, истина, за сваки кут живота
имате справа и машина,
све сте срачунали и све знате;
изуми су ваши за дивљење;
а ми још имамо старинске алате,
али све је код нас још здраво
и природно као глина:
и умирање, и рађање, и живљење.

Ви имате читаве збирке
правила и наука о слободи,
о свему се код вас пише и приповеда;
али ми и по неписаним законима
слободно живимо
и неког природног држимо се реда,
слично огњу, ветру, и води.

Код вас је, збиља, све тачно прописано,
како се једе, говори, облачи;
а ми, кад говоримо, вичемо
и машемо рукама,
и чорбу гласно срчемо,
и у рукавицама смо као на мукама.

Све је код нас заиста просто:
обућу носимо од свињске коже,
пуно је код нас сељачких
навика и ствари;
и краљевски преци наши
доиста су били говедари.

Народ наш, збиља, у гневу може да коље,
руши и пали;
али ми нисмо они што смишљено тлаче,
ми не сматрамо да је свет цели
наше поље;
ми не бисмо поднели
ни урођеник прашуски да због нас плаче;
душа нам је пространа,
иако смо бројем мали.

Бранко Драгаш

ПРОМЕТЕЈ СА ЗМИЈАЊА

На стогодишњици обележавања преране и трагичне смрти великог и генијалног, српског, поетичног писца, врцавог и непокорног Петра Кочића /1877-1916/, народног трибуна, побуњеника, отпадника, аристократе духа, босанског мученика, страдалника и мученика, који је за живота више прогањан, осуђиван и кажњаван, више гладан и сиромашан био, него што је признања добио и основних услова за живот и рад имао, на тој стогодишњици обележавања смрти Прометеја са Змијања окупило су у САНУ једва стотинак људи да, у полупразној сали, обележе, како тако, један изузетан и непоновљив, херојски живот. Ако се у престоници српства сакупило, у сали наше највише научне и културне институције, једва стотинак поштовалаца дела Петра Кочића, док су у Кнез Михајловој, по лепом и сунчаном октобарском дану, шетале хиљаде доконих људи, само у оближњем ресторану и кафићу је седео двоструко више људи него што нас је било у сали, онда је то довољан доказ да је наше српство озбиљно угрожено и да све што нам се дешава данас и трагедија у коју смо допали није никако плод некакве тамо случајности или, пак, нечије паклене завере против нас, исправних и недодирљивих, непогрешивих и таштих, него озбиљног стања духовне болести наше нације. Важно је да то констатујемо и да знамо где се крије наш главни проблем. Без тога сазнања не можемо да очекујемо да ће се било шта променити у нашем болесном друштву, ако се ми, као главни кривци за нашу националну пропаст, напокон не тргнемо, пробудимо, дођемо себи и почнемо из темеља, јер тако једино можемо да успемо, све у болесном друштву из темеља да мењамо.

Зашто одавање почаста једном изузетно храбром и моралном интелектуалцу, који је припадао искључиво себи и који је, из своје унутрашње чисте природе, ломио све заблуде и предрасуде друштва у коме је патио, зашто тај непоткупљиви и буновнички живот није био интересантан хиљадама студената београдског универзитета који су, тога дана, када је сала у САНУ била полупразна, бесрамно трошили своје слободно време на ситне, мале конформизме комерцијалне цивилизације у распадању? Шта је то било толико важно у универзитетском животу београдских студената да се нису појавили у сали САНУ и одали

почаст једном даровитом и храбром писцу? Да ли су били негде на барикадама? Уличним протестима? Где је било неколико хиљада њихових професора? Које су они каријере и тезге јурили, када нису стигли да, макар на кратко, покажу да се диве Прометеју са Змијања? А остали наши академици? Где се они изгубише?

Како сам већ завршавао поновно читање сабраних дела Петра Кочића и његове биографије из пера Теодора Крушевца, све у намери да, свима који прате мој рад, поготово младим људима, који се не мире са постојећим стањем апатије и безнађа, који желе нешто да мењају у друштву, који су незадовољни и траже путоказе за своје друштвено делање, како сам желео да покажем, на примеру народног трибуна Петра Кочића, какав је живот ангажованог интелектуалца, насупрот малограђанским и естрадним љубитељима свих поредака, који искључиво брину за своје каријере, намештења и редовне приходе, како сам хтео да подвучем јасну разлику између национално ангажованих интелектуалаца, који раде за добробит свога народа, за разлику од данашњих плаћених интелектуалаца, који раде за стране обавештајне службе и интересе држава које нас држе под окупацијом, како сам хтео да укажем, свима онима који траже одговоре на питања – шта да се ради и како даље, којим праведним и слободарским путем треба да крену, онда ме је овај одржани скуп у САНУ само додатно уверио да морам да напишем овај текст о Петру Кочићу, не само због тога што је он то заиста и заслужио, него због свих нас који морамо да се бар потрудимо да научимо нешто од њега, ако већ не можемо да будемо налик њему.

Нећу се, дакле, у овоме есеју бавити књижевним радом Петра Кочића, који претходи Андрићу и који удара темеље Андрићеве поетике, мисаоност и животна дубина реченица, једноставност у изразу, динамичност радње, сложена структуралност обичних јунака из народа, драматична историјска ретроспективност и уска повезаност са судбинама људи других нација и вера, лирска поетичност у описима, уздизање из обичног, малог живота и успостављање филозофских начела о смислу и суштини живота, нећу у овом есеју да се бавим ингинозношћу сатире о ЈАЗАВЦУ, нити о духовитим алузијама СИМЕОНА ЂАКА и његовим визионарским пророчанствима о судбини Босне, сталној потреби да Босна има господаре и окупаторе, нећу ни да пишем о МРАЧАЈСКОМ ПРОТИ, који не мари за читав свет, који се, као неки наш разочарани савременик, повукао из света, затворио и подивљао, са изгледом прачовека, који је свој живот удавио јер га је довољно спознао, нити ћу писати о кметском поробљавању и смрти у ГРОБУ СЛАТКЕ ДУШЕ, него ми је намера да проговорим о Петру Кочићу народном трибуну, ангажованом интелектуалцу, националном борцу за слободу и правду од сваке окупације, праведнику, човеку са необичним осећањем за правду и меру, душевном и добром, социјално утемељеном и одговорном, народном посланику који је, пре више од сто година, уочио све лоше особине демократије, пише о лажном парламентаризму, критикује бирократизам државних институција, затуцаност аустријске администрације, суровости турског режима, устаје у одбрану нашег угњетеног, поробљеног, експлоатисаног и превареног малог човека, без обзира на верску и националну припадност, пише о великим порезима, велеиздајничким парницама, бошњаклуку босанских ага,

аграрном питању, слободи кметова, бахатом архимандриту, беди сарајевских беледија, рђавим и штетним обичајима у нас, о језику у законским текстовима, о радничком питању, о обавези основног образовања, о шумском праву, о чиновничким питањима, пише и говори побуњени Петар Кочић не штедећи себе, никада не мислећи на себе, него само на то да се онемогући чињење неправде, пише и говори непрестално и упорно, гласно и наметљиво, крик његов одзивања на прелазу векова као крик праведника у пустињи људског духа, пише и говори не правећи никакве калкулације и договоре, одбија било какву могућност да буде поткупљен и умирен, да легне на руду, да постане послушан и кооперативан, пише из дубине своје напаћене крајишки душе и сања о слободном и праведном друштву у коме неће бити сиротиње, беде, глади, просјачења, понижавања, ратова и робовања, него ће се ослобођени човек, образован и делатан, уздићи до ослобођене и праведне заједнице.

О томе и таквом Петру Кочићу данашња српска младеж ништа не зна, јер ништа не знају ни њихови родитељи, нити родитељи њихових родитеља, ни родитељи тих родитеља, па се тако то уклето незнање протеже све од Кочићевог доба, који генерацијама остаје познат само по ЈАЗАВЦУ, који се учи површно и глупо, како је један одважни и речити сељак успео да се спрда са моћном Царвином, чиме се доказује наше, српска интелигенција, инат и врцавост, док нам потпуно остаје непознат писац који је створио тог Давида Штрбца, који му је удахнуо душу и речитост, који га је довео пред царске судове, на историјску позорницу, да проговори на линији народне здраве памети и своје поробљене душе, да поручи свету да не пристајемо на насилну окупацију и анексију, да желимо да живимо слободни у сопственој држави и да пишемо својим матерњим језиком. Писац који је написао и друге вредне приповетке о страдању крајишког човека, који нам је приближио сву несрећу тог нашег сабрата у Христу, писца који је био народни трибун, народни посланик и народни човек, морална вертикала, Прометеј са Змијања, који се усудио да први упали ватру слободе у босанскоме тамноме вилајету, који је први подигао, високо изнад своје уцењене главе, упаљене бакље слободе и пркосно, не плашећи се одмазде, осветлио поробљеним народима пут њиховог спасења. О таквом Петру Кочићу српска младеж ништа не зна, јер о таквом Петру Кочићу им ништа не говоре њихови учитељи, наставници и професори, не говори им ни српски интелектуалци о животу и страдању тог крајишког Прометеја, тог горостаса и лучоноше, јер такво жртвовање за добробит свога народа данас више није у моди тој самопрокламованој српској паланачкој квазиелити, стиде се Кочићеве моралне вертикале, сиротиње и гладовања, окрећу од њега главе скоројевићи и каријеристи, балкански помпадуре и помпадурке, мега доктори наука, наши естрадни академици, лажни парламентарци, прорачунати политички олош и којекакви свештеници у скупим и луксузним лимузинама, стиде се да проговоре о Петру Кочићу, његовом мученичком животу и посвећеном и преданом раду, његовој Голготи и разапињању, страхују да проговоре, јер је то врло опасно, субверзивно, разарајуће и анахронично за тоталитарни режим, који се плаши сваког креативног и личног мишљења умних људи, који нису под њиховом строгом контролом и надзором или који нису плаћени да раде за њих.

Уосталом, мисле ти друштвени паразити, што непрекидно сисају свежу крв нашег народног бића, зар тај исти Петар Кочић није потпуно полудео и зар није завршио у душевној болници, где је, на крају, у августу 1916.године и умро? Па, како онда, опет се они правдају, да говоримо о његовим разарајућим идејама против сваког тоталитарног систем и против сваке окупације, макар она данас била проглашена и за унутрашњу окупацију, када је тај наш славни писац, то му бар још не споре, није, ипак, завршио у лудници? Зар није овако боље да се само велича његов књижевни рад и да се о његовој политичкој борби за промену друштва и његов сталан мукотрпан рад на рушењу тоталитаризма ништа не пише и говори? Зар није боље да се та епизода са лудницом једноставно заборави?

Није добро!

Не сме да се заборави!

Зашто да кријемо да је Петар Кочић полудео?

Морао је да полуди каквим животом страдалника је био осуђен.

Морамо да објаснимо како је Петар Кочић доспео до луднице и које натчовечанске муке је крајишки Прометеј са Змијања морао да издржи, док га невоље, којима је непрестално, све од рођења, био изложен нису приковале за болесничку постељу и док, на крају тог трновитог Божијег пута искушавања и страдања, потпуно несхваћен, остављен и напуштен, није подлегао Танталовим мукама и коначно, на радост оних којима је правио велике проблеме и које је узнемиравао у њиховој грађанској коректности, веома млад напустио земаљски свет и преселио се у царство небеско.

Разлика између обесног и бахатог, размаженог Зевсовог сина Тантала, који је живео у благостању и охолости, који је себе почео сматрати натчовеком, који је постао надобудан, уображен и сујетан, који је тајне богова са Олимпа кришом преносио смртном свету, делећи нектар и амброзију да би постали бесмртни, и нашег Прометеја са Змијања, бесмртног Петра Кочића, који се родио 29.јуна 1877.године у селу Стричићима на висоравни Змијање, у време када је у босанској земљи пламтео оружани устанак, годину дана пре Берлинског конгреса, када су европске силе одлучиле да погазе вољу нашег слободарског народа и дозволиле су да Аустрија окупира Босну, Кочић је о тим аустријским жандарима са црвеним капама писао као о правим варварима, признаје да никада није видео тако окрутна и одвратна лица, разлика је, дакле, била у томе што је Кочић рођен у сиротињи и беди српске задруге, где је живело 36 чељади, није запамтио мајку, која је умрла на порођају са млађим братом, када је имао само две године, па је његов отац, поп Јован, када се та несрећа догодила, скрхан болом отишао у манастир Гомионицу и тамо се замонашио и постао монах Герасим, разлика је у томе што се Кочић јавно побунио и што ништа није кришом радио, него је своје идеје о слободном и праведном друштву, о праву народа на самоопредељење, желео да пренесе на своје сународнике и желео да оствари за свога живота све своје младалачке снове. Кочић није из охолости желео да постане надчовек, изазивајући гнев богова, него се из љубави према свом роду и свом завичају, кроз жртвовање, уздигао до бесмртности. Запалио је вечити пламен живота и

осветлио је својом бакљом све мрачне углове наше босанске окупације, унео је светлост у поробљене босанске душе и охрабрио је тог босанског кмета да мора да устане у одбрану свог људског достојанства и свог права да управља својим животом. У задружној кући, под надзором бабе Виде, без оца и мајке, патријално васпитан, научен је да поштује колективну вољу, живео је међу суровим горштацима меке душе, који су обучени да војују и да се заједно боре за свој опстанак, да трпе и подносе све недаће, живео је, све до своје десете године, када се формира карактер детета, у друштву чобана, слушао је приче о змијанским јунацима, који су бранили народ и народно право, дивио се њиховој храбрости и довитљивости, њиховом смислу за хумор и заволео је тај једноставан, поштен, слободарски и пркосни крајишки дух, кога је верно приказао у својим делима и кога није желео да се ослободи у своме краткоме животу.

Његово школовање почиње у манастиру код оца, где остаје две године, тамо је био задојен традиционалним и националним романтизмом позних следбеника Вука, али та љубав према поробљеном народу и отворена мржња и противљење према страном, аустријском завојевачу, временом се претворила у социјални протест против сваког поробљавања и угњетавања. У православној школи у Бања Луци и касније у гимназији у Сарајеву, осетљив и лако увредљив, Кочић почиње да се разочарава у школу, напуштају га све ђачке амбиције, долази у сукоб са школским властима и лојалним принципима васпитавања тадашње омладине, све то нагло одбацује са презиром и гнушањем, руши наметнуте каноне, уверен да се таквим одгојем младежи не може да постигне слобода, почиње да се опија у локалним кафанам и да се на националној основи сукобљава са аустријском влашћу, са Хрватима и Муслиманима, са професорима, са свима који су служили или прихватили окупацију, који су се мирили са поробљавањем, што је резултирало да га, прво, истерају из гимназије, а, потом, 4. маја 1895. године да га протерају из Сарајева у Бања Луку.

Кочић је касније, када је дошао у Београд, објашњавао да су га истерали из сарајевске гимназије извесни професори, који су га провоцирали и који су, како истиче, дирали у његову светињу, оно што је било најсветлије у његовом животу – ослобађање домовине од окупатора и уједињавање раскомаданог српства. Пошто више није могао да се школује у Босни, прешао је, обузет слатким и нејасним осећањима, како је писао, у престони српски Београд, задивљен чињеницом да је ступио на слободну свету српску земљу. Међутим, тешке материјалне невоље у којима се нашао и константно немање новца за основне животне потребе, немања новца да се прехране и да изнајми стан, глад, спавање по клупама и парковима, тежак и чемеран живот, живот у коме је био више гладан него сит, дешавало се да по два-три дана није имао хране да окуси, стално протериван од стране жандара као да је скитница и просјак, све је то болно утицало на Кочића да је помишљао тих дана и на самоубиство, само да би учинио крај толиким патњама.

Прелазак у Беч на студије му је донео велику књижевну популарност, јер се његов таленат најбоље изразио у његовим објављеним књижевним делима, ЈАЗАВАЦ се читао на поселима наше омладине, али он је врло брзо дошао у

сукоб са српским представницима аутономног покрета у Бечу, онима које је финансирао ПРОСВЕТА, јер није веровао у њихово естрадно, парадно и јалово српство, које је било задојено епском митоманијом, певањем и рецитовањем, које није било оперативно, конкретно, организовано, практично и борбено, које није познавало сву беду и сиротињу нашег поробљеног човека и које је било далеко од свих народних потреба и захтева. Кочић је својим животом био уткан у дух српског народа и тај дух је носио са собом као неки ореол, који га је издвајао од осталих студената и националних бораца, што се најбоље види у тренуцима када је први пут допао затвора у Бечу, због неке туче, није имао пара да плати глобу и морао је да остане неколико дана у полицијском затвору, где се спријатељио са радницима да су га они одушевљено љубили када је напуштао затвор.

То невероватно истанчано осећање за друштвену правду, тај сензибилитет према малом и поробљеном човеку, та потреба да се по сваку цену брани његова слобода и правда, да се помогне онима који су немоћни и угњетени, да се социјално заштите њихови животи и њихова права, та жеља да се својом личном физичком снагом стане, у уличним окршајима и на универзитету, на страну словенских студената, који су били у правом рату са германским студентима, нетрпељивост је била огромна, све то што је Кочић имао у себи, што је носио из свог Змијања, чега се није стидео, што је отворено и бурно показивао, све је то данас нашим размаженим студентима, конформистима и каријеристима, потпуно страно. Можемо ли да замислимо данас да се студенти Београдског универзитета сукобе на улици са полицијом једног издајничког и окупаторског режима, који годинама намерно уништава Србију и који отворено ради за стране тајне службе, да се сукобе у уличним немирима, покушавајући да спрече даљу распродају државе и биолошко уништавање остареле нације? Можемо ли да замислимо да се на тим уличним демонстрацијама нађе неки српски талентовани писац? Искрени да будемо, мислим да је то данас немогућа мисија. Данашњи апатични студенти, убијени у појам, заинтересовани су само да се, што пре, запосле у државној установи, да им буде лакше, или да оду из земље, у којој, према њиховом мишљењу, нема никакве будућности, тако да ни не помишљају да се боре, не само за боље друштво, него не желе да се боре ни за себе. Друштвена борба је данас потпуно обесмишљена. Млади су уверени да се борбом ништа не може да постигне, да је свака борба узалуда и због таквог животног става иду линијом мањег отпора, линијом незамерања, непротивљења, сагињање главе и гледања свога посла. Посла кога немају, кога ни не могу да добију, јер се не могу нагомилани друштвени проблеми никада да реше ако свако гледа само своје интересе и ако само мисли на себе.

Петар Кочић никада није мислио на себе. Себе је увек стављао у службу националних интереса. Овенчан младалачком славом као талентовани књижевник, он је у Бечу, крупан и снажан, прави крајишки горштак, учествовао у многим студентским тучама, није хтео никоме да се склони и покори, него је разбијене главе бранио све словенске студенте, замерајући и критикујући чешке студенте да су измакли док су трајале борбе са германским буршевима. Према извештајима аустријске владе, Кочић је био покретач и коловођа многих студентских

протеста, објавио је и осмислио први студентски меморандум против Калајевог режима у Босни и Херцеговини. Тај меморандум је одјекнуо у јавности и Кочић је отворено говорио о босанским приликама, тврдећи да Аустрија није извршила обавезе које је преузела на Берлинском конгресу, нарочито није ништа урађено на аграрном питању, које је остало нерешено.

У Бечу је Кочић живео још сиромашније и теже него у Сарајеву и Београду, оскудевао је у свему и гладовао, није имао средстава за основни живот, није хтео да тражи стипендију, помагао му је, колико је могао отац, постоји писмо које је послао оцу да „ три дана нисам крушне мрве ставио у уста“, да би у писму Богдану Поповићу у Београд од 25. јануара 1903. изнео: „ гладан, го, бос, с пропалим прстима кроз ципеле ходам по Бечу и сјећам се детињства.....по три дана буде да ништа вруће не окусим. Али ја сам ЗАДОВОЉАН, јер сам САМОСТАЛАН, НЕ БЕНДАМ НИКОГА, ОСИМ ОНОГА КО ПОШТЕНО МИСЛИ И РАДИ“. Колико му је тешко било у Бечу, најбоље показује његово писмо једном пријатељу у коме је песнички искрено написао да „ У УШИМА ОСЕЋАМ ШУМ ГЛАДОВАЊА“.

Сукоб са српским народним вођама почивао је на Кочићевом уверењу да су српске вође, бранећи своје трговачке интересе уместо интереса народа, ограничиле народни покрет, да су га подредили искључиво себи и својим себичним интересима, крили су се под именом народних првака и говорили су о некој народној борби, док су, уствари, били заступници профитерских интереса српске чаршије, избегавали су конфронтацију са окупаторима, па их је Кочић оптуживао и нападао да су издали народне интересе, да су криви што се народни покрет изродио и компромитовао, износио је све то јавно и отворено, директно, износио је то у време када је српски народни покрет и народне вође имале велики утицај у народу и када су се наметнули као једини заступници народних интереса. Кочић је видео да је народни покрет улазио у фазу налажења компромисних решења и да су народне вође пронашле своје личне интересе за вођење једне такве калкулантске политике, па је први устао, без устезања, да народне вође оптужи да су „ аршинције и рачунције“, да не могу да воде народну борбу, јер им то њихови уносни послови не дозвољавају, због којих се додворавају туђинској власти. Он није само критиковао такву политику народних вођа, него је понудио и нова решења за вођење народне борбе за ослобођење од окупаторске власти.

Таквим својим јавним ставовима, Кочић је отворено замерио сујетним и уображеним народним вођама, оголио је њихове политичке лажи и приказао их као обичне мешетаре и шибицаре, варалице народа, који нису радили у интересу српског народа у Босни, него искључиво у свом личном интересу. Због таквог става, имао је великих проблема са народним вођама, није могао да добије стипендију, није могао да добије никакву финансијску помоћ и постао је жртва свог исправног политичког погледа.

Зар нам све ово није познато?

Шта се то променило до данас?

Ништа. Нажалост, ништа.

Критике које је Кочић изнео на рачун народних првака могу се данас презети и потписати када говоримо о политичком олошу који деценијама воде Србију у пропаст.

Кочић је уочио да се чаршија, одмах након окупације, одвојила од народних маса и склопила савез са муслиманским беговима, прихватила је нагодбу са њима, почела је да послује са њима и издала је сељаштво, одустали су од захтева за решавање аграрног питања, ујединила се са феудалцима и наставили су да заједнички експлоатишу сиромашни народ. Наглашавао је да је проблем народног покрета био у томе што се све окретало око истих личности, који су се представљали као народни борци, док су предузимали, како је писао, млитава и бескичмена политичка ходања и шетње од града до града, политику корпоративних фотографисања, одушевљених дочека и испрезања коња испод кола, исте политичке личности које су наметале своје пословне интересе, док није било наметнуто питање ПРИНЦИПА и НАЧЕЛА. Он је инсистирао да се таква погубна политика народних вођа прекине, политика која се заснивала на њиховим препуцавањима и трвењима, политика која је омогућавала народним вођама да се отимају око тога ко ће да добије „масне лиферције и концесије“, ко ће више да се додвори окупаторској власти, народне вође нису имале „ни способности нити политичке чврстине, нису били јасног и прекаљеног убеђења, па је било потпуно разумљиво што су били врло згодан и подесан материјал за цјенкање, опортунизам и склапање разних компромиса са властодршцима, из којих је резултовала грдна штета за опште народне интересе“.

Зар се све ове речи данас исто не могу да напишу за политичке вође у Србији?

Зар све ово не може да се напише за поткупљиву и естрадну српску интелигенцију, која је издала и продала свој народ?

Упорно покушавам у српској јавности да наметнем мишљење да се, ради добробити државе и нације, мора да уједињују сви који заиста желе добро Србији, не, како се до сада радило, удруживања око банде суманутих лидера и уцењених лидерчића, психопата и криминалаца, пробисвета, ниткова, олоша, бараба и шибицара, који се, жељни власти, моћи и новца, брзо договоре са свим властодршцима, него да уједињење буде око нових политичких идеја, које ће се зајимати на договореним и усаглашеним политичким принципима и начелима.

Нажалост, упркос мом великом дугогодишњем јавном раду, упркос сталним и силним покушајима, залагањима и труду да извршимо неопходно уједињавање српске интелигенције око тих политичких идеја, принципа и начела, нисам успео у својим намерама и српска интелектуална јавност је остала паланачки расцепкана, малограђански подељена и конформистички незаинтересована да се жртвује за неке нове принципе у свом јавном политичком раду, принципе који би донели преображај болесног и разореног српског друштва.

Кочић ме је само уверио да није завршена наша национална борба око освећивања и описмењавања Срба, да је данас, када имамо на сцени глобални корпоративни фашизам и када је потрошачки индивидуализам потпуно обесмислио човекову хуманистичку природу, та борба много тежа и опаснија, јер је

окупатор перфиднији и подлији, није дошао директно да нас он окупира, него се користи домаћим издајницима и конвертитима да успостави тоталитарну унутрашњу окупацију. Наша национална борба тек мора да почне и она, понављајмо Кочићеве речи, не сме да се води око тога да ли се окупљамо око овог или оног провинцијалног лидера, да ли подржавамо овог или оног сујетног лидерчића, него наша национална борба за темељан препород српске нације и суштинску промену тоталитарног система у Србији мора да отпочне објављивањем нацији нове политичке идеје, нових политичких принципа и нових политичких начела. Уколико тога нема, могу сада да напишем, на основу историјског искуства, наставиће се даље пропадање државе и нације. Наравно, нову политичку идеју, принципе и начела мора да носе и нови људи који буду ушли у политику и који ће разумети своју историјску улогу, који ће се посветити извршавању својих историјских задатака и који ће се, ако то буде требало, историјски жртвовати за утемељавање и успостављање те нове политичке идеје, не тражећи, као против-услугу за тај свој историјски задатак, апсолутно ништа.

Поверење народа, које је данас изгубљено и прокоцкано, нове народне вође морају да стекну само тако што ће својим личним примером показати каквом друштву стремимо, што неће калкулисати и провлачити своје личне интересе, што неће унапред тражити државне функције и привилегије, што се неће директно укључити у вршење власти, неће мешетарити и шпекулисати, манипулисати народом, који ће се придржавати искључиво моралних начела у политици и који ће бити спремни да, без роптања и узбуњивања, поднесу жртву за свој народ. Ако тога нема, нема ни државног нити народног препорода. Не могу нове политичке идеје, принципе и начела да носе стари, затровани, оболели политички лешеве, које морамо да покопамо у прошлост, на које више не смемо да се враћамо и осврћемо, њихово време је давно прошло, него морамо да се окренемо будућности наше умируће нације.

Кочићево начело да поштује само оне који поштено мисле и који раде у народном интересу, треба да буде политичко начело свих грађана Србије. Треба да буде политичка идеја водила за све оне који хоће да управљају судбином Србије. Начело кога ће сви грађани Србије плебисцитарно да усвоје и да га се придржавају када буду учествовали у политичком животу. Ако успемо да добијемо такве одговорне и просвећене грађане Србије, ако успемо да образујемо и подигнемо такве мислеће и бунтовне, непокорне и пркосне Србе, онда нећемо правити овакве катастрофалне историјске грешке у политичком одлучивању, нећемо бити заведени од слаткоречивих политичких превараната, нећемо бити лаковерни, поводљиви и глупи да наседамо на њихове форе и фазоне, на њихова политичка и маркетиншка спиновања, него ћемо, окренути правим историјским вредностима и људима од историјског значаја, попут нашег Прометеја из Змијања, успети да узмемо историју у своје руке, успети да организујемо своју државу према нашим политичким начелима и принципима и успети да, упаљеним бакљама слободе, осветлимо пут нашег издјављења из садашње трагедије.

Кочић је доследан у заступању народних интереса, отворен је када говори о нашем политичком животу, руши све оне лажне ауторитете, који су се

намножили у паразитском и привилегованом слоју званом – „народне вође“, због чега ће имати великих проблема, али његова силна искреност, оданост народним принципима, жарка жеља да се народи у Босни ослободе наметнуте окупације и болног ропства, његов велики рад на просвећивању неугого народа, обрачун са политичким преварантима и мекушцима, залагање за нове политичке идеје и принципе, који ће служити искључиво народним интересима, његово жртвовање, непоткупљивост, искреност и истрајност у борби за остваривање народних права, све је то он урадио како би обележио и осветлио пут којима треба да иду будући народни трибуни, борци за народне интересе, без обзира на све недаће и тешкоће које морају на том трновитом и опасном путу уздизања да поднесу.

Хоћете да будете народни представник?

Одлично.

Следите пут Петра Кочића. Угледајте се на њега. Живите његове политичке принципе.

Ако то не можете, извините, немојте да нам трошите драгоцену време, не можете да будете народни трибун. Не можете да заступате народне интересе, јер нисте испунили основне услове да постанете познати и признати народни борац.

То је политичка мера коју сваки народни представник мора да испуни, уколико хоће да добије поверење и веру свога народа.

Кочић је апсолвировао философију у јуну 1904.године и већ је у септембру био у Београду, јер за њега више није било живота у Босни, али његов живот у Србији, његовој земљи снова, био је несношљив, јер је његово сиромаштво било ендемско и његови књижевни пријатељи су били забринуте да патње, јад, незгоде и беде не угрозе живот талентованог српског писца. Један његов књижевни пријатељ је написао: „да ли је заиста могуће да је тога човека презрела и немилосрдно одбацила његова отаџбина којој је он све дао“.

Од почетка фебруара 1905.године добио је посао као професор српског језика и књижевности у гимназији и учитељској школи у Скопљу. Био је омиљен међу ђацима, будио је код њих љубав према слободи и отаџбини, говорио је са њима као другарима, учио их да буду достојанствени и борбени, да бране своје мишљење, да се супростављају тиранији и да реално посматрају на прилике у којима су живели. Због таквог свог става је био изложен великим нападима и притужбама, али су највећи проблеми настали када је написао текст у „Политици“ – ЈЕДНА ФАМОЗНА СВАДБА, где је напао администратора српске епархије у Скопљу, архимандрита Саву, због тога што је у Тетову наредио да се 42 српске куће потпуно испразне, док 28 кућа треба да буду у припреми, како би он сместио своје силне госте, који су долазили на свадбу његове кћерке, која се „удаје за фанатичног бугарског присталицу“. Кочић је протестовао што српски свештеник тако поступа са српском сиротињом, што је бахат, што „удајају гочеви, јаучу зурле, цвиле ћеманета, шуште свилене димије златом сувим извезеним“, што је све било без укуса и просто и то је јавно критиковао. Реакција београдске чаршије је била да се казни пркосни Кочић, зато што је вређао

српску ствар и њене званичне представнике. Због тога је незаслужено кажњен и премештен у Битољ, што он није хтео да прихвати, побунио се, напустио је самовољно службу у Скопљу и вратио се у Београд, да се расправи са министром, али је, због неизвршавања наређења о премештају, актом министарства од новембра 1905.године отпуштен из српске државне службе. Губитак државне службе и неправда која му је учињена, направили су прелом у његовом животу и он се потпуно посвећује борби за националне интересе, поново се враћа у Сарајево са намером да организује поробљену и незадовољну српску свест.

О Петру Кочићу најбоље говори полицијски извештај Земаљске владе у коме се, између осталог каже: „ Као фанатичан револуционар, он мисли да је позван да као првоборац стане на чело једног аустрофобског превратног покрета, посвећује своју животну снагу припремању терена за организацију пансрпског устанка у земљи.“

Парадоксално је да о националном ангажману Петра Кочића више знају аустријски полицијски службеници, него уображена и сујетна београдска национална и интелектуална елита, која није стала иза националне дела Прометеја са Змијања.

У наредним годинама Кочићеве говоре, писање и поступци, учествовање у многим акцијама против окупаторског режима, рецимо, говор на гробу студента Владимира Трифковића, у августу 1906.године, у коме је напао режим да је сталним прогањањем, неправдама и преметачинама довела до смрти студента, Земаљска влада је означила као раздражујући, док је Кочићева борба за убрзани процес демократизације земље оцењена као опасна превратничка идеја, усмерена против аустријских државних интереса. Влада га је оптужила да је учествовао у организовању Генералног радничког штрајка 03.маја 1906.године, када је војска пуцала у масу и када су погинула три радника, оптужили су га агитовање и покретање сељачких маса, за њихово повезивање са радницима у штрајку, оптуживали су га за отворену мржњу коју је показивао у својим политичким текстовима према Аустрији, што он уопште није ни крио, па је, услед целокупног његовог политичког деловања, влада формално потврдила 03.децембра 1906.године пресуду о изгону Кочића из Сарајева.

Тако је у СРПСКОЈ РИЈЕЧИ од 10. децембра 1906.године осванула белешка о томе да су Кочића у колима пратили до железничке станице два стражара на коњима, да су три чиновника у униформи и 50 стражара држали ред на станици и да је Кочић рекао, према извештају дежурног кондуктера, да ће се у Сарајеву кроз две-три године вијорити застава српске државе, запретивши да ће он са новим топовима да упадне у Босну и да ће све Швабе најурити.

Дошавши у Бања Луку, Кочић је врло брзо успео да распали бунтовни крајишки дух незадовољног и поробљеног народа, успео је да учествује у обједињавању и окупљању свих српских политичких, интелектуалних снага у јединственој национално-демократској организацији, интелектуалних снага које су имале главни задатак да се супроставе апсолутистичкој и бирократској, аустријској управи, успео је да се придружи јединственом српском политичком покрету, покушавајући да некако помири два супростављена пола: реалне захтеве

народних маса, нарочито сељака и радника, за решавање њиховог тешког и неиздрживог социјалног стања и преке потребе да се одржи, каква таква, некако остварена политичка слога босанских Срба.

Покренувши у октобру 1906.године политички лист ОТАЏБИНА, Кочић је добио велики маневарски простор да објављује своје политичке идеје и тај његов просветитељски рад је снажно одјекнуо у народу. Већ први број ОТАЏБИНЕ је био заплењен због Кочићеве песме у прози ТЕЖАК, што је код народа изазвало опште одушевљење, па лист наставља да пише све оштрије и од прва четири броја заплењена су три. Кочић је прогањан од полиције и оптуживан, извођен на судове, али је он постајао све пркоснији и одлучнији, све борбенији и све популарнији у српском народу, нарочито откако је допао тешке тамнице, јер је на гробу свога пријатеља Јована Поповића у Санском Мосту говор завршио узвиком: „АКО НАМ СЕ НЕ ДАДЕ СЛОБОДА, ДОЋИ ЋЕ ДО БАЛЧАКА И ДО ОШТРА МАЧА!“; док је његова ОТАЏБИНА, на опште запрепашћење окупатора и пословне чаршије, писала: „На Балкану силно мирише на барут. Стога је потребно да српски народ буде спреман како би у предстојећим догађајима могао учествовати. Лозинка је за ово вријеме : Брату брат- Шваби рат!“.

Његово почетно тамновање у истражном затвору од два месеца, како пише, подносио је савесно и беспрекорно, без жаљења и роптања, и то је описао у приповеци ТАВНОВАЊЕ. Интересантно је његово образложење свога тамновања, које је написао у једном писму својој жени и у коме се каже : „наш народ је убијен и сатрвен јадом и невољом, па је НЕКО морао устати и повикнути против силних зулума и неправди, које се над њим непрестално чине“. Али, у затвору у Тузли је проводио тешке дане, јер, раздражљив по природи, долазио је у тешке и директне сукобе са окрутним надзорником затвора, па је ускоро почео штрајковати глађу. Управа затвора је на то одговорила још већим репресијама. Покушавали су да дигну руку на њега, али он се физички супростави, па кад је управа затвора морала да се повуче, јер нису могли да га слома, он је узимао у заштиту и остале затворенике, тако да је једном, бранећи неког затвореника, истукао кључара. Затвореници га памте као духовитог, врцавог и склоног шалама и несташлукима, што је излуђивало затворску управу и рушило јој наметнути институционални ауторитет окупаторске власти.

Анексију Босне 1908.године српско политичко вођство је дочекало неспремно, неодлучно и без јасног става, док су међусобно сплеткарили и избегавали одговорност, под утицајем интереса чаршије, извшена је анексија и једино је Кочићева политичка и књижевна делатност одјекивала као крик читавог поробљеног народа у Босни и Херцеговини. Када је схватио, после доношења устава и формирања Сабора, да више није била могућа његова сарадња са осталим српским групама, због њиховог непресталног маневрисања и недоследности, Кочић одлучује, у интересу народне одбране, да се одвоји од свих и да крене сопственим путем. Његове снажне речи, одлучне, бритке и отворене, одјекивале су све време његове парламентарне активности, све док није доживео почетком 1913. личну трагедију и слом.

Његови парламентарни говори, критика нерационално изграђеног бирократског апарата, који је постао окрутнo безобзиран према народу, његова дослед-

ност у одбрани народних интереса, нарочито интереса сељака и радника, његово залагање за ослобађање кметова, за боље радне услове запослених, социјална заштита најсиромашнијих, његови говори о скупоћи животних намирница, о аграрним питањима, борба против експлоататора народа, без обзира на националну, верску или политичку припадност, борба против богаташа, хонорација и поседника, његова тежња за поштовање демократских принципа и демократске воље народа, његова отворена подршка српском народу у борби за ослобађање Балкана и његов политички и књижевни рад на уздизању и ослобађању српске нације из ропства, све је то допринело да Петар Кочић постане у народу симбол отпора окупацији и светли пример ангажованог српског интелектуалца, који је знао шта му је била света дужност да ради у националном интересу, стављајући национални интерес изнад свог, личног интереса и жртвујући себе за интересе ослобађања своје поробљене нације.

У једном од најбољих Кочићевих кратких полемика БОШЊАКЛУК, писац се оштро обрушио на себични и уски *бошњаклук*, са свом својом одвратном националном безбојношћу и феудалном појудом за сабирање материјалних добара, разних положаја, части и титула, где се не види ни једна једина црта љубави према својој отаџбини и народу из кога је поникао, потпуно одсуство сваке узвишености, то феудално родољубље босанско не прелази границе поседа, које су означене у тапијама, служили су босански феудалци покорно свим окупаторима, послушно и смерно, поштујући свакога окупатора који им јамчио или омогућавао да прошире своје поседе, тако да је тај менталитет те аристократије босанске остао увек исти, неспособан је да се узигне до виших циљева људског живота, јер се код њега све врти око поседа и теферича. Кочић критикује тај *бошњаклук* да никада ништа није створио, ни у културном нити у политичком животу, да је лењ, тром у души, створен да једино живи од туђе муке, да живи од издаје отаџбине и мењао је најинтимнија уверења само да би задржао своје поседе, своје привилегије и свој раскошан живот. Примивши ислам, примио је са невероватном лакоћом у себе нешто тако туђе, тако далеко, тако азијско и не-својствено словенској души и богумилским поимањима, које су до тада тврдоглаво исповедали. После освајања босанске државе од стране окупатора Турака, босански феудалци су издали своју државу, примили ислам, место повеља узели берате и стали у службу султана, а када је Турска почела да пропада, избија из феудалног *бошњаклука* распојасаност и разузданост до крајњих граница људске свирепости. Њихов отпор против реформи није ништа друго него борба једног празноглавог елемента нерада и нереда, који се дигао против свих законитих обавеза према друштву и држави, који је зинуо да узме све и да, за узврат, никоме ништа не пружи.

На почетку 1913.године јавили су се код Петра Кочића први симптоми прогресивне парализе, која се постепено развијала, болест је била неизлечива, али је и његова болест и лечење било сумњиво властима и они су га свуда пратили, па је почетком 1914.године у Земуну, прелазећи у Београд, видео на станици аустријске официре и бесно им довикнуо: „Докле ћете ви више да чепате ову

српску земљу?“. Официри су потегли сабље, али је некако избегнут озбиљан инцидент.

Болесни Кочић је смештен на Душевну болницу у Београду и дочекан је у Србији са великом предусретљивошћу и ретком пажњом, славили су га и као великог српског књижевника и великог народног борца.

Умро је у тору 27.августа 1916.године у окупираном Београду.

Била је то трагично затварање проклетства круга окупације. Рођен је у сиромаштву и окупацији, умро је душевно поремећен у окупацији свете српске земље, којој се безмерно дивио и коју је волио свом снагом свог храброг и пркосног живота.

Петар Кочић је симбол отпора окупацији и тиранији. Научили смо из његовог живота да сиромаштво и беда не могу да буду препрека за предани и посвећени уметнички и друштвени рад. Научили смо да човек може бити задовољан, мада је гладан и сиромашан, само ако је слободан и самосталан. Ако сам управља својим животом. Ако поштује само оне који поштено мисле и поштено раде за друштвену заједницу. Ако се бори за принципе и начела. Петар Кочић нам је показао какав треба да буде народни трибун. То не може да буде свако, него само они изабрани, који могу да носе упаљене бакље слободе.

Прометеј са Змијања је поставио свима нама узвишене циљеве и норме понашања.

Не можемо сви да се успнемо до његове страдалничке величине. Не можемо сви да носимо његову жртву.

Можемо само да га следимо и да упаљену ватру разбуктавамо.

Београд, 14.10.2016.

Проф. др Мирјана Стојисављевић

СРБИ И ВУКОВА РЕФОРМА*

*Зло је мучно данашње поднећи
зло нас бивше ђече у ђамети.
Саво Мркаљ*

ТОТАЛНИ РАТ ПРОТИВ СРБА ПОТПОМОГУТ АНТИСРПСКОМ ФИЛОЛОШКОМ ЕЛИТОМ

1. Гдје сви лажу нико не лаже. У таквом свијету живимо, у коме се проводи системско одвајање од свих предачких учења и религиозних вјеровања, нарочито код православних словенских народа против којих је Запад повео тотални рат узевши православље за мету. По њиховим пројекцијама тај рат цивилизација окончаће се Антихристовом мисијом, у којој ће онај који имитира правог Месију, Господа Бога нашега, Исуса Христа и његов Други долазак, бити устоличен у Јерусалиму као овоземаљски владар свијета.

У томе рату нарочити пострадаше Срби. Одавно одвикнути да размишљају својом главом, дошли су до стадија да `не знају ни ко су, ни одакле су, ни куда ће док им неко из Европе то не каже` (Св. владика Николај)! Тај „неко“ одавно нам је узурпирао право на своје духовне светње, које смо размијенили са западном „браћом“ по језику за звектаве ријечи пуне хињене доброхотности којим одише Бечки књижевни договор, схвативши убрзо како смо грдно покрадени. Бечке лажи попут оне о „научној и методолошкој новини о три конфесионалне заједнице у оквиру истог, српског народа“ те о тзв. „српској“ латиници, на које смо свјесно пристали, тјерале су нас, према ријечима неумрлог Милоша С. Милојевића, те „звјезде некретнице“ на српском филолошком и историографском небу, да `своје сопствено држимо за туђе, а ово друго за своје сопствено

* Текст је уприличен на скупу у Новом Саду у Матици српској, 15. новембра 2016. поводом доделе „Златне књиге“ академику Предрагу Пиперу водећем српском слависти.

и једино¹. Онога Милојевића, утемељивача српске аутохтоничке школе, за кога се причало да је због њега био убијен књаз Михајло, само зато што је хтио да га постави¹ за министра просвете, а што Бечу никако није одговарало; великог родољуба чије су предсмртне ријечи биле: „Браните ... Србство!“

2. Када је вјера наша у питању лакомислено смо у првом сусрету са западном науком која `јуриша на небо` (Св. Јустин Ћелијски) изнијели најскупоцјеније што смо имали, светосавље наше, и трампили га са католицима за братство у језику, а да заузврат нисмо добили НИШТА, чак ни право да језик који им дарујемо да се њиме служе назовемо српским! Потом смо скинули са зида икону Светог Саве, и на њено мјесто ставили аустрославистичког просвјетитеља унијату са турским фесом на глави.

Нашим најљућим непријатељима, правим папским конвискадорима огрезали у „римско-католичкој латинштини“ (М. Будимир) изнијели смо на договарачки сто злато у замјену за којекакве звектаве дрангулије, све како бисмо као просвијећен народ ушли у ту учену Европу, по цијену одрицања од староставне ћирилице, о чему свједочи латинични аутограф на бечком документу. Ако би покоји филолог из српскога рода изложеног испирању мозга случајно прогледао и као у бајци Царево ново рухо, умјесто, достојанственог цара угледао наказну голотињу, био је прибијан на стуб срама и изопштаван из академске заједнице, попут великог Милана Будимира.

На срећу, убрзано се приближава вријеме у којем ће се окончати тотални рат против Срба потпомогут антисрпском филолошком елитом, а српски народ више неће бити третиран од господара хаоса као гојамистичка скупина. То вријеме већ најављују поједици спремни да поруше западне култове у српској култури и филологији који су битно измијенили српско етничко биће, наметањем за критеријума националне самоидентификације језика, а не вјере. У том погледу намеће се питање о идеолошком исходишту тзв. Вукове србистике која никада није била аутохтона национална дисциплина.

Јесу ли нам то србофобни Аустроурари утемељили националну филологију наметањем пропагандног мита о Вуку као горостасу, како бисмо преко ноћи забравили на словенске аутохтоничаре који су доказивали да су Срби утемељивачи подунавске цивилизације?

Креатор историјског мита о Вуку бијаше јозефиниста Јернеј Копитар, који је обећавао оно за шта је унапријед знао да неће извршити – утемељити српску филологију на ползу српском народу. Вукова реформа, вријеме је показало, постављена је била као темељ за провођење двовјековне контроле ума над Србима, жртвама стратегија дрисања сјећања путем образовања. Десила се у преломном историјском моменту када Срби тек што су изашли из турског ропства, упадају у још горе, духовно ропство србомрских Хабзбурговаца који су осмислили програм како да Срби сами од себе падну у ропство западне цркве.

¹ Колика је био сметња Аустријанцима овај несвакидашњи ум посвједочује ултиматум који је упућен послје Берлинског конгреса Србији да ће јој објавити рат не забрани ли учење српске аутохтоничке историјске школе на својој територији.

Од тада, ум светосаваца толико је био митологизован овом нарученом теоријом која је требало да доведе до трајног губитка суверенитета над српским језиком и писмом, књижевноћу, културом и традицијом, да нисмо учавали како нас је латински ум неповратно усмјерио на погрешан пут, уз кидање свих интегративних веза са Истоком и руском једновјерном браћом. Уз све то, створена је од покатоличених Срба вјештачка хрватска нација, васпитавана да мрзи све оне који нису католици², у првом реду „браћу по језику” - Србе православце.

1.

Откад се Србија на Берлинском конгресу уцјеном зарад краљевине која јој је призната одрекла свега што чини њено национално биће, и то без могућности погађања, добили смо да умјесто братства у језику међу јужнословенским народима имамо шарену лажу иза које је стајао тзв. „католички филолошки програм! Имају ли Срби након свега, у времену које долази представе о томе какав би био православни филолошки програм или, просто казано, српски филолошки програм?

Да би се о њему ишта знало мора се у, најмању руку, бити укријепљен у православној вјери, јер Срби и Словени, по казивању Св. владике Николаја, немају никаквог смисла живота нити какву мисију на свету без православља.

Колико су данашњи србисти оправослављени? По ономе како су бјежали од православне самосвијести у вуковско натконфесионално српство, понашали су се као прави секташи који умјесто светосавског национализма подмећу као кукавичјег јајета вуковски језички национализам са његовим препознатљивим папистичко-протестантском флоскулом о Србима сва три вјерозакона. При томе су умјесто Светог Саве путем којег је Србима објављено учење живог Бога Исуса Христа, подметали позападаченог Вука, декларисаног вјерског гркокатолика као идола; чија је водећа улога у прекрштавању српског у хрватски језик до данас остала најстроже чувана тајна, а његов допринос прекидању православног континуитета српске културе најпрећуткиванији податак у нашој новијој културној историји.

Истина је међутим само једна: Вук је био врх завјере против српске православне културе иза које је стајала католичка црква и њена заштитница у Европи, Хабсбуршка монархија. Његово поновно оживљавање у данашњици од стране помагача империје, нато-филолога, у околностима када је пета колона свуда, а под плаштом наводне бригае за српски језик и писмо, указује да се још једном настоји успоставити глобални систем контроле над српском културом од стране анлоамеричке неолибералне елите која Србима и даље намјењује ланце духовног ропства.

² Италијански историчар Ривели Алојзија Степинца назива „надбискупом геноцида“, који је лично насилно покрштавао жртве, о чему говоре многи свједоци који су били покрштени.

ПИПЕР – РОДОНАЧЕЛНИК СРПСКОГ ФИЛОЛОШКОГ ПРОГРАМА

1. „Да бисмо истину успјешно одбранили морамо прво побиједити”, упозорава нас геополитичар Александар Дугин. Утолико би првенствени задатак српског филолошког програма који је у посљедња два вијека био вишеструко издат, био у томе да Срби коначно престану да буду жртве сопствених заблуда те да се у пуном смислу те ријечи врати етничко име српском језику. У околностима у којима се постепено мијења укупно глобално стање које више не води ка униполарности, узроковано духовним васкрсом братске Русије.

У свему томе добра вијест је што наука схвата да је дошло вријеме да се реагује, лоша вијест је што мало ко хоће да направи први корак. На радост српству, онај који је смјело искорачио у простор духовне слободе, ослобођен ропства аустророславизму, управо је наш многопоштовани академик Пипер, зоровијесник српског филолошког програма који почива на српском становишту. Његов приоритет је очување националног писма, не само тзв. Вукове ћирилице, него и познавање црквенословенске ћирилице, као чувара нашег националног идентитета у којој је забиљежено сјећање предака. Професор Пипер је једини од српских филолога који је имао интелектуалне снаге и моралне одговорности да српскоме народу каже спасоносну ријеч о наводном „усовершавању језика српског народног“ путем Вукове реформе чија тајна доктрина гласи:

„Језичка политика аустријског двора у односу према српском језику у границама Хабсбуршке монархије била је оличена у Декрету из 1779. године према којој се Срби у Аустроугарској смеју школовати само на свом народном језику, „илирском”, (а не на рускословенском и славеносрпском), и само на латиничком писму. Та одлука није проведена због великих српских противљења, али је и данас, безмало два и по века после њеног доношења, тадашња аустроугарска језичка политика скоро у потпуности остварена. Срби су тада против те наредбе листом негодовали. Данас многи српски лингвисти и људи од пера гласно или полугласно, с мањим оградама, без ограда или прећутно такво стање подржавају, а тиме прихватају и резултате далекосежно вођене хабсбуршке језичке политике у односу на Србе и њихов језички и културни идентитет.“³ Овако гласи критички став академика Пипера, изнесен у његовој знаменитој књизи студија и чланака *Линџивисџичка слависџика*.

Истовјетне ставове поновиће наш данашњи слављеник и на научном скупу о Вуку Караџићу, у вријеме обиљежавања стопедест година од смрти Вука Караџића (1787-1864-2014), организованом од стране Српске академије наука и умјетности. У поздравној ријечи као секретар Одељења језика и књижевности, скренуће пажњу на ‘очување и развијање здравог српског идентитета у коме посебно место има однос према српском језику’ (П. Пипер)⁴:

„Циљ језичке политике аустроугарског двора у односу на Србе – и у XVIII вијеку, а и касније – био је, пре свега да Србе колико је могуће више, удаљи од

³ П. Пипер, *Линџивисџичка слависџика*, 102.

⁴ П. Пипер, *Живоиџ језика*, 60.

Православне цркве, од једнородне Русије, од културне традиције и на њој заснованог идентитета, тиме што ће се они примрати или приволети, да пишу само на простонародном језику (а не народном, у ширем, доситејевском ⁵смислу, ни славеносрпском) и латиницом (што је учињено указом из 1779, и на друге начине; уосталом, већ је Бечки договор 1850. био написан и потписан латиницом, а српски језик се у њему и не помиње). Колико је до данас тај циљ остварен и какве су њене последице, свако може лако да просуди. Њено остваривање имало је ширу политичку подршку и у време идеологије аустрославизма, затим – југословенства, па „братства-јединства“, а и касније.”

(Вук Стефановић Караџић, 2015, XIII)

Професор Пипер припада најрјеђим представницима српске филолошке елите спремне да спере са себе националну срамоту, и која се не плаши да изнесе забрањену истину о јавним и тајним циљевима Вукове реформе од које српски језик није суверен, зато што му је на срцу добробит србистике, али и русистике у оквиру славистике, свјестан духовног рата који се води против словенског православља, у околностима у којим су Срби доспјели до застрашујуће ниског нивоа језичке и етничке самосвијести која посвједочује општу дезинтеграцију нашег друштва иза које, према професоровим ријечима, „вире нечији рогови и реп“.

- Чији су то рогови и реп?

- Несумњиво, „Великог луткара“ хабсбургизма, словенског латинзатора Јернеја Копитара, који је осмислио и спровео језичку дезинтеграцију Срба уз помоћ свога лутка са дрвеном ногом и турским фесом на глави. Путем реформе Вуку приписане омогућио је да се `најважнија културна тековина српског народа отуђује, присваја или обезвјерује, занемарује или пропада, језик се потискује, а ћирилично писмо постепено губи“, што је све истакнуто у Меморандуму САНУ.⁶

Пиперовски казано, Вукова реформа оживјела је `злodusа националног самопорицања као добровљне промјене властитог идентитета`, који има своју страшну паралелну историја, своје датуме, своје злочинце и своје јунаке, или прије, антијунаке. Стога је први корак ка озбиљењу српског филолошког програма, у околностима `готово потпуног одсуства званичне језичке политике` те `растуће идеологизованости језика и све већег захтјева за политичком коректношћу` (П. Пипер) у томе да коначно спознамо „тајну безакоња“ која се у српској култури и традицији проводила под именом Вукове реформе. Њу је прије четири године, 2012. Србима обзнанио раскајани Предраг Драгић Кијук, иначе вукобранитељ, у својој постхумној књизи „Хришћанство без Христа“.

Ради се о документу од непроцјениве важности у коме су пренесене ријечи јересоучитеља Копитара, написане двадест и три године прије Бечког књижевног договора, 1827. године, из којих је видљиво да је Вук био само кукавичије

⁵ Вук Стефановић Караџић, САНУ, Београд, 2015, VIII.

⁶

јаје Беча у програму распарчавања, католизовања и хрватизовања свега што је српско. У документу се истиче:

„Српска православна црква чувањем старог језика Светог Саве жели сачувати и језичку разлику између римокатоличких и православних Јужних Словена, те би стога, више него икад, Беч морао подржати реформу Вука Караџића, јер се њоме та разлика поништава, а главна препрека за превођење Срба у римокатоличанство биће заувек уклоњена. Овим ће нам Београд, временом, сам од себе пасти у руке.“⁷

3. Ко год од српског рода чује ове реченице може само да се помене библијске истине да ништа није скривено да се неће открити, нити тајно што се неће дознати. Уистину, ђаволски је устрајавати у погрешци од које је једини `спас у покајању и стварном повратку вери прадедовској`.

Као син цркве професор Пипер је доказао да тежи „царству духовне слободе“ (стр.188) те да језичком национализму претпоставља православни национализам „највеће личности у укупној српској историји“ (П. Пипер), коме Срби и данас пјевају: *Свети Саво илачеш са висине, Србин иде мијења за Лајине!*

Катастрофално стање у српској култури у којој `наша интелигенција болује од неврјера, а народ од сујеврјера, према казивању Светог Игњатија Брјанчанинова, стога захтијева „неопходност да се вредновању појединих аспеката дела Вука Караџића приступа изван задатих идеолошких матрица. Уосталом, један од главних циљева историографије као науке јесте да се процеси и догађаји из научне прошлости поново и објективно размотре у светлу нових теоријских и емпиријских сазнања“. На ово је указивао вјечно будни академик Пипер, у својој славној поздравној ријечи за међународни научни скуп организован поводом стопедестогодишњице од Вукове смрти у САНУ-у 2014. године.

Некако у исто вријеме лично сам се обратила српској јавности путем апела предлажући органитовање БЕОГРАДСКОГ КЊИЖЕВНОГ ДОГОВОРА, а за спас српског језика и писма као и српске књижевности од даљег хрваћења, босанчења и црногорчења, по старим напутцима србомрског хабсбургизма.

Приједлог текста договора гласио је:

„Београдски књижевни договор пандан је Бечком и Новосадском књижевном договору којим је Србима на превару био отет суверенитет над српском књижевношћу, српским језиком и српским писмом. Сваки народ па и народ српски треба једну књижевност да има и један језик да има и једно писмо да има. Гледајући како нам је књижевност раскомадана на српску, хрватску, црногорску и бошњачку и још раздијељена по азбуци и правопису, одлучни смо да све учинимо како би се Срби коначно у књижевности сложили и ујединили, а

⁷ П. Д. Кијук, *Хришћанство без Христa*, Рашка школа, Београд, 2011, 379. Упркос овој недвосмисленој цитату, академик Мирослав Пантић изјављује да је Јернеј Копитар „Вуку и нашој култури уопште учинио највеће услуге“. „Били бисмо незахвални кад бисмо велики и несагледив допринос Јернеја Копитара нашој култури тако тумачили, а да не истакнемо његове заслуге“, резулутан је у своме отпадиштву од истине овај Копитарев бранилац из редова САНУ!

ујединиће се у књижевности као и сви други европски народи путем језика српског, једног писма, српске ћирилице⁸ и јединственог правописа.“

Једини који је препознао овај глас вапијућег у пустињи био је управо родоначелник српског филолошког програма, академик Предраг Пипер, који је имао очи да види и уши да чује гдје је лаж, а гдје је истина; спреман да без узмицања докаже нашу истину колико год се суд налазио у рукама супротне стране.

⁸ Како другачије ојачати дух интегралног српства које заговарају нови србисти које тако неодољиво подсећа на југословенство већ заговарањем двоазбучја које директно води у докидање ћирилице, оне исте коју је 19129. `размишљао и предлагао` да укине и краљ Александар како би тако појачао дух југословенства. Толико о овом трагичном српском краљу из масонске династије Карађорђевић.

Добрица Ерић

ЛУТАМ И ПЕВАМ

Лутам по Србији као и некад
Од села до села, од града до града
По Србији наших потамнелих нада
Потуђених чобана и слуђених стада
Лутам и певам, тужан к*о никада.

Градови прождиру градине и њиве
Воћњаке и винограде – своја жива плућа
По пустим селима још цветају шљиве
И јабуке око глувонемих кућа.

Суше се храстови столетњаци, суше
Брестови, кајсије, дуње, оскоруше
А купина, глог и разно растиње без душе
Штркља око старих кућа што се руше.

Кад год се нека стара кућа сруши
У заборављено име и презиме
Она се сруши и у мојој души
Где су све краћа лета, а дуже зиме.

Пресушују извори, стублине, бунари
Гавран дрежди на плугу, а сова на сачу
И кад мраз стеже и кад сунце жари
Иста је студен у песми и плачу.

Нигде да видиш млађег женског створа
Од педесет лета, сем гошће понеке

Ни да чујеш бистри жубор разговора
Па чак ни жубор загађене реке.

Бели момци прежају црне удовице
Запарложена им поља невесела
Онемеле школе к*о мртве кошнице
Зарђало и небо изнад пустог села.

Старице належу квочке у колевке
Жуте као јесење дуње код пушнице
Само гробља живну уз неме лелеке
На летње и на зимске Задушнице.

Ил када нека грешна стара душа прне
Из воштаног костура у плаво безмерје
Па се цела безуде околина згрне
Да ждере до у тамно предвечерје.

А старци што личе на тужне монахе
Беру кукуруз, јабуке и грожђе
И млате презреле шљиве и орахе
Ни у цркву више нема ко да дође.

Расрбљени синови черече и крчме
Прапостојбину – кости и знамења
Својих предака, амајлије српске
Нашим душманима и то у бесцење.

А обезбожене кћери, веренице
Змијског цара што их мази издалека
Бљују по матери својој, бесцветнице
Змијски отров место материнског млека.

На сваком кораку бљешти латиница
Mini market, Gril, Frans, Casino, Sinema
Тек понегде стидно светли ћирилица
Пекара, Суд, Печењара, Погребна опрема.

Покрштавају нам и језик разбраћа
А ми се поново братимимо с њима
Безглави ко пчеле без матице и саћа
Певамо и свађамо се туђим језицима.

Браниоце Свете Земље и Ордења
Нови власници коцкарница власти
Дају целатима, а краљеве подземља
Дочекују и испраћају уз царске почасте.

Сваког дана свету показују мртве
Које стижу српска Суза и освета
Јаме безбројнице где су српске жртве
Крију и од Срба и од целог света.

Моја земља личи на пијану лађу
Усред мртвог мора у које и тоне
Само нам још крчме светле у безнађу
Што веје ко црни снег из васионе.

Лутам по Србији, посребрена чела
Од града до града, од села до села
Са златокругом лептира и пчела
И обућом пуном праха и пепела.

Градови расту, села урастају
Све рећи су они димњаци што пуше
Стока не риче, ничији пси лају
По пустим воћњацима, а куће се руше.

Кад год се нека стара кућа сруши
У гроб домаћина, у оца без сина
Она се сруши и у мојој души
Која је већ пуна таквих рушевина.

Дању, жедно сунце, луталица стара
По руинама сеоским тумара
А ноћ млад месец, с дивљим кучићима
Завија ко мршав пас над кућиштима

Па се над Србијом, на коју из тмине
Гракћу црне белосветске тичурине
И над језером библијске тишине
Разлеже васељенски лавез месечине.

НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА У ОРГАНИЗАЦИЈИ ИНСТИТУТА ЗА МЕЂУНАРОДНУ ПОЛИТИКУ И ПРИВРЕДУ БЕОГРАД „ОЧУВАЊЕ И ЗАШТИТА КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА СРБИЈЕ У ИНОСТРАНСТВУ“ 23. 09. 2016. ГОДИНЕ ОДРЖАНА ЈЕ У БЕОГРАДУ • ГОРАН КИКОВИЋ, ИСТОРИЧАР, ПРЕДСЈЕДНИК СО БЕРАНЕ ГОВОРИО ЈЕ НА ТЕМУ:

„СРБИ У ЦРНОЈ ГОРИ КРОЗ ВЈЕКОВЕ“

Поштовани учесници конференције!

Говорити о националном идентитету Црногораца данас није захвално али је неопходно потребно. Не због тога што се о историји Црне Горе мало зна, већ зато што, док анализирамо ово питање, имамо двије алтернативе. Прва је *јово-ријии истину*. Друга је безумно и без размишљања прихватити догму владајућег режима у Црној Гори данас и њихово фалсифковање историје. Ми ћемо овдје ипак говорити истину, јер циљ студије јесте – историјском истином против фалсификати, па је зато потребно објаснити и дефинисати истину, а побити фалсификате аргументима.

Црна Гора је у својој историји доживљавана и називана „српском Спартом“, „Пијемонтом српског народа и српске круне“, „драгим камењем“, „буктињом српске слободе“ (...) Тако су је сликали најумнији и највиђенији Срби, попут Лазе Лазаревића, Алексе Шантића, Сима Матавуља, Бранка Радичевића и других. Та и таква Црна Гора, *земља Свејоја Пејира Цейињској и Свејоја Василија Осијрошкој, земља чојсјива и јунашјива, храбросјии и јошјиења*, данас у највећој мјери живи само у сјећањима, књигама и причама. Таква Црна Гора, *досјојан-сјивена и досјојна јошјивовања, часна и јошјивена* је престала да постоји након доласка комунистичког режима на власт 1945. године. Тада долази до покретања тзв. Црногорског питања, а нова нација је рођена 01.05.1945. након објављивања текста „О Црногорском националном питању“ у листу Борба, аутора књижевника и политичара Милована Ђиласа.

Тим чином су комунисти само наставили оно што су започеле црно-горске усташе Секула Дрљевић и Савић Марковић Штедимлија. Од тада до данашњег дана, у континуитету, у Црној Гори траје акција убијања душе и националне свијести Црногораца. Тада су то радили комунисти, а данас њихови идеолошки сљедбеници, који се, додуше, јесу преобукли у нова оди-јела и замијенили пароле, али је суштина остала иста. А суштина се састоји у *расрђљивању, сјиварању лажне нације, дрисању колективної јамћења и свијесјии*. Начин рада је остао исти. Разорити народ у моралном, духовном и националном смислу, изазивајући расколе и подјеле у становништву, спроводити атеизацију и аморализацију. Како је међу важним акцијама након Другог светског рата, новонастали режим прво кренуо у *унишјивање Срјске јравославне цркве*, као чувара националне

свијести, тако се и данас у њиховој борби највише напада Црква. Јер циљ је јасан – прво уништити народ у духовном смислу. А од духовног до биолошког убиства није велики размак.

Срби су у Црној Гори, умјесто да су државотворни народ, у јавном дискурсу (или боље рећи сервису партија на власти) често су проглашавани као подстрекачи вишедеценијског раздора, проповједници примитивизма и великосрпске милитанте политике у Црној Гори. И све то зарад јединог неодустајног задатка – коначног створања нове, *црнојорске нације*, која нема баш ничег заједничког са српством. Такво фалсификовање историје науке, наравно, одбацује, али прихвата владајућа елита у Црној Гори, која те лажне историјске податке промовише кроз разне псеудорелигијске, паракултурне и квазинаучне организације. Такве организације, као што су НВО *Црнојорска православна црква*, *Дукљанска академија наука и умјетности*, *Мајница црнојорска* (...) заправо су само разни услужни сервиси за различите потребе доминантног режима.

Та самопроглашена интелектуална елита Црне Горе, ти исцјељители наводног „историјског сљевила“, настављају да његују „повијесни“ коријен Црне Горе. Иако су ти људи чувари дукљанске части и образа, у том прљавом послу не бирају средства и не презају чак ни од испирања мозга најмлађима. Још од малих ногу дјеца се у школама уче да не говоре српским, већ матер-њим језиком, одскора названим *црнојорским језиком*, док се даље током школовања, нарочито из предмета историје, полако надахњују *домољубивом мржњом према национално неосвијешћеним гједовима*.

Такво фалсификовање националног идентитета и касапљење историје заиста не познаје границе. То доказује и недавно откриће црногорског језика, што је борцима против „*јеноцидној Светосавља*“ дало још већи полет и снагу. Међутим, без обзира на њихову снагу, финансијску или политичку моћ коју тренутно имају, оно што они немају су истинити аргументи. Чињенице раде против њих.

Оно што њима смета јесте чињеница да су се на Општецрногорском збору 1742. године, на коме су присуствовали сви пунољетни Црногорци, написали писмо руској царици у коме се представљају као *„синови Цркве Источне, који живе на српским земљама – Црној Гори, Приморју и Скенде-рији“*. Они затварају очи пред податком да се Владика Данило Петровић потписивао као *„Владика цетињски, војеводич српској земљи“*.

Лажни научници који тврде да је српство Црногорцима наметнуто од стране Србије, не знају или не желе да знају да је први српски национални програм настао управо на Цетињу, а написао га је Свети Петар Цетињски, који се позива на формирање Славено-српског царства, које би укључивало Црну Гору, Брда, Херцеговину, дјелове Далмације и Босне, а који би се након коначног ослобођења Србије ујединило у једну српску државу. Тај исти вла-дика пред борбе на Мартинићима и Крусима говори да у *„нама српско срце куца и српска крв тече“*, а Црногорце назива *„српским вићезовима који нису вични своју њосијојдину остављајући“*.

СРПСТВО У ЦРНОЈ ГОРИ

У уводном слову уз збирку докумената „Српство у Црној Гори“ аутора Пре-драга Вукића, професора историје са Цетиња, каже се: „Српство је по природи ствари духовни извор и историјска утока патријархалне Црне Горе. И то оне Црне Горе које одавно више нема. Која живи у нашим успоменама, предањима, епским пјесмама и архивским списима. Српство није мит нити заблуда старих Црногораца. Није ни скуп предрасуда наших предака нити митомански начин размишљања и расуђивања наших праотаца. У српској националној мисли

уткан је суштински духовни смисао свих ослободилачких ратова које је стара Црна Гора са више или мање успјеха истрајно водила све до гашења своје државности 1918. године. Смисао слободарског духа који је красио и напајао старе Црногорце није био само испуњен настојањем одбране сопствене слободе и националне независности већ је био прожет много ширим и одговорнијим националним завјетом: завјетом за ослобођењем и уједињењем свеколиког Српства у јединствену српску националну државу. Тај узвишени и коначни циљ, крунска мета свих њених ратних напора, Црна Гора није могла остварити због скромних људских и материјалних капацитета. Али за тај суштински завјет предака ратало се, борило, умирало и истрајавало на бојним пољима славе и распећа. На стратиштима Круса, Граховца, Вучјег Дола, Фундине, Скадра, Брегалнице, Гла-синца и Мојковца. У име тог завјетног циља генерација, Његош и краљ Никола написали су своја најбоља литерарна дјела и посветили их своме роду. Управо зато је идеал уједињеног Српства недјељив и неодвојив од изворног Црногорства. Управо зато је академик Љубомир Тадић промишљено констатовао да је „*аушенићично Црнојорство у ствари аушенићично Српство*“. Без обзира на њену скромну територијалну величину, улога Црне Горе у обликовању српске националне, црквене и културно-просвјетне историје је изузетан и немјерљив. Несразмјеран њеним реалним моћима. Стога је Св. владика Николај Велимировић са пуним оправдањем рекао: „*Без Црне Горе, Српство би било као тијело без костију*“. Одајући искрено и заслужено признање херојима Мојковачке битке владика Николај је на само њему својствен благонадахнути начин исказао најкраће, али и најљепше признање палим јунацима: „*Да није било Божића на Мојковцу, не би*

Мило Ђукановић, ТВ Политика, 29.08.1990.

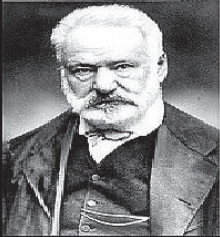
било ни Васкрса на Кајмакчалану“. Своју славу, углед и међународно признање Црна Гора је крвљу својих мученима стекла управо истрајавањем на крунском националном идеалу. На оном идеалу који ни до данас није остварен. На идеалу уједињеног, слободног и вас-крсавајућег Српства.

Али времена се мијењају и људи у њима. Са побједом социјалистичке револуције 1945. године промовисана је доктрина о црногорској нацији. У име заживљавања нове доктрине, извршена је егзекуција интелектуалног друштвеног слоја, који је био духовни носилац српске националне мисли у Црној Гори. Нова доктрина је и формално утемељена на костима невиних. На стратиштима Пасјег гробља, Радовча, Куновог присоја, Техарја, Кочевја, Похорја, Зиданог моста и потом Голог отока и многих казамата широм Црне Горе и Титове Југославије. Методологијом револуционарног терора народ у Црној Гори је присилно истргнут из српске националне заједнице. С протоком времена, српска национална мисао у Црној Гори се гасила. Патријархалну Црну Гору замијенила је нека нова, брозовска Црна Гора, која је посве отворено постала њена супротност у свему. Посебно у моралним, духовним и националним начелима. Раскидајући са Српством као националним хоризон-том предака, Црногорци су једновременно раскидали и са православљем као духовном вертикалом својих праотаца. Ипак, Српство је и даље живјело. Потиснуто, понижено и прогањано, али је ипак живјело и преживјело улазак у трећи миленијум. И дочекало свој васкрс. На попису становништва крајем 2003. године око 30% Црногораца се изјаснило у националном смислу као Срби, док се око 60% Црногораца изјаснило да говори српским језиком. Српство у Црној Гори је на Голготи историјске судбине, али се буди и васкрсава“.

Бројни историјски извори својим садржајем свједоче о српском националном осјећању предака данашњих Црногораца. Чак и оних који се патолошком

ГЕРХАРД ГЕЗЕМАН

**ЧОЈСТВО
И ЈУНАШТВО
СТАРИХ
ЦРНОГОРАЦА**

Њемачки Слависта GERHARD GAZEMAN(1888-1948) у својој књижи о Црногорцима каже :

“Црногорац је по своме легендарном вјеровању, не само најбољи ратник на свијету, већ и најбољи Србин, Српскији од свих Срба. И у томе донекле има право. Он је у најмању руку херојска квинтесенција Српско-динарске душе. Уз то и легенда има своју биолошку вриједност. Ова овдје уливала је Црногорцу самопоуздање и готовост да себе приноси на жртву.

**ИСТОРИЈА СРБСКЕ
ЦРНЕ ГОРЕ**

деструкцијом истрајно боре против српске националне мисли и против Срба у Црној Гори. Против сопственог, не само државног, него и породичног духовног наслјеђа. Али снага историјских извора је неумољива и непоткупљива. И то како оних историјских извора који су публиковани, тако и оних који тек чекају своје публиковање. Цитираћемо само неке од њих. А њих је много. Неизмјерно много.

Просвјетни систем у раздобљу владе краља Николе био је темељито стављен у службу српске националне мисли. Циљ просвјетног система био је да омогући свеобухватну националну интеграцију младих Црне Горе на српском националном осјећању (изузев Албанаца), без обзира на њихову конфесионалну различитост и историјску супротстављеност. То је сасвим разумљиво. И хумано. Српство у Црној Гори није никад било синоним за православље већ је под своје покровитељство окупљало све поданике Књажевине (Краљевине) Црне Горе који су говорили српским језиком као матерњим језиком и који су реално били српског етничког поријекла, без обзира на различитост вјероисповијести. У Упутству управама основнијех школа у Подгорици, Бару и Никшићу, које је главни школски надзорник Стево Чутурило формулисао на Цетињу 20. септембра 1880. године, поред осталог се каже: „*Међу дјецом њом ваља усјосјавиџи нову моралну свезу, а њо је свеза крвној и њлеменској сродсјива њо крви и језику, њо славној њрошлосји и садашњосји заједничкој. ‘Србин вјере мухамеданске’, ‘Србин вјере католичке’ или ‘Србин вјере њправославне’, њо нека буду њтермини за означање вјерске разлике. Име ‘Турчин’ да не сјомене ни учиџељ ни ученик, јер је њо име народа и њлемена њаџарско-џуранској, које у себи нема ни њраја од срјске крви; и јер су наши речени мухамеданци срјске крви и њоријекла. Мухамеданска вјера не може никако смеџаџи и не смеџа Срдину, да буде добар Црнојорац. – Браџи је мио, које вјере дио’, вели срјска њословица“.*

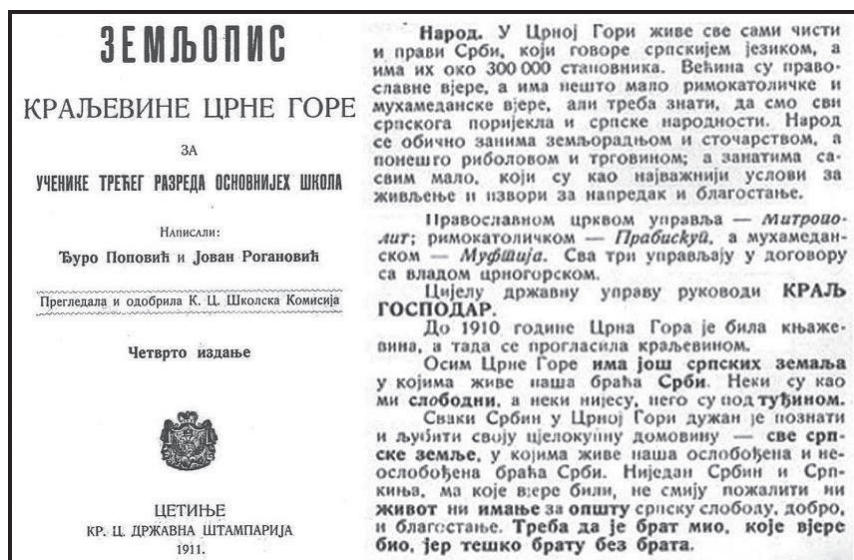
У Читанци за други разред основнијех школа која је публикована 1897. на Цетињу, у поглављу „Име и отаџбина“ јасно и недвосмислено се каже: „Дјецо! Вас је Србин родио, ња с њога се ви Срби зовете. То ћете име ви до смрти ваше носити, њим ћете се пред свијетом дичити, и ако ко науми да вам мјесто њега даје какво име наместе, ви ћете онда брже умријети, него њо доуштити. Ви сте још мали и нејаки; но кад велики и јачи људи, онда према многа које-шта да чините за ваше отачаство, које се о вама брине, да будете срећни у животу. Кад људи, ви према да волите ваше отачаство Црну Гору, да све радо чините, што је потребно, да српски народ буде најредан и срећан. Та мисао према да вам од сад све једнако буде у намети, ако желите бити достојанствени синови ваших старијех, који су своју земљу и народ јако вољели да су многи од њих изинули, док су је од непријатеља сачували“.

У истој читанци, у поглављу „Народ у нашем завичају“ још се садржајније и одређеније каже: „У нашем завичају сви људи ѿворе истијем језиком, баш као и ми. Ми ѿговоримо српскијем језиком, а ко ѿд од мајере своје научио, још од малена, српски ѿвориши, тај је Србин. Пошио сви људи у нашем завичају ѿворе српскијем језиком, то је народ у нашем завичају српски. Но у нашем завичају не моле се сви људи Боју једанко. Једни иду у цркву, на лѣтурђију, дрући на мису, а шрећи у цамију. Они, шио иду на лѣтурђију, то су Срби ѿ православне вјере; они шио иду на

мису, што су Срби римокаатоличке вјере; они, што иду у цамију, што су Срби мухамеданске вјере. Сви смо ми браћа, јер говоримо истијем језиком, српскијем, а браћи је мио, ма које вјере био. С тога треба да се љубимо и поштујемо, и да смо увијек једно другом у помоћи“.

Неопходно је напоменути да ову читанку није написао неки просвјетни радник из Србије, већ главни школски надзорник Ђуро Поповић који је рођен на Цетињу 1845. и који се у 57-ој години живота упокојио у свом родном граду 1902., гдје је и сахрањен. У Земљопису Краљевине Црне Горе „за ученике трећег разреда основнијех школа“, који је публикован 1911. на Цетињу, недвосмислено је и језгровито дефинисан појам вјере и народности, о чему се поред осталог каже: „У Црној Гори живе све сами чисти и прави Срби, који говоре српскијем језиком, а има их око 300.000 становника. Већина су православне вјере, а има их нешто мало римокаатоличке и мухамеданске вјере, али треба знати, да смо сви српскога поријекла и српске народности. (...) Црном Гором влада краљ Никола I из славне српске породице Петровић-Њешић. (...) Осим Црне Горе има још српских земаља у којима живе наша браћа Срби. Неки су као ми слободни, а неки нијесу, него су под туђином. Сваки Србин у Црној Гори дужан је познати и љубити своју цјелокупну домовину – све српске земље, у којима живе наша ослобођена и неослобођена браћа Срби. Ниједан Србин и Српкиња, ма које вјере били, не смију пожалити ни живот ни имање за општу српску слободу, добро и благостање. Треба да је браћи мио, које вјере био, јер тешко браћу без брата“.

У приручнику „Лекције из историје српскога народа“ који је написао К. М. Костић (Цетиње, 1910) сугестивно је и топло дефинисана српска национална ујединитељска мисао као идеја водиља Црне Горе и њеног народа. У истом се приручнику поред осталог каже: „Отаџбина се зове она покрајина на земљи, у

којој живи народ, који говори нашим језиком, а који је српскога јоријекла. Наша ошацина није само Књажевина Црна Гора, јер у Банаџу, Сријему, Бачкој, Славонији, Босни и Херцеговини, Хрватској, Далмацији и Краљевини Србији, Македонији и Сјарој Србији живи народ који говори српским језиком и који је српскога јоријекла. Према томе, све те земље, у којима народ говори српским језиком јесу ошацина српскога народа“.

У Закону о народнијем школама у Књажевини Црној Гори из 1907. године, у првом члану се децидно каже: „*Задаџак је народнијем школама, да васиџишавају гјечу у народном и релиџијском духу и да их сиремају за џрађански животи, а нарочиџо да шире џросвјетљу и српску џисменосиџ у народу*“. У чл. 26. поименично су поменути наставни предмети који се имају изучавати у основним школама. Међу њима су набројани и предмети **српски језик** и **српска историја**, који су још знатно раније са истим и непроми-јењеним називом изучавани у основним школама у Црној Гори, на шта упућују и сачувана школска свједочанства из тог периода.

У етнографској студији „Ријечка нахија у Црној Гори“ (Београд, 1911) учитељ Андрија Јовићевић сасвим одређено и језгровито каже: „*Сџанов-ниџиџво Ријечке нахије је српско и осим Срба нема друџих народносџи*“.

На Цетињу је почетком 1914. године формирано Друштво „Српски соко“, чија је правила одобрио и потврдио министар унутрашњих дјела Лабуд Гојнић. У чл. 4. Друштва се поред осталог каже: „*Чланом друџиџва може биџи сваки Србин и Срџкиња и сваки џријаџиел српскога народа, који су наврџили 18-џу џодину животи, а који нијесу били судски кажњени ради гјела учињених из корисџољубља или џроџив морала*“. У чл. 50. истог Друштва каже се: „*Службени језик је српски, џисмо ћирилицом. Друџиџвена је слава Видов-дан 15. јуна сваке џодине*“. У следећем чл. 51. поред осталог се каже: „*Друџиџвена обилежја јесу: 1) друџиџвена засџава; српска народна џрободјница (црвено-џлаво-бијело) од свиле на средини, са обадвије сџране, злаџом извезено С. С, џодина оснивања 1914, мјесџо Цетиње – на џиџају црвено обојеном са џозлаћеним кољем. Горњи моноџрам значи „Српски Соко*“.

У приручнику „Познавање закона“ који су Живко Драговић и Љубо Бакић приредили и објавили на Цетињу 1914. године, јасно су и разумљиво разјашњени појмови **народ** и **народност** (нација), који у дубљем етимолошком смислу не могу бити третирани као истовјетни појмови. У истом се приручнику недвосмислено каже да „*црноџорска народносџи не џосџоји*“. Али, ако није постојала 1914. године, обликована је само 30 година касније револуционарним насиљем и идеолошким манипулацијама. У поглављу „Народ и државна територија“, у истом приручнику, поред осталог се каже: „*Укуџни број сџановниџиџва једне државе, које је везано јединсџивом државне власџи, чини народ у џолиџиџком смислу, независно од џога, да ли је џај народ једноџ џлеменскоџ јоријекла или није. Тако џџр. рече се „американски народ“ и џод џијем именом џреба разумјеџи све скуџа држављане Савезних Држава и ако су џо народносџи веома разнородни. То иџџо вриједи и за народ француски, џемачки, руски, и.џ.г. Појам, дакле, „народ“, у*

йолийичком смислу, не йоклаја се са йојмом „народносй“ јер је йрви йојам мнойо шири од друйої. Односно народа наше ойаџдине, ми не би никако моїли уйоїре-бийи назив „црнојорски народ“ у смислу народносйи, йошйо су Црнојорци йо на-родносйи Срби, а црнојорске народносйи не йосйоји. Поред йоїа, на црнојорској државној йерийорији има држављана и друйих народносйи осим срйске, али им йо не смейа, да и они, са йолийичкој їледишйа, сйадају у црнојорски народ.

Према овоме, йреба добро разликовайи йојам народ у йолийичком и ейно-їрафском смислу, да би се избјеїли шйейни, а више йуїа ойасни несйоразуми. Тако нйр. формулу „Црна Гора је за Црнојорце“, йреба разумјейи йако, да се у йој формули сйрани држављани йроїивусйаве држављанима црнојорским, а сви црнојорски држављани, у њиховом односу йрема држави, независно од њихове на-родносйи, једнаки су и равнойравни. Данашња државна йерийорија Црне Горе је оно земљийшје, које захвайају њене йолийичке їранице. То је земљийшје само дио онијех земаља, у којима срйски народ искучиво или у већини живи и које се све скуйа називају Срйске Земље, йремда су йолийички раздијељене између неколико држава. Од шйїјех земаља йосйале су двије независне срйске краљевине, које данас йосйоје: Црна Гора и Србија; йрећи дио налази се йод Аусйро-Уїарском Монархи-јом, а нешйо и йод Буїарском“.

Могли бисмо цитирати мноштво објављене и необјављене историјске грађе која свједочи о српском националном осјећању предака савремених Црногора-ца. Увјерени смо да то није неопходно. Цитирали смо само неколико историј-ских и литерарних извора који својом упечатљивом и сугестивном снагом чине неоториво и трајно српско национално свједочанство патријархалне Црне Горе са светородном лозом Петровића на челу.

Професор Вукић истиче да у раздобљу од 1990. године до данас интезивно изучава обимну и разноврсну грађу Државног архива Црне Горе на Цетињу. Након темељног и дугогодишњег научно-истраживачког рада, сабрао је укупно 150 архивских докумената који чине збирку документарних извора „Српство у Црној Гори“. Већ летимичан поглед на њих, без дубље анализе, евидентно и неумољиво указује да је српско национално осјећање било већинско осјећање народа у Књажевини (Краљевини) Црној Гори. Највећи дио аката припада ар-хивским фондовима **Основна школа Цетиње** и **Главно школско надзорништво** који су похрањени у цетињском државном архиву. Мањи број аката припада приватним власницима, док свега три акта спадају у архивску грађу Цетињске Митрополије. Српство у Црној Гори није импортовано након 1918. године, већ је аутентичан национални осјећај наших предака са црногорског крша, који је опстајао и развијао се посве независно од укупних прилика у Србији и пре-кодринским српским етничким просторима. Управо зато само три акта у овој збирци припадају раздобљу Краљевине Југославије. Пасошка исправа Крста Зр-нова Поповића издата у Белгији 1929. године посебна је тематска цјелина. Оста-лих 146 аката припадају раздобљу Књажевине (Краљевине) Црне Горе. Испод сваког архивског акта назначен је научни апарат који упућује на архивски фонд, број фасцикле и регистарски број акта или на име приватног власника у чијем

се посједу документ налази. Архивска докумен-тација сабрана у овој збирци може се груписати у 12 самосталних тематских цјелина и то:

- три плаката цетињске основне школе са програмом светосавске прославе (из 1889, 1890. и 1907). Неопходно је напоменути да је одлуком књаза Данила из 1856. године празник Светог Саве у Црној Гори озваничен као школска слава и да се у школама пуних 90 наредних година прослављао у континуитету све до 1946. године када је одлуком тзв. „народних власти“ престало одржавање светосавских прослава у школама; – 125 увјерења о превођењу ђака из једне школе у другу насталих у периоду од 1908. до 1917. Њима је прикључено само једно увјерење из 1928. Самим тим, одлучио сам се да овдје дам само она увјерења настала прије уједињења 1918. Увјерења се састоје из 12 рубрика у којима су уписани основни подаци о ученику/ци, који се преводи у нову школу. У рубрици *народности и вјера* уписана је искључиво иста формулација – *Србин (или Српкиња) православне вјере*. Црногорске народности уопште нема. Посебно је занимљиво увјерење ученика основне школе у Подгорици Алије Маљевића, који је 1911. уписан у основу школу на Цетињу. Маљевић је уписан као Србин мухамеданске вјере. Исто увјерење јасно показује да Српство у старој Црној Гори није синоним за православље, већ много шири појам, који је осим православца обухватао и католике и муслимане којима је српски језик био матерњи и који су знатном већином били српског етничког поријекла. Сва увјерења, која су публикована у овој збирци налазе се у архивском фонду **Основна школа – Цетиње**, који је смјештен у Државном архиву Црне Горе на Цетињу;

- 11 школских свједочанстава из периода Књажевине (Краљевине) Црне Горе. Народносна припадност на њима није уписана. Али су зато међу осталим наставним јединицама уписани предмети **српски језик и српска историја**, који већ самим националним именом недвосмислено указују на српско национално утемељење старе Црне Горе. Ових 10 свједочанстава похрањено је у цетињском државном архиву, док се свједочанство будућег бригадира Петра Мартиновића (из 1891) налази у приватном власништву. – два школска свједочанства ученика Богословско-учитељске школе, Мића Љесара из Његуша (из 1909. и 1912), који је уписан као Србин православне вјере. Иста свједочанства налазе се у приватном власништву породице Љесар са Цетиња;

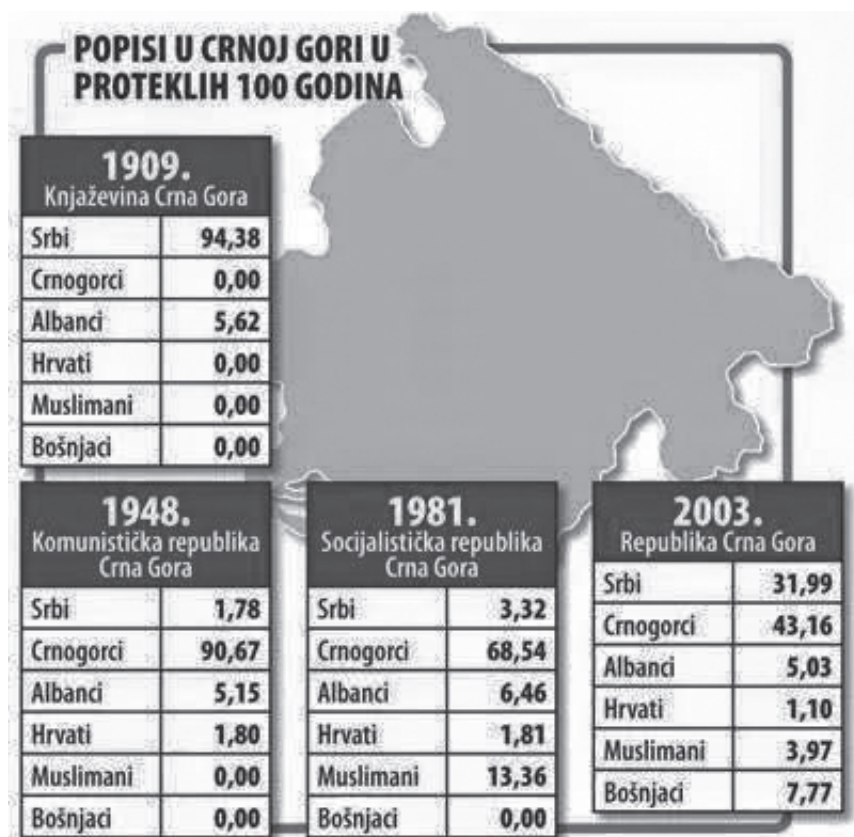
- службенички лист учитеља Мића Љесара из раздобља Краљевине Југославије;

- пријавни лист за упис ученика Богића Ђукића у први разред цетињске гимназије из 1910. Исти акт налази се у приватном власништву госп. Ранка Ђукића из Подгорице. Ђукић је уписан као Србин православне вјере;

- крштеница Драга Ралевића из 1918. године. Исти акт похрањен је у архиву Цетињске Митрополије у фонду **Парохија цетињска**. Родом из Калудре код Бера, Ралевић је уписан као Србин православне вјероисповиједи;

- службени лист и кондуита војводе Стева Вукотића из 1913. године. У овим исправама војвода Стево је уписан као православни Србин. Исте исправе налазе се и у приватном власништву породице Вукотић са Цетиња;

- допис Друштва **Српски Соко** из Цетиња управитељу основних школа на Цетињу од 13. јуна 1914. Сам назив Друштва за себе довољно говори. Није га

Пописи у Црној Гори у прошеклих сто година

неопходно коментарисати. Допис је похрањен у цетињском државном архиву, у фонду **Основна школа – Цетиње**;

- службенички лист свештеника Богдана Церовића из 1926. Иста исправа похрањена је у личном досијеу свештеника у архиву Цетињске Митрополије;

- писмо командира Николе Ковачевића митрополиту Митрофану Бану од 13. јула 1902. Писмо смо пронашли у архиву Цетињске Митрополије;

- пасошка исправа бригадира Крста Зрнова Поповића издата 18. октобра 1929. од белгијских власти у Лијежу (Белгија). У рубрици **de nationalite** уписано је **Serbe**. Недвосмислен документарни доказ да се Крсто Зрнов Поповић као присталица суверене Црне Горе са династијом Петровића на челу национално осјећао као православни Србин. Иста исправа налази се у посједу породице М. П. Стојановића са Цетиња.

Документа, оригинални извори у овој збирци, чврсто су, поуздано и неподмитљиво свједочанство српског националног одређења старих Црногораца. То је барем јасно свима онима који држе до историјске истине и духовног наслеђа праотаца. А онима који кривотворе историју сопствене земље зарад личних, политичких и материјалних интереса можемо узвратити ријечима творца

савремене писмености, Вука Стефановића Караџића: „Зло је кад неко не зна, а учићи се не да“. Њима је узалуд говорити. Уосталом, за њих је било какав доказ који противуријечи њиховој антисрпској идеологији безвриједан и неприхваћив. Али, историјска истина утемељена на мноштву извора и документарних доказа, не може се промијенити. Криза духовног идентитета и нови расколи све више угрожавају опстанак Црне Горе и њеног народа. Слутећи долазак овог злодоба на размеђи другог и трећег миленијума Матија Бећковић је руковођен интуицијом свог пророчанског духа одавно записао:

*Умрла је сѣара Црна Гора
и без ње се муче Црнојорци.
Па никако да и они љомру.
Помријеће, но ће љрије љоја
себе и љу мрљву обрукајљи.*

„Да ли ће се ово злокобно љророчансљво исљуниљи до краја, зависи од нас самих. Од свакој љојединачно. Сљасење и љрејород Црнојораца мојљ је искључиво на друшљвеном сисљему љровјерених вриједносљи, на љравославној духовној верљикали и срљској националној хоризонљали. На љомирењу са својим љрецима. На ољшљенародном љокајању и измирењу са Госљодом и својом расљељом савјешљу. У љрошљвном, изљудићемо се у дукљанским десљљима, маљлама, и недоходима. А у љима и Црна Гора као наша држава и ми као љен народ. Сљоја је основни смисао докуменљарне збирке „Срљсљво у Црној Гори“ да својим садржајем љружи барем скроман дољринос духовној и националној обнови колекљивне народне свијесљи у Црној Гори. Јер без љемељне кулљурне и духовне обнове и ослобођења од наљомираних идеолош-ких љредрасуда и заблуда нема будућносљи ни Црној Гори ни љеном народу. Само на исљини, а не на обмани, мојљће је изљрадиљи друшљво које свом народу љаранљује сљабилну и љерсљекљивну будућносљ“ – закључује Вукић.

Савремена Црна Гора је дукљанско-монтенегринска антисрпска творевина, утемељена на безочним фалсификатима и конструкцијама измаштаним у неким западним центрима моћи. Смисао и циљ тог подухвата је затирање цјелокупне историје, традиције и меморије српског народа на овом простору, те његова на-силна асимилација. Стога су данас Срби у Црној Гори обесправљени у толикој мјери да се слободно може казати да не постоји народ у Европи чија се права тако брутално газе као што је то случај са српским народом на овом простору. Режим у Црној Гори над српским народном спроводи политику апартхејда, односно политику националне, културне, духовне и економске дискриминације, сегрегације и обесправљивања. И то се једноставном анализом може доказати.

Из штампе је изашла моја нова књига под насловом „Српски народ у Црној Гори кроз вјекове“, у којој су третирана сва актуелна и акутна питања положаја српског народа у Црној Гори некад и данас, па овом приликом нећу шире елаборирати у њој изнијете оцјене. Илустрације ради, пренијећу вам дио садржаја, који су рецензенти моје књиге изrekli. Један од њих, Зоран Вулевић, преводилац и публициста, каже:

„Актуелна историјска представа коју односи српски народ, што је посебно видљиво у Црној Гори, носи ишоме домаћи назив „евроатлантске интјерације“ и ситиуирана је, како видимо, у овом истјоријском интјерејному – када је традиционална српска држава изгубила интјеришњи неосвојивост и иотримила недефинисане обресе државности, у којој су све комјоненте њеној садржаја сјављене на пробу. Поданици не знају чак ни иранице своје земље, ни карактер и дије друштвеној порека у којем живе, ни заједничке циљеве истјоријској анјажмана у сјаварању нечега што би иредало биши на корист народну. Тако, без чврстој увјерења и усмјерења, без наде и вјере у обећане „пакете“ које режим „отвара“ и „затвара“, ирејушени сојственом самоодржању које им иоузано измиче, садашња генерација не може, није кадра да одоли изазовима. Онај елијистички слој, што се ирепознаје као безодзирно инаујурисана исеудогинаштва, иредводи своју иастиву ка „највећим домјима до којих модерна Црна Гора хоће да досије“ и у свом истјоријском залећу и налећу руши све ирејреке које јој „свакодневно иодмећу“ кочничари. А докле сеже иежња ка слућеном врхунцу младе државе да коначно иријада „иородици најразвијенијих европских народа“ иоданици виде у свакодневном ирусном живљењу, ије мањитиуда тој земљотреса доири до самих коријена народној сјабла. Љубају се: традиција, језик, иисмо, црква, вјера, државотворни сјатис српској етноса. Док иоданици сјреје да ће се сјабло осушити, без воде и минерала, башиовани за то не хају. Башиу су ионако замислили без ироскрибованих српских цвјетова, које ем не иостје као научно заснована врста, ем на овом иарчећу нейлодне земље већ већтирају као коров, што се свакако мора искоријенити. Башиа мора да иљаши својим раскошним евроатлантским диодиверзитјетом, не смије да иодсјећа на сјарайне леје истјоријски иревазиђених национализама Балкана, од којих је српски најотровнији. Отирилике у иаквом амбијенту, Срби у Црној Гори данас имају срећу да својим очима иледају како се сјавара модерна држава ио најиреситжнијој цивилизацијској рецетјури, коју „евроатлантски иријатељи и иаринери“ ишедро нуде. Последњих деценија већ и „иријатељски анјажовано“, јер је и њима коначно сјало да иријатељу буде добро. Кад је већ иако, само неиојано неодиоворан народ би иисустиио „истјоријску ирилику“. Има ли ја, коме није јасно да се ова блаодет не нуди сваки дан? И ко нормалан, заиста, може биши иротив „свијетиле будућности“, „осиураној мира и бездједности“ и „ијрајној јачања економској иросиеријети“? Али, авај! Тај сумњичави вирус нейовјерења, чак кажу злурадости (да својој држави одузме ирилику за иројрес) зайашио се у српском народу у Црној Гори. О tempora, о mores! Сваиша се мојло очекиваши, али ово... И, како се ово може иолерисаши?! Никако! И, власи нейреситано, ауиоријативно ионавља: нема иојовора, нема одустанка у свештој мисији „модерне Црне Горе“ да себи „ијрајно осиура своју будућност“. Уиркос „криситално јасној визији“ још увијек иостје некакви ојонити и оиријунити, ијекоји недоучени и недоказани „елментити“ што имају оване нешто да ириоворе, а добро знају да је „наш истјоријски иројрес нейовраиан“. Међу иаквима је и ауиор ове књије, која својом иојавом има иреиензију не само да иостјави иишање о неуиитности „изабраној иућа демократије“, већ и да се дрзне да саишши како ировођење ове „истјоријске

неминовности“ према српском народу није појачано добрим намјерама. Па, налази некакве примјере „од прије сто година“, када „нијесмо били национални освијешћени“ и када, у ројству и рајтовима, нијесмо молили ни славу да појачамо, камоли да се усјавимо и поједом поширимо видике, како то „наша савремена генерација може“. И, ко може повјеровати оваквим ауторима да је Црна Гора с појачања прошлог вијека била наскроз српска држава? Такве фалсификације ми, монитингирински историчари, ћемо већ сасрећеном њаљбом у коријену уништити, снагом наше моћне ди-ди-џија! Мора, коначно, на свим појачањем дилбордима историјске науке да буде неонском свјетлости објелодањена истина – да Црна Гора није никада била српска држава! – Сасвим на другом крају, појачањем ће ову књижу читати са радошћу, јер виде да све, у њој изнесено, има појачану историјску документарност, свој неспорни фактицијет, не само у појачањима, већ прије свега у правилном, истинитом историографском тумачењу. Читати ће појачање више са носилацијом, појачајући се на херојску епопеју појачањима предака у вишевијековној борби за идеју слободе и правде, а мање са задовољством, јер тек (у читаво и јасно објелодањеним контрајунктима два доба) моју уочиши сву појачану „прејворбу историје“, у којој су највеће врлине једног народа прејворене у недојустиве мане, са којима се „више не може корачати у будућност“. Ипак, знајући да су сви „велики“ појачањем појачањима „за земана“, може бити да ће и овом „Перикловом добу младе црногорске државе“, каквим ја доживљавају данашњи њени појачањери, неумијено доћи крај, када ће се „у миру и појачањима“ разложно и презвено појачањима о његовим стварним историјским дојачањима. До њада појачањем се, оваквим појачањима, на појачање дојачање сојачањем историје, које се није може није предаће стидјети. Најпојачив“.

Феномен диктатуре у Црној Гори, којој је печат дао дугогодишњи Титоистички режим, наметнуо је актуелно мишљење, националистичко колективно лудило да, како појачања Давид Лалић, пјесник и публициста, у својој рецензији, „ићи се више одриче свој појачања, имаће боље појачање у систему лажи, која води укидању нација, али не свих, већ само нејачањих, а Срби нијесу појачања нација, јер су се често бунили кроз историју појачањем неправди“, те се ово доба мора сматрати најсрамнијим периодом српске историје, јер баш из тих разлога, дојучерашњи титоисти, сада квазиљевичари, поборници неолибералне идеологије, реализују вољу свјетских моћника на штету властитог појачања, вјере, језика као основе националног и личног идентитета.

Власт, успостављена силом и полицијским терором политичке полиције, заснована на идеолошкој манипулацији хијерархијски организованој, наметнула је мит о Великосрпској опасности, чиме је потиснута истина о геноциду над Србима, који никада није кажњен, па је партијском државном репресијом сузбијена свијест о значају српске традиције у којем није дозвољено слободно, критичко мишљење, већ је створен полтронски менталитет, као реалност политичког зла, а српска херојска епопеја проглашена геноцидном и „српским историјалним лудилом“.

Срби у Црној Гори, умјесто да су државотворни народ, у јавном дискурсу (или боље рећи сервису партија на власти) често су проглашавани као подстре-

качи вишедеценијског раздора, проповједници примитивизма и великосрпске милитанте политике у Црној Гори. И све то зарад јединог неодустајног задатка – коначног стварања нове, *црнојорске нације*, која нема баш ничег заједничког са српством. Такво фалсификовање историјска наука, наравно, одбацује, али прихвата владајућа елита у Црној Гори, која те лажне историјске податке промовише кроз разне псеудорелигијске, паракултурне и квазинаучне организације. Организације, као што су НВО *Црнојорска њавославна црква*, *Дукљанска академија наука и умјетности*, *Мајница црнојорска* (...) заправо су само разни услужни сервиси за различите потребе доминантног режима.

Та самопроглашена интелектуална елита Црне Горе, ти исцјељители наводног „историјског спепила“, настављају да његују „повијесни“ коријен Црне Горе. Иако су ти људи чувари дукљанске части и образа, у том прљавом послу не бирају средства и не презају чак ни од испирања мозга најмлађима. Још од малих ногу дјеца се у школама уче да не говоре српским, већ матерњим језиком, одскора названим *црнојорским језиком*, док се даљим школовањем, нарочито из предмета историје, полако надахњују *домољубивом мржњом њрема национално неосвијешћеним дједовима*.

Такво фалсификовање националног идентитета и касапљење историје заиста не познаје границе. То доказује и недавно откриће црногорског језика, што је борцима против „*јеноцидној Свешосавља*“ дало још већи полет и снагу. Међутим, без обзира на њихову снагу, финансијску или политичку моћ коју тренутно имају, оно што они немају су истинити аргументи. Чињенице раде против њих.

Лажни научници који тврде да је Црногорцима српство наметнуто од стране Србије, не знају или не желе да знају да је први српски национални програм настао управо на Цетињу, а написао га је Свети Петар Цетињски, који се позива на формирање Славено-српског царства, које би укључивало Црну Гору, Брда, Херцеговину, неке дјелове Далмације и Босне, а који би се након коначног ослобођења Србије ујединило у једну српску државу. Тај исти владика пред борбе на Мартинићима и Крусима говори да у „*нама српско срце куца и српска крв тече*“, а Црногорце назива „*српским вишезовима који нису вични своју њосиојдину остиављати*“.

Евроатлантска антисрпска власт Црне Горе, оличена у лику Мила Ђукановића, спроводи годинама систематску агресију на српски језик и друге чиниоце српског идентитета у Црној Гори. Најдрастичнији примјер агресије на српски језик јесте крађа српског језика! Да би се убиједили грађани Црне Горе и свијет, како постоји некаква „црногорска нација“ ствара се такозвани „црногорски језик“. Заправо се један дио ијекавског дијалекта српског језика покушава прогласити новим језиком.

Ради се заиста о примитивној, идеолошкој, антинаучној конструкцији чији је једини циљ измишљање нових црногорских установа и уништење постојећих српских. Допустимо ли да се дијалект или провинцијализам прогласи језиком, онда бисмо добили много нових језика у свијету: амерички, канадски, мексички, бразилски, аустријски, новозеландски, јужноафрички, итд. Наравно да је ово потпуно бесмислено и ниједна озбиљна држава не би себи допустила овако

нешто, али ова наша је нешто друго и зато над српским језиком и народом спроводи злочин (геноцидних размјера и капацитета). Узгред, међународне научне и друге установе нажалост ћуте пред оваквим поступцима. Напоменимо да на старословенском ријеч „језик“ значи „народ“.

Они који су у Црној Гори до сада били Срби, па од сада не желе да буду Срби већ Црногорци, имају право на такво опредјељење, без обзира колико то бесмислено било. Али, и обрнуто, то никако не даје за право онима који желе да се одрекну свог поријекла и идентитета да краду и отимају оно што је аутентично и неприкосновено, међународно признато као српско. А то је, на примјер, *језик*. Они који се изјашњавају као „Црногорци“ и који желе да имају свој регистрован „црногорски језик“, нека се већ потруде да смисле нови језик који ће се од сваког дијалекта српског језика разликовати за најмање 50%. Језик је огромно културно, умјетничко, етничко и цивилизацијско благо и као такво се мора пажљиво чувати и његовати. Српски народ и држава Србија не смију дозволити отимање и уништавање српског језика, на којем су створена књижевна дјела од свјетског значаја непроцјењиве вриједности. Крађа језика, значи и крађу књижевних дјела и усменог предања на том језику.

Суштина је да један језик не може имати више назива и да се идентитет језика не може мијењати за дневнополитичке потребе. Говор у Црној Гори се не разликује ни по чему од говора Срба у Републици Српској и дјеловима БиХ, као ни од говора Срба југозападне Србије, односно Лике, Кордуна, Баније, итд. Говор у Црној Гори се од говора у Београду разликује само по (и)јекавици. Сви који говоре на поменутим просторима се савршено „разумију“ или „разумеју“!

Стога сви Срби у Црној Гори и Србији и другдје (као и научне, просвјетне, државне и друге установе) су дужни да се боре против постојања и признања такозваног „црногорског језика“. Црногорски говор није чак ни цио дијалект (раније објашњено), већ само локална интерпретација ијекавског нарјечја, штокавског дијалекта српског језика. Они који тврде другачије су или велике незналице или злонамјерни демагози. По поменутом питању нема никаквог компромиса. Некоме се може српски језик свиђати или не – може га користити или не – али нико нема право да врши ампутацију српског језика и да му насилно мијења идентитет, јер би то значило да се насилно заводи идеологија геноцида, као припрема за његово спровођење. Нажалост, не би било први пут српском народу да тако нешто доживи.

Добрица Ерић

ВАСКРШЊИ ПСАЛМИ РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

Ти си мој понос, и стид, и моја жива рана
Песмо моја румена, с јауком римована.
Ти си Христово Чедо, што се у паклу рађа
Кћери моје наде и мајко мог безнађа.
Зачета још у мачу, у крви цара Душана
Пливаш у својој крви и крви својих душмана.
Не дај им смрзлу росу, мртве очи детиње
Млада гробља сад су Твоје највеће светиње.
Хиљаде гробова – хиљаде непребол-рана
Од јатагана из Ријада и Ватикана.
Лажни Ти голубови долећу на рамена
С кукастим кљуновима,
С крилима од пламена.
Берлинског зида сенке и рушевине
Повампирише се на обалама Дрине
Да река злосрећница ни после ове поплаве
Не загрли своје три сестре, три Мораве.
Браћо моја несрећна са обе стране зида
Како ћемо пред Претке од греха и од стида?
Ово је доба цеђења нашег можданог саћа
Стихија белосветског безумља и бешчашћа
Потоп и помрачење над Православним крстом
А Ти си Нојева барка за посустало Србство.
Сузише Ти видокруг и скратише меће
Али Ти расти увис, у плавет, у сазвежђе.
Самохранице рушна између два понора
Кад Зора једном заруди, и Дан сванути мора!

Добрица Ерић

ДЕЧАНСКА РИЗНИЦА

Ово није сребро и злато
Иако тако изгледа
Ово су сузе народа мог
Само што личе на драгоцење
Кад их погледа Бог.

Ово нису кандила и кадионице
Иако изгледају тако
Ово су очи и срца народа мог
Само што просветле и замиришу
Кад их додирне Бог.

Ово нису повеље царске
Иако изгледа тако
Ово су тапије народа мог
Само што личе на повеље
Кад их потпише Бог.

Ово није ризница Рашка
Иако изгледа да јесте
Ово је гробница народа мог
Само што личи на ризницу
Кад је ризничар Бог.

Ни ово није песма
Нити личи баш много
Ово је мој плач над Тобом
И затрављеним гробом
Само што звучи као песма
Кад се плаче пред Богом!

Проф. др Зорица Никитовић*

Срби немају само двовјековну језичку прошлост

ИСТОРИЈА СРПСКОГ ЈЕЗИКА У ШКОЛСКОЈ НАСТАВИ

У наставним програмима основне и средњих школа историја српског језика заступљена је са свега неколико наставних јединица које се углавном односе на Вука и реформу језика и правописа. Хронолошки гледано историју језика у датим наставним програмима можемо подијелити на период до Вука и после Вука што значи да смо свецијелу српску средњовјековну језичку прошлост именovali синтагмом *йредвуковски йериод*. Шесто година богате српскословенске прошлости преименовано је у ту синтагму која обухвата три језика који су самим тим међусобно и наопако изједначени по значају, ваљда равноправни бивајући по статусу мртвих језика: *срйскословенски, рускословенски и славеносрйски*. У неколико часова ђаци од својих наставника добију презентацију таксативних чињеница, које нису на адекватан начин контекстуализоване и које суштински никад и не усвоје. Помињање српског средњовјековног језичког наслеђа у склопу предвуковског периода, (јер овдје ни о каквом проучавању не може бити ријечи), пренебрегава се постојање шестовјековне традиције и континуитета најдужег књижевног језика у Срба. На тај начин, златни вијек српске књижевности, „век светлости“, тиме посљедично и језика (језика Светог Саве) кроз наставне програме задобили су статус музејских антиквитета, за ђаке сведених на апстрактне информације потенцијално усвојиве само на нивоу таксативних чињеница које се односе на хронологију писаних споменика. Историја српског језика у наставним програмима основне школе стала је у један једини „исход“: *Познаје основне еџаје у развоју књижевној језика код Срба и најзначајне кулџурноистџоријске сџоменике*. Овакав исход, односно статус у коме најстарији књижевни језик код Срба, није чак ни именован, природна је посљедица развоја стандардног српског језика након Вукове реформе којом је српски језички стандард конци-

* Проф. др Зорица Никитовић је ванредни професор на Филолошком факултету у Бањој Луци. Председник је Друштва наставника српског језика и књижевности и уредник часописа „Прилози настави српског језика и књижевности“

пиран на строго колоквијалној основи, а не на неком од вијековима постојећих књижевних језика. Тиме је, морамо признати, у односу на друге словенске народе учињен потез без преседана и знатно осиромашена пуноћа српске културе.¹ Радикално одбацивање традиционалног богослужбеног језика и његово стихијско ишчезавање осиромашило је пуноћу српског идентитета. Српскословенски језик је најзначајнија културноисторијска вертикала српског народа, жила куцавица српског идентитета. Управо су на старословенском језику као заједничком језику свих Словена који се од 863 г. развијао као језик православног богослужења, на том језичком нивоу су установљени основни духовно-морални појмови историје нашег народа, који су данашњем нараштају готово непознати. Разумијевајући свијет у датим појмовима наши преци су постепено из вијека у вијек ширили свој животни простор, градили самобитну државност и излазили као побједници из најкомпликованијих историјских искушења. Да би се потпуно искористила стваралачка сила тих појмова морао би се на свим нивоима образовања промијенити приступ црквенословенском језику, успоставити предавања црквенословенског језика као још живог и свештеног бар лексичког нивоа српског језика. Образовани људи, а међу њима најпозванији управо јесу наставници и професори српског језика и књижевности, дужни су да се напорима стваралачке воље уздигну до духовног нивоа црквенословенског језика, а не да приземљујући узвишене појмове тог језика, привидно их преводе на савремени језик, зато што су ти појмови суштином својом непреводиви, *бла҃городан*, *цјеломудрен*, *бла҃годатан*, *до҃носан*, и др. Истраживање које је обухватило неколико стотина испитаника филолошког усмјерења (2012), показало је да велики проценат студента и наставника не познаје значење појмова као што су: *Бо҃очовјек*, *Бо҃омладенац*, *бла҃годат*, *с҃јасење*, *смирење*, *цјеломудреноси*, итд.

Може се примијетити да је у посљедњих двадесет година и у српској среди ни дошло до активизације, ресакрализације и ресемантизације црквенословенске лексике. Коегзистенција црквенословенског и стандардног српског језичког израза заправо никада није до краја прекинута у жанру богословске литературе. Сложенице као творбена категорија и јесу специфична одлика ове литературе, која, у том смислу, показује непрекинуту традицију српскословенске писмености, која не само што усваја већ постојећи фонд лексема из црквенословенске писмености, већ и креативним односом према тој традицији – стварањем нових сложених ријечи. Тешко је замислити дјела П. П. Његоша, Лазе Костића, Момчила Настасијевића, Јустина Поповића, Николаја Велимировића без овог староставног лексичког слоја. Развијени језик, развијеног народа веома је сложена појава у којој се налази много слојева и стилова општења. У најгрубљој подје-

¹ Током 19. вијека српска књижевнојезичка реформа могла је да се одвија на сличан начин као и руска у 18. вијеку стандардизовањем славеносрпског језика уз одређивање удјела српскословенских обиљежја и отварање простора за народне језичке црте. На тај начин избјегло би се питање континуитета у односу на дотадашњу скоро седмовековну непрекинуту књижевну и духовну традицију (укључујући и отуђивање од властитог богослужбеног језика). Нормирањем књижевног језика на славеносрпској основи био би избјегнут сваки повод за покушаје стварања јединственог књижевног језика Срба и Хрвата са свим потоњим из њих проистеклим посљедицама (Кончаревић 2010).

ли можемо издвојити свакодневно општење као основни ниво, и ниво вишег духовног поимања суштине свијета и човјека. И управо на том вишем нивоу језика сваки народ изражава своје темељне моралне појмове који се у скраћеном или упрошћеном облику преламају и на свим другим језичким нивоима, све до оног свакодневног. Важно је нагласити да је у црквенословенском језику очуван православни морал. Различити образовани слојеви у претходна два вијека улагали су велике напоре, који су нажалост уродили плодом, да поткопају и измијене духовно-моралне појмове одњеговане црквенословенским језиком. Свјесно и корјенито преименичење бројних појмова: *ѿросвјећење*, *душа*, *сѡсасење*, *смурење*, *ѿрдосѣи*, и др. (довољно је погледати једнојезичке рјечнике и објашњење тих појмова, *смурење* се данас доживљава као негативна особина, а *ѿрдосѣи* као позитивна).

Да се вратимо настави, док би се проблем фонда часова и могао ријешити његовим повећавањем, тако да се кроз више разреда проучава историја српског језика, дотле као тешко премостив проблем за наставнике остаје приступ наставној материји, контекст и тачка гледишта из које би се посматрале, презентовале и тумачиле одређене језичке чињенице.

Такође, ђаке веома касно упознајемо са појмом језичке прошлости. Умјесто у 8. разреду, када се у Републици Српској први пут обрађује историја језика, ту би границу требало помјерити на разредну наставу или бар на пети разред. Пошто се већ од петог разреда основне школе учи о Немањићима, турским освајањима и кључним догађајима из српске историје, ђаци би од тог узраста требало да уче да је њихов језик српски и да поступно усвајају најелементарнија знања из тзв. спољашње историје српског језика (нпр. први књижевни језик свих Словена, Свети Ћирило и Методије, најстарији српски споменици, прво српско писмо, језик у списима Светог Саве, језик Доситеја Обрадовића, језик Вука Караџића и сл.), да би стечена знања у осмом разреду била заокружена. Дјеца од малена (гледајући ХРТ) постављају питања како Хрвати говоре као ми, а језик им се не зове српски. Већина дјеце то примијети врло рано и мислим да би школа у том смислу могла реаговати прије 8. разреда, поготово што је родитељима сувише компликовано да одговарају на таква питања дјеце.

Дакле, контекст и тачка гледишта из којих би се тумачила језичка прошлост у Срба неодвојиви су од друштвене стварности, од епохе, од књижевности. Истражимо језик из контекста читаве средњовјековне епохе, добићемо мртав језик у непознатом руху црквенословенских графема. У циљу правог разумијевања тог периода, потребно је у потпуности промијенити приступ обради садржаја. Научне чињенице треба тумачити са тачке гледишта епохе средњовјековља, а не савремене секуларне тачке гледишта и потрошачког друштва. Успјешно читање и тумачење средњовјековне књижевности и њеног језика захтијева одређене претпоставке од којих је најзначајнија познавање хагиографско-литургијског етоса и слова и духа Светога Писма и дјела Отаца хришћанског Истока. Духовни идентитет српског народа утемељио је родоначелник српске духовности Свети Сава и тој чињеници се у настави стално треба враћати. У Републици Српској кроз наставу вјеронауке ђаци су упознати са основним религијским појмовима што је плодно тло за представљање средњовјековне епохе и њеног

језика кроз сакралне текстове: *Маријиној* или *Мирослављевој јеванђеља*, *Житија Светиој Симеона* и *Светиој Саве*, Доментијана и других аутора средњег вијека, чиме стижемо до другог услова за разумијевање средњовјековне епохе, а то је да ћацима треба показати сваки овај језички споменик, али не као споменик, музејски антиквитет, већ као живи књижевни текст, одломак чији садржај је потребно прочитати и дуже се задржати на њему, да се схвати поента, смисао, да се разумије природа текста и језика који је другачији од језика књижевности писане стандардним српским језиком.

Лексички слој не мора увијек бити баријера разумијевању садржаја текстова писаних српскословенским језиком вишег стила (овдје остављамо по страни књижевне споменике односно текстове писане нижим стилем (*Повељу Кулина Бана* и сл.). Ћацима је потребно објаснити да најстарији лексички слој словенских језика представља прасловенска лексика. У истраживањима Р. М. Цејтлин потврђено је да старословенски споменици садрже око 10.000 ријечи, од чега је половина њих прасловенско наслеђе (4500). То су ријечи чије је значење било разумљиво свим словенским народима и прије него што су Словени примили хришћанство. По примању хришћанства бројне лексеме су примијениле своје значење у складу са духом и словом Светог писма, християнизирале се задобивши нову, хришћанску семантику и смисао. Истовремено, бројне ријечи су калкови, преводи са старог грчког језика, теолошки термини разумљиви и јединствени за читав словенски језички ареал. Када се ово има у виду, онда се може закључити да лексички слој не мора бити баријера разумијевању садржаја. Могуће је изабрати текстове у којима се значење већине ријечи разумије из контекста, док за пуни смисао текста можемо користити превод.

И да закључимо, Срби су народ са скоро миленијумском језичком прошлoшћу. Судећи по наставним програмима за основну и средњу школу, Срби су народ са двовјековном језичком прошлoшћу. Историја језика у наставним програмима основних и средњих школа заступљена је са свега неколико часова, „предвуковски“ период са два-три часа, и Вукова реформа са десетак, постоцима изражено на језичку прошлост Срба отпада 0,001 часова.

Сматрамо, прво, да је неопходно већим фондом часова заступити тзв. спољашњу историју језика. Затим, на млађем узрасту, у разредној настави, увести основне појмове спољашње историје језика, те промијенити приступ обради градива, кроз најмање три начина: 1) увести у наставу текстове на српскословенском језику; 2) илустровати ћацима да језик није баријера која их одваја од богате црквенословенске традиције; 3) контекстуализовати најважније појмове споменика који припадају сакралном жанру.

Уколико учење чињеница језичке прошлости сведемо само на етапе у развоју књижевног језика код Срба: српскословенски, рускословенски, славеносрпски, и потом Вукова реформа, сводимо Србе на народ стар само два-три вијека. Будући да је предмет Српски језик стожерни носилац националне културе, његовој прошлости потребно је дати више простора, пажљиво бирајући текстове код којих језик није баријера разумијевању садржаја. У супротном кроз програме основне и средње школе сами себе по питању језика свели смо на народ без историје.

Илија Петровић

Заломљени врх србске језичке вертикале

АКАДЕМИЧКИ УДАР НА СРБСКУ ПРОШЛОСТ

Сасвим ненамерно, али зато са превеликим закашњењем, завирио сам у београдски *Печат* од 12. фебруара 2016 (број 407) и „открио“ да је академику Александру Ломи (Ваљево, 1955), за књигу *Тойонимија Бањске хрисовуље*, Славистичко друштво Србије доделило награду „Павле и Милка Ивић“, с образложењем да је књига „прворазредно остварење“ и да представља „сам врх“ србске и словенске ономастике. Охрабрен насловом „Миленијум(и) српске језичке вертикале“, помислио сам како се, ето, и неко из Српске академије наука осмелио да србском народу призна вишемиленијумску прошлост.

Већ из поднаслова реченога текста, објављеног у виду разговора са „Печативим“ сарадником Јовом Бајићем, могло се сазнати да се академик Александар Лома „у низу случајева осведочио да имена која су проглашена илирским, трачким или келтским... налазе своје право тумачење из словенских језичких средстава“, али је наставак те реченице, у облику тврдње да су „своје народносно име Срби донели са севера и оно је старије од српског језика“, само допринео да се хаотична академичка мисао пренесе чак и на најдобронамернијег читаоца. Такав утисак није могла да поправи ни Ломина мисао да „такозвана дијахрона лингвистика, која се бави прошлости једног језика... почиње као историја а завршава идући унатраг као праисторија“.

Ако је заиста тако, а нема разлога да у то не верујемо јер то казује академик – зналац петнаестак-двадесет језика -, морамо поставити питање због чега је слово „и“ у првој речи из наслова стављено у заграду. Временски период назван „миленијум“ баш и не задире у праисторију, те би, са становишта обично добро необавештеног читаоца, било разложније да се „праисторија“ и „миленијум“ не трпају у исти кош. Но, то је лаичко тумачење које академичка наука опамећује тезом да „праисторијске фазе језичког развоја реконструишемо компаративним путем, на основу установљених генетских веза међу познатим језицима“.

Ове „генетске везе“ подсећају на тврдњу Анатолија Кљосова да србски генетски код вуче своје корене из времена за које нема писаних извора („цирка

око“ 12.000 година, што је „тек“ мало више од оног миленијума из наслова), тако да је академик Лома у праву када своја језичка (топономастичка) истраживања упоређује са радом на археолошким ископинама из праисторије и, чак, са палеонтологијом, науком о развоју свеукупног живота на Земљи. И када каже да „земљишна имена преживљавају као петрефакти, окамењени и тешко распознатљиви остаци давних језичких стања, па и изумрлих језика“, он ће на питање свога саговорника како то да су у Србији, „у основама данас живих речи садржани трагови ранијих фаза у развоју језика: старосрпске, прасловенске, праиндоевропске“, одговорити да су Срби „своје народносно име... донели са севера и оно је старије од српског језика, који се развио тек на Балкану пре око хиљаду година постепеним распадом словенског језичког јединства“.

До сада смо учили да су Срби, тада названи Словени, дошли на Балкан током 6. и 7. века (иако се „наше“ полуострво зове Балканско тек двестотинак година, док се раније звало Хелм) и да им је раније станиште било негде иза Карпата, више на истоку него на северу. Но, та земљописна заврзлама сасвим је небитна за тврдњу академика Ломе да се данашњи Срби (исто као и они од пре хиљаду година), у језичком погледу, сврставају „у велику индоевропску језичку породицу“ и, пошто њихова „родословна линија... сеже у млађе камено доба“ (између 7. и 4. миленијума пре Христа), они су „у сродству“ и „са старим Индијцима и Иранцима, Грцима, Латинима, Келтима“ и разним другим „германима“. Ако још објасни да су Грци на балкански југ дошли „још у бронзано доба“ (пре четири-пет хиљада година!), те да су се на просторе северно од њих населили Трачани и Илири, онда просечном читаоцу таквог објашњења само преостаје да у 3. веку пре Христа тамо дочека и Келте.

Два би се проблемчића у свему томе могла срести:

Први, Ломина тврдња да су „Словени дошљаци на Балкан и првенствено земљорадници, (док су) Арбанаси староседеоци и полуномадски сточари“, макар он и признао да „номадско сточарство није било сасвим страно Словенима, бар не онима, у које убраја(м) предбалканске Србе (пази, богати, има и таквих!) који су првобитно живели на крајњем југоистоку прасловенске територије и били у додиру са номадским народима у степама северно од Црног мора“. (И ово је за *йази, доіаіи*, пошто испада да су Словени, нарочито предбалкански Срби, били потпуне незналице у свему и свачему, тако да су се номађењу морали учити од оних који су се тиме бавили у *виду занайа*); и

Други, чињеница да су Грци на Хелм почели да пристижу не „још у бронзано доба“ него „тек“ око 1100. године пре Христа а да су се сасвим „преселили“ неких триста година касније, таман на време да организују своје прве олимпијске игре (776. пре Христа) и да на њима учествују.

У покушају да се тачно разазна ко је ту ко а ко је шта, нужно је вратити се полазном академичком ставу да је србски језик стар свега хиљаду година а да је србско народносно име много старије од србског језика. По логици ствари, то би значило да су Срби у међувремену или говорили неким страним језиком, или да су се споразумевали на неком немуштом језику, или да међусобно уопште нису општили; било шта од то троје да је истина, био би то јединствен и непоновљив случај у људској историји.

Ипак да то не би било јединствено и непоновљиво, А. Лома уводи у игру „прасловенски језик... какав се говорио у доба пред Велику сеобу, око 500 г. наше ере, дакле неких три до четири столећа пре првих писаних споменика на старословенском језику“.

Мада је озбиљној историјској науци (али не и оној званичној, у Академији наука, наводно Српској, на пример) јасно да никакве „Велике сеобе“ није било, из Ломине конструкције о „прасловенском језику“ произилази да су тим језиком говорили неки давни (пра) Словени.

ТРЕБА ЛИ АКАДЕМИК ДА ПОНЕШТО И ЗНА О СЛОВЕНИМА, НА ПРИМЕР

Који Словени, питање је сад, пошто је име (етноним) *Словени*, како је то установио археолог Карл Готлиб Антон (1778-1861), први пут поменуто 491. године по Христу. „Данашњи Словени звали су се Сораби, Сорби, Серби, Срби, Сарбати, Сармати, Гимарон, Кимернер, Кимери, Кимбри, Цимбри, Симбри. Камбри, Кимри, Сарди, Суарди, Сибини, Сабини...“ Раније, употребљаван је назив *Slavorum*, што не значи *Словен*, већ *Славан*. „Срби су код Александра Великог били највећи народ, најбољи и најпознатији ратници. Одликовали су се храброшћу, чашћу и верношћу... Ово високо цењење Срба је од римских историчара описано. Наводи се, са каквим је све привилегијама Александар Србе, за њихове изврсне особине, наградио. Дао им је потпуну слободу, ослобађање од пореза и од ратне службе. С именом »Славни« он није имао намеру да измени њихово старо име, него да их од других ратника истакне“ (Миленко Николић, *Тестамент Александра Великог: Das Testament Alexander des Großen*, Београд 2005, 10).

После брижљивог истраживања и поређења историјских података, филолог и историчар Павел Јозеф Шафарик (1795-1861) могао је закључити „да су Словени, колико можемо да их пратимо при оскудном светлу повести, били називани још у прадоба многобројним родовским и племенским именима, а да је име Срб као заједничко име за све родове, племена и народе истог виндијског (индијског) порекла, старије него Словен... Име Словен, неизвесно од када, име једног посебног племена, издигло се тек у каснијој историјској епохи као опште име за све народе српског (сарматског) порекла. Мојсије из Хорене, Прокопије, Јорданес, Менандар (Протиктор, византијски историчар, друга половина 6. века) први су нам пренели име Словен у својим списима“ (П. Ј. Шафарик, *О пореклу Словена по Лоренцу Суровјецком*, Нови Сад 1998, 48. и 136).

И, даље: србске речи налазе се у Ведама; западна наука бави се „индоевропестиком“, добрим делом и због тога што она премало зна, или не жели да зна, о Србима и србској традицији; србски језик морао је бити старији од латинског, јер и Страбон вели да су Сабини, то јест Срби, „аутохтони становници Италије“; Шафарик тврди да се само за Србе, и ни за један други европски народ, може доказати да су боравили у Индији; Војцех Кетжински пише да су Инди, или Винди, живели на Балтичком мору и да су то били балтички Срби; Плиније

сведочи да се ту радило о Индима који су због трговине путовали из Индије, али их је бура избацила у Германију; о истим тим Виндима пишу и Тацит, Касиодор, Јорданес, Птоlemeј, а немачки научник Цојс вели да је између Лабе и Висле, од прадавних времена па све до средњег века, био врло жив култ старе словенске богиње Јесен; на обалама средње Лабе живели су Семнони, много пре Германа, још „од најдавніјег преисторијског времена“; уз Семноне живели су Сибини, или Сербини, што један од аутора тумачи наводом да „данас Срб, Серб, Серб, а ни облик Сербин није необичан“; уместо Сербиана, или Сервијана, или Шафариких Србљана, срећу се Zeruiani, уместо Србишта Cieruiste, а уместо града Србен Ciertvi.

Расправљајући са ставом да су Словени дошли у Европу у некој „великој сеоби народа“, швајцарски лингвист Адолф Пикте (1799-1875) каже да, „ако су Словени дошли из Азије у Европу, то је било тако давно и у тако далеким временима, да их је немогуће сагледати“. И каже, да „живи само зато да открије, који је то био давни народ, који су за Шафарику, на основу његовог енциклопедијског рада били Срби“ (Олга Луковић Пјановић, *Срби... народ најстарији*, Београд 1990, 203).

Историчар и језикословац Милош С. Милојевић (1840-1897) вели да су се „сва словенска племена од векова звала само Србима, а туђини су их звали, или пределним или племенским именима, или Склавима, од које речи Славени створише Словене и Славене“ (М. С. Милојевић, *Одломци историје Срба и српских – јуославенских – земаља у Турској и Аустрији*, Београд 1872, 104).

Лазо М. Костић пише да је „П. Ј. Шафарик више пута, а особито у својој српској читанци, изразио један веома занимљив закључак, а уз то од највећег значаја. По Белићу (*Народна Енциклопедија СХС*) у тој читанци је први пут дат правилан поглед на порекло српског језика и покушај његове кратке историје. Објављена 1833. г., она доноси Шафариково мишљење, да је стари српски језик сасвим сличан тадашњем, савременом, што представља реткост у историји језика“. Или, како то Александар Белић (1876-1960) каже: „Српски језик има извора и помоћних средстава (из високе старине) у довољној количини, да се питање његове старине... може да реши најкраћим и најсигурнијим путем. Нама је потребно само да преузмемо просто сведочење и да испитамо српске споменике временским редом... па да дођемо до резултата да је у Србији од памтивека постојао поред црквеног дијалекта... у исто време и један самостално образовани српски национални језик, који се у основним тачкама подудара са данашњим“ (О. Луковић Пјановић, *Наведено дело*, 208).

Од памтивека, или *одвајкада*, *одискона*, *огувек*, значи, што би значило да је Ломина тврдња о „реконструисаном прасловенском лексичком фонду“ обично домишљање на „високом академичком нивоу“.

ИЛИ О ТРАЧАНИМА

Да се све не би зауставило на наводном прасловенском језику, Лома се хвата за Трачане и Илире, „премда су наша знања о њиховим језицима оскудна“. Што

се оскудности тиче, ту је он сасвим у праву, пошто ни Илири, а ни Трачани нису неки посебан народ, то су „свега“ србска племена.

У *Enciklopediji Jugoslavije* (књига 8, 358) записано је да су Трачани „заједничко име индоевропских племена која су живела у источном делу Балканског полуострва. Границе њиховог простирања биле су природне: на западу реке Морава и Вардар, на југу Егејско море, на истоку Црно море, а на северу Дунав, мада се и Дачани сматрају једним од многобројних трачких племена“.

Логографи, Херодотови претходници, под Тракијом су подразумевали читаву Европу и све земље северно од Грчке. Мојсије Хоренски (IV век) нешто је прецизнији кад каже да „земља Трачана лежи источно од Далмације код Сарматије; и Тракија има пет мањих провинција и једну велику у којој је пет словенских (србских – ИП) родова... има и брда, реке, градове, мора и острва, а као главни град срећни Константинопољ“ (П. Ј. Шафарик, *Наведено дело*, 95). О тим трачким областима и словенским племенима, односно србским, говоре и Кедрин и Теофан (*Исѡ*, 98).

По прилици, једно од најближих србких племена које су Грци упознали били су Рашчани, или Рашани, око реке Марице, у крају у коме се још крајем 19. века налазиле развалине града Раса. У немогућности да изговоре сугласнике *ш* и *ч*, они су тим новим комшијама дали име *Тхракои*. Овакво изобличавање страних речи било је за Грке уобичајена појава, тако да су многи учени људи одавно констатовали да у грчком начину писања туђих имена постоји неизбежна нестабилност и непоузданост, у толикој мери да их, тако изобличене, ни „рођени кум“ не би препознао.

И византијски извори с почетка 15. века називају Србе Трачанима. Тако, на пример, грчки философ-хуманиста Георгије Гемист Плитон, који је био учитељ Лаонику Халкокондилу, у свом *надјродном жалойоју* Јелени Палеологини, јединој Србкињи византијској царици, жени Манојла II Палеолога (рођеног 1349, владао од 1391. до 1425), пише и следеће:

„Она је, наиме, по народности била Трачанка. Трачани су, пак, народ који је и стар и који се рачуна у највеће народе на свету, не само зато што с ове стране Дунава допире од Црнога мора све до Италије, него и зато што преко Дунава чак до тамошњег океана, и чак до копна које је готово ненасељено због хладноће, живи иста по језику са овима овде народност. А и она је многобројна, и штавише, од овога је огранка на овој страни кудикамо бројнија. Па није ни лош још од старине тај трачки народ, него је и храбар и духом не необразован. Тако је, на пример, Евмоли, који је код Атињана завео елевсинске светковине за стицање бесмртности душе био Трачанин, а вели се да су и хор Муза Грци научили обожавати од Трачана. Народ, пак, који се клања Музама, није неук ни непросвећен, нити је онај народ који верује у бесмртност душе људске, простачки сој“ (Драгутин Анастасијевић, *Срѣкињавизантијска царица*, Београд 2004 (расправа најпре објављена у београдском „Братству“, XXX 1939), 82-83).

Царица Јелена Палеологина, у монаштву Ипомона, међу Србима познатија као Јелена Драгаш (око 1370-1450), била је кћи србског великаша Константина Дејановића, „владаоца области не безначајне при реци Вардару“, који је погинуо 1395. године на Ровинама, у истом боју у коме и Краљевић Марко.

Казимир Шулц, Пољак, изједначује Илире и Трачане, па каже да су „илиро-трачка племена не само била и остала у својим седиштима (што значи да се нису ни „давила“ сеобама из 6. и 7. века – ИП), не само да су сачувала језик, веру и слободу... већ су се још у петом веку називали Словенима“ (О. Луковић, Пјановић, *Наведено дело*, том II, 106)

Петар Скок (1881-1956), хрватски романист, етимолог, вели да „илирске паралеле смијемо тражити изван Illuricumа у Македонији и у Thraciji (Moesiji)“, што значи да су Тракија и Мезија исто (Петар Скок, *Сјудије из илирске топонимасџике*, Архив за арбанаску старину, језик и етнологију, Београд 1923, 5), а историчар Фердо Шишић (1869-1940), такође Хрват, додаје, без обзира на произвољно одређен временски период, да су живели „Срби – Rasciani, Traces – од краја XIV ст. у јужном Сријему камо су измакли испред Турака“ (Фердо Шишић, *Прејлед њовијесџихрвајскоја народа*, Загреб 1962, 242).

Грегор (Жехож) Данковски (1784-1857), професор грчког језика и библиотекар краљевске библиотеке у Пресбургу (Братислави), вели да су „Гети били Словени и да су припадали роду Трачана, говорећи с њима исти језик“. Ову последњу тврдњу он заснива на писању грчког историчара Теофилакта Симокате (око 570-640) о Маврикијевој владавини (582-602), у време кад, барем по Порфирогенитовим сведочанствима, око Дунава не би требало ни да буде Словена: „Словени су зацело Гети. Наиме, Гетима су се звали некада... Гети су од свих Трачана најхрабрији и најправеднији... (Они су) једнојезични са Трачанима“ (О. Луковић Пјановић, *Наведено дело*, 31-32). А видећемо коју страну даље да се Гети именују и као Келти.

Јован Рајић (1726-1801) потврђује да мађарски историчар Миклош Иштванфи (1538-1615) назива Србе Трачанима, исто као што и за деспота Ђурђа Бранковића (око 1375-1456) вели да је Трачанин.

ИЛИ О ИЛИРИМА

Хрватска *Енциклопедија Југославије* (5. књига 503-504) дефинише Илире као „популацијску групу на Балкану, коју је још од предантичких времена чинило више сродних етничких скупина. У античко доба под тим се именом подразумевало становништво већег дијела западног Балкана те дијела средишњег Балкана. Неко вријеме у ту се групу убрајао и одређени број етничких скупина (*еџхне*) у панонском простору, с обију страна ријеке Саве, па су Римљани по Илирима и прозвали своју прву прекојадранску провинцију Илирик“.

Значењем речи *Илир* давили су се бројни стручњаци а неки су јој „извор“ нашли у арбанашком језику (*lir слободан*, *liri слобода*) полазећи од претпоставке да су Арбанаси потомци предримских Илира. Петар Скок не прихвата такво тумачење, па каже да им је то име „дао“ праотац Illurios (П. Скок, *Еџимолоџџски рјечникхрвајскоја или срџскоја језика*, Загреб 1972, I-714).

У својој књизи *О њореклу и сџишџима сџарих Илира*, Казимир Шулц за Илире и Трачане каже да су једно, не само због тога што су живели на јединственом

простору, већ и због тога што су били једно и по језику, обичајима, уређењу и веровањима. Или, како то дефинише Страбон, „Илири и Трачани нису могли да буду туђи једни другима ни на какав начин, јер су оба рода истога порекла, а осим тога имају исте обичаје и уређење и поштују исте богове“.

Ослањајући се и на друге изворе који су изједначавали Илире и Трачане, Шулц је морао констатовати да „изгледа уистину, да су називи Трачанин и Илир два имена једног истог рода, чије су име друкчије употребљавали Грци, а друкчије Римљани. Наиме, целу северну земљу у којој су живели Трачани и Илири, стари су називали Тракијом, док су ту исту земљу други касније називали Илиријом“ (О. Луковић Пјановић, *Наведено дело*, Том II 145).

Најстарији помен илирског племена среће се код грчког песника Алкмана (VII век пре Христа), који Илире смешта уз јадранску обалу. Током наредног века, Илири се помињу, мада сасвим неодређено, и код још неких грчких писаца, да би логограф Хекатеј из Милета (око 500. пре Христа) у свом путопису по јадранској обали (јонској, како се онда писало) у илирска племена сврстао Либурне, Менторе, Хистре и још нека.

Најподробније податке о Илирима нуди Херодот, по чијем се сазнању илирска земља у 5. веку пре Христа простирала „од Јадранског Мора до извора Мораве, на истоку, и до реке Адије на северозападу. На југу допирао је илирски језик до границе Епира, по свој прилици до реке Ахерона, а на северу до Дунава... (Тада је) било име Илири проширено на многобројна сродна племена до низине Венета, уз северни угао Јадрана.“ Једно од тих племена били су Дардани, или Дарданци, које енглески историчар Џон Камбел чита као *Сарбани*, што ће рећи: Срби. Према ономе што су записали антички писци, Дардани су насељавали данашњу северну Мађедонију, Косово, Метохију, јужну и средњу Србију западно од Мораве, све до Ивањице, и источно до горњих токова Пека и Тимока.

Херодот даље каже да су Келти у 3. веку пре Христа „освојили земљу Илира и помешали се са њима... Уколико се, на основу сиромашних остатака илирског језика, највише личних и топографских имена, може утврдити, име Илири имало је своју оправданост не само за области на Јадрану, већ и за њихову позадину, до дунавске линије на северу и североистоку“. Херодот у Илире сврстава Енете, односно јадранске Венде, као и Истрани, Осериате, Стулпине и друге, који су „били по свим предањима прави Илири“ (П. Ј. Шафарик, *Наведено дело*, 102).

Равенски Анонимус (VII век), у својој *Космографији* пише о три Србије; једна од њих била је отаџбина Дачана, друга отаџбина Сармата, а трећа она до Грчке (укључујући и стару Мађедонију), коју иначе назива Илирском Србијом.

Према писању Нестора Кијевског (1056-око 1111), калуђера и летописца, који је иза себе оставио спис под насловом *Повесѝдревних времена*, Илири су били Словени „који су од најстаријих времена живели у Илирији, на Дунаву“, а Казимир Шулц додаје да одредница „на Дунаву“ не значи само „с обе стране Дунава“, већ и на Балканском полуострву.

А више десетина страних аутора, које је Шафарик навео „без свих набрајања или решетања досадашњих виђења“, почев од 11. века па до његовог времена (до 1833, кад је то написао), сведочио је о дубокој старини словенској, везујући

их, на пример, за Илире, а Панонију одређујући као њихову прадомовину. По његовом сазнању, произвољне су тврдње многих историчара о такозваном историјском илиризму.

“Јер да су стари Илири били стварно истребљени, те да Словени немају ништа друго до »разорене градове по целој Илирији«, или да су нашли пустињу без људи, како би онда дошло до тога, да још и данас постоје сва имена која су споменули стари географи и историчари у Илирији и Тракији, уз незнатне измене?“ А та имена постоје и опстају само захваљујући непосредном језичком наслеђу Срба који су тамо некада живели и Срба који у истим тим крајевима живе данас.

То, да су Илири уистину били Срби, Шафарик је стално истицао, особито у својој *Историји словенској језика и лијџерајуре са свимдијалектима*, где каже „да су разна словенска имена наводили само странци, као Венди, Боеми и за Србе Илири“ (О. Луковић Пјановић, *Наведено дело*, 165).

У саопштењу којим је иступио на једном научном скупу о Арбанасима (у Српској академији наука у Београду, у организацији Филозофског одељења а не Историјског, пошто су „званични“ историчари у Србији гадљиви на старину сопственог народа, србског), обновитељ србске историјске школе Јован И. Деретић (1939) посебно се позабавио Илирима и њиховим србским коренима, а све према записима у распону од III века пре Христа до најновијег времена:

“Страбон помиње Србе као народ Илирије од Јадранског мора до Паноније... Грци су становнике Епира у античком времену сматрали Илирима, то јест Србима... Државу Илирију краља Аргона (правилније: Агрона) Зонара назива Српском империјом (3. век пре Христа)... Француски историчар Прико де Сент-Мари именује Агрона као краља Срба (1864)... Андрија Качић Миошић Агронову Илирију назива »словинском земљом«, а Сербилиду, који после Теуте влада Илиријом, »краљем словинским« (1756)... Апиан из Александрије каже да је 135. године, у долини Неретве, римски војсковођа Флавиус Флакус ратовао са Србима, које називају Илирима или Далматима, а најславнија илирска племена су Срби (Сордиски) и Трибали... Плиније Старији 12. године по Христу даје списак 27 илирских, односно српских племена, од којих више од половине постоји и данас, међу њима Дермастије, Церани, Деретипи, Деврње, Варди, Ликини (од њих су Немањићи, као потомци императора Ликинија), Бурнице, Сенади, Денде, Сашељи, Рудињани и Грабљани; ови последњи били су једна варош на Зупцима, и њих називају Илирима... Дион Касијус, управник Илирије у 2. веку, помиње Србе који тамо живе... Јордан каже да од Сармата, односно Срба, потичу Венети, Анти и Словени... Космограф из Равене (7. век) поистовећује Илирију са Србијом од Јадранског мора до Дунава... Нестор Часни Кијевски у свом Летопису из 11. века тврди да Словени воде порекло из Илирије и набраја која су племена, пред римским освајањима, избегла на европски север и исток... Византијски историчар Јован Кинамос (1143- ?) каже да су Срби, као народ Далмати, изградили град Рас (12. век)... Француски slavista Луј Леже (1843-1923) преноси податак из чешке Далемилове хронике из 13. века да су се Срби после потопа населили на границама грчких земаља и дуж мора и да су

се раширили све до Рима, те да је Илирија, према једној пољској хроници из 14. века, колевка словенских народа... Византијски историчар Халкокондило каже да је цар Душан хтео да успостави »европску империју народа Илирског« (14. век)... Србски краљ Стефан Томашевић из босанске лозе Јаблановића титулише се 1446. године као *Stephanus Thomas Dei GratiaaRasciae, Serviae, Bosnensium sive Illiricum rex*... Далматинац Винко Прибојевић, професор теологије, у Словене убраја Трачане, Мезе, Гете, Дачане, Македонце, Илире, Роксолане, Моске, Фрижане и Вандале (1532)... Позивајући се на руску *Сѣйску књију* из 16. века, наш савременик Павел Тулајев каже да је словенска прапостојбина смештена у Илирији, »што би било у складу са библијским изворником и Несторовим Летописом« (2004)... После турског освајања Далмације (1540), велик број србских становника склонио се у незаузете градове, у којима се до тада користио италијански језик, а после је »уведен илирски језик«... Мавро Орбини (1601) у Словене сврстава Венете, Венде, Русе-Вандале, Гете, Илире, Готе, Алане, Сармате и друге... Пећки родослов (17. век) почиње »родословљем светих царева србских илити илирских«... Барон Бартенштајн, високи чиновник на бечком двору, објавио је 1761. године преглед тадашњег стања србског народа, под насловом »Кратак извештај о стању расејаног многобројног илирског народа«... Први речник србско-немачког језика, издат у Бечу 1853. године, посвећен кнезу Михаилу Обреновићу, насловљен је као *Иллирусцхен унд деутсцхен Спрацхе*... Јакоб Грим, отац немачке филологије и германистике пише 1815. године да »Србима називамо правилније оно што се иначе Илирима назива, словенску народну грану«... Аустро-немачки писац Александар Хекш у свом путопису по Подунављу вели да се »укупност свих словенских Илира пење на око шест милиона душа. Ниједан словенски народ није у ново и најновије време скренуо на себе пажњу у толикој мери као Илири« (1881)... Приказујући Вуков *Рјечник* из 1818. године, Јернеј Копитар каже да је то језик »бројног, тако величанствено надареног, јуначног народа Срба (Илира)«... Немачки теолог и правник Јохан Фердинанд Најгебаур каже: »Питао сам једног ученог францисканског монаха из републике Пољица за мишљење о разлици између Илира и Хрвата. Одговорио је: Ја бих рађе био Турчин него Хрват, а један други католички свештеник изјавио је: Срби или Илири су образованији него Хрвати; њихова књижевност је старија« (1851)... И тако даље“ (Јован И. Деретић, *Арбанаси од Кавказа до Србије*, Саопштење на научном скупу „Србија и Арбанаси“, одржаном у Српској академији наука и уметности у Београду, 21. јуна 2007, и објављеном у зборнику радова насловљеном као „Албанци лажни Илири“).

Из писања хрватске *Енциклопедије Југославије* (књига 5, 520) могао би се извући закључак да су Срби потомци илирске племенске групације. Јер тамо, у одредници *Илирска дворска дейушација (канцеларија)*, пише да су Срби у Хабзбуршкој монархији и током 18. века сматрани Илирима; та дворска установа, основана одлуком царице Марије Терезије (1718-1880), у време кад се њена Монархија налазила у кризи (1745) и названа најпре Илирска дворска комисија, била је својеврсно министарство за србске послове; у њеној је надлежности „било право разматрања свих проблема Срба“.

А МОЖДА И О КЕЛТИМА

На основу својих лингвистичких истраживања, Ранка Куић (1925-2003), Ранка Велшанка, закључује да су Келти србско племе и да су, као давнашњи житељи у данашњој Србији, били европски домороци. Она каже да су Келти врло стар народ, и да их „најновија истраживања стручњака датирају неколико миленијума пре наше ере, западно и југозападно од Карпата“, у крајевима које и остали истраживачи србске старине сматрају изворно србским. Од ње се још може сазнати да су од Келта, који су вршљали по Европи, настали Бохеми и Моравци у Чешкој, Беловуци у Немачкој, Ломбарди у Италији, Белги, Бретонци, Ирци, велшани, Шкоти...

Јован И. Деретић казује да Келти (Гети, Гали, Хети) спадају у Србе. „Србиско друштво је врло рано било уређено као сталешко друштво... Владарско ратнички сталеж сачињавали су, поред владара и ратника, и сви вршиоци власти и чиновници, сав управни сплет. Припадници овога сталежа називали су се Гетима и са тим или мало преличеним (измењеним – ИП) именом називају Србе у многим земљама света. Србиски Гети постају врло познати широм Европе, предње Азије и северне Африке. Ово сталешко име се врло често употребљавало као народно име... У Индији и Ирану називају се Аријевцима, на Блиском Истоку Хетима, а у западној Европи Келтима. Хети и Келти су имена за Гете“, а од њих су изведена и имена Галата, или Гала.

Келти, без обзира на своју наводну војничку силу и војне успехе против илирских племена, или етрурских, или венетских, у културном погледу били у подређеном положају у односу на исте те Етрурце, Венете или Илире. И поред тога што констатује да су Келти били неотпорни на утицај илирских, етрурских, венетских и других подручја на којима су живела србска племена, покрете келтске војничке силе преко њихових подручја, званична историја претвара у „војне успехе“. Историчари прећуткују чињеницу (или то не желе да знају) да су Келти војнички ред у србском народу, али зато не могу да побегну од истине да они, Келти, где год су се срели са помињаним племенима, прилагодили су им се и у етничком и у језичком погледу. Тако нешто могло се десити само због етничке и језичке сродности једних са другима.

И, сад, кад пажљивије замиримо у оно што је записала Ранка Велшанка (имена бројних река, планина и насеља по Српској Земљи могу се протумачити преко речи из келтског језика; *речјусле* среће се и у келтском језику, иако тај протословенски музички инструмент припада данас само Србима; име србског божанства Световида може се наћи и у келтском језику; многе речи из србског језика сродне су са речима које и данас користе становници Велса на британском острву (који неодољиво подсећа на словенског бога Велеса, заштитника, поља, пашњака и шума, односно земљорадње, стоке и дивљачи); као и Срби, и Келти су свој пораз умели опевати као духовну победу над својим непријатељем, а белу и црвену боју користиле и једни и други као истоврсан симбол; и тако даље), не може се побећи од закључка да су стари Келти и стари Срби били сабраћа.

Келте помиње и Растислав Марић, при томе позивајући се на Страбона а овај на Лаговог сина Птоломеја Сотера. Та прича казује да је, у време Александровог похода на Трибале, „Александру дошло посланство Келта који живе око Јадранског мора. То је први помен Келта на Балканском Полуострву, па изгледа да су ту дошли почетком IV века пре Христа“ (Растислав Марић, *Антички култови у нашој земљи*, Београд 2003, 41).

После свега, ми можемо само констатовати да су Келти, војно-социјална ратна организација античких Срба, односно војне заштитне трупе једне области, краљевства или царства (Миленко Николић, *Античка Србија : Das Antike Serbien* Прва књига- Band I, Београд 2005, 22), као и сва остала племена на широком балканском простору, србска, припадала истом етничком и језичком кругу, макар и са разноликостима, већим или мањим. Тако, на пример, Италијан Луиђи Парети објашњава да су разлике у данашњим келтским говорима у Ирској, Британији и Бретањи „настале још у добу сеобе из Подунавља“. Пошто су у том Подунављу живела србска племена, Илири, на пример, и пошто су се Келти, и према тврђењу хрватске Опће енциклопедије, Загреб 1967, лако „етнички мијешали са старосједиоцима, особито с Венетима и Илирима“, то подразумева и истину да се од њих нису много разликовали. А ако није било много разлика, значи да су били сродни; сродан им је био и језик.

Што значи да је србска старина много дубља од оне коју нам нуде нордијска школа и њени иларионовичи међу нама, и они који су учили нас, и они који још увек уче нашу децу.

Почев од Академије наука, такозване Српске, до основне школе.

И О АРБАНАСИМА, НАРАВНО

Из Ломиног интервјуа коначно сазнајемо да је *кайун* србска реч а не арбанашка (што је она била све до пре пола године, односно док то није обзнањено у поменутом интервјуу), али нас зато уверава да су „Словени дошљаци на Балкан и првенствено земљорадници (а) Арбанаси староседеоци и полуномадски сточари“. Можда тако еда би исказао некакву захвалност Павлу Ивићу (1924-1999) који је некакве арбанашко-словенске зачкољице решио још пре скоро пола века, у књизи *Српски народи његов језик*, Београд 1971, тако што је један део Романа затечених у источној Србији и северној Бугарској пребадио „на север преко велике реке, другим речима да је донекле дошло до рокаде између освајача (Словена – ИП) који су надирали на југ и побеђених којима је пут спасења понекад водио баш у пределе непосредно пре тога напуштене од освајача“.

Уверљивост својих хипотеза (или теорија) Ивић условљава ставом да је на том „испражњеном простору“ у источној Србији и северној Бугарској било не само румунског већ и арбанашког живља, што би значило да се тамо налазила и колевка данашњих Арбанаса. Према Ивићевом писању, и врло кратка потрага за арбанашком етноисторијом показала је „да албански језик ни у којем случају није продужење старог илирског језика који се пре римског освајања говорио у

данашњој Албанији (и већем делу Југославије)“, да је арбанашка терминологија за море и поморство преузета из других језика, те да њихова постојбина није везана за морску обалу већ за крајеве у којима је развијено сточарство. Они су, каже, „у ранијем средњем веку били пастири и живели (су) истим начином живота и под сличним друштвеним и цивилизационим околностима као Румуни... Карактеристично је и то да су да у романским елементима албанског језика има много специфичних спона са румунским, а да су у оба језика присутни многи изрази из пастирске терминологије који очигледно воде порекло из неког старог предримског балканског језика... По свој прилици, језик у којем су настали ови изрази био је у ствари предак албанског језика, из којег су Румуни преузели изразе посебно везане за балкански стил сточарства... Остаје да се реши који је то језик могао бити. Данас у науци преовлађује мишљење да се ради о трачком језику; доказана је извесна општа сличност између албанског и трачког чија је физиономија реконструисана по доста шкртим остацима у античким натписима и записима... То, додуше, није много, и чак није довољно да нас убеди (иако је то *доказано* – ИП), али засад нема бољег кандидата од трачког језика. Ако имамо у виду да је област тог језика осим данашње Бугарске (па и Румуније) запремала и источну Србију, остаће нам као највероватније место старе постојбине Албанаца источна Србија“.

Нажалост, у складу са „теоријом“ антрополога Србољуба Живановића (1933) да „научници у Србији не воле да читају“, и академик Лома (а не само Павле Ивић) пропустио је да на време сазна откуд Арбанаси на Србској Земљи.

Како пише Јован И. Деретић, „Арбанаси су скорашњи досељеници у Србију... Пре доласка у Србију (они) су променили три боравишта. Пореклом су са Кавказа из кавкаске Албаније“ а њихов долазак у Србију везан је за рат између Византије и Србије у јесен 1042. године. „Ромеји су са великом војском напали Србију и борбе су вођене на пределу Новог Епира, данашња територија Албаније. У две велике битке Срби су страшно поразили Ромеје и то је проузроковало немире у Византији. Један од побуњеника био је војсковођа Ђорђе Манијакис, који је командовао византијском војском на Сицилији и у јужној Италији. Пошто су га без разлога сменили, одлучио се на побуну и кренуо да узме власт у Цариграду. Повео је своју византијску војску коју је имао под својом командом и један део кавкаских Арбанаса, односно Албанаца како су их тада звали, као помоћне чете. Са Арбанасима ишле су и њихове породице како је то био обичај у том времену. Манијакис се са својом војском искрцао у Драчу почетком марта 1043. године. На путу за Цариград, он се код Острова, близу Дојранског језера, сукобио с ромејском војском верном Цариграду; у тој је борби и погинуо, а његова се војска предала. Ове догађаје описао је савременик византијски историчар Михаило Аталиота (*Michael Ataliota, Corpus, scriptorum historiae Byzantinae*, Weber, Bonn 1844, Tome II, page 121).

Византинци су прихватили Манијакисове војнике који су се предали, али нису хтели да приме Албанце који су били странци. Њих су потисли на територију Србије. Ови нису могли да се врате натраг на Сицилију, јер су лађе са којима су дошли биле заплењене. Молили су Србе да им дозволе да се негде населе, па

како су они традиционални сточари, гајиће стоку за њих и србску властелу. Војислав им је дозволио да се населе у Рабану, једно мало и слабо насељено место на подножју планине Јабланице. Колико је био бројан тај народ није познато, али према процени није их било мање од пет хиљада ни више од двадесет хиљада. У Србију су стигла само четири албанска племена: Геге, Тоске, Јапе (Лиапе) и Шамиде. Геге су »Госк« или »Гог« код јерменских географа. Шамиде су азијски Шумикси. Ова два последња племена су била мала, можда само делови племена, па су се утопили у прва два племена.

По Рабану ми смо их назвали Арбанасима, странци их зову Албанцима, а они сами себе називају Шћипетарима што на њиховом језику значи Брђани. Турци су их звали Арнаутима. То је арапски назив који значи – они који се нису вратили (из Србије на Сицилију – ИП)...

Деретићев навод да су Арбанаси пореклом са Кавказа, из кавкаске Албаније, у потпуности се поклапа са писањем Зазе Алексидзеа из Рукописног института Ђурђијанске академије наука. Наиме, јерменски научници установили су да је почетком 3. века пре Христа, североисточно од Малог Кавказа, на подручју данашњих република Грузије и Азербејџана, образовано Албанско царство. Његове границе на југу простирале су се до реке Куре, а према Страбонову сведочењу, становништво тога Царства састојало се од двадесет шест племена; до 3. века по Христу, будући да у Царству није било остварено етничко уједначавање, свако племе општило је на своме језику. Године 387, када је Јерменија подељена између Ирана и Ромејског царства (код нас познатијег као Византија), у Албанско царство ушле су и две провинције бивше Велике Јерменије (Утике и Арцах) на десној обали Куре. Године 462, Албанско царство ликвидирано је и претворено у административну територију персијске сасанидске династије (од 226. до 651. године) под називом *Албанија*, али ни тада ни пре, тај појам није се користио као етнимим, било је то искључиво политичко обележје.

А О ГРЦИМА ДА И НЕ ГОВОРИМО

Јер они су већ поменути на једној од уводних страна, у само четири реда, иако су их, можда, заслужили и више.

НАУКА У СРБИЈИ ПРОТИВ СРБА

Историчарима у србском народу „не иде под капу“ да прихвате оно што се на другим странама зна као неспорно, те се они олако опредељују за најлакшу варијанту: кад су Срби, односно Словени, дошли у Илирију, тамо није било ни живе душе, пошто су дотадашњи становници Илирије нетрагом нестали управо у тренутку кад су однекуд, ко зна откуд и како, „сазнали“ да ће се Срби уселити у Илирију. Не зна се да ли је тај нестанак био изазван страхом пред Србима, или

је будућој нордијској школи био потребан „научни“ основ за тврдњу по којој су Срби у Илирију дошли ниоткуда, тек, Илири су се неосетно преселили „у непознато“.

Што ће рећи да званична историјска наука у Срба гледа на Илире (али и на остале Трибале, Трачане, Келте, Гете, Готе, Дардане, Церане, и многе друге) као на нешто што са Србима ни за живу главу не би смело имати везе.

Најбоље се то показало у тренутку кад је у *Енциклопедији српске историографије*, Београд 1997 (којој се може прикрити свакако обележје, али не и србско) написано да „Шафариков труд, посебно на издавању извора има огроман значај за развитак српске критичке историографије, али је ропско ослањање на његов ауторитет усадило у српску науку бројне романтичарске заблуде које су с мукотком искорењене“. Преведено на нашки, то значи да су извори које је Шафарик објавио, а заједно с њима и Шафариков ауторитет, увели у србску науку „бројне романтичарске заблуде“, због чега је Шафариков историографски рад био по србску науку изразито штетан, али је та штета ипак била врло корисна, пошто је довела до „развитка српске критичке историографије“. Другим речима, оно што је Шафарик написао о словенској (и србској) старини није ни смело да стигне до србског читаоца. И, наравно, није ни стизало, јер Шафариково дело није преводено на србски! А да јесте, могло се на једном месту видети оно што је о дубокој србској старини (и илирској, и трачкој, и иној) било итекако познато бројним страним ауторима од научног угледа.

И што је Ђуро Даничић (1825-1882) свео на неколико редака: „Знао је о Словенима све што се у његово време могло знати, – могло знати трудом, према ком је сваки труд ништа... и казао је свету то што је знао. Што сад било који Словенин зна о своме народу, од њега је научио. Још свакоме врло много остаје да учи о своме народу из његових књига. Он је свакоме народу словенском показао шта је, – шта је историјом, књижевношћу и језиком. Показао је толико да још нико није могао све то ни примити... Па ми Срби осим свију Словена дејасмо у особитој љубави таквог човека“ (П. Ј. Шафарик, Наведено дело, на задњој корици).

Сада, пошто прочитамо шта је све академик Александар Лома поручио читаоцима „Печата“, видимо да, на`alost, на „историчарски“ начин размишљају и лингвисти у Србији, чак и они који су учлањени у Српску академију наука.

Видимо ли да су ставови академика Александра Ломе о србском језику подупрти тезама које је пре скоро подруг века званична историографија у Срба преузела од берлинско-бечке (нордијске) школе, тезама које су у потпуној супротности с историјском истином, остаје нам само да под сумњу ставимо све оно што је изговорио пред „Печатовим“ сарадником: о прасловенском језику и његовој реконструкцији, о оскудним знањима о трачким и илирским језицима, о србским позајмицама из арбанашког језика, о првим писаним споменицима на старословенском језику, о етимологији србских речи, о топонимастичком супстрату („подслоју“) на Србској Земљи, о романтичарском и недовољно критичком приступу србској топонимастици, о архаичном језику „бањског злата“, о правом тумачењу „из словенских језичких средстава... на дубљој теоријској

равни“, о непостојању старобалканских топонимастичких остатака, о „изворима и чињеницама историјске дијалектологије“, о србском имену старијем од србског језика, о србској навици да „из старе у нову постојбину преносе имена страног порекла“, о „старосрпском језику почетка четрнаестог века“, о дијалектима прасловенског језика, о србским позајмљеницама из других језика суседних и поиздаљих, о...

Да је све то објављено у неком гласилу Српске академије наука (ако тако нешто постоји – гласило, мислим), не бих се на овај интервју ни обазирао, одмахнуо бих руком и рекао: Какво гласило – такав и интервју.

Али, пошто је интервју објављен у Гласилу Слободне Србије које, за разлику од Академије наука такозване Српске, утиче на формирање јавног мишљења у Србству, било је нужно да се испише овај осврт на једно ненеучно и, стога, крајње недобронамерно домишљање о србској прошлости.

И о србској будућности, наравно.

Мишљења, 10. августа 2016.
www.ilijapetrovic.net.au.net

Добрица Ерић

МОЛИТВА КРАЉУ
СТЕФАНУ ДЕЧАНСКОМ

Добро вече
Високи бесмртниче!

(Јутра ни мени нема
Ноћ се велика спрема)

Дозволи да гледам у Те
Превалих дуге путе
Да Ти целивам скуте.

Препознајем Те
И у одежди тој
Рашки сине
И византијски зете
И господару мој.

Ти си се преобразио
У своју мраморну сенку
Светињу Вазнесењску
Коју си нагиздао и размазао
У бели манастир Дечане
Црни дародавче Стефане!

Стојиш на узбурканој земљи
И огледаш се у мирном небу
У плавој Божијој здели
Био си краљ земаљски
А сад си слуга небески

Овај чин Ти је светији
И зато си сад светлији
Други век Ти је много дужи
Нова свита Те верније служи
И паја монашке ћелије
Све тесније и невеселије
И ове ложе свечане
Од бола Твога клесане
Свети великомучениче Стефане!

Бистрица Ти ноге пере
Зора ужива док Те умива
Сунце Ти хаљине везе
Дан Ти софру поставља
А Ноћ постељу стере
Калуђери Те вином поје
И векове Ти броје
Славуји с Проклетија Ти певају
Ветрови косу чешљају
Звезда Даница Ти крадом долази
Да је млад Месец не опази
И остаје док не сване
Грешни животољупче Стефане!

Твоје госпође сестре
Студеница и Жича
Богородица Љевишка
Пива и Морача
Грачаница и Раваница
Милешева и Манасија
Љубостиња и Лазарица
Ружица и Враћевшница
Тобом се много поносе
И дарове Ти доносе
Обучене у хаљине свечане
У цвет јабука, трешања и кајсија
Твоје сестре се моле
И смерно Бога дворе
Да нам се ово поље
Не претвори у море
Да с њега крст не нестане
Вечити злосрећнике Стефане!

А Твој народ те сања
 Твој народ Тебе моли
 За златно зрно знања
 За зрно свете соли
 Тамњана или смоле
 Да окади ђаволе
 Што долазе из Азије
 И скрнавe му авлију
 Бунаре, софре, иконе
 Отимају му тапије
 Из гробова га изгоне
 Твој народ ти се клања
 У сутоне и раздања
 У дуге ноћи бесане
 Кад липе и тополе
 Плашљиво зажмуре
 Клекни пред Божије престоље
 И целивај му одоре
 Не да нам буде боље
 Већ да нам не буде још горе
 Измоли да зло нестане
 Са ове земље преслане
 Велики богоугодниче Стефане!

Петар Јаћимовић

ПРИДЕВ СРПСКИ

После овога, последњег рата када су у питању српски језик и ћирилица, једино се код нас у Србији ништа не мења. Као да је опет дошла 1945. Тада су нам забрањивали да пишемо српском ћирилицом убеђујући нас да њоме пишу само полуписмени, сељаци, великосрпски хегемонисти, српски шовинисти и непријатељи братства и јединства. Склањали су нам и забрањивали производњу писаћих машина на српској ћирилици, ова забрана наравно није важила за Македонију и њихову ћирилицу. Придев *српски* је избачен из употребе и полако смо се навикли на то. Тако су наредили партијски другови и шумски академици.

Надали смо се, али узалуд, да стварањем својих држава - националних држава, да ће и Срби имати свој национални идентитет. Међутим, преварили смо се. Сада више немамо једнопартијске другови, али зато имамо невладине организације које су нас одмах после „демократске револуције“ саветовале: „да не би смо остали великосрпски националисти, треба избегавати националне симболе и придев ‘српски’“.

А ми, навикнути на предходни „срећни период“, као под командом, одмах смо схватили да нам тај придев баш и не треба и заменисмо га речима: наше, национално, републичко, домаће и Србија, Србија да, али негде на крају. Србија је назив који се обично заборави изговорити - написати, или му га дође као сувишно после толико речи испред; Републички хидрометеролошки завод Србије. Зар не би лепше звучало и истовремено избегло „дупло“ обележавање идентитета: „*Српски хидрометеоролошки завод*“. Недавно је реновирана зграда Клиничког центра Србије, очекивао сам после толико година избрисаног – никада написаног, а иначе регистрованог у називу ове установе, да ће коначно бити написана реч „Србија“. Али грдно сам се преварио! И даље је остало исписано само оно „Клинички центар“. А који? Изгледа да то уопште није важно. Иако само у Београду има три. На крају зар неби лепше звучало „*Српски клинички центар*“, с тим да се „случајно“ не заборави написати прва реч у називу

Данас ми у Србији немамо ништа српско, осим старе називе из 19. и почетка 20. века који су успели да опстану и поред свих притисака: *Српска* академија наука и уметности (и овде је било до скоро великог притиска да се брише придев српски из њему знаних разлога бивши председник, академик Никола Хајдин не радо се потписивао ако изнад његовог имена није писало АНУ), Матица *српска*, *Српско* народно позориште, *Српска* фабрика стакла, *Српска* књижевна задруга. Извињавам се оним организацијама које су задржале придев српски, а да их ни сам навео.

Сви су изгледни да ће ускоро нестати још једна угледна институција са придевом српски, а разлог је беспарица, јер од државе немају никакву помоћ. Без увреде, али зато су недавно неколико издавачких кућа добила финансијску подршку од државе Србије, као на пример; Лагуна у вредности преко 6,000.000 динара, а чија се издања углавном штампају хрватском латиницом. Српска књижевна задруга основана је давне 1892. године, која између осталог сва своја издања објављује српским националним писмом ћирилицом. Да се подсетимо ко су били оснивачи СКЗ : Стојан Новаковић, Јован Јовановић Змај, Милан Јовановић Батут, Андра Гавриловић и други писци и научници. За разлику од других издавача, СКЗ извршава задатке од националног интереса, а да за то нема финансијску подршку. Кома то опет смета придев српски или ћирилица, да ли су се опет вратила она мрачна времена из недавне прошлости којима су све што је било српско проглашавано: национализмом, великосрпским хегемонизмом, шовинизмом, па чак и фашизмом ...

Бивше републике, бивше нам државе, не плашећи се свог државног национализма, већину својих институција, агенција, предузећа, удружења регистровани су још у оно време заједништва без икаквог стида, осећаја шовинизма, не размишљајући да ли ће неког од народа или националних мањина тиме увредити као што су: Словенска гледалишча, Хрватска народна казалишта, Хрватска културна уметничка друштва, Македонски театри,

Хрватски ногометни клуб... У међувремену су све што је имало предзнак *српски*, не само у Србији, већ и другим републикама укинута или преименовано.

Позоришта у Србији нису пратила тенденцију других република. Тако да све што је имало или пак асоцирало на предзнак *српски*, избрисано је, на пример Књажевско српски театар (1835.) Крагујевац. Углавном сва позоришта су преименована у „народна“, изузетак је једино „Српско народно позориште“ (1861.) Нови Сад. „Српско књажевско позориште“ (1868.) – „Српско нарадоно позориште“ Београд, „Шабачко позориште“ (1840.) Шабац, „Синђелић“ (1887.) из Ниша, „Југ Богдан“ (1896.) Лесковац... и још многа друга, сва су преименована у Народна позоришта. А зато је успело једино у Србији да се уз помоћ партије и Бојана Ступице направи Југословенско драмско позориште које и данас постоји. Ако већ тада у бившој нам, нисмо ишли њиховим примером, зашто сада као слободна, самостална држава Србија не уведемо придев српски испред назива?. И поред рушења, домбардовања у сваком рату већина зграда српских позоришта изгледају као и њихова европска, краљевска позоришта са утискивањем године оснивања, верујте ми, да би многи европски скептици дошли сами до закључка

да ти Срби и нису неки дивљаци, зликовци, геноцидни, који су „јуче“ сишли са дрвећа и у овом последњем рату постали држава тамо негде деведесетих година. Годином оснивања може се видети од када Срби негују позоришну културу, а пре тога смо као и већи део цивилизоване Европе имали и такозвана „летећа дилетантска позоришта“.

Шта је са информативним агенцијама? Зар је могуће да ниједна „несме“ бити српска. Имамо их четири; две београдске (деоинфо и бета), једна још увек југословенска (танјуг- телеграфска агенција нове Југославије, „нова“ је чак из 1943.) и фонет. Зар је могуће да се није могла регистровати ниједна агенција која би била српска, на пример: „Српска Информативна Агенција“, скраћено СИА, светли, обасјава, сија из Србије.

Нама су, рецимо и то, разна предузећа и културне установе које су од српског националног интереса, и после 20 година још увек имају називе југословеска, а не српска: Југоросгас, Југоимпорт, Југокомерција, Јумко, Југословенска кинотека, већ споменуто Југословенско драмско позориште... Када нешто и успе да се замени оно ипак неће бити српско – ЈРТ, ЈЖ, ЈОК или најновије ЈАТ. Сада су то: Радио телевизија Србије, Железнице Србије, Олимпијски комитет Србије и наша нова српска авиокомпанија нема српски назив, сада је Ер Србија. Већина превозника у свету у први план стављају назив своје државе Јапан, Монтенегро, Емирати, Краоација, Туркиш ерлајн („ваздушна линија“). Зашто и ми нисмо ставили прво придев српски?

ЈОК је требало само вратити изворном називу још из давне 1910. године када смо међу првима постали чланица Олимпијске куће највеће спортске организације у свету, а то је СОК – Српски олимпијски клуб. Нема државе у свету (мала или велика) када би била у ситуацији као Србија да истакне свог најбољег светског играча и спортисту, а уједно је и најбољи играч њихове државе, сигуран сам да текстови и чланци у новинама не би почињали са „Најбољи светски тенисер...“, већ би испред било видно истакнуто његово порекло и национални идентитет матичне државе. То би онда изгледало овако: „Најбољи српски и светски тенисер Новак Ђоковић победом у финалу УС опена увећао је предност...“ Док би се други народи поносили својим најбољим спортистима, дугом традицијом и стално истицали као национални понос, а ми као да се нечега бојимо или пак стидимо својих успеха из садашњости и прошлости?

На Илиндан, 2. августа 2015. год. написан је диван чланак под насловом: „Фашизам у Хрватској је пуштен са ланца, у ‘Олуји’ је почињен геноцид као и у Јасеновцу“, који је са једним од најбољих српских писаца са краја 20. и почетка 21. века, господином Јованом Радуловићем обавила интервју новинарка Вечерњих новости Београд, Биљана Бегенишић. Од дванест питања, која су сва била интересантна, највише је моју пажњу задржало питање: „Шта би Београд требало да уради, па да колико-толико помогне хрватским Србима?“ Овде постоје два проблематична питања: 1. Зашто Београд? Да ли ће у овом случају преузети бригу и разговоре обавити градоначелник Београда. Сматрам да је логичније рећи „Српска влада“ или „Србија“. 2. Интересантно да сви новинари из Србије врло добро знају да националне мањине у другим државама имају придевски предзнак

„матичне државе“ (хрватски, мађарски, румунски, босански, немачки, словачки, бугарски, француски, италијански...), само у Србији није тако. Зашто није?

Одговор је једноставан, Србија и српски народ су специфични и имамо увек оно што нико други нема. Захваљујући нашим вајним професорима и лингвистима српскога језика, али и онима који су завршили студије и докторирали италијански, енглески, немачки или неки други страни језик веома су утицајни у креирању српског језика.. Уче нас, већ неколико генерација како је наше велико богатство и предност то што имамо два писма, двоазбучје ћирилицу и латиницу, само никада неће да кажу коју латиницу – хрватску латиницу, и да ће једнога дана и Срби имати једноазбучје са туђим латиничним писмом.

Али зато, опет мимо света, нико се не пита зашто од свих држава у свету једино у Србији не постоји *српска* национална мањина. „Српске националне мањине“ су издељене према локалној самоуправи. Највиши облик локалне самоуправе је покрајина, где постоје војвођанске националне мањине: Буњевачка, Мађарска, Словачка, Ромска, Румунска, Русинска, Руска, Хрватска, Црногорска... Издвојићу само два екстремна случаја. Мађарска национална мањина највише је заступљена у покрајини са 251.236 изјашњених на последњем попису из 2011. године али има их и у Београду 2.080, а у осталом делу Србије много више. Узмемо пример Црногораца којих у покрајини има 22.421, само Београд има 21.190 приближно као у покрајини, а у преосталом делу Србије има неупоредиво више од покрајине. Сада нам се само по себи намеће питање а шта су онда Црногорци у Србији, *српски* или *војвођански*? Дакле, из предходног се може закључити да су све националне мањине из покрајине „војвођанске“, како у; Сомбору, Панчеву, Руми, тако и у; Шапцу, Крушевцу, Лесковцу, Крагујевцу, Краљеву, Чачку... Нажалост, у нашој северној српској покрајини у последње време и Србе преименују у војвођанске Србе или само „војвођане“.

Имамо још и гору ситуацију на југу Србије, где се за одређене националне мањине у овом случају Муслиманске – Бошњачке, промовише некаква измисљена регија Санџак, која као таква није законски регулисана, а то је уствари Рашки округ. Они не признају државу Србију и не желе бити *српски* Муслимани/Бошњаци већ само санџачки, али зато инсистирају да су Срби у Републици Српској и федерацији Босни и Херцеговини *босански Срби*, као што је у Хрватској. Ништа боља ситуација није и на другом крају југа Србије, где једно мало место Прешево са свега 8.641. становником, из истих разлога не желе придев *српски*, те су измислили да се њихов регион зове Прешевска долина иако припадају Пчињском округу и они су сада, где чуда, прешевски Арнаути (Албанци).

На крају постављам питање себи и свима нама може ли се направити интервју у Загребу са неким њиховим познатим писцем који гласи: Шта би Загреб требало да уради, па да колико-толико помогне српским Хрватима? Не би могло, јер би нас одмах упутили да то није Загреб него Хрватска а Хрвати не могу бити српски, јер су војвођански! Зашто се онда чудимо када нам кажу они из иностранства, а и неки овдашњи, да Мађарска диже ограду према Војводини, а ми да смо Србијанци а не Срби. Ако ми заборависмо на придев *СРПСКИ*, а што би га они ценили и употребљавали? Ако сви ми грађани у Србији нисмо *српски*

ѣрађани већ: војвођански, санџачки, прешевски, наши, домаћи..., онда имају право да нас деле, уствари ми смо се већ и сами поделили!

Зато, препоручујем свима нама да се ослободимо тог лажног етикетирања и терета, а упућују нам га управо они који се тако понашају, који нас оптужују да смо ми, а не они: велики националисти, хегемонисти, шовинисти, фашисти и најновије геноцидни. Да се подсетимо сви велики народи у Европи и свету настали су управо на национализму. Уосталом погледајмо у речник српскога језика шта значи реч **национализам**, -зма **1**. свест о националности, о припадности одређеној нацији; тежња за националним напретком, за самосталним друштвеним развојем сопствене нације; истицање националних обележја, карактеристика; национални дух, родољубље, патриотизам...¹ Према томе, не треба се бојати државног или народног национализма. Опасно је бити шовиниста, хегемониста, фашиста, мрзети друге људе и народе, а ми Срби смо познати по томе да то никада нисмо били и поносни смо на то. Али то свакако не значи да морамо изостављати придев српски и тиме урушавати сопствени идентитет давајући предност другим народима. Погледајмо шта пише у истом Речнику српскога језика за придев **српски**, -а, -о који се односи на Србе; који се односи на Србију: ~ језик, ~ обичаји, ~ земља, ~ влада ~. Република Српска државно-правна јединица...²

У прилогу неколико примера како се српски коментатори у националном заносу на утакмицама репрезентације Србије односе према придеву *с р њ с к и* и при чему у свом највећем националном надахнућу свесно или не, запостављају свој национални *с р њ с к и и д е њ и њ и њ е њ и* фаворизујући туђи.

ОДБОЈКА, СВЕТСКИ КУП

Аусѣралијанци нису могли да се одбране од нас и сада је 19:18 за нас. То је сада сигнал за нашеї селекѣора Николу Грѣића да затражи тајм аут за нашу реѣрезенѣиацију. У другом сету ми смо кренули са истом поставом, док је аусѣралијска реѣрезенѣиација. Ово је коректор аусѣралијске реѣрезенѣиација, а ово је наш корекѣор. Сви су на ногама наши навијачи и клупа наше реѣрезенѣиације. Исто је било и са репрезентацијом Италије, у току меча ниједапут није споменут придев срѣски.

Србија, јун 2015.

ФУДБАЛ, СВЕТСКО ПРВЕНСТВО

Када су млади српски фудбалери освојили првенство света у Новом Зеланду, неко од српских функционера то је прокоментарисао, најпре честитке и дивљење за ове момке и за људе који су их водили. Ово је велики дан за наш фудбал, за наш сѣорѣи, за наш ФСС, али и за целу нашу државу.

Нови Зеланд, јун 2015.

¹ Речник српскога језика, Матица српска, Нови Сад, 2007. стр.803

² Речник српскога језика, Матица српска, Нови Сад, 2007. стр.1263

ВАТЕРПОЛО, СВЕТСКО ПРВЕНСТВО

Наши навијачи зову у напад, мељемо све пред собом, неколико промена у нашој екипи, нама недостаје Рађен. У току утакмице, ово је недостатак за Хрвајску, избачен је најбољи хрвајски иџрач, имамо иџрача више. Искључење за наше ценира, а хрвајски иџрачи крећу у напад. Али ми и даље водимо, последњу четвртину ми водимо са три гола разлике. Раширили смо хрвајску одбрану, каква је ова наша екипа, како ми иџрамо, ово је наш вайтерџол. Покушали смо да срушимо хрвајску одбрану и успели смо у томе. Хрвајска у нападу пред нашим џолом.

А ово је врхунац коментара, „до златне медаље мењали су се на сцени: Црнојорци, Руси, Мађари, Шпанци, наши, Италијани...”

Русија, 8. август 2015.

Недавно у чланку Слободана Антонића „Докле више са србијанчењем“ (8. јуна 2016. године) видео сам интересантне упоредне табеле. Табеле је саставио господин Владислав Ђорђевић указујући на то како Срби просто беже и боје се речи Србија и придева српски, јер је он једино код Срба фашистички, опасан по националне мањине и околне државе. Тако да ћете често чути у изговору да га и не спомињу; Клинички центар (Србије), Хидрометеоролошки завод (Србије), Народна библиотека (Србије), Историјски музеј (Србије), Електропривреда (Србије) Нродна банка (Србије); оно мало што је остало српско веома често се изоставља и када је на првом месту придев српски; (Српска) књижевна за- друга, (Српска) академија наука, (Српско) лекарско друштво, (Српско) народно позориште... Ево како то изгледа у српској и хрватској језичкој политици. Погледајмо табеле.

СРБИЈА

Радио телевизија Србије
Електропривреда Србије
Железница Србије
Народна банка Србије
Црвени крст Србије
Телеком Србија
Путеви Србије
Србија воде
Привредна комора Србије
Институт за јавно здравље Србије
„Др Милан Јовановић Батут“
Републички фонд за
здравствено осигурање
Републички фонд за
пензијско и инвалидско осигурање
Тајнуг

ХРВАТСКА

Хрватска редио телевизија
Хрватска електропривреда
Хрватска железница
Хрватска народна банка
Хрватски црвени криж
Хрватски телеком
Хрватске аутоцесте
Хрватске воде
Хрватска господарска комора
Хрватски завод за јавно здравство
Хрватски завод за здравствено
осигурање
Хрватски завод за мировинско
осигурање
Хрватска изјешајна новинска агенција

Лутрија Србије	Хрватска лутрија
Пошта Србије	Хрватска пошта и телекомуникације
Србија шуме	Хрватске шуме
Олимпијски комитет Србије	Хрватски олимпијски одбор
Ватерполо савез Србије	Хрватски ватерполо савез
Историјски музеј Србије	Хрватски повијесни музеј
Удружење књижевника Србије	Удружење хрватских књижевника
Ауто-мото савез Србије	Хрватски ауто клуб

Прво што окупатори раде када освоје неку земљу укидају им језик и писмо, јер је то основни идентитет сваког народа. Неупотребљавањем придева **српски** ми оспоравамо своју **особићост**; оно чиме се истичемо, оно по чему смо посебни као народ, истицањем необичних вредности, давнашњу традију српског народа, језик, писмо, културу, науку, необичне вредности, посебност. Зато немојмо се чудити што нас олако непријатељи зову да смо србијанци. Може им се, када ми не употребљавао свој придев **с р њ с к и**. Не заборавимо у време наших отаца све је било српско.

Сремска Каменица, 21. октобар 2016.

Добрица Ерић

ПЛАЧИ, ВОЉЕНА ЗЕМЉО

Плачи, Вољена земљо, и Сузама осветли
Мисао која тиња у свакој нашој Жељи
Од свих Суза које сада капљу по Планети
Најтужније су Дечје Сузе у Мојој Земљи.

Ко ће, и чиме, да плати толике Дечје Сузе
Страх, Несаницу, Радост одлетелу у неповрат
Ко ће Деци да врати све оно што им узе
Ово зло, стало сво у кратку реч – рат?

Плачи, Вољена Земљо, ољагана и сама
Сузе су Твоје давно ушле у Песмарице
Још нису све Дечије Кости ни повадали из јама
А већ Ти опет бацају Децу у јаме безданице.

Ви што нам рушите Цркве, кућерке и палате
Ратници фанатици, људомрсци и сунцождери
За кога Нови Живот и Нови Свет стварате
Кад Деца беже од вас у шуме, међу звери?

Плачи, Вољена Земљо, Сузама Малишана
Што уче Школу и вучјим и лисичијим јамама
Очеви и Мајке им се гледају преко нишана
А Стричеви и Ујаци на њих палацају камама.

Нека се скамене погледи и нишани упрти
У Дечја Срца, у Беле Птице над рововима
Какав то Живот може да никне из Дечје Смрти
Коме ће сванути Дан на Дечјим Гробовима?

Ниједна Застава на овом трулом свету
Макар од саме свиле и кадиве саткана
Не заслужије да се завијори на ветру
Ако је и Дечјом Крвљу покапана.

Плачи, Вољена Земљо, у чељустима але
(Нека Те бар у Сузама што више буде)
Све док се сва три Бога на Тебе сажале
И не пресеку помор, бачен међ псе и људе.

Погледај своју Децу са старачким лицима
Младиће на штакама што уче прве кораке
Увелу новорођенчад у инвалидским колицима
Безимене Гробове , Распамећене Мајке
И Старце бескућнике у туђим шљивицима
Што зуре у Небо, налик на угашене угарке.

Плачи, Вољена Земљо, и Сузама осветли
Своје Срце што куца у свакој нашој Жељи
Од свих Суза које сад капљу по Планети
Најсланије су Дечје Сузе у Мојој Земљи!

Огњен Војводић

**„ПИШИ КАО ШТО ЗБОРИШ“
(југословенска језичка политика)**

У Краљевском позоришту „Зетски дом“ на Цетињу јула 2014. године свечано је обиљежено отварање Факултета за црногорски језик и књижевност на Цетињу, основаног одлуком Владе Црне Горе, који је септембра исте године почео са радом. Отварање новог факултета на Цетињу је резултат и дугогодишње расправе `црногорских` лингвиста око стандардизације новоименованог „црногорског“ језика, сукоба између присталица јотоване и `нејотоване` варијанте, заговорника правописа са тридесет два и тридесет једним словом, због чега се Савјет за стандардизацију црногорског језика расформирао, а потом званично и институционално раздвојио. На новом факултету црногорског језика и књижевности ће се изводити студијски програм заговорника јотоване варијанте и присталица правописа са 32 слова и нове гране славистике – Монтенегристике.

Поједини професори катедре за црногорски језик и књижевност на Филозофском факултету у Никшићу су оснивање новог факултета и такву одлуку Владе називали „ненаучном и нацистичком културном политиком.“ Министарство просвјете Црне Горе је као разлог оснивања факултета навело „насталу потребу за стварањем научног потенцијала за изучавање црногорског језика, као и обезбјеђивањем адекватног наставног кадра за образовање црногорских ђака и студената из црногорског, службеног језика у нашој земљи, те образовањем младих људи чији ће рад након завршетка студија бити виталан за црногорску државу.“

Шта је прави разлог оснивања Факултета за црногорски језик и књижевност? Ко познаје повијест хрватске језичке политике, од Бечког књижевног договора до данас, посебно у `периоду` Другог свјетског рата у Независној држави Хрватској, а чија је језичка политика од 1990.године у Републици Хрватској обновљена, и ако имамо у виду да је декан новооснованог факултета на Цетињу Аднана Чиргић докторирао у Осјеку, а изабран за доцента у Мостару за предмет „Сувремени црногорски језик“ на хрватском Свеучилишту, јасно му је шта

је навело поједине професоре катедре црногорског језика у Никшићу да нову званичну језичку политику Министарства просвјете упореде са нацистичком.

Да ли ће новоотворени факултет школовати кадрове државне комисије која ће као у Хрватској контролисати државне службенике и лингвисте, подучавати их „правилном говору“? Да ли је отварање новог факултета потреба за издвајањем „србизама“ из „црногоског“ језика и прављење вјештачких језичких разлика између дијалеката једног језика? Да ли је разлог за утврђивањем новог службеног говорног стандарда потреба за стандардизовањем другог карактеристичнијег дијалекта, простонароднијег од важећег и најраспрострањенијег у Црној Гори? Говорни стандард не мора бити најраспрострањенији дијалекат, већ најчистији, не мора бити једнак једном дијалекту, и најчешће није, већ је формирана варијанта `говора` прилагођена потребама друштва и језичких правила. Поред наведених могућих узрока који су мотивисали језикословце да се прихвате таквог културно-политичког задатка су свакако и привилегије које стичу новим ангажманом – нова овлашћења, друштвена важност која им се придаје, привилеговани државни статус, те материјална и политичка потпора, додатни послови.

Али, оно што је одувијек и првенствено руководило лингвисте у формирању правописа и језичке политике, а што се по правилу у Срба сто година прикрива, јесу религиозни разлози и духовне основе предања једног народа. Партије на власти у Црној Гори су у креирању језичке политике такође руководио одређени историјски и духовни узор. Религиозни и историјски узор културне политике једног народа нису увијек наслијеђено предање предака, него наметнути или усвојени туђи узор у процесу дугогодишњег културног колонијализма или идеолошке индоктринације. Црногорске партије на власти, и ако идеолошки одређене атеистичким наслеђем југословенског једнопартијског комунистичког система, усмјерава и римокатоличка религиозна духовна доктрина – прихваћена у политичком одређивању и процесу евроатланских интеграција, и као плод догогодишње непосредне мисије Ватикана у Црној Гори, али у највећој мјери као последица наслеђа стогодишње југословенске српско-хрватске језичке политике.

Увођење монтенегристике као нове гране славистике на новоформираном факултету црногорског језика представља програмски наставак римокатоличке југословенске културне мисије у Црној Гори, а не наводни повратак запостављеном „аутохтоном црногорском“ језичком наслеђу. Као и кроатистика, монтенегристика представља примјер практичног прозелитизма унијатске мисије на Балкану, увођења латиничног писма, а потискивања употребе ћирилице и православног ћириличног предања словенске писмености. Наиме, наставак пројеката језичке политике унијатске мисије међу балканским Словенима, као што су Бечки књижевни договор 1850. године и Даничићев `Речник Српског или хрватског језика` рађен за хрватску римокатоличку Југословенску академију знаности` у Загребу.

Језички империјализам претходни културном`, како тврди британски лингвиста и историчар Роберт Филлипсон. Европска колонијална политика од по-

четка ослободилачких ратова православних балканских народа од османског ропства према православним народима спроводи колонијалну културну политику првенствено преко језичке политике. Европски програм југословенске језичке политике био је заснован на ванправославном дискурсу одвајања језика и правописа православних Срба од правописа и језика православне већине – Царске Русије и других православних народа Балкана, а приближавања латиничном правопису унијатизованих Словена – Хрвата.

Бечки књижевни договор је договор `југословенских` лингвиста о заједничкој `југословенској језичкој политици и једном заједничком језику чије се име у документу Бечког књижевног договора не наводи. `Договор` су потписали двојица Срба, (Карацић и Даничић), пет хрватских и један словеначки лингвиста. Идеја Бечког књижевног договора је била да се србизацијом хрватског мањинског дијалекта, преко двоименовања српског језика у српско-хрватски, што је први урадио Даничић својим речником `српског или хрватско језика`, потом реформом српског правописа, коју су спроводили Копитар и Карацић. Тако је ћирилични хиљадугодишњи српски правопис сведен на најмањи фонетски фонд и изједначен са новоформираном хрватском хибридном латиницом а православни Срби унијатизују и поступно претапају у Хрвате – римокатолике.

Спровођењем језичког програма Бечког договора посредно су извршени захтеви аустријског Двора према Србима о употреби латиничног писма и народног језика – аустријска власт је издавала декрете `о постепеном уклањању ћирилице из српских православних школа да и о њеној замјени `словенским писмом` - латиницом, а да се световне књиге штампају народним језиком и латиницом`. Југословенском језичком политиком је постепено вршено унијаћење православног српског становништва као већинског у односу на римокатоличку мањинску „хрватску“ заједницу, и `хрватски дијалекат` који је почетком 19. вијека говорила мала хрватска заједница, а који се сматрао дијалектом словеначког језика, што је данас говор Загораца.

Аустријске власти су покушавале да Србима у Аустрији наметну југословенски језички програм, али прво право званично наметање југословенске језичке политике свим Србима је спроведено формирањем Краљевине КСХС 1918. године. Званични политички назив `југословенског језика` је био “српско-хрватско-словенски”, службеног језика Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, касније Краљевине Југославије. Југословенским пројектом са мапе свијета нису само нестале двије православне Краљевине, Србија и Црна Гора, него је у Уставу нове државе и српски језик троименован у српско-хрватско-словеначки. Увођењем двоимено-троименог језика је и први пут у Србији и Црној Гори званично српска ћирилица изједначена са хрватском латиницом, чему се православни народ у Црној Гори вијековима одупирао колико и отоманском ропству.

УЗРОЦИ НОВОЦРНОГОРСКЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ЈЕЗИЧКЕ ПОЛИТИКЕ

Питање српског језика и ћириличног писма у Црној Гори је данас политичко и језичко питање у оноликој мјери колико је то било и прије сто година када је успостављана језичка политика Краљевине Југославије – државног пројекта троименог народа и језика. Историчарима је познато да је до формирања КСХС, касније Краљевине Југославије, службени језик у Црној Гори био српски, а писмо ћирилица. Срби у Краљевини Црној Гори нису могли ни претпостављати каква се политичка креација крије у пакету југословенског монархо-масонског вавилонског језичког и државног пројекта.

После рушења југословенске квазимонархије, социјалистичка Југославија је наставила и развила језички пројекат Бечког књижевног договора и Краљевине Југославије према програму новопроглашених југословенских народа, република и покрајина, а доследно доктрини Даничићевог двоименовања српског језика по дијалекатском дискурсу. Колико је југословенски језички пројекат био политикантски и програмски подређен римокатолицизму свједочи судбина македонског српског дијалекта, који се највише разликује од српског говорног стандарда-штокавског и није мање „неразумљив“ говорнику српског говорног стандарда од словеначког дијалекта, а није добио именичну посебност у првој Југославији, док је ‘хрватски језик’, који је српски јужноштокавски дијалекат, добио назив и политички статус језика.

После формирања СФРЈ 1946. године написана је граматика ‘македонског’ језика, који је до Другог свјетског рата сматран српским јужноштокавским наречјем и српским дијалектом. Бугари и данас ‘македонски’ језик сматрају наречјем бугарског језика. У Социјалистичкој федеративној републици Југославији поред српскохрватског, који је био један од три званична језика у четири бивше југословенске републике – СР БиХ, СР Црној Гори, СР Србији и СР Хрватској, друга два језика су били словеначки и македонски.

Дакле, да бисмо схватили питање преименовања српског језика у Црној Гори морамо га сагледавати у историјском процесу југословенског стогодишњег политичког језичког пројекта, и његове предјугословенске идеолошке припреме, од „азбукопротреса“ Сава Мркаља, преко Бечког књижевног договора, Даничићевог двоименовања српског језика, почетка примјењивања Копитарове ‘Вукове реформе’ српског језика и правописа у Србији, до остварења југословенског језичког пројекта у Краљевини Југославији. Језичка политика црногорске власти данас доследно спроводи југословенску језичку политику вишеименовања српског језика и вуковски упрошћен принцип њемачког граматичара Јохана Кристофа Аделунга: „Пиши као што говориш“, који нигдје у европским народима није буквално примијењен, а који су Вукове присталице програмски приписивали Вуку Караџићу. Дакле, истиче своје „примитивно право“ да се пише гласовним писмом као што се говори, игнорише ауторитет и аргуменате науке, православну цркву и историјски књижевни континуитет.

Новоцрногорска лингвистика не иде за Његошевим узорима правописа и језика, као што није ишао ни Вук и његове присталице, већ за „просто-народним

говедарским говором“, како га је називао митрополит Стеван Стратимировић први противник Вукове реформе, који је имао достојанство српског патријарха. Владика Петар II Његош такође никада није подржао Вукову реформу правописа, већ је био одан црквенословенској ортографији, и ако је користио поред црквенословенског и народни језик.

Правопис црногорског језика, присталица искључиво јотоване варијанте, је утемељен на ставовима лингвисте Војислава П. Никчевића, који је себе називао „црногорским Вуком Караџићем“. У уводнику новог правописа црногорског језика се наводе следећи језички принципи: „Главна начела постављена у приручнику Пиши као што збориш (ЦДНК, Подгорица, 1993.) Војислава Никчевића: 1. Пиши као што збориш, а читај како је написано! 2 Држи се употребне норме црногорске „опћене правности“! и 3. Туђе пиши као своје! – Сматрали смо као валидним и искористили их као полазишну основу за овај правопис.“

Караџић је реформом избацавао слова и гласове из српског језика и ћирилице ради прављења дисконтинуитета са српскословенском и црквенословенском православном писменошћу и књижевношћу, и ради одвајања од већине православних Словена; црногорски језикословци у нови правопис убацују нова слова, али са истим циљем, ради дисконтинуитета са важећим српским правописом и одвајања од православне већине на Балкану.

Здраворазумски се запитати, ако је исте принципе у реформи српског језика и правописа самоувјерено спроводио Вук Караџић, без овлашћења и подршке у културној политици Кнежевина Србије и Црне Горе, и културних установа Срба у Аустријској царевини, противно важећем хиљадугодишњем предању српске православне писмености, због чега је био протјериван из Кнежевине Србије, нападан од Матице српске, а анатемисан од православног цркве, какво је чудо ако „црногорски“ лингвисти реформишу правопис правописним принципима на којима је утемељен постојећи правопис, а у држави чија их власт подржава? Такође, какво је изненађење за српске лингвисте што су хрватске званичне културне институције помагале и помажу „сецесију“ српских дијалекта од српског језика, школовање лингвиста `црногорског` језика и формирање факултета црногорског језика у Црној Гори, када знају и поносно истичу да је званични Загреб подржавао и Вука Краџића у реформи српског језика и правописа, и да је Караџић за живота проглашен за почасног грађанина Загреба.

Постоји довољно лингвистичког материјала у стопедесетогодишњој пракси југословенске језичке политике на коју се могу позивати лингвисти новоименованих југословенских језика. Монтенегристика још треба да учи од београдске југословенске језичке школе и праксе спровођења Бечког књижевног договора. Институт за Српски језик у Београду још увијек ради на речнику српско-хрватског језика, без намјере да властити српски језик и речник именује српским језиком, напротив, настројен је бојовнички у одбрани хрватског историјског језичког права у језичкој политици у културним установама Србије.

ПИШИ КАО ШТО ГОВОРИШ ИЛИ ЈУГОСЛОВЕНСКО-ЈЕЗИЧКИ ПЛЕМЕНСКИ НАЦИЗАМ

Правописни принцип и идеја 'пиши као што говориш' је вавилонска идеја. Хришћански правопис има значењски смисао, а не само гласовни (фонетски), слова су уписани симболи о смислу одређене појаве, а не само регистар гласова. Језички идентит народа не чине његови многобројни племенски говори и најљепши дијалекти већ континуитет књижевног језика, а књижевност је у 'времену вјере' била култна, преносила је смисао и симболе поријекла и постојања једног народа.

У југословенском језичком пројекту упоредо са спровођењем реформе упрошћавања писма и језика, спровођена је вавилонска идеологија о језику као основи идентитета народа, превасходнијем од рода и вјере. Језик је промовисан и проглашен за основу народног идентитета, и будућности. Један смо народ зато што се 'разумијемо', а не зато што имамо исту историју, претке и предање, иста историјска права и идеје, вјерске вриједности и истине, национална настојања и политичку перспективу.

Народни језик су користили сви противници 'Караџићеве' антицрквене реформе, али су били против одбацивања континуитета књижевног језика и правописа. Српски 'реформатори' су преко пропаганде промовисања 'народног језика' спроводили програм противправославне реформе српског језика и правописа. Али, не по протестантским европским стандардима језичке политике националног уједињења, већ принципом европске колонијалне културне политике племенског 'парцелисања колонизованих народа и посједа.

Када би у Европи примјенили Караџићев принцип дијалектске доктрине племенског права 'природног човјека', и примитивног гласовног правописа не би опстао нити један језик у Европи, већ би се разградили по племенским границама као и српски. Свако европско племе би захтијевало суверено племенско право да пише као што својим дијалектом говори, створили би се 'језички' предуслови за племенске подјеле као у југословенском језичком пројекту, који би у европској варијанти довео до стоплеменског државног дијалектског пројекта и стоименог језика. У Европској повећи о мањинским језицима пише да би нешто било проглашено за мањински језик мора се разликовати од већинског језика, и да то не може бити дијалект.

*

Принципом „пиши као што говориш“ и упрошћавањем правописа на гласовно писмо – регистар гласова без значењског смисла (етимологије писма), под паролом лакшег описмењавања и функционалности правописа, култура и смисао српског језика су сведени на средство просте комуникације. Таквим принципом примитивне писмености и језика комбинованим са идеологијом о језику као извору националног идентитета створени су услови да дијалекти и наречја буду проглашавани за 'језике'. Теорија о народности као 'језичком ентитету'

и идентитету, али упрошћеног народног говора, подстакла је у српском народу племенски престиж и сукобе. Једном дато право посебног језика једном дијалекту почело је коришћење српског језика као племенско-политичког средства за спровођења различитих политичких пројекта.

„Вуков Рјечник је речник реалија села („далеко од градова“), и мада је веома значајан, мада је постао средство и основа националне културе“, пише Меша Селимовић у својој студији „За и против Вука“. Сукоб српско-југословенских „језика“ и данас није друго до сукоб различитих речника „реалија села“, рат дијалеката, наречја и нагласака, пресељеног у градове као окосница и основа националне културе. Вукова „реформа“ језика и правописа је била и данас је начело револуционарног раскида са српским православним предањем писмености, духовним смислом и основама језика и правописа, којим је започео племенско-политички процес упрошћавања и разградње српског језика и народа.

У језичком српско-црногорском сукобу присталице вуковских принципа срећемо на обије стране; зато нам се намећу питања, у којој мјери је противљење новоцрногорском правопису и језику одбрана вуковске југословенске језичке политике, а у којој српске и православне? Као да дијелу Срба није битно преименовање српског језика и латинизација писма, већ јотовање и два `нова` гласа у `црногорском` правопису која у Црној Гори сви Срби користе, као у Републици Српској и Крајини, а и у великом дијелу Србије. Зар нам то не указује на југословенску српско-хрватску усмјереност Срба, а србијанско-црногорску примитивно-племенску нетрпељивост православних сународника?

Српско-црногорске језичке расправе су сведене на навијачка надгорњавања, међусобно омаловажавање, изрутивање другачијем дијалекту и нагласцима српског језика, без потребе за договором, већ вуковским принципом „утук на утук“ да се супарничко племе и наречје утуку. Што је такође једна од тековина вуковског наслеђа, којом је Вук подјеђивао противнике, а не аргументима науке, јер се у `полемикама` није обраћао ученим људима, већ паланачком просјеку, читачима жуте штампе, антицрквеној револуционарно настројеној интелигенцији, и новинским издавачима жељним скандала.

Тако је поред простонародног језика у наш културни живот унесен манир простачког понашања, `полемике` путем подсмјеха, утемељене на пакости, што је додатно онемогућавало разрешење српског језичког питања, а подстицало нове подјеле. Замислимо да су се Срби супроставили Вуковој реформи, издацивању „сувишних“ ћириличних слова из правописа и Даничићевом двоименовању српског језика у српско-хрватски, одлучношћу којом се боре против именовања српског језика црногорским, или, снагом којом се крве наши сјеверњаци Брђани и црногорске нахије око локалних говора и нагласка, или преданошћу и нетрпељивошћу којом београдски медији сто година са племенским пуризмом ревносно екавизују ијекавске текстове Срба из Црне Горе, Босне и Херцеговине, Крајине, данас не бисмо имали пет преименованих дијалеката српског језика и отворен процес племенског преименовања српског језика и потискивања ћириличног писма.

„Етничко чишћење се увијек њрво одвија у ѡлавама, ѡј. на ѡдручју језика и симбола“, пише Urs Altermatt. Један од начина протјеривања „језика и симбола“ је правописни принцип да се пише гласовним (фонетским) писмом како се говори тј. упрошћавањем писма до фонема за регистар гласова, које нема своју значење осим оперативне функционалности. *„Етничком чишћењу“* претходи етичко *„чишћење“*, које почиње негирањем човјекове словесности и боголико-сти, као што је свођење човјековог језика на животињски инстинкт, човјека као савршене животиње чији се *„гласови као средство инстинктивног преживљавања и комуникације“* региструју фонографом.

Све југословенске ванисторијске политичке нације настале на дијалекатској доктрини племенског принципа спроводе језичку контролу својих грађана. Режим Национал-социјалистичке партије Адолфа Хитлера је обуставио контроле лингвистичке комисије која је спровођењем германског пуризма отежавала оперативне комуникације и стварала сукобе унутар институција и народа. Познато је и да је команда Вермахта оптуживала режим НДХ за побуне Срба које су угрожавале операције Вермахта, које су биле изазване геноцидним погромом над Србима, али је мање познато да је НДХ са спровођењем геноцида над Србима спроводила језичку политику протјеривањем ћириличног писма и чишћењем *„хрватског језика“* од „србизама“.

О духу и дискурсу језичке хрватске политике, коју копира „монтенегристика“, најсликовитије пише Мелита Richter Malabotta, социолог из Загреба, која већ двадесет година живи у Трсту: „У потрази за легитимирањем на сваком пољу посегнуло се за архаизмима, ковањем нових ријечи, ради се што год је могуће, како би се из језика избрисало све што би могло подсјетити на заједничку прошлост јужних Словена. Питање језика постаје питање државе, народа, његовог идентитета и чак опстанка. Нови аксиом гласи: хрватски и српски су различити језици, а ако та разлика није видљива, треба је направити“.

У Црној Гори партија на власти срећом спроводи само истрагу „нецрногорских“ ријечи, језичко, а не етничко чишћење, племенски пуризам, а не етнички. Пошто ијекавско нарјечје није само црногорско већ и других дијалеката српског језика, *„црногорски“* лингвисти конструишу карактеристичне квазијезичке простонародне кованице; у једном случају то су оживљенице, што може бити добар обичај, а у другом то су насилне кованице комичне и говорницима црногорског језика.

Код савремених Срба је присутна друга крајност, старија историјска индоктринација, истрајавање на погрешним полазиштима правописа и језика, принципима који су управо омогућили преименовање српског језика и *„латинизацију“* српског писма. Код Срба нема језичког пуризма, али нити брига за језик и писмо. После ратног распада Краљевине и социјалистичке Југославије, Република Србија фаталистички истрајава на југословенској језичкој политици, својеврсној културно-политичкој српској самоанестезији, под којом се више од сто година сецирају дјелови српског језика и књижевности, традиције и територија, а Србима препушта простор револуционарне и „стваралачке слободе“.

Велика дјела српске књижевности прошлог вијека, којима је обogaћен и изграђен нови српски књижевни језик, као ни књижевни ауторитети прије реформе језика, нису учинила да се српски језик после увођења језичке формуле реформисаног правописа не расчлани по републичким и племенским границама. Могу бити написана велика књижевна дјела, али ако је у основи језика разграђујућа формула језик ће се даље разграђивати. Као што су совјетски патриоти мислили да ће под партијским притиском одржати јединство руске земље и без укидања републичких совјетских граница, тако су и српске површне патриоте сматрале да ће се под притиском ауторитета новонастале књижевности одржати јединство српског језика и народа са језичко-правописном формулом копитареве-караџићеве реформе.

Језички говорни стандард се формира договором лингвиста, а потом учи у школама, али у Срба се после стогодишњег практиковања `вуковских` језичких принципа правило промијенило и стандардизација се спроводи обрнутим редом, то јест увођењем простонародног, а данас језика улице као говорног стандарда у школу и књижевност. Вуковским принципима промовисања простонародног говора и гласовног правописа усталио се принцип упрошћавања језика и подстицања простачког говора. Школовани Срби се прилагођавају примитивном говору и прихватају жаргон као језички манир „живог“ језика „у сталном развоју“. Правило правописа `пиши као што говориш` са демократско-народним правом бројнијег `племена` – популације, промовисано је као принцип одређивања језичке културе и политике, избора говорног стандарда. Некадашња престоница Југославије и југословенства и после распада Југославије наставила је да ради као југословенска језичка вавилонска воденица – посао упрошћавања до банализовања смисла српског језика и ћириличног слова. Југословенски `новоговор`, стран српском народном језику и језику цркве, утолико опаснији под псеудонимом српског језика, попут вавилонског вртлога гута и поравнава смисао и звук преименованих и непреименованих српских дијалеката и говора.

Мр Слободан М. Чуровић АПИС

ЦРНОЗБОРИЗАЦИЈА ЈЕЗИКА ИЛИ АМБИСАЦИЈА ПАМЕТИ

(ѿримјери за језичку ѿомаму, или нова ѿиѿѿѿѿрадизација)

У тренуцима када свака ала и врана кидише на разбијање и рашчеречење нашег српског идентитета чија су плућа наше свето писмо ћирилица и српски језик, свједочим из горке Црне Горе, која је изневјериласветовладмировску, светосавску и светопетровску традицију и аманете предака, у дослуху са злехудим сценаријима бјелосвјетских моћника и лингвистичких монструма, брутално уништавајући своје најбоље темеље.

Питање језика је питање одговорности, колико смо одговорни пред прецима, језичком завештању, и колико поштујемо језик као систем правила.

Језик је дивство, видјело ,живот, памћење.

Српски језик у Црној Гори је на страшној голготи, черечи се, преименује, брише, прогони, брутално уништава.

Када смо некад зборили, зарад лакшег споразумијевања чуло би се: „Проговори српски да те разумијем.“

Пошто треба добро познавати наш менталитет, онда толика количина мржње према свему што је српско и не чуди.

Давно ми је рекао једна часна старина:

„Оно и нас обиљежава јесте безбожништво и брутална себичност.“ Нама недостаје тај побожни однос према духовној вертикали као што је наш српски језик, јер све најбоље што имамо, што нас чини народом писменим, написано је српским језиком. Свима са стране много је лакше бити Србин него нама Србима у овом жаришту што се ћоса према свему што је српско, и гдје се намјерно истискује ћирилица.

Позван сам да кажем нешто о језику, јер већ четврту годину радим као библиотекар, јер сам одбио да предајем матерњи језик и јер су двадесет година моји ученици писали писмене задатке само ћирилицом.

Позван сам да свједочим што не могу да пре-дајем српски језик а што не могу да глумим и да силујем језик, да му намећем карикатуралност.

Над Црном Гором лебди баукеуропског новоко-мунизма и опаке латинизације, што је болно видљиво на сваком кораку, јер та латинична хоботница ушла је у све поре. У образовно васпитни систем кроз преобликовањесрпске свијести, културолошко-књижевног миљеа, кроз прогањање из програма, од нових језичко савјетодавних изборника, свега српског.

Продор латинице и углавном кроатоцентрично лингвистичко препијевавање, имамо у неограниченим количинама, у латиничним медијима, штампаним, електронским, у свакодневном животу.

Ово што се чини српском језику је дубоко анти-цивилизацијски чин, квази-лингвистички, насилна де-кретизација језика.

Форсира се латиница а да се Србима спреми исписница.

Судбина народа је у судбини језика, писмо је огледало кроз векове једног народа. Ћирилица је српско огледало, којим саопштавамо вјекове, гледамо претке, да би знали чији смо потомци.

Ћирилица је тапија из овог у онај свијет, ко изгуби вид куда ли ће путовати.

Наопаки језици су наметнути језици, по задатку коминтерновских вијећања и засиједања чији вирус још није замро, само се модификовао под видом глобалистичке евроатлантске куле уторњавања и менталног поравнавања, измишљају се нови језици и бесомучно се кидише на све оно што је написано ћирилицом.

Тако је створена накарадна квазилингвистичка категорија под именом црногорски, или црнзборски језик, којим идеолози нове нације желе да докажу да су друкчији, рушећи темеље свог историјског хода и трајања. Новоцрногорским збором у латинској обланди кренуло се у жестоко преваспитавање Српства у Црној Гори. И то не само новом словизацијом већ и аветизацијом школско-образовних програма и наставних јединица. Његошу се одузима било који атрибут српски (што и не чуди код ревносника комунистичке идеје који су обурдали и „Лучу микрокозму” у неке магловите макроекономске, политикантске и дворско додворничке системе.

Свети Сава, најпознатији Подгоричанин и његов светородни отац Стефан Немања су готово најурени, што из читанки, што из историјског појма, Немањин град је затрпан контејнерима.

Спроводи се својевсна депонизација ћирилице, (не заборавимо да нема случајности што је срушена прва српска школа у Бијелом Пољу, или да баш Васове воде треба претворити у сметлиште) и српску топонимизацију треба прекопати, ћушнути у заборав. Она је „ретроградна, застарјела категорија“, латинизација је приоритет. Завладала је амбизација српског језика и јединог истинитог српског писма – ћирилице.

Није то она „ваљатна српска Црна Гора” о којој је свједочио болник косовске мисли Његош, то је нека друга гора, кивна на себе најбољу.

Већ од вртића усмјерава се то ћечије ћетињство, (ђељањем и ћескобом) жестоком националном симболизацијом нападног доказивања дослиједне посебности, по матрици западноевропско образовног профила, филовано и зачињено кроз медије, штампане и електронске, кроз једну риалитну непамет.

У Црној Гори извршено је право лингвистичко насиље, најбруталнија отимачина српског језика, јакање са језиком, кроз страшну превару свих оних који

осјећају и мисле на српском језикуа дишу ћирилицом, која је њихова сигурна кућа и најистинитије обиљежје идентитета.

Карактеристични су пописи у Црној Гори у протеклих 100 година.

1909.год. Срба је било 94,38 док је Црногораца било 0,00 одсто. Албанаца је било 5,62, Хрвата 0,00, Муслимана 0,00, Бошњака 0,00.

1948.год. у комунистичкој Југославији бројке су следеће:

Срба је 1,72 одсто, Црногораца 90,67, Албанаца 5,15, Хрвата 1,80, Муслимана 0,00, Бошњака 0,00.

1981. год. У социјалистичкој Југославији :

Срба 3,32, Црногораца 68,54, Албанаца 6,46, Хрвата 1,81, Муслимана 13,36, Бошњака 0,00.

2003. год. у Републици Црној Гори живјело је :

Срба 31,39 одсто, Црногораца 43,16, Албанаца 5,03, Хрвата 1,10, Муслимана 3,97, Бошњака 7,77.

На основу ових података лако је закључити колико је комунистичка свијест препрала осјећање националне припадности, каква је наступила амнезија код некадашњих Срба, јер се формирала новоскојевска категорија по сваку цијену особитости а под плаштом европејских тековина, лажне једнакости, лажавог братства и украдених слобода. Јер како објанити да за 39 година ишчили толики проценат Срба а да се појача Црногорство, или да се јави нова статистичка категорија Бошњака а на уштрб Муслимана и која би ту била разлика у националном поимању.

На сцени је типично фалсификовање језика или помама за новим језиком ког ни на медијима не форсирају по новопоправилима (како би Вук рекао „бабе Смиљане“, вјероватно пред застидношћу ћо-сања са српским језиком. Није случајно да се но-ворјек црногорског језике највише форсира у „Просвјетном раду“ (који је гле чуда одједном проми-јенио слова ћирилице латиничним писмом) и у другим педагошко – стручним часописима, јер по сва-ку цијену мора се школској популацији промијенити идентификациони код, под паролем равнодушног „свеједно“. Да би неко регулисао лична документа, мора испунити формулар да жели да му буду издата документа на ћирилици, јер се тобоже подразумева да је латиница нешто сасвим нормално, готово безазлено док тражење својих основних људских права на језик и писмо изазива зачудност претварајућу шалтерских радника.

Већ у називу новог школског језика крије се смицалица јер је он црногорско-српски-хрватски- бошњачки, али не и муслимански, ромски, ашкелијски, египћански, већ је све могуће и свакојако да се зове језик, јер како то да доминантни српски језик буде на другом мјесту а да исфорсирани језик (за који су се изјаснили они од страха од рачуна за струју, за цак мекиња или један ваучер, или из мржње према свема што носи предзнак српски) црнозборски буде на првом мјесту.

Ништа не чуди у земљи чуда, још увијек обурданог Његоша, који и са оног свијета нема мира, док тражи своју капелу, у земљи гдје расте број чланова Суднор-а, гдје се још ћути о оном несретном збјегу духовне супстанце који је кренуо на зли пут од узиданих костију и забетонианих стратиштау највећем злочину

након окончања Другог свјетског рата, уз обилату помоћ старих мрзилаца Срба Енглеза и гдје је комуњарско-антирелигиозно сада спучено у глобалистичку причу (а већ у имену је духовна и интелектуална глоба Српства) итекако јако под новим маскама и фарсама.

Нама предстоји преужасна борба да би сачували себе, своје достојанство, коријене и традицију. Борба свих борби је борба за српски језик и ћирилицу.

Само на примјеру неколико улица у Подгорици може се најбоље видјети колико је ћирилица у подређеном положају у односу на латиницу, тако да се на прсте једне руке могу набројити ћирилични натписи.

Кажу да је статистика неумољива, у овом случају поразна за нас Србе.

Трг Републике (30 натписа латиницом 1 ћирилицом)

Улица Вука Караџића (32 према 1 у корист латинице)

Тако враћамо оцу наше писмености. Тужно, али српски знано.

Улица слободе (48 назива исписано је латиницом а само 1 ћирилицом)

Улица Његошева (62 натписа латиницом и само два ћирилицом – и то натпис на Духовном центру).

Билборди и панои су нарочито исписани латиницом, морају бити већи по новом зауму и што латиничнији за љубитеље „европских” вриједности, који су се нагло навикли и навукли на латиницу да просто латинично мисле.

Такав степен притворности и помамљености нигдје није очигледан као код нас.

Хоћемо ли у Европу са туђим пртљагом ?

Зашто се стидимо свог писма. Хоћемо ли ући као застиђе, као крпара, без свог духовног идентитета ?

Занимљиво је да и они који су некада писали ћирилицом, сада пишу латиницом, јер тако су у моди, кажу да им је лакше.

Усред Подгорице, Немањиног града, можемо прочитати графит мржње : „Србе на врбе !“, или на контејнерима ; „Овдје делија спава.“

Само ми можемо школске програме претварати у својеврсна штива прева-спитавања, стварања неког новог појединца, који не смије да најбољег себе посвједочи кроз традицију, кроз своја најбоља дјела.

Шта значи ново читање Његоша?

Је ли геноцидно рећи да је тема „Горског вијенца“ истрага потурица, је ли срамота да у одабраним одломцима нема ниједног стиха у којем се помиње Српство или српски.

Олако и слуганско утрчавање у раље велике звијери, срамотник. Невиђени кастиг и стидник.

Рушилаштвом памћења и духовности ствара се својеврсна депонија, сметлиште.

Шта значи онај отворени позив на линч, на фасади једне зграде : „Стоп ћирилице! „Је ли то стоп за све што је српско, и колико је то само количина мржње, која је заумљена у главама оних који су некада били већи Срби, углавном комунистичког миљеа који су улазак у СКОЈ замислили као лагодни и депешама агитропским зацртани улазак у историју, језик, културу.

Једном комунисти сада су колумнисти у, неовисним медијима, или новодукљански стражарници (иако у пензији), посткомунистичке матрице, (посткомуњарске) која нигдје као код нас није разровала колективно памћење и масакрирала духовност и сваки траг српства. Има их доста и кроз новопечене вјернике, дежурне рукољубе.

НЕКОЛИКО ПРИМЈЕРА КОМУНИСТИЧКОГ УНИШТАВАЊА ДУХОВНОСТИ У ЦРНОЈ ГОРИ

А црвена идеологија је прописала. „Не треба заборавимо да је наш, иако далек задатак „оспособити сваку куvariцу да управља државом.“

(Црногорски ратни парламент, *Подјега*, Титоград 1963, стр. 197)

И даље: „...управа сваке цркве мора имати свог економа.“

(исто, стр.256)

„...Војни суд при Главном штабу НОВ И ПОЈ за Црну Гору и Боку одлучио је да се исти (митрополит Јоаникије) не смије помињати приликом богослужења и осталих свештенорадњи...“

(Црногорски ратни парламент, документа, *Подјега*, Титоград, 1963, стр.160)

„Вјерска комисија при Предсједништву ЦАСНО-а упућује 26.11.1944. среском одбору Андријевице допис следеће садржине: „Приликом свих богослужења свештенство и монаштво дужно је помињати на богослужењима:

„Врховноје правитељство и народноју ослободилоскоју војску - да помјанет господ Бог...“

(Звездан Фолић, Атеизам власти у Црној Гори 1945-1953,
Историјски записи -4/1995, стр.206)

„С јавним обиљежавањем вјерских празника престало се 1946. године, званично су укинути 22. 12. 1948.

(исто, стр.220)

„На други дан Духова 1948. у цркви манастира Свете Тројице код Пљеваља, владика будимљанско – полимски држан у олтару у смртној опасности... том приликом вршена је нужда пред црквом и изметом мазана икона пред црквеним вратима.“

(исто, стр. 61)

Априла 1952. Уз сагласност Среског комитета у Колашину, спаљена је архива и библиотека манастира Мораче. Тако су у неповрат отишле многе драгоцене повеље и грамате ове древне Немањића лавре.“

(исто, стр.58)

„Седамдесет једногодишњи владика Арсеније Брадваревић осуђен је на казну строгог затвора у трајању од једанаест година и шест мјесеци.“

(исто, стр.58)

КРОЗ ПРОШЛОСТ ЦРНЕ ГОРЕ

„Прву световну школу, дакле, на подручју оновремене Црне Горе основао је Његош 1834. године. Исте године је набавио и штампарију у којој су штампани и први уџбеници у Црној Гори: Српски буквар ради учења младежи грађанском читању (1836) и Српска граматика састављена за црногорску младеж (1838).

* * *

„Године 1894. уведене су први пут наљепнице (вињете) за препоручена писма са називом поште и редним бројем за препоруку, као и за пакете и пошиљке са означеном вриједношћу. Све ове вињете штампане су на два језика. На српском и француском.“

(М.Цветковић, Поштанска служба у Црној Гори, Историјски записи, година XII, књига XVI, Титоград, 1959, стр. 68).

* * *

„Док су аустријске власти упорно избјегавале да за наш народни језик кажу „српски“ наставници овог језика у которској гимназији, који иначе с Општином кореспондира на српском језику, и у званичним дописима се називају и потписују као наставници српског језика.“

(исто, стр. 30)

* * *

У говору који је Стефан Митров Љубиша одржао у Далматинском сабору каже: „Ја знам да ви мене не трпите јер сам Срб православне вјере... а ја кому је српско знамење упечаћено на чело бранити ћу погажено право на слободу својих сународника док ми под грлом пуца.“

* * *

„Школе су свечано славиле Савиндан обиљежавајући овај празник културно-умјетничким приредбама у којима су учествовали ученици, наставници, грађани.“

(Владета Цвијовић, Бранислав Ковачевић, Управљање просвјето у Црној Гори, КПЗ, Подгорица 1996, стр.45)

„Од 1886. године по наредбиминистра Павловића, уведена је обавеза школа да на свечан начин обиљежавају и Лазареву суботу (Цвијетна субота, Врбица)...

(исто, стр. 45)

* * *

„У Пљевљима је постојала српска нижа гимнзија још од 1901/2. кад су Пљевља била под турском влашћу.“

(Годишњак Педагошке академије у Никшићу, 1, Никшић, 1969, стр. 204)

* * *

„Основна школа у Лозној добила званичан назив Основна школа „Југовићи“, Одлуком Министарства просвете Краљевине Југославије, објављене у „Просветном гласнику“ бр. 77170 од 3. новембра 1931.

(Историјски записи-2/1997, стр. 143)

ШТА СУ СТРАНЦИ РЕКЛИ О ЈЕЗИКУ КОЈИМ СЕ ЗБОРИ У ЦРНОЈ ГОРИ И ЦРНОГОРЦИМА:

„Сваки прави Црногорац данас је зато директни потомак неке старе српске породице.“

(британски посланик Кенеди, Историјски записи,
Подгорица, година LXXI, Бр. 1-2/1998, стр. 249)

* * *

„ЗА Дору д Истрију“ Црна Гора је неосвојива тврђава независних Срба.“

(Лазо Костић и Црна Гора, КПЗ, Подгорица, 1994, стр. 44)

* * *

...осим тога Аустрија успијевајући у Албанији разбила би једним ударцем будућност Црне Горе, малог симпатичног српског Пијемонта, сада двоструко драгог Италији.“

(О једном документу из 1897, Историјски записи,
година LXXI, БР 3-4/1998, Подгорица, стр. 197)

* * *

„Гусле су, као што је познато, код свих српских словенских племена најважнији музички инструмент којим прате своје пјесме.“

(Јохан Георг Кол, „Путовање у Црну Гору“, ЦИД, Подгорица, 2005, стр. 27)

* * *

„Црногорци су словенско племе које... припада великој српској породици.“

(исто, стр. 18)

* * *

„Може се рећи да су заправо Црногорци били ти Срби који су први збацили турски јарам и поново успоставили независну, утемељили српску државу.“

(исто, стр. 19)

* * *

„Први житељи Његуша потичу наводно од одбјеглих Срба из Херцеговине.“

(исто, стр. 79)

* * *

„Познато је да владика и пјесник и да већ заузима значајно мјесто на Српском Парнасу.“

(исто, стр.102)

* * *

„Тако наводно, код поносних и витешких Паштровића, најистуренијем српском племену у аустријској Албанији на југу, још ниједна породица у случају убиства није прихватила да буде новчано обештећена.“

(Исто, стр.194)

* * *

„Остао је још један мален кутак земље - стара Зета - дио данашње Црне Горе, чији су становници одбранили своју слободу, сачувавши посљедње остатке српске државотворности.“

(Александар Александров, „О Црној Гори“, Цид, Подгорица, 2006, стр. 44)

* * *

„Зидови су покривени једноставним сликама, најчешће из живота српског народа.“

(Михаил Петровић Варава, „Црном Гором“, ЦИД, Подгорица, 2002, стр. 27)

* * *

„У Институту се предају сљедећи предмети: закон божији, језици - српски, руски, француски...“

(Михаил Петровић Варава, „Црном Гором“, ЦИД, Подгорица, 2002, стр. 69)

* * *

„Својим поетским дјелима Петар II је заузео прво мјесто међу српским пјесницима, и то дјело и данас траје.“

(исто, стр. 87-88)

„Црногорци кад оно витешки
Жабљак тврди турски похараше,
Онда мене старца заробише
на Цетиње српско довукоше.“

(исто, стр. 122)

* * *

„Црногорци имају ћирилични алфабет“

(Хуго Гроте, „Кроз Црну Гору и Албанију“, ЦИД, Подгорица, 2006, стр.25)

* * *

....„с обзиром на моје слабо познавање српског језика...“

(исто, стр. 29)

* * *

....„да му је сам краљ (Никола) дао право управљења у рату, јер је он српски пјесник.“

(исто, стр. 77)

* * *

„Турци су онда били срећни што служе Црној Гори и што служе плаво-црвеној-бијелој застави.“

(Берге Јансен, „Небо Црне Горе“, ЦИД, Подгорица, 2006, стр. 25)

* * *

...„српске гитаре, гусала...“

(исто, стр. 25)

* * *

„Испод пјесме је написано само то да је пјесма преведена са српског језика и да је из Црне Горе“

(исто, пјесма „Црногорка ђевојка“, стр.65)

* * *

„Ову рибу на српском зову укљева.“

(Алфред Булоњ, „Црна Гора земља и становништво“, ЦИД, Подгорица, стр. 13)

* * *

...„то је најзначајније здање у селу Биљарда, служило је као резиденција књазу Данилу једном од највећих људи које је икад дао српски род.“

(исто, стр. 25)

...„састоји се из приземља у којем је смјештена државна српска штампарија.“

(исто, стр. 25)

...„помоћу стављања на око биљке коју на српском зову дренак...“

(исто, стр. 46)

* * *

„Зета је била земља из које је потекла династија Немањића...“

(Френсис С. Стивенсон, „Историја Црне Горе“, ЦИД, Подгорица, 2001, стр. 19)

„Сам Скендербег, ... национални херој Албанаца, био је српског поријекла.“

(исто, стр. 61)

„Српско име Црне Горе, по коме је ова земља позната, јавља се, као што се види, у једном венецијанском документу 1435. године.“

(исто, стр. 73)

„Нови живот је унијет у Црну Гору, који је постао од тада, много више него раније, уточиште српске независности.“

(исто, стр. 88)

* * *

„На лицима слушаца било је могуће протумачити смисао пјесме, тако жестоко и тако видљиво су се на њих одражавали изрази узбуђења и страсти. У ствари то није била пјесма већ историјска балада о српском јунаку Милошу Обилићу.“

(Јегор Коваљевски, „Црна Гора и словенске земље”,
ЦИД, Подгорица, 1999, стр. 56)

* * *

„...за руско-црногорско братство, за идеал пјесме „Онамо, онамо”,
(Александар Башмаков, „Преко Црне Горе у земљу Гега”,
ЦИД, Подгорица, 1996, стр. 29)

* * *

„Од свих приморских градова, Котор у највећој мјери има српске одлике. Ту се на сваком кораку чује српска ријеч...”
(Александар Александров, „О Црној Гори”, ЦИД, Подгорица, 2006, стр. 63)

„На здравицу у част руских гостију одговорио је на српском језику проф. Кулаковски.“

(исто, стр. 78)

„Многи су се запутили да разгледају Рибницу, гдје се родио и крстио велики ујединитељ српских земаља Немања...”

(исто, стр.80)

„Године 1834. на Цетињу је отворио прву државну школу у Црној Гори, у којој су изучавани следећи предмети: српска граматика, црквена историја, рачун и писање...”

(исто, стр. 117)

* * *

„... и ријеч „црн“ у српском фигуративно садржи појам и представу нечег мрачног, тајанственог, кобног.“

(Сигфрид Капер, „О Црној Гори”, ЦИД, Подгорица, 1999, стр. 21)

„У свим временима су се Црногорци и истовремено називали и Србима...”

(исто, стр. 44)

„У велико словенско племе Срба спадамо ми Црногорци, наша браћа Херцеговци, Босанци, итд“ -учи се данас у свим школама у Црној Гори...”

(исто, стр. 44)

„наставни предмети су поред вјеронауке: писање, рачунање, земљопис, познавање народа, историја, физика, српски, руски, француски и од ове године и њемачки језик.“

(исто, стр. 163)

* * *

„Највећа споменичка вриједност је Стара Варош којој смо се дивили већ док смо били на Немањиховој риви...”

(Јозеф Јан Сватек, „Црна Гора и Скадар”, ЦИД, Подгорица, 2000, стр. 77)

„у сусједству ове земље била је Србија, са чијим становништвом становништво данашње Црне Горе говори истим језиком, па су чак и један корпус...”

(исто, стр. 8)

* * *

„Келнер у хотелу је био Црногорац који говори не само српски и италијански, како говоре сви Бокељи, него и француски и помало чак и руски.

(Евгениј Марков, „Путовање по Србији и Црној Гори”,

ЦИД, Подгорица, 2005, стр. 295)

Ђурађ (Црнојевић)...прије поласка позвао је народ и пред њиме је власт предао митрополиту Геерману, убјеђујући своје поданике да не могу наћи боље вође од њихових духовних отаца. „Држите се њега у невољи и у радости, прихватајте његове савјете. Предајем му грб који су употребљавали у Богу почивши српски цареви, моји преци и ја сам.”

(исто, стр. 339)

„Заиста, Скадарско језеро је за Србе пуно историјских сјећања сваке врсте. До самог краја 14. вијека, почев од седмога, тј. Цијелих седам стољећа, и град Скадар и Скадарско језеро су припадали Србима...”

(исто, стр. 350)

* * *

„Скоро читаво становништво припада Српској православној цркви чији митрополит обитава у Цетињу.”

(Хенри Ван Мендере, „Црна Гора”, ЦИД, Подгорица, 2002, стр. 51)

„Дјеца прије свега уче да читају и пишу; пишу ћирилицом, и то на српском, који је заиста званични језик краљевине и на којем се објављују књиге, редигују закони и издају новине.”

(исто, стр. 134)

* * *

„Црногорци су Срби као слободни Срби, као Далматинци, Хрвати, Босанци и Херцеговци.”

(Пјер Марж, „Путовање по Црној Гори и Херцеговини”,

ЦИД, Подгорица, 2000, стр. 36)

* * *

„...Ево шта симболише ова капа: црвена боја представља некадашњу славу јужног словенства, а црна жалост која траје од косовске битке.”

(Кнез ДМ. Голицин (Муравлин), „Крај Сињег мора”,

ЦИД, Подгорица, 1999, стр. 69)

* * *

„На зиду виси једна слика на којој је приказан Исус под крстом; натпис на њој је прво на њемачком, а затим на српском језику.“

(Јозеф Холечек, „Црна Гора у миру”, ЦИД, Подгорица, 2002, стр. 74)

– „Видиш кад странац поштује ваш језик, ви морате још више.“

– „Ви нијесте странац.

А ко сам?

Србин ка ми. А оклен сте, молим ве?

Из златнога Прага.“

(исто, стр.77)

„Ту чујемо не само народне и патриотске, отаџбинске војничке српске пјесме, већ и руске и чешке.“

(исто, стр. 174)

„На дугачком столу су изложени часописи написани најразноврснијим језицима: српским, хрватским, руским, бугарским, словеначким, енглеским, француским, италијанским, турским, и њемачким.

(исто, стр.176)

„Ко је „Колинског Црногорца“ видио током његовог првог сусрета са Србима и чуо да он не зна ни то да су и Црногорци Срби и да не говоре „зрнагорски“, како је он рекао, већ српски, не би никада ни примислио шта све он себи дозвољава.“

(исто, стр.200)

* * *

„идиом којим се говори у Црној Гори је, као што је познато, само дијалекат српскога, и то изванредан.“

(Бернард Шварц, „Записи”, година XII, књига XII, септембар 1939, Цетиње, стр.163)

* * *

„За Деја (територијални експерт Америчке комисије, у меморандуму под насловом „Политичка будућност Црне Горе“, датиран 6. мај 1919. године, који је поднео члановима комисије,“ је уједињење Црне Горе са Краљевином СХС, не Србијом, било осигурано јер су ове две земље имале заједнички језик, веру, широке економске интересе и све оно што их у будућности може још више зближити.“

(Историјски записи, година XXI, књига XXV, 3, Титоград 1968, стр. 387)

* * *

„Ја не говорим српски тако добро...“

(представник Савезничке мисије мајор Хунтер на II засједању Земаљског антифашистичког вијећа Завно Црне Горе и Боке, одржаног у Колашину 16.2.

1944. године, из књиге „Црногорски ратни парламент”, Побједа, Титоград 1963, стр.184)

* * *

„Г. Хунтер узео је ријеч и у свом одговору подвукао, говорећи на српском језику, да се сваким даном све више диви нашем херојском народу, и да ће савезничка помоћ бити стално већа...”

(исто, стр. 369)

* * *

„У тим пјесмама слављена су још и нека друга имена; али међу свим тим јунацима највећим сјајем је блистао јуначки лик Краљевића Марка, тог међу свим српским племенима најславнијег витешког деликје овјенчаног легендом и сагама.”

(Хајнрих Штиглиц, „Посјета Црној Гори”, ЦИД, Подгорица, 2004, стр. 147.)

* * *

Шта је за језик и цркву земаљска интервенција властољубаца и рјешавача колективних судбина, за 5, 10, 30, или 50 година.

Ништа, обична лудорија и осиноност оних који би да одлучују о свим питањима, док господаре људским судбинама, имајући у рукама све механизме.

Под свемоћним утицајем центара моћи, прије свега масонских, кроје се језичка и црквена питања и извршавају наредбе, кроз мржње, заваде, располућеност стварају се сектице, руше хиљадугодишњи канони, стварају политички језичићи. Дозирају се садржаји кроз средства масовних комуникација и медија измишљају контролисани, муцајући језици и цркве, а све у циничном и опаком, проклетом науму, стварања неке универзалне цркве, по масонском сценарију.

Моћ масонерије прерушене у различите тзв. хуманитарне организације и удружења, јавна и полутајна жели да оствари свој осноцни циљ а то је свјетска влада, изговорена кроз „нови свјетски поредак”.

Масони су измислили комунизам, комунистички аветизам и атеизам и то да нарочито напакост словенским народима, који су се најбоље примили на комунизам, не распознавајући лукави западни пра-гматизам. и зато не чуди што нигдје није убијана душа у души, као код нас и Руса, чији су диктатори великодушно служили масонерији. Један је убијао свој народ, а други туђин туђи и то мерачки.

И та безвјерна грдовремена, производе оно мрачно и нељудско толиком разорном моћи, да луциферизација постаје статусно обиљежје, да се светиње скрнавe и прогоне, да се још услачано минају и трнокопе цркве.

Оно што се дешава у Црној Гори, је још један процес, препакован, свеопште хистерије на светиње и све што је српско, спровођен новоскојевски, на агресиван и безобразан начин, ругалачки својим најдуховнијим и најдубљим темељима, а прихатањем свега са стране као дивног и беспоговорног, што би нови латинаши рекли „прекрасног.”

Када се само присјетимо колико су прави и искрени српски родољубиви пи-сци злоупатили и крварили за Српсто и Вјеру светоотачку (Шантић, Кочић) и упоредимо са данашњим „србендама“ пје-сничким и лауреатима, долазимо до тужног закључка. Њих водају као невјесте, дају им све награде а када видимо шта су урадили за Српство, јако мало а за себе готово све, јер су се добро на-пластили.

Српске патриоте су затваране а наше вајне пјесничине, највише су затвара-не у неким бифеима и ресторанима, гдје на туђ рачун србују и богме подмазују своје срдовање, што хонорарима, што дневницама.

Нападно форсирање дукљанштине, кроз медије, назови културу, спорт, ни-је ништа друго но својевр-сна искомлексираност, идентитески квар, гдје се ду-ховном голотињом и бестијалношћу хоће по сваку цијену угурати, ушуњати у европску кућу, те посрнуле даме сумњивог морала.

Ко треба да нам сачува ћирилицу? Неко са стране, или ми сами. Који ми? Они негдањи, светог Јована Владимира, светосавски, световасилијевски, свето-пе-троцетињски, или они који су глуви и равнодушни и на оне натписе који нас потцјењују и понижавају, као на улазу једне зграде гдје је писало: „Псима и Србима забрањен улаз.“

Ништа није случајно у овој краткој историји умирања.

Гдје су Срби ? Ћуте Срби.

А када се углавном стидљиво огласе, боље да се нијесу ни оглашавали, јер све је некако снисходљиво, да неко случајно не замјери.

Новинари се просто утркују да у својој дукљанској еуфорији додворавања у прописану количину патриотизма обично уведу неки нови кроатизам, туђицу, јер тако се појачава особност а примјери софистицираног обавезно се узимају из кроатоцентричног лингвистичког миљеа.

Форсирање латинињења резултат је размонтираног памћења и богохулни-штва, рашчепљеног система вриједности, слабостиње и непоштовања традиције, мазохистичко прихватање новојезичког колонијализма.

Ништа друго него пријевод у католичанство. И колико ће убудуће пријевод-ни бирои да пријеводишу.

Туђинчење и силовање свог језика а све у циљу неких евроатлантских евалу-лација и самоевалуа-ција јесте потврда да онај народ који се стиди своје про-шлости нема ни будућност, јер више нијесу ни битне оцјене него евауле.

Путовођа преобликовања јесте језик а сценаристи тог утапања по сваку ци-јену у туђе, (негдје у бусијама) под видом културно - естетског постмодернизма вуку зле конце.

Суштина јесте да се српско затамни, прогна и развали, јер наше сјећање је ис-прано, не на појаве које су биле, него можда биле, па је сасвим нормално да се у том урушавању најбољег и најпостојанијег себе испред Немањиног града поста-ве контејне-ри (пакосно-паклени наум стварања буњака од историје), да се сру-ши Прва српска школа у Бијелом Пољу, или да се баш на Васовим водама гради депонија. Новоглобалистички систем осмишљеном медијском, агресивном вар-

ком рјешава оптерећујућа, иденти- тетска (за њих заморна) питања народа и народића и лагано ствара терен за тотално брисање свега православно-српског.

Зборити што страније, само да се не досјетимо, да смо они од раније.

Ништа се не дешава случајно. Подгорица постаје латинични град, српски језик се намјерно квари, европеизира, кроз еуро-стратегију, духовног обogaљивања и затупљивања, кроз наметнути „црногорски новорјек” дукљанизације. Безброј је примјера за то као што страшна промаја је у многим главама, који би туђинскије да им је своје. Ћирилица губи битку са зацртаним и давно договореном латиницом, а најревноснији преговарачи против себе и свог били смо ми Срби. Већина дневних новина просто се утркује ко ће да протури неки нови новинарски језички спортски заум.

Један народ постоји док живи и дише својим писмом, док отамјањено мирише, писмом којим пјева, тугује, записује себе, потврђује, јер на почетку и крају је језик.

Хоћемо ли преправљати, преводити и натписе на гробовима предака, (комунисти су их сравњивали мацама, многима је забрањено и име и гроб). Хоћемо ли уклесавати друга писмена, да би били у укњижби по новом. Те ситнице превођења постале су крупнице са разорном снагом, катастрофалне ако се не будемо борили за ћирилицу, на сваком мјесту и у свакој више неприлици, него прилици.

Како М.Јанковић вели у пјесми „Најпре познајте себе па онда љубите светињу своју, Срби!“

„Име, Језик, српска вјера
Светиње су три,
Мач нек буде казни мјера
Ко с усуди сквернут њи.“

Тодор Живаљевић Велички

„КОД ЈЕЗИКА, БЕЗ ЈЕЗИКА...”

Припремајући се за овај свјетски Дан, у почаст Матерњих језика, нажалост, у Друштву у коме постоје грађани првог и другог реда, па и језик који је „службени“ и у „службеној употреби“, кад је „бесловесна игра олигархија“ око језика крајњи домет развитка овог друштва, нашао сам се у дилеми, да ли да „садржајно ћутим“ у страху за голу егзистенцију, као што то чини већина мојих колега, или да критички проговорим о све незавиднијем, готово „отужном положају српског језика и још отужнијем положају ћириличног писма у Црној Гори“, којем је, на жалост, намијењена (не)издјежна судбина (само)затирања. Јер ја, моје колеге и мој народ, звао се он „црногорским или српским“, као „говорници српског језика“, само привидно „полажемо право на српски језик“, у друштву у коме су „дата сва права под условом да се не користе.“ У друштву које „преправља историју језика“ као крајњу тачку свог громогласно најављиваног „демократског пута у Јевропу“.

И умјесто наставног предмета „Матерњи језици са књижевношћу“, као што то раде нека европска цивилизована друштва, са одговарајућим, нациооналним, програмским садржајима, сада имамо перфидно наметнут „Предметни (није наставни!) програм“ за (наставни) предмет „Црногорски језик и књижевност“ (Министарство просвјете и спорта, Завод за школство, Подгорица, 2011.), са „договорним привидом равноправности“ и тако бурлескним називом у скраћеном облику у школским Дневницима рада, који се једино може писати као „Црн.- срп, бос. и хрв. јез. и књ.“, као и назив предмета „Албански језик и књижевност“, тамо гдје су Албанци већина. Тако су, овим „чином“ друге језичке заједнице (не)званично дискриминисане и деградиране, заправо стављене у неравноправан положај, по већ много пута провјереном систему, једнима мајка, а другима маћеха. То је, нажалост, „изузетно висок ниво свијести друштва“ у коме Такојевићи и Шупковићи добијају национална признања, од нагр(а)да до (сус)пензија, штампајући их, на тако „дискриминисаном црногорском језику и снажно потиснутом латиничном писму“ у хиљадама примјерака, док се други спаљују на „ломачама прећуткивања од стране, тако самопрехваљених јавних

сервиса и гласила“, која су понекад страшнија и од саме помисли да то може бити „тиха најава Ноћи других ножева.“

О томе сви удружено ћуте.

Ћуте устрашени професори „матерњих језика“. Ћуте просвјетне институције и уставобранитељи. Ћути и Заштитник људских (чијих?) права. Ћути „лијепа и вјечна нам“ позиција.

О опозицији да не говоримо.

Истину, „идеал овога друштва о потпуној равнодушности према свему што нам се догађа коначно је остварен,“ да би, при томе, и сам циљ постао апстракција. Дакле, у име прокламоване идеје о „аријевски чистом Црногорцу“ укључена је „црногоризација језичког блага“, не заустављајући се на „неутралној“, европски примјенљивој варијанти. Олигархија на власти у спрези са богато плаћеним језичким „извршиоцима“, који су вјерни идеји онолико колико им буду исплаћиване апанаже, који су се, готово преконоћ, (само)производили од каплара у генерале, провлаче облик тзв. „тоталитарне демократије“, која у својој бити садржи потпуну контролу свих нивоа друштва, малтене сваког појединца.

Морам да признам да ме у овом намјерно произвођеном језичком галиматјасу повремено зна да утјешу, Јан Парандовски, један од најзначајнијих стилиста пољске књижевности, кад год паднем духом, а то ми се догађа, нажалост, све чешће, када каже, „да у историји још није било друштва које није могло да плаћа своје пуковнике, полицајце и чиновнике, али још се није родило друштво које би плаћало и своје пјеснике.“

Имао сам срећу, ако је то некаква срећа имати муку с ријечима, да пишем. Не кажем да стварам, јер мало је демијургије међу нама. Много више писања. У сваком случају, био писац или не, припадам оној све рјеђој групацији људи, који између живота у привилегијама, али неиспуњеног духовним садржајем и живота шиканирања, угрожене егзистенције и бесперспективности у овом друштву, изабрао сам овај други, с нескривеном радошћу, да сам тим чином нашао себе. Остао сам вјеран суштеству српског језика управо онако као што то ради литеарни јунак, Лутајући Бокељ, вашег суграђанина, писца, Николе Маловића, који „још увијек мисли на српском“. Управо, на том, данас тако здушно прокаженом језику у Црној Гори, у друштву гдје човјеку још једино преостаје да прокуне своје поријекло.

Зато, смијем ли да кажем да сам имао срећу да мислим и осјећам на српском језику. Да градим зиданицу од снова, задивљен пред тим бескрајним чудом свијета литературе која је настајала у његову почаст. Служећи једном и другом, искрено и предано, почесто сам остајао без даха. И, не штедећи себе, градио и преправљао, (на)дограђивао и калемлио што је било за калемљење, а одбацивао суве гране језика, без даха и крви ововремености, управо као што то сам језик ради.

Из чудотворног здања језика усисавао сам позитивни нанос творења, и понекад, само понекад био срећан што сам успијевао да искористим позитивну енергију твораштва природе, која није „само оно што се добија од других, већ и оно што се предаје другима“, као бескрајна и тако чудесна „игра стаклених перли“. Остајао сам, вјерујте на ријеч, пред тим чудом од језика, без даха, пред свим

оним снажније и љепше исказаним у овој, чини се, вјечно препознатљивој, а заумној игри сјенки, које тек дођу, да би ћутећи отишле, са позорја свијета што живот значи, гдје није велика штета што једни шапатам говоре, но што се други урликом споразумијевају.

Приклонио сам се поодавно, готово несвјесно, овим тишим и непримјетним. Јер, како да не застанем и замислим се, у тишини и готово непримјетно, пред завјетном вољом Везира Јусуфа, пред његовим трагичним спознањем да је у „ћутању сигурност“.

Како да не пружим руку Мешиним Свијетлу вјере?

Како да не тугујем над „Плавом гробницом“?

Како у Дисовим „Нашим данима“, да не препознам наше доба?

Или, Пекићево „Време чуда“?

Како да не застанем пред нестварном Ловћенском капелом, којом је бесмртник дошао на корак до небеса? Кома, како прошли, тако и садашњи бесрамници отимају право да води дијалог са божанским у себи.

Како се не предати Црњанском „Стражилову“ и ослушкивати „како подземни, тосканско-стражиловски, тако и небески, посвуда исти, дамар свијета“? Јер, о, Боже мој, „већ давно приметих да се, све разлива,/ што на брда зидам, из вода и облака...“

Како се не забезекнути и остати без даха пред Венецијанском црквом „Santa Maria della Salute“? И како остати читав последије Лазиног, старачког, бола? Последије безњенице, која ће изњедрити, ако не најљепшу, онда сигурно најмелодиознију пјесму српског језика.

Како се све то, и још много тога, које не могу сада поменути, наталожило у мојој пометеној души, из које ће се потом понешто изврцати на најчистијем српском језику.

Јесу ли сви они поменути и непоменути мој „род који се по души изабира“? Род који „сањам“, или који ми се „догађа“?

Кома сам даривао себе, а кома остао дужан?

Можда понајвише српском језику, са којима сам дијелио хладноћу и бол овога свијета. Јер, човјек животи, „није оно што (човјек) преживи, већ оно чега се сјети, и како се сјети да то исприча другима.“

А сјећам се и, нажалост, знам много тога што су чинили и што чине српском језику више од три-четири људска вијека...

(Изговорено 21. фебруара 2015. год.
поводом Свјетског дана Матерњег језика, у Херцег Новом)

Благота Копривица

ЛАТИНИЗАЦИЈА ГЕНЕРАЦИЈА

Прије више од седам патних деценија урезаше ми се реске ријечи бабе Божане Васове уз немили пој врана и блеку ситне стоке партизанске реквизиције, јер титовци пљачку не заврше пљачком. Те ријечи још звече:

- Ками ми остах без ишта. Ове што не знам да нијесу Латини, а шта им је реквизиција?: Петар Дамјанов из Бјусте ожени се Латинком, ископање! Латини су старе варалице. Латинка ко бикна превари га, а он јадник посрну... Бијаше баба Божана са својим јетрвама: вјерочуварка са геслом: „не даји вјеру за вечеру”. Вјера створи тебе а не ти свету вјеру хришћанско-православну. Вјера је од Бога, а Бог је вјера, један, једини! Ништа своје не мијешај са туђим, јер ћеш остат без свега свога. Тако говораше Божана као да јој је учитељ био Заратруста, додајући: Поубијаше попове на Зиданом Мосту изиђе села из вјере. Клета партизанијо. Она је тад осјетила глобализам који се тад није звао тако него „Савезници” - латинизација - Рим прије Рим послите. Бијаше ли латинизација и срок - Америка и Енглеска биће земља пролетерска. Бијаше то наставак давнопочете латинизације и доста млађе партизаније.

Дубоко је и разгранато коријење латинизације, од шизме наовамо, када трговачким бродовљем долазаше преко Јадрана скупо плаћене животне потрепштине... Прво се уселише туђице - варваризми имена ствари и предмета животне употребе: лумбрела, пљат, ленцун, кушин, пирун, пашта и многи други италијанизми који гуше чистоту српског језика. Мрачни средњи вијек свему је крив, а нови још искривљенији и латинизацији прилагоднији јер изведе ћирилицу на одстрел, која у комунизму добрим дијелом би чувана и у употреби. Многе књиге новине, публикације, часописи и књиге бијаху штампани ћирилицом.

Дођоше нови властодршци - дивљег капитализма уведоше транзицију „сахра ниће” ћирилицу, све ђаволисаше и преименоваше. Сад многи раде у корист своје културнотрадиционалне штете: избацујући руски језик из школа у корист италијанског. Поједини директори основних школа фалсификују анкете о жељи изучавања страног језика. Сваке нове школске године дјеца се изјасне за руски језик, а

они ученичку вољу занемаре и преокрену као да су се изјаснила за италијански и тако наставници руског језика губе норму, а на њихово мјесто примају професоре италијанског језика. Нијесу тако ријетке ни реакције родитеља на ову појаву, али све остаје, статус кво, по оној народној: - Кадија те тужи, кадија ти суди.

Фирме обавјештења о снижењу цијена, која су већином лажна блијеште сјајем латинизације, док умрлице - плакате гласнице посљедњег одпоздрава пресељених у вјечност доста се чешће штампају ћирилицом, која полако али сигурно одлази на онај свијет, нестајући са сликама блаженопочивших.

Света ћирилица!!! Не дајмо је! Како ћемо пред Бога, ако нам из рука истргну најсавршеније писмо на свијету православну - ћирилицу.

Почетна оправдајућа теза ћирилично-рушилачке олигархије бијаше да је Црна Гора српски именовано све мање Црна Гора, а све више Монтенегро, што потврђују бројна артикулисана скандирања, иде савременим токовима мулти-техничке етичности, телевизије, компјутеризације и увозности свега и свачега. Техничких проблема нема у примјени и употреби ћирилице, јер је она заступљена у савременим информативним технологијама које наши снобови не примјењују у комуникативном животу који израста све више агресивно једностран. „Црногорска” латиница је за странце неразумљива јер фонетски исписана имена мјеста и градова збуњујуће дјелују кад се прочитају (Цетиње - Кајтајне) што мијења смисао.

У србомрзном Сарајеву има више двојезичних натписа, него у градовима Црне Горе на путоказним и именитељним таблама. Ћирилица У многим школама централне и јужне Црне Горе, иако законски обавезна, потпуно је запостављена, јер на зидним новинама, паноима ликовних остварења нема ниједног слова ћирилице као ни у школским листовима што је невоспитно, незаконито и нехумано. Такви смо ми. Чувајмо ћирилицу нека буде вјечна, као што кажу и Црна Гора.

Андрија Маркуш

ВУК КАРАЦИЋ И ИСЛАНД

Како би изгледао језик наш
(и ми, један до другог орлов птић),
да га није
нормирао
Вук Карџић?

Не би данас, без овог језика,
Џетињани могли
(да не задрхти рука)
да напишу
предлог да се укине назив
улице Карацић Вука.
Вуковим правописом
написали су
образложење
(уз сјај на свијетлом лицу):
да се исправи пропуст према Исланду,
којем дадоше ову цетињску улицу...
То, да се пропусти,
није могао да дозволи
ни један Џетињанин угледан...
Како да се заборавили Исланд,
као да имамо пет Исланда, а не један?

Исланду су дали Вукову улицу,
једним метком два зеца,
од којих: један зец је Вук,
а други – однекуд
андерграунд
Исланд.

А и требало је приметити траг,
као од Голог Отока Јова Капе,
да не би Вук својом улицом
дошао до Црвенкапе.

Дошло је вријеме
да поравнају рачуне:
да Вук ослободи улицу
и оде гдје хоће – штапом уз ногу фасну,
само не на Исланд,
да се с њим у Цетиње не врати,
уз ријеч прекора – ријеч гласну.

Свети Василије Велики
Тумачење ријечи Јеванђеља 'У почетку бјеше Слово'.
(Зашићо је њревод хришћанској њојма Лојос
њојреишно њреводиши као 'ријеч'?)

Приредио: Огњен Војводић

У Житију Светог Ђирила пише да се Константин, у монаштву наречени Ђирило, повукао на молитву и после молитве богонадахнут почео писање првих ријечи превода Светог Јеванђеља на словенски језик. „Философ онда отиде и по свом старом начину ода се молитви заједно са својим сарадницима и ускоро му се јави Бог, који увијек послуша молитву слугу својих. И тада састави слова и поче писати јеванђељску бесједу: «У почетку беше Слово, и Слово беше у Бога, и Бог беше Слово» и остало. У Константиновом Житију пише да су прве ријечи којима је започео превод Јеванђеља на словенски језик биле: „Искони би Слово“ – „У почетку бјеше Слово“, како је Свети Ђирило са грчког превео почетак Јеванђеља Светог апостола Јована Богослова.

Хиљаду година црквенословенским, рускословенским и српкословенским језиком превођена је грчка ријеч Логос као Слово. Филозофски појам Логос у хришћанској теологији је обogaђена смислом о предвјечном Логосу – вјечној личности Вјесника и Сина Божијег. Грчка ријеч и појам Логос на грчком нема профан превод и значење 'ријеч' – лекси, већ сложено значење, као узрог, разлог, бесједа, Смисао, који је код Словена уписан у сложеном појму Слова као симболу Словенности. Али, половином деветнестог вијека у пројекту реформе српског правописа и језика којим је руководио Јернеј Копитар, римокатолички мисионар и цензор словенских и новогрчких књига на аустријском Двору, задужен за културну и религиозну политику интеграција јужних Словена, преведено је Свето писмо Нови завјет у којем је појам и превод Слово преиначена и преведена као 'ријеч'.

Свето писмо Новог завјета је по предлогу Јернеја Копитара (марта 1816.) превео Вук С. Карацић (од 1819. до 1820.). Копитар је протестантском Библијском друштву у Петровграду, задуженом за мисију међу православним Русима,

препоручио Карацића као погодног за рад мисије. Карацић није имао богословско образовање, био је активан у спровођењу идеја рационализма – ‘народног просвјешћенија’, упрошћених протестантских принципа међу балканским Словенима, као преводу Светог писма на прости ‘народни’ језик, у циљу раскида са православном писменошћу и књижевношћу. Карацићев превод Новог завјета се у историјама протестантизма на Балкану наводи као најзначајнији догађај у ширењу протестантске идеје у Срба.

Вуковим преводом Новог завјета је прекинуто хиљадугодишње предање православног превода Јеванђеља. Простим речником су преведени богословски појмови који су вјековима формулисани и писани сложеним црквеним језичким стилем. Простонародним речником, неодговарајућим за богословске и богослужбене изразе и појмове, погрешно су преведени вјерски и духовни појмови који се нису могли изразити простим језиком. Погрешан превод је у народу створио погрешне преставе вјере, природа поука и личности Јеванђеља је сведена на ванвјерску вриједност и значење попут поучних књига ‘народних’ љекара.

У предговору свог превода Новог завјета и полемикама Карацић не крије религиозну равнодушност за мишљење цркве, као што пише и у једној полемици у одбрану свог превода: ‘А ова књига моја нити је за цркву нити и за какву потребу црквену, него само да је читају људи као и другу књигу, и за то управо нијесам ни мислио, као и сада што не мислим, да се она не може штампати и читати, „без саучастја“ „„„какве црковне власти“’. Граматички и полемички списи ВукаС.К.“ књига3.;свеска 2.; Штампарија краљевине Србије, Београд 1896.

Превод и преписивање светих текстова је света дужност и заповијест, као у првим вјековима Цркве тако и данас, преписивање и преводу светих књига се називало и тумачење текста. У ‘протестантским’ преводима Светог писма на народни језик код европских народа је коришћен књижевни језик и постојећи језички стандард, који су користили протестантски пастори и властела, као што је у преводу Светог писма Лутер користио језик нормираног саског говорно уреда, који је био језик грађанске класе и властеле. Али, Копитар је за Србе креирао језички ‘сеоски’ стандард и упорно лобирао код Библијског друштва за Карацићев превод Новог завјета.

Карацићев превод Новог завјета је имао циљ искорјењивање Светог писма из Предања православне Цркве, протестантским принципом да свако приватно тумачи Свето писмо. У том циљу Карацић је избацивао српске ријечи које су код Срба имале вјерско сјећање, а уносио турцизме, да би прикрио вјерске појмове па и на штету ‘народног’ језика. Православни богослови, владике и свештеници написали су много негативних критика и стручних анализа Карацићевог превода Светог писма. Др. Емилијан Чарнић, професор богословског факултета, пише да ‘Вуков превод никада није био признат као црквени превод иако је читан и прихватао захваљујући Британском библијском друштву које га непрестано штампа’. Др. Веселин Чајкановић напомиње да Карацићев превод ‘није био довољно ни богословима ни лаицима’. Др. Димитрије Богдановић констатује ‘да Вуков превод Новог завјета на народни језик није могао да обави овај задатак и мисао Светог писма учини доступним народу’.

Противно предању православног превода Вук Караџић је у свом преводу Новог завјета преиначио многе богословске изразе и смисао вјерских појмова, почев од прве ријечи Јевађеља – Родослов, коју је превео као „Дефтер од племена“, па до измјене кључног богословског новозавјетног појма – Логос, који је превео као `ријеч`. Промјена превода појма Логос са `ријеч` умјесто Слово, имала је циљ помјерање духовног тежишта Светог писма са богочовјечанског на само човјечанско, од појма предвјечног божанског Слова –Логоса, на човјека, на ријеч као моћ говора и језика по себи. Програмска идеја превода појма Логос као `ријеч` је и омогућавање ванвјерског тумачења божанског појма почела, не више само као Бога Логоса, који је у почетку свега, већ `ријечи` као метафоре човјекове мисли и ума, плод разума `природног` човјека. Таквим преводом посредно је релативизован и смисао правописа, а ради пропагирања реформе правописа, да се ни метафорично не би изводио закључак о `слову` као нечему постојаном и осмишљеном у односу на ријеч и говор.

Поред препорука и амбиција протестантских библијских друштава за преузимање монопола на штампање и ширење Светог писма Караџићев превод Новог завјета је због неправилности одбијен. После многобројних одбијених молби, пошто библијска друштва званично нису могла прихватити штампање превода Светог писма без сагласности православне цркве, Караџић је свој превод Новог завјета штампао сам 1847.г. у јерменском *унијайском* манастиру. Српска црква није одобрила Караџићев превод `због нетачности и `скарадности изрази` и прозелитске пропаганде. Кнежевско Попечитљство просвете и финансија на захтјев Српске православне цркве су забранили увоз Караџићевог превода у Кнежевину Србију. Зато Британско библијско друштво 1850. г. откупљује од Караџића хиљаду примјерака и склапа уговор са Караџићем, уз услов да из будућих издања уклони свој предговор, у којем наводи да његов Нови завјет није за црквену (мисионарску) употребу, и да се превод може штампати и на латиничном писму.

Караџићев превод Новог завјета је у свим каснијим издањима поправљан и преправљан.

Синод Српске православне цркве је направио нови превод Светог писма Новог завјета, са најстаријег изворног старогрчког текста, на којем су годинама радили познати богослови и преводиоци, штампан 1984.г. У синодском преводу Новог завјета су исправљени многобројни погрешно преведени појмови и ријечи, избачени су турцизми и примитивни неприкладни изрази, а пошто је последице стогодишњег прекида са црквенословенском писменошћу и језиком изгубљено поимање смисла свог древног језика, као што је разумијевање хришћанских појмова Слово и словесност, у новом преводу појам Логос је од `ријечи` исправљен у Логос.

О могућности злупотреба и двосмисленог тумачења хришћанских појмова у Светом писму писали су Свети Оци Цркве од првих вјекова хришћанства. Посебно мјесто у богословљу о смислу и тумачењу Светог писма припада дјелима и теолошком ауторитету Светог Василија Великог (око 329–379), епископу Цезарије (Кесарије) у Кападокији. У својим Бесједама Свети Василије Велики

богонадахнуто пише о смислу и појму Слова – Логоса, у Бесједи другој на ријечи „У почетку бјеше Слово“ Јеванђеља Светог апостола Јованана (1,1) ; у којој објашњава важност и смисао употребе појма Логоса – Слова, и зашто је погрешно појам Логоса преводити као `ријеч`. Свети Василије Велики нам тумачењем филозофског и богословеског смисла појма предвјечног Слова, предочио и смисао правописа, слова као постојанијег израза човјекове мисли, од ријечи која је промјенљива, јер словима уписујемо већ осмишљену мисао.

Свети Василије Велики

БЕСЕДА НА РЕЧИ „У ПОЧЕТКУ БЕШЕ СЛОВО“ (Јн.1,1)

1. Све јеванђелске речи су узвишеније од осталих учења која нам је предао Дух. У њима, наиме, Он с нама бесједи посредством слугу, то јест пророка. Међутим, у Јеванђељима са нама беседи Владика лично. Међу јеванђелским проповедницима најгромогласнији је био Јован, син грома (Мк.3,17). Он је беседио о ономе што је изнад сваког слуха и што је узвишеније од сваког разума. Управо смо чули да је прочитан почетак његове јеванђелске књиге: У почетку беше Слово, и Слово беше у Бога, и Слово беше Бог (Јн.1,1).Знам да су се многи од оних који су изван речи истине и који се размеђу световном мудрошћу дивили овим речима. Они су се чак дрзнули да их укључе у своје списе. Ђаво је лопов: он својим гласницима обзнањује наше учење.

Кад се чак и телесна мудрост дивила сили наведених речи, шта тек треба да учинимо ми, то јест ученици Духа? Хоћемо ли их немјарно саслушати и закључити једноставно да посједују неку незнатну силу? Међутим, може ли болест неосетљивости обузети [човека до мере] која ће му онемогућити да се задиви [наведеној] лепоти мисли и непојмљивој дубини учења, те да не пожели да их уистину схвати? Није тешко дивити се лепом. Међутим, тешко је достићи истинско поимање онога чему се дивимо. Нема онога ко не велича чулно сунце, гледајући његову величину, лепоту, сразмеру његових луча и светлост коју шаље. Међутим, онај ко се одважи да с великим напором баци поглед на његов круг, не само да неће видети оно што жели, него ће изгубити и поузданост вида. Ја сматрам да ће се нечему сличном изложити и разум који покуша да исцрпно истражи речи: *У почетку беше Слово*. Ко ће створити појам о почетку који ће га бити достојан?

Каква ће снага речи моћи долично да изрази оно што је замишљено у уму? Припремајући се да нам преда богословље о Сину Божијем, он својој речи [тј. Јеванђељу] као почетак даје управо начело свега. Дух Свети је знао за оне који ће оспоравати славу Јединородног. Он је унапред знао за оне што ће нам у будућности нудити надмудривања [тј. софизме], која су сами изумели на пропаст својих слушалаца: „Уколико је [Син] рођен, значи да није постојао. Пре него што је рођен, Он није постојао. Он је постојање [υποστασις] добио из небића“.

Сличне [ствари] износе језици који су се у препиркама изоштрили више од дво-секлог мача.

Не допуштајући да се каже нешто слично, Дух Свети предупредује Јеванђељем и каже: *У њочейку беше Слово*. Уколико сачуваш речено, нећеш претрпети никакво зло од људи који га смишљају. Уколико ти неко каже: „Уколико је [Син] рођен, значи да није постојао“, ти одговори: *У њочейку беше*. Међутим, потом ће рећи: „Како беше пре него што је рођен“. Ти, пак, не одступај од [речи] „беше“ и не напуштај [израз] „у почетку“. Не може се замислити врхунац почетка и не може се наћи ништа што би било изван почетка. Нека те нико не обмане вишезначношћу речи. Постоји много почетака за многе ствари у овом животу. Међутим, један је Почетак свему, који је изнад свега. У Причама се каже: Почетак доброг пута... (Прич.16,7). Почетак пута је прво кретање, од кога почињемо ходање и коме можемо да нађемо оно што му следи. *Почетак мудросѝи је сѝрах Госѝодњи* (Пс.110,10). И код овог почетка постоји нешто друго што му је претходило. Почетак схватања наука јесте изучавање основа. Страх Господњи је, дакле, основа мудрости. Постоји, међутим, нешто што је старије од тог почетка, тј. стање душе која још увек није умудрена и која још није прихватила страх Божији. Начелницима се називају и грађанске власти највишег достојанства. Ти почечи се, међутим, односе на поједине ствари и сваки од њих је начело само у односу на нешто друго. Почетак линије јесте тачка, почетак површине линија, а почетак тела површина, док су слова почечи сложених речи.

2. Онај Почетак, међутим, није такав. Он ни са чим није повезан, ничему није потчињен и не разматра се уз нешто друго. Он је слободан, независан и разрешен од сваке везе са другим. Он не може да се досегне разумом, не може да се надвиси мислима, нити могу да му се открију границе. Уколико покушаш да га умним представама надвладаш, открићеш да се креће испред тебе и да пресреће твоје помисли. Допусти свом уму да се креће колико год хоће и да се распростире ка горњем. Открићеш да се ум, након хиљаду лутања и испразних лебдења, поново враћа самоме себи, будући да није у стању да овај почетак остави испод себе. Почетак се, наиме, увек налази изван и изнад замисливог. Дакле, *у њочейку беше Слово*. О, какво чудо. Како су све речи подједнако међусобно повезане. Реч „беше“ има исту снагу као и речи „у почетку“. Где је хулитељ? Где су христорачки језици који говоре: „Беше када га не беше“.

Слушај шта каже Јеванђеље: *У њочейку беше*. „Ако беше у почетку, када дакле не беше“. Да ли да уздишем због њихове нечастивости или да се гнушам њиховог незнања? „Зар Он не беше пре него што је рођен? Да ли знаш кад је рођен да би могао да установиш време“. „Пре“ је реч која означава време и која у прошлости поставља једно испред другог. Да ли је исправно да Творац времена има рођење, подложно називима које употребљавамо у вези с временом? Према томе, *у њочейку беше*. Уколико не одступиш од тога „беше“, нећеш дозволити лукавој хули да ти приступи. Када су усидрени са два сидра, морепловци ниподаштавају буру. Уколико поузданост наведених речи твоју душу одведе до пристаништа и ти ћеш се подсмехнути лукавој пометњи коју духови злобе уносе у свет, колебајући веру многих.

3. И наш разум њосћавља њишћење: „Ко беше у њочейку“. Каже се: „Слово“. Које слово? Да ли људска реч, или ањелска реч? Рекавши: Ако језике човечије и ањелске јоворим... (1.Кор.13,1), ајосћол нам је ојкрио да и ањели имају свој језик. Међушћим, смисао речи је двосћрук: њосћоји реч која се изјовара јласом и која након изјоварања ишчезава у ваздуху, а њосћоји и унушћрашња реч, зашћворена у нашим срцима, шћј. мисао. Уосћалом, њосћоји и вешћачка реч. Пази да шће не обману слична значења речи. Како би на њочейку мојла бишћи човечија реч, када је човек њосћео шћек њозно? Пре човека њосћојале су звери. Пре човека њосћојале су и живошћиње, и сви имизавци, и све шћшо живи на койну и у води, и њишћице небеске, и звезде, и сунце, и месец, и биљке, и семена, и земља, и море, и небо. Услед шћоја, у њочейку не беше човечија реч, као шћшо не беше ни ањелска реч. Сва шћворевина је, наиме, млађа од векова дугушћи да је њочейшћак свој бића добила од Шћворишћеља. И реч која њосћоји у срцу млађа је од свеја мисленои. Ти, међушћим, дојодолично схвайшћи Слово. Јер, онај ко шћи саојшћшава о Јединородном, назвао ја је Словом, као шћшо ја је назвао и Свејлошћу, а нешћшо касније и Живошћом и Васкрсењем. Чувши реч „свејлошћ“ шћи не њомишћаш на чулну свејлошћ која се може видејшћи очима. Чувши реч „живошћ“, шћи не њодразумеваши заједнички живошћ, којим живе и бесловесне живошћиње. И када чујеш „Слово“, буди ојрезан да се, услед слабосћи разума, не сћусћиши до јриземних и ниских њојмова. Најрошћив, исћишћјај смисао реченој.

Зашто „Слово“? Да се покаже да произилази из ума. Зашто „Слово“? Стога што је рођен бестрасно. Зашто „Слово“? Стога што је образ Оног ко га је родио и што собом показује васцелог Родитеља, ништа не одвојивши од Њега и будушћи сам од себе потпун, као што и наша реч у потпуности изображава наша поимања. Ми оно што смо помислили у срцу износимо речју, а оно што је изговорено изображава мишћење које постоји у срцу. Јер, реч се изговара од преизобиља срца. Наше срце слично је неком извору, а реч која се изговара бујици које тече из њега. Стога и истиче онолико колико је прводитно излишено. Осим тога, какво је оно што је скривено, такво је и оно што се показује. Он га је, дакле, назвао, Словом да би ти представио бестрасно рађање од Оца, да би ти богословствовао о савршеном постојању Сина и да би ти показао безвремено сједињење Сина са Оцем. И наша реч је пород ума који се бестрасно рађа, тј. који се не одсеца, не удаљује и не истиче. Напротив, васцели ум пребива у свом устројству, стварајушћи целовиту и потпуну реч. И реч која проистиче садржи у себи сву силу ума који ју је породило. Оно, дакле, што је побожно у казаноме о речи прихвати ради богословствовања о Јединородном, а оно што ти се учини неодговарајушћим и погрешним одбаци и на све начине избегни. У њочейку беше Слово. Да је рекао: „У почетку беше Син“, теби би се, с именовањем Сина, поткрао и појам страсти, будушћи да се оно што се рађа од нас рађа у времену и са страшћу. Он је предострожно казао „Слово“ да би спречио недоличне претпоставке и да би твоју душу сачувао неповређеном.

4. И Слово беше у Боја. И опет, каже се „беше“ због оних који хулно говоре да Сина не беше. Где је било Слово? Није било ни на каквом месту с обзиром да се

неописиво не може обухватити местом. Где је, дакле, било? У *Боја*. Отац се не налази на неком месту, као уосталом ни Син што није у некој области која се може описати. Безграничан је Отац, безграничан је и Син. Ма шта да замислиш и ма куда да пођеш духом, открићеш да је испуњено Богом и да се свуда сараспростире ипостас Сина. И *Слово беше у Боја*. Требало би да се дивиш тачности сваке речи. Он не каже: „Слово беше у Богу“, него: *Слово беше у Боја*, како би представио лична својства ипостаси. Он није рекао: „У Богу“, да не би дао повода за тврдњу о сливености ипостаси. Лукава је хула оних који настоје да све мешају, говорећи да су Отац, Син и Свети Дух један подмет [ύλοκεϊμερον, тј. лице] и да су једној ствари дати различити називи. Лукава је нечастивост и треба је се клонити колико и оних који хулитељски тврде да је Син Божији по својој суштини неподобан [ἀνόμοιον] Богу и Оцу.

И *Слово беше у Боја*. Користећи реч „Слово“ да би представио бестрашће рођења, он жури да уклони и штету која би могла настати из самог назива „Слово“. Као да се удаљује од клевета хулитеља, он говори шта је Слово: *Бој беше Слово*. Немој измишљати различите речи и немој својом злобом придавати неку хулу учењу Духа Светога. Дата ти је одлука. Покори се Господу. *Бој беше Слово*. Он беше у почетку у Бога. Јеванђелист изнова неколицином речи укратко излаже целокупно богословље које нам је предао о Јединородном. Ко је Он? Он је Бог Слово. Пошто ти је образовао правилан појам о Њему, учењем утискајући у твоју душу непознато и у твоје срце наставивши Христа Слова, он каже: „Он“. Ко је „Он“? Немој гледати напоље да би осмотрио Онога који ти је показан назначујућим речима, него уђи у скровиште своје душе и познај да Он беше у почетку, односно свагда у Бога, свога Оца. Ти си научен да Он беше у почетку, да је проистекао као Слово и да беше у Бога. Њега познај, Њему се задиви. Поклони се своме Владици, који се у теби утврдио посредством учења. Сачувајте наведених неколико речи, утиснувши их као печат у своје памћење. Оне ће бити неразрушиви зид пред нападима оних који плету замке. Оне су чувар душе који је спасава од нападача. [Можда] ће ти неко приступити и рећи: „Рођени не беше. Јер, да беше како би се родио“. Ти се, међутим, удаљи од хуле на славу Јединородног као од демонског гласа, поново притичући јеванђелским речима: *У ѿчешку беше Слово, и Слово беше у Боја, и Бој беше Слово. Он беше у ѿчешку у Боја*. Изговори четири пута „беше“ и одбићеш њихово „не беше“. Нека наведени темељи вере буду непоколебиви. На њима ће се, ако Бог допусти, саздати и остало. Са вама, наиме, не можемо одједном беседити о свему. Јер, дуготрајношћу беседе можемо учинити бескорисним оно што сте трудољубиво сабрали. Немајући снагу да све обухвати одједном, разум се излаже ономе што трпи утроба која услед прекомерног засићења не може да свари све што је примила. Стога вам желим да се наслађујете окушањем и да искористите оно што вам је понуђено. Ја сам спреман да вам служим и у свему осталом у Христу Исусу Господу нашем, коме нека је слава и сила у векове векова. Амин.

Литература:

1 . Благослов: Игуман манастира Хиландара Књига: СВЕТИ ВАСИЛИЈЕ ВЕЛИКИ – БЕСЕДЕ

Изворник са грчког: Βασίλειος ο Μεγας ΟΜΙΛΙΑΙ ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ ΠΑΤΕΡΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΡΙΓΟΡΙΟΥΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ» ΤΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1973.

Изворник са руског: Святой Василий Великий – БЕСЕДЫ (Издательство П. П. Сойкина, С. Петербург, 1911.)

Библиотека: ХИЛАНДАРСКИ ПУТОКАЗИ књ. бр. 37 ; Издато: 2002. Место: Света Гора Атон

Издаје: Света Царска Лавра Хиландар; За издавача: Савет Стараца Хиландарског братства

Превод: Антонина Пантелић (са грчког језика) Хиландарски монаси (са руског језика)

2. „Језик Цркве“ (сепарат из „Богословља“) Пети симпозион дипломираних теолога

Издавач: Богословски факултет Београд 1987.

Веселин Вујовић – Вивет

ЈЕДНО УМОВАЊЕ

Ко злотвору и кад љуби руку,
за кољена исписује друку.
ВИВЕТ

- - - - -

Преко косе танке твоје црте
и дебеле из Вукове баште,
учих од седме, што ми лете,
писмо-коријен из земље свете.¹

- - - - -

Нећу да улазим у филозофију, дружићу се радо са њима иако нијесам један од њих, већ сасвим обичан човјек, или бар тако за себе мислим и осјећам, али ове косе и дебеле научише ме да не ћутим. Са насилним фластером на уста, прсте нијесу још успје-ли ми откинути, али језик одавно преведоше у дејзик, или у беспадешни са присвојеним 13 мојих слова. А она и моји коријени су, иако далеко, ипак ту при срцу и у мојим мислима:

Винча²

Тамо су моји први коријени,
прва слова,
којих се лако не одричем,
тамо је најдужа војска у борби
за заштиту своје античке историје,
чувајући Световида, Перуна,
Сербона, Нина и Бела
и царства им и ми
на пет - шест миленијума старих
својих српских коријена.

А ипак пред очима ми је човјек вјерујући интелектуалац обиљежен са својим писмом и језиком, културом, вјером, дјелом, природом, комуникацијом на културном и стручном нивоу са оним око себе. Сасвим обичан човјек, а као такав, користим своје - најближе санскриту, најстарије писмо, које послужи да и други га присвоје као основу за писање својих цртица, зареза, записа у глиненој плочици, камену, папирусу...

(В) ВИДИМ их и на сваком кораку, слици, запису и гле чуда не пита нико одакле Аа овако како и изгледа, а на прво мјесто је многих азбукви-азбука? Зашто се још истинити историјат и осталих нам слова дуг и преко десет миленијума (око 12 000 година) не појави у уџбеницима за први, други... и завршни разред у образовном систему? Ко или шта нам то забрањује, оспорава, и чини недоступним или речено савременим изразима, чини за нас „немогућу мисију“? Покушавам помоћи себи лутајући папирним и виртулним страницама тражећи одговоре на многа питања. Куда, како, са киме ићи даље у дружбу, у разум, у пјесме, на бирачко мјесто, у етничком и временском колу?

Зар бити пријатељ са пироманима
мојих Светиња, коријена
Крста, језика, кошуље и коже?
Ко сам ако тако радим?
Зар не и гори од њих? О Боже!³

(И) Простор за простором, слику за сликом отварам кликом, пред очима се ређају још увијек тајанствене поруке са глине, камена, хаљине (иако и данас живе) из још увијек непотопљеног и непресахлог Лепенског Вира, Винче, Старчева, заборављеног Бутмира, Сарда, Пизе, и др. у виду нових и нових лекција јер о њима не учих у школи (а ни много млађи од мене). По први пут прочитах о симболима, сату, календару, пјесмама, троструком крсту, колу мојих коријена у другом полувремену мог живота. Ко је крив (иако никад није касно и учи се цијелог живота) што затупљеног погледа са препуно лажи живјех и не спознах себе а и тебе што читаш ове редове? Можда и највише и ја сам, што се нијесам био Миливојевић, Пешић, Срејовић, Јанковић, Луковић - Пјанић, Билдија, Деретић и (нека ми опросте и други и Бог) да сам дођем до истине о себи. Или можда и неко други задужен за правилно (не)образовање многих генерација. Ко су ти неки други, ако не и неки дио нас самих.

Можда још давно и два и по миленијума раније, онај дио нас што своје законе са рода пренесе на простор (материјални дио), што уништи слова, обичаје и вјеровање својих праотаца, а ево их и данас живи удружујући своје преобличене свијести главе увелико придодају себи имена евроантлантиста, еуропејаца, фашиста, екумениста, унијатиста, елцибиста, прахиста, сатаниста.

Само слијепи не виде
данашње Пилате.⁴

(В) ВИДИМ у њима и на њима данас, сијају драгуљи и преточено прстење и зуби у злато, а још га има и на товари, у ризницама „сестринског столице“, у сефовима тајних ложа и крунисаних дама, спремних за неронске подухвате широм планете, по већ виђеним сценаријима. Мета им и мој завичај, слово, писмо, историја, РАЗУМ, породица, Крст, Слава, памћење. Мета им је наша земља, вода и ваздух, наши животи. И не само наши већ и милијарде других прекобројних широм свијета. У тим ризницама у највећој тајни скрива се још баснословније благо, писане странице и станице отете са ових наших простора, да не би угледале свјетлост дана, као ни истина исписана у њима. Под мртвом љубичастом стражом чами истина вјековне историје једног народа, и притом чува „образ“ столице пред покољењима, чини га тајанственим, скривеним, неистра-женим. Зашто? Зашто ако је тај „образ“ чист пред Богом и народом?

А шта је човјек без свега тога до приземно биће, отуђене самосвијести, биће без избора и слободе, без права, него оно најближе земљи – биће звано животиња. Зар бити такав? Зар и на тај начин оспоравати дјело Творца, који нам подари све да се разликујемо и распознајемо као разумна бића у природи, који нам подарио и живот. Зар не пробудити се и стати и истрајати у борби за одбрану свог, од Бога нам дарована, живота. Истрајати у освајању, не туђих територија и закопаног блага, већ своје духовне вертикале изазов је и обавеза свих без обзира на наше разлике.

Неки ће морати сагнути главе
ипак оросит', србске, освитом зоре,
Затворене, слијепе, црне и плаве,
пред нама вјечитим Гетеом и Хандкеом.⁵

(Е) ЈЕСАМ и постојаћу у тим редовима за одбрану истине и живота достојног разумног бића – човјека, припадати том небеском народу како за нас србски народ – Србе (тачније Србе) рече и пријатељ Јевреј, ма гдје живио. А није користио патетику нити измишљао. Од прапостојбине испод Капе свијета, преко Индије, Месопотамије, Синаја, Хелма до Балтика, Нордика и Тиренског мора кретао се за Сунцем мој народ. Остављајући за собом још и данас живе топониме и своја самобитна обиљежја, препознатљива свим сем оним који кроз вјековни слугански порив и припадност сатани и љубитељима мрака и мрачних идеја и радњи потиру на сваком кораку све што је наше, чак и читаве градове.

Када су у самосвијести били спремни да преправе преименују и читаве територије нарочито у данашњој Европи, обришу и постојање градова и чак античких споменика културе, не треба се чудити шта се и са нашим писмом и словима све догађало кроз Стару а нарочито изражено у Новој ери.

Сада смо на реду ми, убити у нама и препаковати наш језик, мисли, осјећања, културу, на свим територијама, дјело је злотвора не никако пријатеља. Бити (не)свјесно помагач том дјелу без обзира на припадност, такође је злочињење или вршење злочина, културног геноцида, па чак и општег геноцида у пуној форми појма. Ко има право на то? Затворити очи и аплаудирати тим и бившим

и данашњим отимачима и убицама може само неко као и они, или сасвим бесвјесни, безразумни створ. Нажалост и у високим домовима нашим много је таквих заступника свог народа. Ни мој завичај није ван тог стања.

Не трчите у Европу људу,
свако зло нам и гријехе буди.
11.09.2010.год⁶

(Т) **ВРДИ** камен проплакао и у каменом нашем мору како за Црну Гору давно рече из Брскута наше перо са 80 љета, сад већ покојни, Владимир Секуловић, а пионир на грудобрану наших коријена у далекој Данској и данашњој ЕУ, којој свим силама, однарођена власт без упоришта у народној вољи, тежи. Али та тежња, убијеђен сам, није због неког бољитка ни чак привидног благостања, већ због великих уцјена и вјечитих претензија, које и ја осјећам свим срцем и препознајем, учен од прадједова са Круса и мојих и многих других да се родна грудa књиге, тапије, писмо, култура не продаје за жуто злато, нити клети новац, било на њима величанствено или свевидеће око.

Ех сјетих се и једне скорашње анегдоте, када полупијан законачих око пола ноћи у хелији монтењегријског МУП-а. Наравно потпуно оправдано. Али да ми буде мало теже, ја још некажњаван, па и неискусан. По први пут, а надам се и посљедњи, иза тешких дуплих врата са малим отвором, по средини. Не знам ни како се понашати ни што смијем ни што не смијем, гледам околo, четири зида а оно на вратима један лист окачен стоји. Знатижељно приђем протрљао очи, а наочаре немам код себе напрегнем очи да видим што пише. Гле чуда не умијем, нијесам писмен, хм, али дође ми од изненађења још мало вида и ума па успјех препознати 13 мојих слова из ћирилице (боље да кажем СРБИЦЕ). Их сјетих се па ово је инглиш легвићис. Ау, што сада али наставих ја читати захваљујућу Вуку а још више Саву Мркаљу до краја. Е, друке моје како сам тако пијан да ми се од мог језика причињава туђи језик, или размишљао да ме неко не прави намјерно још пијанијим и глупљим. Ударим себе у чело, не помаже. Не знам што ме то снађе у овој државној просторији, о Боже, зар да немам ни службени лист или кодекс понашања на свом језику и писму. Какав сам ја то неписмен човјек, још увијек, или ми је држава неком другом хералдиком обојена, макар и оном са укрштеним троструким крстом (сунца, земље и мјесеца) из Винче пресликаним из Кола (круга) у правоугаоник.

О Боже, спаси од злих помисли о свом завичају, јер државу још немам, а кад ће бити то не знамо. Али завичај да је без вишемиленијумског свог писма и слова, без назива улица на свом писму, натписа на радњама, и другим јавним установама не могу схватити ни оправдати сем са глупошћу и самаром окупаторским, и злочинном освајача удруженог са домаћом петом колоном.

¹ ИМЕ МОЈЕ СРПСКО МОЈА СУДБИНА (одломак)

^{2,3,4,5,6} - Из књиге „Капи живота 3“ – Радић Виветић Вивет

„Еј Вивет“ – трже ме глас другара Чура, и проструји ми кроз главу читава азбука боље рећи азбука док читам фонетску поруку за себе:

В (Видим) И (Простор, или И) В (Видим) Е (Јесам) Т (Тврди)

и настојим бити такав, или баш ако хоће неко може и:

(В)Видим (Е)Јесам (С)Слово-закон (Е)Јесам (Л) Човјек И (Н)Наш

- Србин из Црне Горе што је и омча око свога врата у жалосном и јадном мом завичају.

Вукић-Гаро Брајковић

ЋИРИЛИЦЕ

Ваде ти очи
Копају лице
Гнијездо убијају
Даве срце
На земљи отровнице
Уједају колијевку
Звијер на јагње оштри вилице
Гладне вјечито грабљивице
Гризу крила птице
Суву кост носе пси луталице
Камен говори
Код ватре
Вид пјева
Кућном темељу
Очном крову
Вавијек колијевке
Ћирилицу зову.

Хаџи Радован М. Радовић

КРИК ЗА ЋИРИЛИЦУ

Прича о језику и ћирилици у данашњем времену је заиста болна.

А да би почели ову причу, или било какву причу о ћирилици и језику, морамо се присјетити Ћирила и Методија, рођене браће, великих мисионара и светитеља и да покушамо осјетити колики је у оном њиховом времену, у првој половини деветог вијека, био дар од Господа, да се они појаве и направе такав мисионарски, хришћански подвиг. Да увидимо и колики је то био напор да се између разних језика, који су се мијењали и преносили од стварања првог словесног бића, да и у онаквом времену и раскршћу између разних народа, од Хазара, Татара, Агарјана, Монгола, Римљана, Германа, Грка и многих што су кидисали на словенске просторе, опстану и одрже коријен, језик и вјеру.

Методије је 10 година боравио међу Словенима, па преко Олимпа, у свом монашком подвигу, са братом Кирилом, крштавали су и Хазаре, чак и цара Кагана, и многе у Христову вјеру прводили.

Потом су у Солуну саставили словенску азбуку од 38 слова, превели много књига са грчког на словенски, и били позвани у Моравску од кнеза Растислава, и тамо су многе крстили и у хришћанску вјеру утврдили. На једноставан начин објаснили су другим вјерама јединство у тројству, као Сунце, Свјетлост и Топлину, да је то уствари само једно Сунце. По угледу на ту свјетлост и топлину, на новом писму словенском написао и преведоше многе књиге, да обасјају словенски и српски род. И ту је прво и право сјеме засијано. Е, сигурно због тога, бјеху позвани од папе у Рим и Ћирило, вјероватно тамо отрован, разболио се и умро, а Методије се вратио у Моравску и наставио са радом до свог упокојења 885. године.

Своју мисију настављају преко својих ученика Климента и Наума. И оно што су Ћирило и Методије радили на сјеверу, Климент охридски и Наум раде на југу, настављајући започето дјело Ћирила и Методија. Послије њих српском роду стижу: Свети Јован Владимир, Свети Симеон Немања, Свети Сава, Ђурађ Црнојевић, Вук Караџић, Бранко Радичевић, Ђура Јакшић, Штампар Макарије, Петар II Петровић Његош, Иво Андрић, Меша Селимовић, епископ Николај Велими-

ровић,...слуге српског језика Момир Војводић, Матија Бећковић, Добрица Ерић, Слободан Чуровић... и још многи други, са својим блиставим пером, да записују, свједоче и науче младе како се језик учи и чува. И кроз дуги временски период, уз усрдност и дјелатност манастирских центара и преданих монаха, развијала се, уљепшавала и чувала ћирилица, коју је од 38 слова Вук реформисао на 30, као најсавршенији алфабет.

А почеци свега тога, били су и много раније.

Моји први сусрети са тим словима били су у мојој петој години, 1947. Моји први листови и прве оловке писаљке биле су од камена, вађене из оближњег мајдана. Није тада послје ратом опустошене земље, било ама баш ничега, што сам човјек, на свом имању и код куће, својом руком не направи. И тако, мој први лист:

Камену плочу по плочу вадио је отац Мато,
Из мајдана танких плоча на Ђуратову бријегу,
Без књига, свесака, оловки, дијаше нама дато,
У школе ићи пр'о набујалих потока и снијегу,
На плочама смо писали прва писана слова,
Невјешто, чудне цртеже и бројке из рачуна,

Сваки дан на табли од учитеља петица нова,
Свитице и кошуље дјеху нам од овчијег руна.
Тако нама дуго потраја наше камено доба,
Сад стигао виндауз, прозор да у свијет гледа,
На сироти народ опет намети, глад и глоба
Из ропства, видим, још нам се изаћи не да.

Е тада сам научио та прва ћирилична слова. Нијесам могао да их сачувам, уз таблице смо имали мале сунђерчиће или влажне крпе, да пребришемо, јер смо морали почињати нова слова и радити нове задатке. А то и није било много важно. Наш дјечији мозак је тада упијао све, као сада на магнетну траку или диск. Нијесу наши мозгови били оптерећени телевизорима и видео игрицама, сада и идео играма. Све смо сачували у памћењу. И облик и величину првих писаних, ћириличних слова и учитељеве петице, и то је била наша прва љубав према ћириличном писму, која се никада не заборавља.

А послје смо понешто научили и о Вуку и Његошу.

А из тих идео игара, нових заплета, расплета и безобразлука, ево нови Дукљанци илити Монтенегрини, који су раније били Срби, смишљају поред биолошког и језички геноцид: уводе нова непостојећа и сувишна слова, проглашавају нам окупацију над смим собом, бришу Његоша и Вука, латинизују и робе, а оно би:

Вук на једној нози свијет прође
Да духовно благо сво сакупи

Али црно вријеме му дође
Из школа га ћерају мангупи.
Он на штаци језик српски твори,
Чем се диве Романи Германи
Ћириличним писмом пише збори
Свој коријен од чупања брани

Небо гледа шта сад ови раде
Што Дукљани што Монтенегрини
Благо српско бездушно се краде
Слушајући што желе Латини
Вук са штуде Његош са Ловћена
Разагоне вјетре од Латина,
Нови бришу та славна имена
Куд је сада црна памет њина?

Ћирилично да се чува слово
То је завјет Метода Ћирила
Језик српски, коријен Косово
Српска земља без тог не би била
Језик српски узети не могу
Нити српско памћење ни муку
Макар ишли и на једну ногу
Бог ће правде испружити руку!

Њу човјек чека. И никада не зна хоће ли је дочекати и шта ће доживијети у овоземаљском животу данас, сјутра. Али увијек су испред а и за његовим петама изазови овоземаљског живљења, успони и падови, прави и погрешни избори, срећа и несрећа, мука и патња. А свакоме се додјељује према заслуженом одабру плата неба за учињена и неучињена дјела и недјела, а иште се и мора да се да и жртва. Исто је и са језиком.

А гдје су сада писци и пјесници: Шолохов, Достојевски, Јесењин, Мајаковски, Горки, Превер, Иго, Андрић, Неруда, Ламартин, Шекспир, Лалић, Љермонтов, Блок, Толстој, Бранко Миљковић...? То је књижевност, тоје била ћирилица.

Као студент, сретао сам се и са Слободаном Марковићем, Владимиром Тмушићем, у Златном буренцету, Безистану, Скадарлији, Три листа дувана, Прешерновој Клети, Малој Мадери, Домовини, Дунавском кеју и другдје, гдје смо дуго рецитовали, наше и туђе стихове. Једном нам је дошао у Београд и Јевгениј Јевтушенко, са својим: каћка, каћка..., он је говорио и писао на руском, а ми падали у екстазу...и све је било скоро као у бајци и ћирилица!

А посебни су били сусрети и дружења са слугом српског језика, Момиром Војводићем. Од њега ми се допало: „За поезију треба дар, жар и мар“, и његово мочрачање, оштро перо и критика. И он сам каже, да на почетку трећег миленијума,

Црну Гору муче силници, њихова безумља и поганства домаћих залуђеника, уз подршку Рима, Загреба и Беча, и да су намјерили да „Ћирилку“ протјерају. А то је њихова тежња одувијек!

И што је најтужније, на гробовима православним и српским, почели су латинични натписи. Момир и за то каже: „Ћирилицу још по гробовима, у све црњој Црној Гори има!..Од Вуковог све даље буквара, и Његоша куди та фукара!“...

А тек натписи фирми, улица, градова? У Колашину је ћирилични натпис само изнад пекаре, а у Подгорици, Београду, Крушевцу, Крагујевцу...? Дођите и видите! Као у Вуковару!!! Или можда горе?

А како је урадио Исус Христос? Он је око себе окупио просте рибаре, који су знали врло мало ријечи, али су могли да осјете Суштину. Није узео високосвештенике, књижевнике, трговце и фарисеје, образоване, већ просте људе, за које је био сигуран да су неискварени и да ће најбоље да свједоче. А у моменту када се вазнио на небо, Он је призвао огњене језике Духа Светога, просвијетлио и посветио своје ученике и рекао им: „Идите проповиједајте, учите и свједочите, по свим земљама, свим народима, на њиховим језицима!“ И Апостоли су у истом моменту знали језике народа у које су упућени.

А од свих тих, сада безбројних језика, наравно, свакоме је најљепши свој, а за нас, наш српски. Језик народни, разумљиви, епски, чисти, стандардизовани, обрешени као дијамант, савршени.

Језик са тридесет ћириличних слова, у којем нема подвијања, шепана, подвртања, јасно кодификован од науке, у којем је једино садржан Вуков канон: „Пиши као што говориш, а читај као што је написано.“

Енглези су давали небројена блага да створе такав језик и фонетску азбуку. Нијесу успјели ни Њемци, ни Французи, Шпанци, Грци, па ни Руси. А замислите кинеску азбуку са 5000 знакова, арапску са 26, јапанску, монголску, вијетнамску, све са неким кукама које се пишу наопако и одоздо навише и с десна на лијево, и друге језике који се ни фонетски не могу представити!

А највећу потпору и ослонац, ћирилици даје језик гусала.

Језик гусала и епских пјевача, спојених у једну симфонију, магијским смислом и начином, уз језик истине и свједочења, болног вапаја душе, херојства и силе, који су највише одржали саборност и памћење. У њима се говороло и говори о ратовима, бојевима, јунаштвима, погибијама и жалостима, о побједама и поразима, о славама, о женидбама, о херионама мајкама, сестрама, о вилама, о владарима а и обичном човјеку. И тај језик и звуци гусала су без разлике, слушањни и на царским дворовима, у палатама и сеоским колибама, савардацима, код царева и сиромаша. Тако се и усавршавао и одржао српски језик.

Данас смо свједоци, да се тај наш најљепши и најстандардизованији драгуљ, нашао на распећу као јарећа кожа на гуслама. Свак вуче, черупа, штети, присваја, закива, унижава. Творци именовања нових језика иду толико далеко, да чак и владику Рада уче овим „новим језицима“, што је он још за живота пророчки осјетио:

„До вратах сам изникâ тартара,
Ад на мене са проклетством риче,
Сва му гледам гадна позоришта;
Ал на судбу викати не смијем-
Надежда ми вољом творца блиста!“

Можемо замислити шта ће тек радити Иву Андрићу, Мешу Селимовићу, Милошу Црњанском, Михаилу Лалићу, светом Јовану Владимиру, о којем је написан први роман на ћирилици, много других књига и житија, сада и први зборник есеја «Глава која свијетли», те другим великанима српске књижевности и живота, и шта ће урадити са ћириличним Октоихом и Осмогласником?

Књижевник Миле Медић, тумачећи духовну заоставштину Стефана Немање из опоруке синовима и цијелом српском роду наводи:

„Чувајте језик као очи своје! Језик је најтврђа међа и темељ једнога народа! Докле допире језик једнога народа, дотле су његове границе. Значајнија је једна ријеч у своме језику од најтврђег града! Град се освоји и сруши али се ослободи и обнови! Али ако вам једну ријеч замијени туђица, више се никада не може повратити. Народ се освајају језиком а не оружјем. Учите језике свих народа, али чувајте сваку ријеч свога језика“.

Исто важи и за ћирилично писмо! Чувајте свако слово!

Зато, српски језик, ћирилица и гусле, морају да су у тројству, заједно бране и одбране, пером, умом, трпљењем, упорношћу и поштењем.

Подгорица, окт. 2016. г.

Никола Ненезић Чудесни

СВИЈЕТЛЕЋЕ СЛОВО

Ћирилица је једноставно и савршено најбоље писмо на свијету.

Сваким даном све више је у Црној Гори наопаке латинизације, на јавним мјестима, билбордима, називима установа и на карадним обиљежјима.

Дукљанизација је све више и више присутна и само се користи тренутак кад ће наткрилити ћирилицу и онда као гладна звијер је прогутати и тако се наслађивати а нас који смо задојени ћирилицом оставити без свјетлости да гладујемо и чекамо да нам дође радост светитеља. Дукљанизација и латинизација је сваким даном све већа у Црној Гори. Гледамо туђе серије које се титлују на латиницу пошто своје писмо „намјерно“ немамо да би млади заборавили праочевинско Свето Писмо.

Преплавила је латиница све на графитима, путоказима и сваким даном се немилосрдно гаси ћирилица.

Зато треба бранити ћирилицу и афирмисати је, јер је заслужила светитељка која свијетли за разлику од језика у којима два и више фона дају један глас. Дио старе Херцеговине чије су кости мојих предака састављене од ћириличног скелета су чувари ћирилице, мајке књижевног српског језика.

Танасије Вућић из Бијеле код Шавника, мој дјед и наш Хомер нашу је народну поезију у ћирилицу уз звуке струне гусала афирмисао попут Вука и Гета. Тако је Танасије по Европи пронио славу у дуборезу гусларског фона (звука) ћирилицу и са изрезбареним вратом од гусала и гудала. Овај гусларски Хорифеј је снимио златне плоче у Берлину и царскоме Бечу. Под ћирилицом, светим знамењем гинуо је и мој прадјед Брајан Ненезић, на Вучјем Долу, крвавом дробњачком поносу и болу и заувјек уписан пред Богом и потомцима у никшићком манастиру да злати ћирилицом.

Симболика се може користити у ћирилици, јер је то писмо над писмима. Његова једноставност је лакоћа изговора и писања и зато ће ћирилица да живи и живјеће у свим облицима захваљујући умним пјесницима и великанима попут Добрице Ерић који је основао покрет „Ћирилице а уједно је и добитник

престижне књижевне награде „Аврамов штап“ који је уручио и осмислио и уручио у Дучићевом Требињу књижевник Благота Копривица.

Више Сарајево има ћириличних натписа него што има Црна Гора, некада Његошевска, српска, а натпис нашег јединог правог светилишта Острог исписан је латиницом.

Црногорском језику су два рога ћирилице која неће и не смију да заживе, јер нијесу пријемчиви и не могу бити прихватљиви за штампање у ћирилици. Ћирилица је велика као и велики људи не умире и не може нестати, већ ће остати да живи и свијетли док је год има ко писати, у Црној Гори ће бити ћирилице док дише слободизацијом и мирише тамјаном ћириличног писма.

Чувајмо ћирилицу а она нас вјековима чува.

Хаџи Љубисав Бјелић Морачки

ЋИРИЛИЦА

Ко год били ма које границе
Ми смо нико без ћирилице
Она нам је студ, кичма ,стожина
Дар Господа, над благо Србина

Чесма с које напаја се жедник
Васцијело Српство врела жедно
Друге чесме Антартик и ледник
Са којих се пије мутно, ледно

Од искона чврста Српства брана
Неначета јурњавом оркана
Упућених на те са свих страна
Ћирилице видарко свих рана.

Борислав М. Голубовић

ЋИРИЛИЦА

Историјо Србинова стара
Историјо српска дуготрајна
Историјо балканска царице
Ћирилице српска љепотице
Ћирилице богатство народа
Ћирилице дару од Господа
Ћирилице словенско имање
Ћирилице српско радовање
Ћирилице чедо глагољице
Ћирилице српска љепотице
Ћирилицу Ћирило је писа
Ћирилица словенска је миса
Ћирилице вукова Грамато
Ћирилице написано злато
Азбука је ћирилично слово
Азбука је српско писмо „ново“
Азбуку је Вук некада скова
Од тридесет ћириличних слова
Са писмом се тијем народ зори
Вук га мудро за Србина створи
„Ту се пише ко што се говори“
Ту се нова страница отвори
То је писмо савршено знано
„Ту се чита што је написано“
Ту је тридес слова ћирилице
То је писмо испред латинице

За Србина за словенско биће
Коме зора са истока свиће
То је наше, словенство нас веже
Ко то данас покварити преже
Црна Гора Спарто Србинова
Црна Гора земљо Душанова
Каква с тобом сад завлада сила
Каква друка удари на Вука
Лисица се мјесто лава роди
Какви „гором“ владају изроди
То не може потрајати дуго
Бог га клео ко се Србу руго.

~~~~~

Ћирилицу писмо наше
Баксузници протјераше
Да службено писмо није
Као што је било прије
и Србина сташе красти
Да му писмо упропасти
Свуда има баксузника
Свуда има пролазника
Срба јади често снађу
Кад се јадни људи рађу
Али јади нек нестану
Нека Срби чврсто стану
На све своје старе међе
Као што је било пређе.

У БЕРАНАМА УСВОЈЕНА ВИДОВДАНСКА ДЕКЛАРАЦИЈА О ЗАШТИТИ И ЊЕГОВАЊУ ЋИРИЛИЧНОГ ПИСМА

Са Видовданских свечаности у Полимском музеју у Берама
С лијева на десно: Дарко Јововић, Миличко Трифуновић, Горан Киковић,
Јелена Божовић, Миодраг Којић, генерал др Лука Кастратовић,
Бранислав Оташевић и Вулко Шћекић

На Видовданским свечаностима 27. и 28. јуна у Берама је усвојена Видовданска декларација о заштити и његовању ћириличног писма коју су усвојиле чланице Српске народне одбране Васојевића и Лимске долине, коју чине Удружења ратних добровољаца 1912-1918 г., њихових потомака и поштовалаца регионална организација Беране, Удружења српских књижевника у отаџбини и расејању- Андријевица, „Глас Холмије“ часописа за књижевност, историју и културу који излази на Српском језику и ћириличном писму „Глас Холмије“ – Беране и Српско историјско- културно друштво „Никола Васојевић“ - Беране.

Декларација гласи:

Сви европски народи доживљавају процват уједињавањем, носиоци друштвене моћи у Црној Гори, супротно прокламованим европским начелима, присилно раде на дијељењу и распарчавању српског духовног и језичког бића, свјесно тим чином слабе и потиру један од најстаријих језика и најсавршеније писмо у Европи. Имајући у виду стање у којем се налази и у које је доведена употреба ћирилице у свакодневной комуникацији на простору Црне Горе, **СРПСКА НАРОДНА ОДБРАНА ВАСОЈЕВИЋА И ЛИМСКЕ ДОЛИНЕ** (Коју чине Удружења ратних добровољаца 1912- 1918, њихових потомака и поштовалаца регионална организација Беране, Удружења српских књижевника у отаџбини и расејању-Андријевица, „Глас Холмије“ часописа за књижевност, историју и културу који излази на Српском језику и ћириличном писму „Глас Холмије“ – Беране и Српско историјско- културно друштво „Никола Васојевић“-Беране), доноси:

ДЕКЛАРАЦИЈУ О ЗАШТИТИ И ЊЕГОВАЊУ ЋИРИЛИЧНОГ ПИСМА

1. Ћирилицом се писало од времена Мирослављевог Јеванђеља и Житија Светог Саве, прве штампарије Црнојевића у којој се штампало ћириличним писмом, и Св. Петар Цетињски и Његош и Марко Миљанов и Стефан Митров Љубиша и краљ Никола сви писмени и учени људи нашега народа користили су се ћириличним писмом. **Што значи да је ћирилично писмо и српски језик израз наше хиљадугодишње традиције.**

2. И поред недаћа и невоља кроз које је пролазио наш народ, поробљавања, зулума и окупација разних освајача, културно деградираних режима, **српски народ је кроз вјекове у својој колијевци чувао и његовао своју ћирилицу. Међутим, данашњи окупатор је глобална мисао фаворизовања свих девијација људског друштва (наркоманије, насиља, хомосексуализма и безбожничтва), па и борбе против традиционалних вриједности у које спада и наша ћирилица.** Против ње се боре злоупотребом медија, избацивањем из уџбеника, службених докумената и опште комуникације приказујући је као ретроградну и анахрону. Наш народ све више подлијеже тој сили и пропаганди, и у општој летаргији губи свој идентитет.

3. СНО се залаже за поштовање Устава ЦГ у којем пише да су писма ћирилица и латиница равноправни. Стога се **залажемо за равноправност ћирилице, које је одувijek било темељни израз нашег језичког, културног и националног идентитета.** Српским језиком и ћирилицом смо се препознавали и препознаваћемо се на културној мапи свијета.

4. СНО ће у случају настављања насиља над српским писмом и језиком у Црној Гори и асимилационих процеса, употребити сва, законом дозвољена средства. Стога **предлажемо да борбу за очување угрожене ћирилице треба водити у струци и науци, лингвистичким круговима, књижевности, у школама, јавним иступањима, акцијама и трибинама, у сваком нашем дому.**

5. СНО ће сходно својим могућностима спровести активности у духу ове декларације, тако што ће **организовати трибине, промоције и јавна обраћања**. Упутићемо циркуларно писмо свим установама, фирмама, предузетницима и грађанима у којем ћемо се од њих тражити да чувају и његују своје ћирилично писмо.

Драга браћо и сестре, ћирилица је наше трајање и наша будућност, наше име и наше презиме. Чувајући ћирилицу чувамо дух предака и будућност потомака, будимо добри потомци како би сјутра били честити преци.

Потом су о теми „Српски језик и ћирилично писмо у Црној Гори данас“ говорили: **Миодраг Којић**, потпредседник Српског Удружења „Ћирилица“ – Београд, генерал **др Лука Кастратовић**, председник Удружења Васојевића – Београд, **Бранислав Оташевић**, председник Удружења српских књижевника у отаџбини и расејању - Андријевица, **Горан Киковић**, главни и одговорни уредник „Глас Холмије“ часописа за књижевност, историју и културу који излази на српском језику и ћириличном писму – Беране, **Миличко Трифуновић**, председник Удружења ратних добровољаца 1912- 1918, њихових потомака и поштовалаца регионална организација Беране, а своје стихове су казивали **Давид Лалић**, пјесник, **Дарко Јововић**, пјесник и новинар, **Милан Мане Цимбаљевић**, пјесник, **Вулко Шћекић**, пјесник. Програм је водила **Јелена Божовић**, професорка српског језика, која је и прочитала декларацију. На крају програма је од председника жирија Горана Киковића уручена завичајна награда „Радомир П. Губеринић“ генералу др Луки Кастратовићу, и именовани повјереници Српског Удружења „Ћирилица“ за Беране **Горан Киковић**, за Андријевицу – **Давид Лалић** и за Плав – **Бранислав Оташевић**. Том приликом је **Миодраг Којић**, потпредседник Српског Удружења „Ћирилица“ – Београд уручио повељу Горану Киковићу, главном и

Потпредседник Српског Удружења „Ђирилица“ из Београда *Миодраг Којић* уручује *Горану Киковићу*, главном и одговорном уреднику „Гласа Холмије“ Повељу за његовање српског језика и ђириличног писма

одговорном уреднику „Глас Холмије“ – Беране за његовање српског језика и ђириличног писма. Гост овогодишњих Видовданских свечаности био је Миодраг Којић из Београда који је истакао следеће:

„Судбина ђирилице се не разликује од ђираичне судбине колевке српске културе и националној дића – од Косова и Међохије. Она је ђакође распрљана, ђређажена, ђрођнана и унижена, док су њени ђрођониђељи себе ђрођласили јединим истинским носиоцима ђисменосђи а своју узурпацију ређироакђивно ђрођласили за историјску ђравду. А ђирилица несђаје ђођуђи Срба на Косову и Међохији и ђако дели њену судбину, јер колико је ђреосђало Срба на Косову и Међохији ђолико је осђало ђириличних слова уа српској ђресђоници. Лађинично ђисмо искрисђалисало се као ђвворазредно оруђе колонизације и њеђова расђиросђирањеносђи данас се ђодудара са ђраницама римске имђерије. Др Зоран Милошевић ђврди да је енђлеска обавешђајна служба ђлађила 20 милиона евра да се у Азербеђјану искључи ђирилица и уведе лађиница 90. ђодина ђрошлој века. Ко данас драни истински ђирилицу? Ко има смелосђи да уђођреду лађинице ђравилно деђинише као службено ђисмо суседне Ређудлике Хрвађске зађиђиђене међународним језичким сђандардом. Или да изђави да је лађиница сђиђила у Срђију 1915. ђодине на дађонеђима аусђироуђарских вођника и да ђрема ђоме може биђи само окуђационо ђисмо. Мнођи су нам у историји дранили да корисђимо наше ђисмо, нашу свейу ђирилицу. Јер свейо је оно шђо су свейи ђуди сђворили, како нас учи вла-

дика Николај, Свеџи Ћирило и Меџодије су њрви уждили кандило њисменосџи у наша срца и нашу душу. А да ли ми данас доливамо уља у ња кандила вере, кандила којим доказујемо себи и њоказујемо свеџу ѡрајање ѡправославноџ Хрисџовоџ рода. Или смо ми данашњи Срби – јуџословенскоџ ѡрекла и духа ња кандила заџасили, јер наша ћирилица сувише јавно и јасно исказује ко смо били. Писмо које својим избором – а данас смо ѡревише дали слободном избору – јер ѡрихвайџамо ѡромовисање начела људских ѡрава – дакле наше ѡисмо – издацујемо масовно из свакодневице како би се додворили нашим комиџијама друје вере и мисли. Ми се ѡјако одричемо своје ѡрошлосџи и ѡо не било које, одричемо се славне, узвишене ѡрошлосџи Немањџића, Свеџоџ Саве, Аве Јусџина и Владике Николаја, одричемо се духовне верџиикале срџскоџ рода и дирекџне везе са ѡправославном браћом Руси-ма. Суџиџински се одричемо себе као Срби, јер народ неуџемељен у својој исџиорији и који дежи од своџ ѡрекла нема ни своју будућносџи. Говориџи о свеџиџиџем међународном заџадном ѡриџииску, значи ѡовориџи о разарању наших маџеријалних вредносџи, али исџиовремено и о ѡубљењу наших немаџеријалних добара и симбола. Ако ѡосмаџрамо шире реч је о свеџском ѡроцесу, ѡдје је ѡехнолоџики развој најмоћнијих држава свеџа усаврџио сисџем ѡолиџиџичкоџ цинизма заједно са моралном изоџаченоџиџу ѡјако да се евроџско јавно мњење уџлавном не уздуђује када се ѡџиџкојава срџска кулџурна даџиџина. Рейџи су хриџићани евроџскоџ Заџада који се оџлашавају када се ѡале ѡправославни храмови на Косову и Меџохији. Евроџски званиџници, којима су усџа ѡуна ѡолеранџије и муџиџикулџииралносџи и очувања језика и обичаја, не ѡримеђује деџератџивне ѡроцесе на словенским кулџурама и језиџима, а на срџском језику ѡосебно. Све је ѡеже чак и међу слави-сџиима, ѡџџџџову из лаџиџиџичноџ кулџурноџ круџа, нађи разумевање за најџре да се очува ћирилица. У суџиџини узрок свих деџшавања је меџафизџичко зло које ѡкреће незаџажљивосџи свих врџаа оних, који духовне вредносџи и самосвесџи друџих народа виде као смеџињу да неки слабији народ ѡреваре и ѡохарају. Ти наџџаки ѡроцеси не иду сасвим ѡлаџиџко, јер срџска кулџура се ѡоказала жилавом, а ћирилица им се исџречила као важан одбрамдени део срџскоџ националноџ иденџиџиџеџа исџонски уџкана у суџиџину диџа нашеџ човека“ – истакао је Коџић

Генерал др Лука Кастратовић, председник Удружења Васојевића из Београда је рекао: „Свједоџи смо ѡокушаја ѡобализаџије ѡо мјери и инџиересима Заџада, ѡрвенсџивено САД, ѡолиџиџике коју воде моћници, ѡруџа доџаџџаџа у сјенџи. Свакодневно нас обасџијају информацијама о цивилном друџиџву, демократиџији, људким ѡравима, у ѡоследње врџеме како смо ми – мали – освоџили демократиџију, како смо крочили на ѡрави ѡуџи, како најредујемо на свим ѡџџима друџиџивене и људске дјелатџносџи, како нам за ѡонеџи или дво ѡроценџаа расџе ѡривреда, како нас у ѡом новом, евроџском свијеџу очекује најредак, блаџџџање. Какав цинизам и конџираџиџиорносџи? Тјерају нас на уједињење, космоѡолиџиизам, у Евроџску унију, а у исџиџо врџеме дијеле – ѡродубђују јаз, не само међу народима, већ и у самом народу. Проџаџџонисџи фаџиизма су имали ѡаролу „завади, ѡа владај“, а данас „евроаџилански ѡријаџџељи“ усџијеџно реализују ѡроџрам „ѡодијели, ѡа владај“. И ѡо демократиџски, вољом народа, на виџеџпарламенџиарним изборима, на којима се унаџријед зна ѡобједник и референдумима којима се, ѡјакође, унаџријед зна исџод.

Са Видовданских свечаности у Полимском музеју

У њој јелама народа и унуџар народа веома су њерфидни и невидљиви на њољу кулџуре, а сада оџтворено и аџресивно ѡромовишу нове језике. У Америци се не ѡвори америчким језиком, у Аусѡралији аусѡралијанским језиком и слично, али заѡо цијејају језике код малих народа, а ѡсебно срѡски језик и ћирилично ѡисмо. То раде смишљено и дуѡрочно Ваѡикан све ѡо ѡдржава али, са моћницама Заѡада, и иницира. Када су Хрваѡи 1056. ѡдине ѡрешили у каѡолицизам, до ѡрије сѡѡѡинак ѡдина, ѡред Срба ѡамо смо имали и Србе каѡолике. Али ѡо је била ѡрелазна фаза – временом су ѡсѡјали Хрваѡи, а они који се нијесу ѡревјерили свиреѡ су ликвидирани (у злоѡласној Ендехазији, ѡоком Друѡѡ свјеѡскоѡ раѡа) или ѡроѡјерани у „Олуји“ 1995. ѡдине, уз свесрдну ѡмоћ наших, „евроаѡиланских ѡријаѡеља“. Њима је ѡредало ѡѡѡово хиљаду ѡдина да Срѡски језик ѡреименују у Срѡскохрваѡски или Хрваѡскосрѡски – да би данас био Хрваѡски. По истѡј маѡрици данас „сѡварају“ Црноѡорски, Бошњачки и ко зна који ће сјуѡра „сѡворѡи“ језик? **А народ који издрѡше, заборави свој језик изѡубљен је – ѡуби свој ѡднѡиѡеѡ!** Конѡинуиѡеѡ ћириличноѡ ѡисма у Црној Гори може се ѡраѡиѡи кроз вјекове. Ћирилица у Црној Гори је ѡказайѡељ и свједочансѡво да су ови ѡросѡори имали ѡисменосѡ. Ни један важнији сѡоменик на ѡросѡору данашње Црне Горе не може се ѡоменуѡи, а да није најисан ћирилицом!

Ћирилицом је најисано Мирослављево јеванђеље, ѡовеље и ѡисма зетѡских владара, Иловичка крмчија Свеѡѡ Саве, доѡаѡе ризнице манаѡиѡа Свеѡе Троѡице код Пљевља, Цеѡињскоѡ манаѡиѡа, Врањанске ѡовеље, ѡѡамѡане књѡе Ободске ѡѡамѡарије... Писали су ћирилицом Свеѡи Пеѡар Цеѡињски, Пеѡар Друѡи Пеѡѡровић Њеѡѡ, краљ Никола, Марко Миљанов и сви оѡѡали великани Црне Горе. Данас се све ѡо ѡази, али се наѡамо да неће ѡреѡазиѡи“ - саопѡтио је Генерал Кастратовић.

Присутне је у име домаѡина поздравио **Миличко Трифуновић**, председник Удружења ратних добровољаца 1912- 1918, ѡихових потомака и поѡтовалаца

регионална организација Беране, који је рекао: „Поштовани пријатељи, Наше Удружења ратних добровољаца 1912- 1918, њихових потомака и поштовалаца регионална организација Беране, већ од 2003. године организује „Видовданске свечаности“, а сваке године посвећује одређеним догађајима и актуелним проблемима. Најактуелнији проблем у Црној Гори данас је угроженост српског језика и ћирилице. Ми смо Удружење које сва своја докумената пише на ћириличном писму и на српском језику и на тај начин се боримо за наше традиционално писмо - ћирилицу. Посебно ми је драго што је вечерас са нама Миодраг Којић из Београда, вицепредседник Српског Удружења „Ћирилица“ са суругом, који се бори за остваривање ћирилице. Наставићемо и у наредном периоду заједно са другим чланцима Српске народне одбране да се боримо за остваривање српског језика и ћирилице на овом простору. Живјели и хвала!“.

Бесједу о Српском језику и Ћирилици у Црној Гори данас је одржао историчар и председник СО Беране Горан Киковић.

На крсној слави Удружења Видовдан прочитан је телеграм од Удружења ратних добровољаца 1912-1918, њихових потомака и поштовалаца из војвођанског мјеста Војвода Степа са којим је Удружење из Брана побратим од 2010. године. Телеграм гласи:

„Драга браћо у Црној Гори, упућујемо Вам најискреније честитке поводом крсне славе Удружења - Видовдана. Дана када је кнез Лазар са својим ратницима добровољно прихватио мучеништво и одлазак у смрт, јер су дали предност духовном над земаљским, вечним над прелазним. Они дилему нису имали „Земаљско је за малена царство, а небеско увек и довека“. Уз славску честитку упућујемо Вам захвалност и дивљење јер кроз све своје активности као и кроз „Видовданске свечаности“ чувате језик и писмо српског народа, чувате ћирилицу на којој се вековима стварају симболици темељ светске културне баштине. Очување ћирилице прерасло у борбу за очување националне идентичности и ми вам желимо да истрајете у томе јер можете бити и пример нама у ошачбини. На многа љета! Живели!“ (Секретар Удружења Ђорђе Хајдуковић).

Потом је **Миличко Трифуновић**, председник Удружења ратних добровољаца 1912- 1918, њихових потомака и поштовалаца регионална организација Беране одржао Видовданску бесједу: „Даме и господа, добро дошли на славу Видовдан, коју ове године заједно славе Регионални одбор Удружења Беране, општинска организација Андријевица, Мјесна организација Мурина и секције. Добро дошли, браћо из наше матице Србије! Ове године наш специјални гост је Миодраг Којић из Београда, вицепредседник Српског Удружења „Ћирилица“ са суругом, заједно са генералом др Луком Кастрашевићем, председником Удружења Васојевића из Београда, који је добио награду „Радомир П. Губеринић“ за 2016. годину. Добро дошли у Васојевиће у најљепше и најбоље српско њеме, које је изнедрило великане као што су: Карађорђе, Вук Караџић, Миљан Вуков Вешовић, генерал Радомир Вешовић, који је заједно са својом у Високим Дечанима 1912. године, када је осветио и ослободио Мешохију и Косово. Ово Удружење дјелује данас на свим српским етничким просторима и слави Видовдан који је велики празник српског народа. Тој дана 1389. године, прије 627 година на Косову пољу у борби против турског освајача српска војска предвођена царом Лазаром војнички је изјубила битку. Али оно што је

остјало да вјечно живи у српском народу за њрошћеклих 627 година јесће Косовски завјет за борбу њрошћив шћућина до слободе. То је оно Лазарево оцредјељењеда је земаљско царствиво, за малена царствиво, а небеско увијек и довијека. **И ошћуда дух Косова, дух српској Видовдана, живи у српском народу, живи као инспирација за све оне којима је слобода идеал.** А у српском народу шћај узвишени идеал је вјековима њрисушћан и ми смо њошћомци шћих њредака који њоручују 'да се крсћу служи, а Милошем живи'. Зашћо се морамо данас њрисјешћишћи ликова сћарој Јуј Бојдана и њећових синова, Тошћице Милана и Косанчић Ивана, Срђе Злошћошће и Бановић Сћрахиње, Косовке дјевојке и Милоша Обилића, „који живе докле сунце ѡрије“ и који су увијек били ѡред очима и у срцима слободара као шћио су били: војвода Пешћар Бојовић, који је ѡријеклом из Васојевића, војвода Живојин Мишић, војвода Радомир Пушћник, војвода Сћейа Сћейановић који су са ликовима косовских јунака ѡлазили у многе дојеве, и у балканским рајшовима и у ѡвром свјетском рашћу. Чинили су, без ѡрешћјеривања, чуда од јунашћива на Брећалници, на Дрини, на Скадру, на дојишћишћима шћиром Срдије. **А шћиа шћек рећи за борбе на Мојковцу, Кајмакчалану ѡриликом ѡробоја Солунској фронтћа! Јунаци са Мојковца наши ѡреци, наши ћедови и наши ѡраћедови су ѡрудима својим укоћани у леду и снјећу зашћварали ѡролаз аустћријском освајачу, шћишћейи шћако одсћушћишћу српској војсци ѡреко Албаније.** А на врховима Кајмакчалана на нећријашћељска ушћврћења смјело су јуришћали са војводом Вуком Појовићем и остћављали своје живошће сбрашћимљени и Црноћорци и Херцећовци и Крајишћници и Босанци и Срдијанци. Зашћо је и краљ Александар I Караћорћевић нашим ѡрецима додијелио 196 злашћних Обилића медаља, 765 средрних Обилића медаља и 96 медаља за ревносну службу. Рајшћницима са ѡросћора ѡрњих и доњих Васојевића, Шекулара, Велике и Горњих села. Укућно дакле 1057 одликовања. Не ћоворим ово да се ѡохвалим и ѡодичим на наше ѡрейке нећо да не заборавимо чији смо од која смо и ко су нам били ѡреци.

Зашћо ми чини ѡседну частћ шћио моћу све вас још једном да ѡздравим у име рећионалне орћанизације удружења рајшћних добровољаца 1912-1918, њихових ѡшћомака и ѡшћишћовалаца да Вам ѡжелим да се ѡријашћно осјећашће као своји са свијима. Зашћо ћемо заједно и наредних година славишћи Видовдан окућљени око једној узвишеној циља – слоће и заједнишћива. Живјели, драћа браћо и нека нам је свима срећан Видовдан и доћодине, ако Бој да, у Призрену да ћа славимо“, истакао је Трифуновић.

Затим је Трифуновић уручио награде – захвалнице **Српском клубу** из Берана, **Славици Вуксановић, Драгиши Ђуришћићу** из Краља, **Милошу Раковићу, Саши Шћекићу, Миодрагу Којићу** из Београда, **Вуку Ђуришћићу, Миловану Зечевићу, Зорану Рачићу и Дејану Поћанину**. Славски колач је пререзао и славу честитао протојереј ставрофор **Драган Ристић**. Скуп су поздравили Миодраг Којић и Бранислав Оташевић. У културном дијелу програма учествовали су пјесници **Давид Лалић, др Петар Рмуш, Вулко Шћекић и Радоје Мишковић**, као и народни гуслар **Слободан Фемић**, док је госте забављао пјевач **Будо Кастратовић**.

Прилог припремио
Живко Бјелановић

Горан Киковић, историчар*

„ИСПРАВЉАЊЕ“ ЊЕГОША У ЦРНОЈ ГОРИ ДАНАС

Поштовани слављеници,

нека вам је срећан 64. рођендан Друштва које носи име нашег вјечног и славног Његоша. Ја сам ово моје обраћање, вјерујем са разлогом, морао да насловим – „Исправљање Његоша у Црној Гори данас“. Евроатлантска антисрпска власт Црне Горе, оличена у лицу Мила Ђукановића, спроводи годинама систематску агресију на српски језик и друге чиниоце српског идентитета у Црној Гори. Најдрастичнији примјер агресије на српски језик јесте крађа српског језика! Да би се убиједили грађани Црне Горе и свијет, како постоји некаква „црногорска нација“ ствара се такозвани „црногорски језик“. Заправо се један дио ијекавског дијалекта српског језика покушава прогласити новим језиком. Ради се заиста о примитивној, идеолошкој, антинаучној конструкцији чији је једини циљ измишљање нових црногорских установа и уништење постојећих српских. Допустимо ли да се дијалект или провинцијализам прогласи језиком, онда бисмо добили много нових језика у свијету: амерички, канадски, мексички, бразилски, аустријски, новозеландски, јужноафрички, итд. Наравно да је ово потпуно бесмислено и ниједна озбиљна држава не би себи допустила овако нешто, али ова наша је нешто друго и зато над српским језиком и народом спроводи злочин (геноцидних размјера и капацитета). Узгред, међународне научне и друге установе најалост ћуте пред оваквим поступцима. Напоменимо да на старословенском ријеч „језик“ значи „народ“. Они који су у Црној Гори до сада били Срби, па од сада не желе да буду Срби већ Црногорци, имају право на такво опредјељење, без обзира колико то бесмислено било. Али, и обрнуто, то никако не даје за право онима који желе да се одрекну свог поријекла и идентитета да краду и отимају оно што је аутентично и неприкосновено, међународно признато као

---

* Бесједа изговорена поводом прославе 64. годишњице Гусларског друштва „Његош“ из Даниловграда у крипти храма Христовог Васкрсења у Подгорици 19. маја 2016.

српско. А то је, на примјер, језик. Они који се изјашњавају као „Црногорци“ и који желе да имају свој регистрован „црногорски језик“, нека се већ потруде да смисле нови језик који ће се од сваког дијалекта српског језика разликовати за најмање 50%. Језик је огромно културно, умјетничко, етничко и цивилизацијско благо и као такво се мора пажљиво чувати и његовати. Српски народ и држава Србија не смију дозволити отимање и уништавање српског језика, на којем су створена књижевна дјела од свјетског значаја непроцјењиве вриједности. Крађа језика, значи и крађу књижевних дјела и усменог предања на том језику. Суштина је да један језик не може имати више назива и да се идентитет језика не може мијењати за дневнополитичке потребе. Говор у Црној Гори се не разликује ни по чему од говора Срба у Републици Српској и дјеловима БиХ, као ни од говора Срба југозападне Србије, односно Лике, Кордуна, Баније, итд. Говор у Црној Гори се од говора у Београду разликује само по (и)јекавици. Сви који говоре на поменутих просторима се савршено „разумију“ или „разумеју“! Стога сви Срби у Црној Гори и Србији и другдје (као и научне, просвјетне, државне и друге установе) су дужни да се боре против постојања и признања такозваног „црногорског језика“. Црногорски говор није чак ни цио дијалект (раније објашњено), већ само локална интерпретација ијекавског нарјечја, штокавског дијалекта српског језика. Они који тврде другачије су или велике незналице или злонајмјерни демагози. По поменутом питању нема никаквог компромиса. Некоме се може српски језик свиђати или не – може га користити или не – али нико нема право да врши ампутацију српског језика и да му насилно мијења идентитет, јер би то значило да се насилно заводи идеологија геноцида, као припрема за његово спровођење. Нажалост, не би било први пут српском народу да тако нешто доживи. Ево и једног илустративног примјера: Његошев „Горски вијенац“ се у Црној Гори преводи на такозвани „црногорски језик“!? Ово је класичан организован криминал, који подсјећа на криминалне групе које украду аутомобил, обришу серијске бројеве шасије и мотора, угравирају нове лажне бројеве, а затим продају такав ауто. Црногорски филолог, новинар и публициста Божић Миличић каже да је изненађен реакцијом српске јавности након сазнања да је дјело Петра Петровића Његоша „Горски вијенац“ приређено у складу са црногорским правописом. Црногорски правопис је представљен 2008. године, а средином прошле године Скупштина Црне Горе је усвојила и нови Закон о увођењу црногорског језика у све образовне институције. Према новом правопису црногорска азбука има два слова више „сј“ и „зј“. **Није ми ни на памет пало да преводим ‘Горски вијенац’ јер сматрам да су српски, босански, црногорски и хрватски један језик, већ сам само прилагодио текст новој црногорској ортографији**, каже Миличић. „Мени као филологу одговара фонетска формула ‘пиши као што говориш’, што се дешава у Србији, Хрватској и БиХ, па зашто то не би било примерено и у Црној Гори, посебно сада када за то постоје и правописни услови“, навео је он. Миличић каже да је измијенио екавицу тамо гдје је то било потребно, али додаје да су многи екавизми, којих у епу има, остали. Као примјер он је навео ријечи време и колевка. Према његовим ријечима, цио посао је урађен уз подршку Министарства просвјете Црне Горе и до сада је из

штампе већ изашао један број примјерака овог најновијег издања „Горског вијенца“. Петар II Петровић Његош установио је прву медаљу у Црној Гори, која је предвиђена као медаља за јунаштво, а то је Обилића медаља. Међу научницима има спора када је она установљена, да ли 1841, или 1847. године. То је, међутим, мање битно. Ова медаља је не само свједочење о борби за државност Црне Горе, коју је Његош исказао кроз многа своја дјела, него и о српској националној припадности Црногораца. **Познато је већ да је Обилића медаља била највеће црногорско одликовање које се додјељивало борцима за испољену храброст у рату, а назив јој је дат по легендарном косовском јунаку, српском витезу Милошу Обилићу, који је у Косовској бици на Видовдан 1389. године убио турског султана Мурата I, чиме је задобио највише поштовање код Срба. Зато, браћо, дивимо се великом Његошу и његујмо српски језик и гусле. Зато и јесмо кроз историју били прогањани, а тако је и данас, јер свијету (западном свијету) смета такав начин живота, смета им чојство и јунаштво, смета им понос и достојанство, сметају им гусле! Зато се поред јунака у Црној Гори и Брдима славила слобода и пјевало се и о гуслама: „Гусле моје дико Српског рода, за-пјеваћу тако ми Острога, ће се крстим и палим свијећу, пред неправдом узмакнути нећу!...“ Живјели!**

На састанку у Беранама којем су присуствовали представници коалиције Удружења Српске народне одбране Васојевића и Лимске долине тражено је да министар просвете Црне Горе Предраг Бошковић поднесе неопозиву оставку на своју функцију, а да се неправда нанесена српском народу исправи тако што ће се ћирилица равноправно третирати са латиницом.

БЕРАНЦИ ШТИТЕ ЋИРИЛИЦУ

Удружење Српске народне одбране Васојевића и Лимске долине чине: Бранислав Оташевић, повјереник Српског удружења „Ћирилица“ за Плав и предсједник Удружења српских књижевника у отаџбини и расејању из Андријевице, Живко Бјелановић, предсједник Српског историјско-културно друштва „Никола Васојевић“ из Берана, Миличко Трифуновић, предсједник Удружења ратних добровољаца 1912-1918. и њихових потомака и поштовалаца из Берана, Давид Лалић, повјереник Српског удружења „Ћирилица“ за Андријевицу, Крсто Зоговић, предсједник Удружења ратних добровољаца 1912-1918. и њихових потомака

и поштовалаца из Мурине Горан Киковић, повјереник Српског удружења „Ћирилица“ за Беране и главни и одговорни уредник листа „Глас Холмије“, часописа за историју књижевност и културу из Берана, који излази на Српском језику и ћириличном писму.

У саопштењу издатом са састанка се наводи да је „**циљ прогона ћирилице из школа односно из дневника и уџбеника наставак прогона Срба и српског језика наставља и даље**“, уз констатацију да је на сцени „**брутална асимилација српског народа у Црној Гори**“.

„Полазећи од историјске чињенице да су Срби конститутивни народ, а српски језик аутохтони језик и духовна одредница историјско и научно утемељена у Црној Гори“, учесници састанка дижу глас над, како стоји, „**насиљем државе и мањинске језичке популације**“ над убједљивом већином коју чине званична пописна групација говорника српског језика у Црној Гори.

Систематски се прогони све што је српско „**једностраном и дискриминаторском одлуком режим избацује српски језик из наставног програма, превodeћи га у матерњи језик, касније у црногорски језик и књижевност. Из Устава Црне Горе бришу српски језик као службени намећући као службени језик мањине – црногорски**“.

„Насиље режима и језичка дискриминација највише погађа нашу дјецу и ученике српске језичке заједнице, јер им се намећу уџбеници који нијесу адекватни за њих, писани су латиницом, а осим специфичности црногорских слова, има и недостатке у квалитету нових текстова од писаца који су незаслужено и насилно наметнути и утичу на деградацију образовања, док је завршни ударац извршен ових дана када су и дневници подијељени просветним радницима искључиво на ћирилицу“, стоји у саопштењу.

Осим језичке, на састанку се констатовала и **свеопшта дискриминација према Србима у Црној Гори**, укључујући право на равноправни статус приликом запошљавања:

„Веома битна дискриминација јесте по основу остваривања права на рад, гдје су грађанима српске националне и језичке заједнице ускраћена права на рад у државним органима и јавним предузећима, у којима се се проценат запослених српске националности креће од 0,1 % (полиција, државна безбједност)

ЗЕМЉОПИС

КРАЉЕВИНЕ ЦРНЕ ГОРЕ

ЗА

УЧЕНИКЕ ТРЕЋЕГ РАЗРЕДА ОСНОВНИЈЕХ ШКОЛА

Написали:

Ђуро Поповић и Јован Рогановић

Прегледала и одобрила К. Ц. Школска Комисија

Четврто издање

ЦЕТИЊЕ

КР. Ц. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

1911.

Народ. У Црној Гори живе све сами чисти и прави Срби, који говоре српскијем језиком, а има их око 300 000 становника. Већина су православне вјере, а има нешто мало римокатоличке и мухамеданске вјере, али треба знати, да смо сви српскога поријекла и српске народности. Народ се обично занима земљорадњом и сточарством, а понешто риболовом и трговином; а занатима сасвим мало, који су као најважнији услови за живљење и извори за напредак и благостање.

Православном црквом управља — *Митрополит*; римокатоличком — *Пабискуп*, а мухамеданском — *Муфшија*. Сва три управљају у договору са владом црногорском.

Цијелу државну управу руководи **КРАЉ ГОСПОДАР**.

До 1910 године Црна Гора је била књажевина, а тада се прогласила краљевином.

Осим Црне Горе има још српских земаља у којима живе наша браћа Срби. Неки су као ми слободни, а неки нијесу, него су под туђином.

Сваки Србин у Црној Гори дужан је познати и љубити своју целокупну домовину — **све српске земље**, у којима живе наша ослобођена и неослобођена браћа Срби. Ниједан Србин и Српкиња, ма које вјере били, не смију пожалити ни живот ни имање за општу српску слободу, добро, и благостање. Треба да је брат мио, које вјере био, јер тешко брату без брата.

до максималних 8%, што доводи до асимилације, јер да би сачували своја радна мјеста и обезбједили опстанак породице мијењају свој национални и језички идентитет“, наводи се у саопштењу.

Они су навели следеће захтјеве: „Вратити српском језику у Црној Гори статус службеног језика и уврстити га у устав Црне Горе. Да се заустави насиље мањине над већином и насилно наметање удбеника за црногорски језик. Да наставни програм из Српског језика и историје обухвата историјске и културне вриједности српског народа, са свим признатим српским писцима, што утиче на квалитет образовања“, каже се у саопштењу. На крају због кршења и овако накардног устава Црне Горе, гдје је ћирилично и латинично писмо равно-

Javna ustanova Osnovna škola

(mjesto)

ODJELJENJSKA KNJIGA

ZA DRUGI CIKLUS

Razred _____, odjeljenje _____

Školska 20____ / 20____. godina

правно тражимо да министар просвете Црне Горе Предраг Бошковић поднесе неопозиву оставку на своју функцију а да се неправда нанесена Српском народу исправи тако што ће се ћирилица равноправно третирати са латиницом, стоји на крају саопштења којег су потписали представници коалиције удружења Српске народне одбране Васојевића и Лимске долине.

Завршни ударац ћирилици у НДЦГ: Школски дневници на латиници

Након што су прошле године, по први пут и без претходне најаве, свједочанства дијељена искључиво на латиници, ове године су се по истој матрици појавили и латинични дневници, а професори су инструисани да ученике заводе по абецедном, а никако по азбучном реду.

Осим формалних притисака да се ћирилица коначно истисне из учионица, постоје и они неформални, о којима за ИН4С свједочи наставник Бранко Кастратовић, који ради у ОШ „Бајо Јојић“ у Андријевици.

Основна школа „Бајо Јојић“ у Андријевици

Он истиче да су прошле године поједини професори били притискани да при издавању свједочанстава податке о ученицима и званичне биографије уносе на латиничном писму, али истиче и занимљив примјер око уџбеника.

„У првом и другом циклусу, уџбеници су били ћирилични, међутим временом се то промијенило. Сада су уџбеници из свих „главних“ предмета искључиво латинични“, каже Кастратовић који се слаже са константацијом да је ријеч о перфидној стратегији за истискивање ћирилице. Он, истовремено, подсјећа и на уставну категорију о равноправности писма.

Слободан Савовић

ци. Ако се упореде ти периоди са данашњим, онда ове промјене нису случајне, јер је тада окупација била војна, а сада очигледно културна, са жељом да се промијени национални код становништва“, каже Савовић за ИН4С и додаје да је то у складу са тезом некадашњег министра Бацковића „о новом црногорском човјеку“, кога очигледно треба измјестити из старе матице и „пелцовати“ на западно тло.

Као у вријеме окупације Колумниста ИН4С, професор Слободан Савовић, који је уједно и предсједник Синдиката просвјете за Подгорицу, каже како је жалосно што се дешавају овакве ствари који се упере не против историје и традиције Црне Горе.

„Од настанка прве школе у Црној Гори, па до данашњег дана, осим за вријеме аустроугарске и италијанске окупације, школске исправе и документа увијек су штампана на ћирилици.

НАСТАВАК АНТИСРПСКЕ КАМПАЊЕ

Горан Киковић

Са тим ставом се слаже и Горан Киковић, повјереник Српског удружења Ћирилица за Беране, који истиче да у питању класична латинизација, која је присутна чак и у Беранама, гдје српски језик говори више од двије трећине становништва.

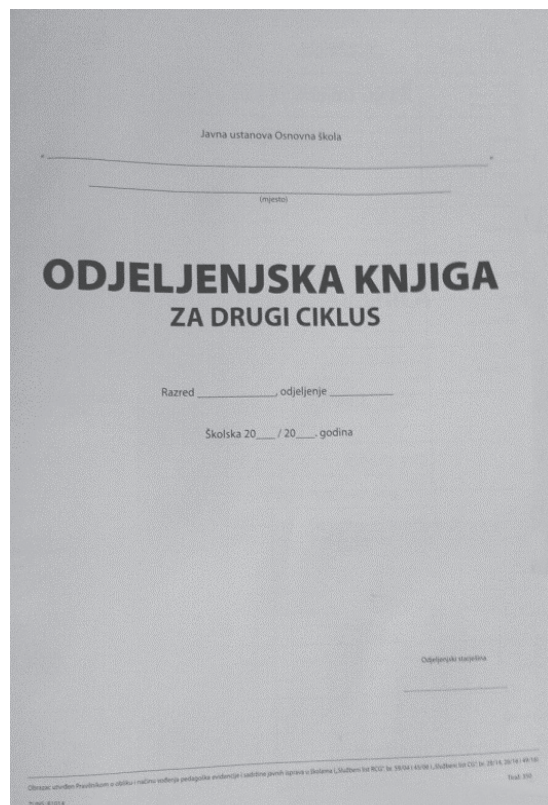
„Ово је прворазредни скандал и провокација, односно још један удар на ионако антисрпски устав, у којем, чак и таквом, пише да су ћирилица и латиница равноправни“, каже Киковић.

Он додаје да је ово наставак антисрпске и антиправославне кампање коју спроводи Министарство просвјете над народом у Црној Гори, а нарочито против ђака и омладине.

Основна школа „Доња Ржавица“ у Беранама

КАД УЧЕНИЦИ НЕ МОГУ ПРОЧИТАТИ СВОЈ УСПЈЕХ

О апсурдности ове ситуације прича и Александар Бандовић, професор разредне наставе у основној школи „Доња Ржавица“ код Берана, који истиче да су школе и професори одлуком министарства доведени пред свршен чин.

„Замислите ђачку књижицу ученика првог и другог разреда који не знају да прочитају свој успјех у школи, јер није учио латиницу“, каже Бандовић и иронично додаје да ће власт вероватно наћи рјешење за тај проблем, тако што ће „ученици прво учити латиницу“.

НАЗИРЕ ЛИ СЕ НАРЕДНИ КОРАК?

Ситација која се данас дешава, морамо примијетити, неодрљиво подсјећа на дешавања током окупације у Првом свјетском рату. Наиме, након одлуке војне управе 1916. године да се уместо ћирилице уведе латиница и да се уџбеника избаце патриотске пјесме и српска историја, група учитеља из Бјелопавића супротставила се подношењем отказа на службу.

Сви су они изведени пред војни суд и кажњени различитим затворским казнама – имајући у виду судбину оних који тада нису дозволили прекрајање историје и пратећи њихов примјер, поставља се питање назире ли се наредни корак у даљој „модернизацији“ просвјете?

Добрица Ерић

СЕРБИЈА КОЈЕ ИМА

Погача, тек с ватре узбрана
И вином везени пешкир од лана
На жуљевитој софри длана.

Дрен, уплетен у ребра плота
На међи живота-неживота
Прокисла црква са иконом
Која се клања пред својим звоном.

Запис, опасан троструком дугом
Закрштен муњом, закићен дуњом
Раскречен над тамном јаругом
С безброј тичијих гнезда под гуњом.

Ручконоша, с орденом броша
Час милована, час силована
Додолка, с ђурђевком по реверима
Невеста, занела са деверима
Међ крстинама и пластовима
Србија, које има!
Откад су прве воћке процвале
На земљи, боре се две љуте але
Једна што руши, друга што свија
Ала свих зала и Србија!

Србијо, јадуко која гори
Са ожиљцима зуба по кори
Откад си с гране звездане пала
На тебе палаца понека ала.
Кад год се ала сети Србије
Стозуба чељуст засврби је

И чим Србија тај свраб наслути
Испremeћу се звонке двојнице
У пушке двоцевке, а сури капути
У заставе тробојнице:

Бело, ђурђевска киша сточара
Плаво, столетна жеђ ратара
Црвено, крв виноградара
Што витла жрвљеве поточара.

Час верна вучица, час невер јање
Час трун у оку, час жар на длану
Србија – срп што вечно жање
Вечиту пшеницу, поврљану
Олујама и коњима
Сербиа, које има!

Кад зађу петли и ноћ на метли
Прне са дуда, тад запалаца
Тај златни срп, што помно светли
Над њеним срцем пуним свитаца.

Прљуша, плахим кишама прана
Громом орана – недоорана
Долина, звездама орошена
Сабљом кошена – непокошена
Ратници с гњилим ордењем рана
Сто пута клана, а недоклана
Најтежа клетва, полустечена
Жива печена – недопечена
Васкрсла и после столетних зима
Сербиа, које има!

Та крилатица сваког сваког смираја
Легне на гнездо крцато јаја
Па дуго, куката и руката
Пребија звезде место дуката.

Сву ноћ је љубе козбаше грубе
Беца се кад год заплачу деца
И сву ноћ кришом оштри зубе
На танком тоцилу младог месеца.

Даде се сунцу, даде месецу
Даде се дрешу и дрешарима
Даде се бику, даде се зецу
Само не даде душманима
Купа се гола на студенцу

С врелим дојкама лампецима
Којима придаја двоглаву децу
Србиа, које има!

Србија с шевом срца што дунца
И што се куца с буклијом сунца
Са баштицама и утринама
Међу дојкама и бутинама
Вилинска моба у недоба
Гроб колевке и колевка гроба
Србија с тиквом жеђи што дуби
Бездани бунар с којим се љуби
Са вињагама плетеница
Што додирују пламичке траве
Србија – великомученица
Са сунцокретом око главе
Која се уочи сваког сванућа
Окади димом стаја и кућа
И причести, уз шкргут муљача
Вином орача и косача!

Дародавка, широких шака
Матица роја што воском зноја
Плаћа данак за горки санак
Под гудерима летњих облака
Чаробница с харфом разбоја
Са вртовима славских ћилима
И љутим псима под амбарима
Србиа, које има!

Дивљакушо с питомом душом
Са сунцима и младунцима под медунцима
Света грешнице, пшеничног лика
Трудна трезнице, вечно пијана
Доста је овој земљи војника
Доста џамбаса и грудијана
Доста Грдана, доста Мрђана
Доста сломљених леђа због међа
Доста дољама крви брђана
И доста Срђа Злопоглеђа
Доста је ордења, лажних златника
На шупљим прсима злопатника!

Бели голубе, надлети трубе
И разнедри нам бистре кладенце
Земан је да те малчице љубе
И они што ти сплићу венце

И што те сричу по луговима
Србиа, које има!

Кад ти развигор чешља шљивике
И преоблачи пределе дрежне
Рађај фрулаше, рађај песнике
Рађај милооке и руконежне
Кад већ гајиш бубе свилене
И гланцаш кроз трубе небеско кубе
Рађај Радмиле, рађај Милене
Рађај Драгише и Драгољубе
Кад већ крунисаше момке млађане
И пуниш нежношћу грубе торбице
Рађај Светлане, рађај Слађане
Рађај Зорице, рађај Добрице!

Кад ти већ кише лице умише
Кад ти већ тице тугу удише
Кад ти све тајне раструдише
Рађај Љубинке, рађај Љубише
Рађај ратаре и калемаре
Што и смрт могу да разластаре
И да вечно младих лица прелете
Овоземаљски сунцокрете
Кроз које те сунашце снима
Србиа, које има!

Ако си сунцу, ако месецу
Ако си свима по гумнима
Ако си бику, ако си зецу
Само кад ниси душманима
Купај се гола на студенцу
И врелим дојкама лампецима
Придајај своју троглаву децу
Србиа, које има!

Прљушо, плахим кишама прана
Громом орана – недоорана
Долино, звездама орошена
Сабљом кошена – непокошена
Ратнице с гњилим ордењем рана
Сто пута клана, а недоклана
Најтежа клетво, полустечена
Жива печена – недопечена
Васкрсла и после столетних зима
Србиа, које има!

Миодраг Којић

СРПСКИ ЈЕЗИК И ЋИРИЛИЦА ДАНАС

*„Узетио нам је све, на свим линијама народној живојој
йородоћени смо, али не дамо вам нашеј језика.
То је наша нага и уйјеха“*
Петар Кочић

Српски књижевни језик и српска ћирилица одвајкада су угрожени, но никада као сада, почетком 21. века, и никада у матичној држави српског народа (ако Црна Гора као друга српска држава то више није). Док су раније српски језик и његово ћирилично писмо прогањали, забрањивали или језику наметали друге називе искључиво у крајевима где су Срби живели под туђинском влашћу, данас је то нажалост случај – у Републици Србији. Заиста, нелогично је да у Србији постоје удружења за заштиту ћирилице упркос нашој рођеној традицији и јасном Уставном уређењу тог питања.

Друштвена криза најбоље се уочава кроз ту кризу матерњег језика и покушаје затирања српског писма. Оно што вековима није успевало нашим непријатељима данас, нажалост, претвара се у ружну реалност. Српски језик је безмало институционално поражен, губи национални статус и готово да га нема на свим образовним нивоима, јер у школском систему сведен је само на учење у основној школи.

Александар Милановић даје упечатљиву слику о стању српског језика и ћирилице : „Српски језик ујрожен је данас и сйоља и изнуиџра. Сйоља, српски језик ујрожавају они који йраве од њеја, у йолийичким и универзийейским кабинеџима, нове језике; ... фалсификују дијалекайске карџе; они који одричу, у истйоријама књижевносџи, йрийадносџи дубровачке књижевносџи српском кулџурном корџусу; они који йрекрајају, у истйоријама језика, српску језичку йрошлосџи. Сйољашњи найади су за нас мањи йроблем, из йросџиој разлоја шџио на њих мање можемо да уџиичемо и шџио их не йенеришемо сами.

Изунира, српски језик угрожавају они који у полиитичким кабиниџијама онемогућавају већи број часова мајтерње језика у школама; они који дозвољавају доминацију енглеској језика у јавној сфери (рекламе, називи фирми), без обавезе плаћања додатној пореза на такав луксуз; они који толеришу језички наказне хрватске типолове на српском јавном сервису; они који сматрају да је у Србији угрожена латиница; они који доуништају понижавајући стилаус наше језика у школама у дијаспори, као и у иностраним лекторатима и кинедрама где се изучава; они који мисле да је ћирилица сељачко писмо с којим не можемо у Европу, јер је странци не разумеју и који консеквентно закључују да Француз не разуме написано „посластичарница“, али разуме „poslastičarnica“; они који јуџословенски навијају за српскохрватски језик наспрам хрватској (чак и „Партизанов“ тренер Вујошевић недавно изјави: „Не говорим црногорски, већ српскохрватски“); они који стварају хибридни англисрпски језик, доминантан нимало случајно управо у изв. културним водичима, који се бесилајно деле по тржним ценџирима; они који не реајују на кинастрофалан начин изражавања у штампаним и електронским медијима.“

Многи лекторати српског језика једва опстају у иностранству или се гаси потреба за њиховим радним местима услед скоро потпуног одсуства подршке Републике Србије (лекторати других језика имају потребну подршку својих држава), за ту штету одговорни су, пре свега, министарства просвете и спољних послова, јер подразумева се да језичка политика обухвата и бригу о статусу матичног језика у другим земљама.

Ако, на пример, деца у српској дијаспори немају довољно могућности да похађају наставу српског језика због проблема са простором, наставницима, књигама итд, онда су за то одговорни, пре свега, Министарство спољних послова и Министарство просвете, науке и технолошког развоја.

Ако се, на пример, у српским школама настава руског језика систематски потискује у корист учења других језика (упркос богатој традицији културне, политичке и сваке друге сарадње Србије са Русијом, и упркос посебном повлашћеном статусу који Србија има на огромном руском тржишту) онда је за тај аспект и велики пропуст одговорно опет Министарство просвете, будући да језичка политика обухвата и политику наставе страних језика.

Ако је у Стратегији научноистраживачког рада у Републици Србији само неколико редова посвећено проучавању српског језика (СТРАТЕГИЈА 2013), па и њих је написало неко нестручно лице, онда је то крупан пропуст министарства које је ту стратегију усвојило, а игнорисало многе корисне предлоге како да се нацрт Стратегије у том делу допуни. (Предраг Пипер: Стратегија језичке политике.)

Почетком двадесетпрвог века спољни фактор наметнуо је Србији и уопште српском етничком простору захтев да се „реформише“ на свим пољима друштвеног живота: економском; политичком; просветном; и, што је најопасније, духовно-културном. Савремени технолошки свет, уобличен моћном руком медија, поставио је нове захтеве зарад нашег приближавања Европи и њеним (новоствореним) начелима, али са уграђеним двоструким стандардима који за нас обавезно важе. Лажне флоскуле о демократској реформи нису допринеле да се

очува пун суверенитет српске државе, напротив, отаџбина је постала лако рањива. Уместо пута духовне обнове на нас се обрушава систем који разара националне вредности. Та „чудесна“ реч *реформа* опет је постала маска за превару, тиме и синоним за наметање наопаких, штетних друштвених тобоже вредности. И данас се сваки противник таквих реформи аутоматски представља неразумним, ретроградним, оним који зауставља напредак и развој друштва, постаје одмах антиевропљанин, недорастао тобоже савременим цивилизацијским токовима, па чак се оптужије да се зарад личних амбиција одродио од свога народа. Тако савремена демократска реформа у Србији по свим својим видљивим елементима није ништа друго до пуки наставак свих предходних социјалистичких, комунистичких, југословенских, просветитељско-рационалистичких (безбожних), па до оне која је прапочетак и мајка свих друштвених реформи - Вукове језичке реформе.

Искључива власиј револуционарних начела удија њрошлосиј, удија не само оно њројадљиво у њој, већ и оно вечно вредно. Револуционарни дух њредаје људски живоиј удијачној власији времена, а све њрошло даца у бездан будућносии који све ѡуиша... Револуционарни однос ѡрема њрошлосии је суишса суѡројносии релиѡији васкрсења. Револуционарни дух је несѡјовив с Христѡвом релиѡијом, јер он не жели васкрсење већ смрѡи свеѡа шѡио је минуло, јер је искључиво окренуиј будућим нарашѡајима и не ѡомишља на умрле ѡреѡке, не жели да сачува везу са њиховим завешѡима. Релиѡија револуције је релиѡија смрѡи уѡраво сѡиоѡа јер је искључиво урођена у савремени и будући земаљски живоиј. (Николај Берђајев)

Да би се српски језички проблем разумео и створиле претпоставке за решавање неопходно је кренути од настанка новојезика, што значи од створеног друштвеног мита о Вуку Караџићу, творцу основе модернизованог српског књижевног језика у првој половини 19. века. Обликовању и ширењу мита о Вуку и његовој лингвистичкој револуцији погодувала је потреба да се многи чиниоци друштвене средине докажу и потврде не само у „Рату за српски језик и правопис“ већ и свеукупном друштвеном, политичком и културном рату за нове вредности у српском друштву, а наравно против традиционалних. Сви којима је била потребна „револуција“ добили су је у Вуковој, а каснију надградњу правили су комунисти, европејци, демократе, социјалисти Југословени, мондијалисти ... Тако стваран, и после руковођен, култ Вука и његове успешне револуције оставио је дубок траг у свести обичног човека као победа такозване сељачке (чак говедарске) над грађанском Србијом, народне над високо стилизованом поезијом, језика говедара над црквено-словенским застарелим и превазиђеним језиком и у крајњој линији победи (увек тобоже) модерног запада над (увек тобоже) заосталим истоком. Више од 150 година уграђује се цигла по цигла у бедем те нове „српске“ културе, односно у свеприсутни мит о Вуку.

Створена је легенда о победи у великом рату за српски језик и правопис над носиоцима превазиђене „седмоглаве аждаје чиновничко-грађданске мисли“ оличене у Јовану Хаџићу, оснивачу Матице српске и Миловану Видаковићу, једном од највећих књижевника тог времена. Темељ стварања стереотипа о *Великом Вуку*, непогрешивом зналцу куда и како усмерити српски књижевни језик

дали су и Љуба Стојановић, Александар Белић и Миодраг Поповић. Своју апо-теозу Вуковом делу свели су на беспредметно уздизање Вука хероја против ко-га су били „организовани и сложни Вукови противници“ (Љуба Стојановић) и „против кога је било цело књижевно поколење због тога што се Вуковом рефор-мом крње њихова права“ (А. Белић). Исти Белић, оличење хипокризије која је захватила српско грађанско друштво током прошлог века, као председник Срп-ске краљевске академије 1945. захтевао је да се уклони из назива реч Краљев-ска како би остао на функцији. Некада антикомуниста, по потреби комуниста, своју стручност и знање подредио је потребама нових господара заборављајући вредности за које се залагао и не марећи за судбину свога народа.

Да се на трагу бечког добро плаћеног цензора и службеника Бартоломеја (шире познатог као Јернеј) Копитара сви који не пишу такозваним народним језиком имају назвати мрачњацима - не треба сумњати. Тако створен стереотип о развијању фронта против Вука-хероја неминовно производи његов антипод: назадне, превазиђене опоненте. Они су упркос веома различитим ставовима, куда усмерити српски књижевно-језички брод, сврстани од реда на исту страну фронта побеђену 1847. а дотучену до 1867. увођењем Вуковог језика у просвету Књажевине Србије. Матрица усвојена у 19. веку делује и данас, успут пролазе-ћи кроз разне видове партијско-идеолошке борбе за власт и превласт.

Савремени српски лингвисти (Маројевић, Милосављевић, Ковачевић) пот-пуно слепљени уз ту матрицу никада не отварају критичку анализу проблема и не трпе другачије мишљење, поготову ако долази од компетентних личности сличног академског звања или пак од успешних књижевника, рецимо: Др Дра-гољуба Петровића, истинског znalца и борца за српски језик и ћирилицу; као и књижевника Драгослава Михаиловића, иначе изложеног жестоком прогону Титове власти. Професор Маројевић Драгослава Михаиловића назива чак локалним писцем, а његове критике српске језичке науке и предлоге бесрамно сматра „дилетантским и припремљеним у кухињи оних сила које су у 20. вијеку организовали серију геноцида над српским народом“.

Драгољуб Петровић је истовремено дефинисан као пензионисани универ-зитетски професор и идејни устројитељ удружења за „тобожњу заштиту ћири-лице са стварним задатком да све објављено латиницом премјести у хрватску књижевност и издаваштво.“

Тежња српских лингвиста да се домогну врата академије, спутава њихово критичко мишљење и деловање. Зато Драгослав Михаиловић у њиховој крити-ци јасно препознаје подаништво и хипокризију: „До сада је изашло 19 свезака речника САНУ, али *што* није речник српске академије, већ српскохрватској језика. Оне који раде на речнику САНУ, ће убудуће хвалиши само они који су измишља-ли хрватски, бошњачки и црногорски језик. И какав је *што* речник САНУ? Значи ли *што* да ми академици говоримо њосебним језиком? Кобајаи у име свих Срба, Српска академија ѡрејоручује Србији да живи изван себе, ѡрошив себе и без себе“.

А управо српске институције потписују и договарају иза леђа свог народа разне нагодбе по принципима већ виђеног и чувеног бечког, па новосадског језичког договора. Тако Народна библиотека Србије (директор Угричић) и Ин-

ститут за стандардизацију Србије потписују са представницима реципрочних установа Републике Хрватске 2008. године договор о језичком стандарду прихватајући званично хрватски језик, а на начин да се сва дела писана ћирилицом сврставају у српски језик, а латиницом у хрватски. Жалосна судбина српског језика под југословенском језичком матрицом наставља се и кроз *Одбор за стандардизацију српског језика* који признаје босански језик, Народна библиотека прихвата наведену наопаку стандардизацију, САНУ наставља да штампа српскохрватски речник, док Матица српска штампа правопис и уводи латиницу као стандардно писмо српског језика. Управник Народне библиотеке Утричић, остаће запамћен по захтеву листу „Политика“ (који се од свог оснивања 1904. године штампа ћирилицом) да његове ауторске текстове могу искључиво објављивати латиницом, што је „Политика“ и усвојила.

Милош Ковачевић не диже глас у одбрану Петра Кочића и његовог страдања за српски језик када се понавља увођење Калајевог „земаљског“ или „босанског“ језика. То није ни чудно када се открије чињеница да је Ковачевић добитник престижне америчке награде „најевропљанин“ 2001 године. Шта би Кочић рекао за постојање и институционално прихватање „босанског језика“ у „слободној“ савременој Србији?

И док је Петар Кочић живот посветио борби за права свог народа где је питање српског језика стављао на прво место, Ковачевић, идеолог лажне србистике, на језичкој трибини УКС наводи да му је друштвени узор Родољуб Чолаковић, истакнути члан КПЈ. Чолаковић као министар у влади ФНРЈ 1950. године, у сусрету са америчким амбасадором Џорџом Аленом износи тајни план за елиминацију ћирилице као потврду за разлаз са Стаљином: „*Ми обезбеђујемо да сва деца у Југославији науче латиницу, и то ће постоећено, на дуже стазе, само од себе довести до тога (затварања ћирилице)*“ (Василије Клефтакис: „Затварање ћирилице план или случај“). Са тим циљем убрзо је и потписан Новосадски књижевни договор, када је српски језик постао српскохрватски и којим се уводи лажна равноправност писама.

Матица српска по први пут у историји српског народа у свом Правопису сматра да „сигурно владање латиницом (*званично писмо Републике Хрватске*) и у писању српским језиком постане наша свакодневна потреба због савремене потребе културе и науке и комуникације – с доминацијом латиничких култура.“ Следећи логику писаца српског правописа а због све веће распрострањености енглеског језика може се очекивати да следећи правопис српског језика буде у ствари уџбеник енглеског језика како би се српски нараштаји држе и лакше обучавали и прилагођавали глобалном језику комуникације. Пошто у Србији о српском језику и ћирилици сви други воде више бриге од добро плаћених лингвиста и како би их од истих заштитили народ је на референдуму усвојио устав који дефинише питање језика и писма.

Примена Устава у свакој земљи је обавезна и начелно утврђена у том највишем правном акту. Са друге стране примена устава у правној пракси мера је демократије у одређеној земљи и мера квалитета и стабилности правног поретка те земље. Подручје примене неке уставне одредбе одређено је самом том

уставном одредбом, осталим одредбама устава, законском регулативом, уставно-правном праксом одређене земље и упоредним правом.

Такође, питање језика и писма од највеће су важности за суверенитет и интегритет једне земље.

Ови општи принципи Уставног права важе и за примену члана 10. став 1. Устава Србије о службеној употреби српског језика и ћириличног писма.

Примена члана 10. став 1. Устава Србије значи да српски језик и ћирилично писмо морају у свом раду да користе сви државни органи, органи аутономних покрајина, градова, општина; установе, јавна предузећа, јавне службе, друге организације када обављају делатности од јавног и општег интереса; установе школског образовања и друге образовне институције, штампана и јавна гласила која су у већинском власништву државе, као и све научне и културне институције...

Под употребом писма службеног језика поразумева се употреба писма у штампаним, куцаним документима (на папиру), електронским документима, као и употреба писма у сајбер простору. Подручје примене службеног језика и писма се у упоредном праву и код нас детаљно регулише законом.

Потребно је нагласити да се овде не говори о употреби језика и писма националних мањина. Њихова права која им даје важећи закон о употреби језика и писма су изнад постојећих у земљама Европске уније (код нас је праг 15% у ЕУ 20% осим у Хрватској 33%). Нема разлога да се мењају таква правила и обично је подметање да су борци за ћирилицу они који траже „забране“ језика националних мањина.

Српска језичка елита се показала недостојном свог народа и његове највеће тековине српског језика иако је имала пуно и времена и могућности да исправи све недоумице и промашаје у протекла два века. Супротно потреби да служи свом народу лингвисти су му подваљивали и истовремено постали утемељивачи нових и по српски народ штетних идеологија. Прва фаза смишљеног, планираног, организованог и контролисаног искорењивања ћирилице је била подвала Новосадског договора о „равноправности писама и богатству двоазбучја“, која је важила само за Србе не и за Хрвате. Друга фаза је подвала о постојању „српске латинице“.

Током прве четири деценије XX века највећи део српске културне елите чинио је све да српску идеју преобрази у југословенску и да Срби своју националну и државну судбину не траже више у Србији него у Југославији. Та промена културног обрасца имала је значајног удела у процесу одустајања од вековног државног и културног наслеђа. Занемарена свест о државном континуитету и духовном наслеђу, запостављање моралне и културне вредности настале и уобличене у дубокој традиционалној свести, умањиле су национални осећај у српском народу и пре другог светског рата. После рата тај процес још изразитије тече кроз идеологију која национално замењује класним, а српско лице југословенским наличјем. Том растакању националног бића и званична културна политика даје велики допринос. (Петар Пијановић).

Таквом развоју аутоколонијалног духа, присутног у великој мери и данас, погодовале су и лингвистичка стремљења српских реформатора, прилагођена просветитељству и романтизму 19. века. Добровољно одрицање од својих вредности и здушно прихватање нечег што није изворно и веродостојно не може да буде природно бићу нашег народа, нити било ком појединцу који му припада. Очекивања идеолога југословенства да ће нова заједница бити заснована на чврстим темељима и вредностима нису се остварила. Српска елита је одустајала од традиције, била по опредељењу англофилска и франкофилска и логично да је заговарала европски културни модел. (Петар Пијановић).

Оно што није могла бечка царевина државним декретима остварили су српски реформатори Вук и Даничић када су 1850. самозвано, а у име српског језика и народа склопили и потписали бечки књижевни договор о јединственом српскохрватском језику и правопису. Приближавањем Загребу са једне стране предали су српски (штокавски) језик постепено Хрватима, а са друге језичком баријером постепено удаљавали своју браћу из Старе Србије, Македоније, Косова. Такође је удаљавање од руског и словенског језика бивало све јаче. Врхунац понижавања свог народа је достигнут Туцовићевом фасцинацијом некаквом „великосрпском буржоизијом“ и његовим схватањем да одвајкада српске крајеве треба сматра албанским, а остати слеп и глув за страдање српске раје.

Колико острашћеност нових усвојених рационалистичких и пре свега атеистичних идеологија може донети штете и жртава види се из страдања Патријарха Викентија 1958. године. Не желећи да прихвати комунистичко сакаћење српског духовног ткива, одбија предложене кандидате за места епископа тзв. нове македонске православне цркве. Држећи се канона не прихвата да избор епископа обухвати „свештенике и наставнике који су жењени и имају одраслу децу“ и тако чува целовитост СПЦ. Само шеснаест дана након изреченог става на заседању Светог Синода на којем је одбио да прихвати од комуниста наметнут раскол у СПЦ и формирање нове македонске цркве, бива примљен у болницу и под сумњивим околностима окончава свој овоземаљски живот. Његово страдање је редак пример побуне против наметнутих решења лажних „државних“ идеологија и истовремено супротност свеопштој хипокризији која је захватила српску културну и националну елиту тога времена.

Несхватајући (односно упркос томе) да се српски народ одређује прво на основу своје православне вере, а тек онда по језику, српски национални реформатори су промовисали „народни“ језик као основу националног идентитета и развијали рационалистичку, суштински атеистичку теорију о Србима сва три вјерозаконца. Управо су таква начела уз прихватање латинског писма створиле левак који је римокатолике усмерио и одвео у Хрвате а муслимане у Бошњаке. Српско национално питање је са верског пребачено на језички терен, религиозна идеологија на секундарни колосек а писмо поједностављено и прилагођено савременим захтевима. Стављајући религију на споредно место, отварају се врата за масовни прелазак у римокатоличанство и касније у хрватску нацију. Колика је заблуда и небрига српских лингвиста за опстанак Срба у Дубровнику,

због којих нам је наводно неопходна латиница показује резултат. По последњем попису 2011. године као Срби у Дубровнику се изјаснило 1340 становника (2,78 %) док је пре 120 година, на попису 1890. године њих 9713 (86,9 %) говорило српским језиком. Неоспорно је да је прихватање хрватске латинице као „српског“ писма погодовало прекомпоновању етничке структуре у Дубровнику.

Истовремено су се постепено изbacивале и замењивале старе речи из старосрпског и црквенословенског језика и разарана његова структура и сложеност. Колико је реформа допринела рату појмова који се непрестано разбукутава против српског народа најбоље сведочи пример замене термина црква и увођењем новог термина црква (који падежном променом звучи погрдно: цркава).

Прекинута је дуга и чудесна нит развоја српског језика, од светородних Немањића, Деспота Стефана Лазаревића, Гаврила Стефановића Венцловића укључујући и Његоша. Дуга традиција славено-српске школе и њен интерес за духовне теме, мисаоне и емотивне песничке нијансе, способне да стварају и умножавају апстракцију прекинута је наглим и грубим заокретом. Сви домети остварени на старом језику су постали тешко разумљиви и удаљени „без утицаја који заслужује иако је то језик мисли“ (Меша Селимовић). Колико је Вуков речник био испразан види се по томе што прва реч у Горском вијенцу – *йосвейѿа* – не постоји у Вуковом Рјечнику као ни многе друге: прах, вијек, гордити се, жртва, ужас, сваколик, страва земна, бич тирјанах, трагически конац, варварске ланце, сталне груди... Тај Његошев језик ни по стилу није Вуков већ је то изворни народни језик ослоњен на српску традицију која препознаје духовност и мисаони осећај као бит постојања нашег човека у историји. „*Код Њеѿоша ћемо се сресѿи са обоѿаћеним, измењеним, сѿилизованим, на виши мисаони ниво диѿнуѿим народним језиком, осѿособљеним за медиѿацију, за садржајни симбол, за универзални смисао.*“ (Селимовић). Упркос разлици која је присутна у језику и схватању Његоша, објављивање Горског вијенца заједно са Даничићевим „Ратом за српски језик и правопис“ се лажно приписује години победе реформе.

Касније ће се доказивати како се у духу човека из народа изједначио језик обичног народа, непросвећеног и необразованог са језиком вишег сталежа. Зато је у комунизму мит о Вуку достигао врхунац. А сви који су му били противници морали су бити побеђени као реакција напредном, европском Вуку. Настављена је уходана шема да политика уобличава културу уместо да културна стремљења дефинишу политичке прилике. Тако се и данас наставља црно-бела расподела о једино прихватљивом становишту (то смо ми) и они други који су безвредни и штетни.

Вуков језик и реформисана ћирилица, дали су огроман допринос увођењу западноевропских модерних схватања и модела развоја друштва. Светосавска духовност као вишевековно узвишено и правилно поимање света почиње да узмиче и повлачи се у манастирске дубине, и бива доступно само онима који трагају за истинским смислом људског живљења. Печат ударен у „Рату за српски језик и правопис“ и данас узима језиви данак. Везивање за пуки модернизам ствара генерације младих Срба који некритички прихватају западне материјалистичке вредности и у култури и у професионалном животу. Једном усвојено

ЈАЊИЧАРИ СОРБОНЕ НА ДЕЛУ

Сликовити пример ошунућења српске елите и напуштања народних интереса је билборд приватног универзитета Мегаџенд, Београд из 2011. године којим се друштало предлагало младима да напуштају своју земљу. Поседно боли сазнање да је тадашњи министар просвете Жарко Обрадовић истовремено био и професор на том универзитету а раније је обављао и функцију декана на Факултету за државну управу и администрацију.

правило да се традиција може реформисати или врло брзо и одбацили како би се прилагодили савременим народним изазовима – даје горке плодове. Одлазак младих на Запад (и Вук је млад стигао у Беч) постаје нажалост нормална и рационална потреба у свету где све тече и (о)лако се мења, а потрошачки модел, идеал, бива оштрицом уперен ка „превазиђеној“ Светосавској основи. Тако је ударен темељ свеприсутној науци („човек је мера свих ствари“) као мери за одбацивање вере и лошем путу непрекидне модернизације и „напредка“.

Истина је додуше да је Вук дао допринос стварању и ширењу романтичног духа у српском народу, буђењу свести и потреби за постављањем одређених идентитетских стандарда као алата за деловање. Језик и епска народна поезија сигурно јесу такви народни алати. Светислав Папић (образлаже потребу за увођењем нових језичких стандарда) каже да по Милану Будимиру: „Вук није ништа реформисао него се побунуо збој језичке ненародности и да се заправо ради о Вуковој буни против језика превазиђених грађанских писаца и да та синтама „језичка реформа“ је највероватније српско-хрватска или јанславенска идеолошка пољитичка манира.“

Народна поезија, гусле и епска традиција су одиграле пресудну улогу у стварању јединствене националне свести током 19. века и формирање романтизма у песништву тако потребног за стварање јединственог културног простора који,

додуше и нажалост, због разних лутања никада није добио потврду у јединственој и истинској српској држави. Да ли је томе допринело (то су сложене последице у друштвеној свести) уз промашаје у државној политици и колективно памћење, али искључиво проистекло из неупитног прихватања културног концепта оличеног у митологизованим представама Вука и српског сељаштва каквог нам је он пружио на увид, остаје да се проучи. Са друге стране схватања да концепт српске народно-усмене културе изграђен у 19. веку садржан из „буне, Вука и народне песме“ доводи до сакаћења и маргинализације српске грађанске културе 18. и 19. века, а да и не помињемо непроцењиву вредност духовног и културног наслеђа српског средњег века које је систематски гушено.

Ако је Србима и била потребна реформа језика, постављају се два питања: да ли је требало да буде тако бурна и бескомпромисна; и зашто Хрватима преузимање потпуно новог језика и одбацивање старог кајкавског није дефинисано као реформа? Скоро да ће резултат српских језичких заблуда бити да су: Хрвати одувек имали свој језик и да им никакве реформе нису ни требале, а да су Срби преузимајући њихов језик морали да воде рат за одбацивање старог црквено-србског језика како би поразили његове присталице. И Светислав Винавер оштро оптужује Вука да је прекинуо српски језички континуитет.

Илирски и касније југословенски покрет довели су до губљења нити која је повезивала прошлост и свеукупно културно и друштвено наслеђе и садашњост оличену у феномену стварања нових симбола. Народне снаге неспремне за преузимање новокомпонованих друштвених митова и културних матрица страних српском бићу биле су проглашене превазиђеним и штетним за развој заједнице. Манипулације друштвених и политичких елита (боље „елита“) то су непрекидно понављале.

Политичка употреба концепта „народне културе и језика просветитеља Вука“ као једино вредног и аутентичног националног симбола у циљу оодбацивања „лажне грађанске интелигенције“ сводила се на најрадикалније могуће начине. Са друге стране залагање за постепено и свеобухватно бирање модела који би у дотадашње културно наслеђе пажљиво уносио нове елементе језика као и увођење других савремених друштвених вредности: научних, културних, књижевних, обичајних представљало је кочницу за нагло увођење народног концепта дефинисаног на говорном језику већине народа. Касније ће и грађански културни концепт бити укључен у јединствени културни модел али ће он подразумевати одбацивање традиције грађанског друштва и стварање митолошке представе о победнику Вуку. Он постаје политички симбол победе традиционалних вредности коме ће стална политичка злоупотреба његове победе на крају представљати проблем. Разложно расуђивање и критичко размишљање ће постепено престати да буду фактор друштвене корекције и као пожељно ће се стално захтевати бескомпромисно сатирање неистомишљеника.

Модел црно-белог понашања и наметања система „са нама или против нас“, постаће камен око врата генерацијама васпитаваним на стереотипима формираним управо на језичкој реформи. Поједностављено расуђивање и потреба да се што пре победи и пресуди губитнику деценијама се потврђивало као непри-

косновена матрица за решавање свих друштвених неспоразума. Тешке и велике су последице тих усвојених стереотипа, јер све што се у њих није уклапало требало је уништити или бар спречити.

Мирослав Јовановић, историчар, закључује да „уопштавања и поједностављивања“ која основицу савремене српске културе своде на концепт усмене народне културе ремете нормалан развој друштвене свести. Таква уопштавања конфронтирају народни са грађанским културним концептом раздијајући свест о јединственом и континуираном културном наслеђу српског народа. Осим тога инсистирањем на вредностима руралне културе са сталном конфронтацијом са грађанском културом, која је поговарала реторици политичког популизма сужавало је и осиромашивало основе савременог самосазнања и у извесном смислу садржавало чак и заметке антиинтелектуализма. Свођење културног наслеђа на устанак, Вука и народну песму битно је одредило (и још одређује) колективно памћење српског народа.“

Прихватајући начело просветитељства, да су језик и обичаји основа националног идентитета, Доситеј и Вук су нацију дефинисали пре свега као језичку заједницу и сходно том принципу за књижевни језик узимали обичан, народни језик. Своди нацију на такво порекло и језик значи „водити је у парламентарну демократију и купити возну карту до Лондона где на жалост никада неће стићи“ (Милорад Екмецић). Од доба Доситеја Обрадовића и Вука Караџића, које је наопако поставило најважније ствари, српска национална идеологија се окреће ка народном језику, уместо да се национална свест утемељује на свом православној духовном одредишту. То је био почетак напуштања модела „заветне нације“. Доситејева и Вукова секуларна национална реторика била је срачуната да обједини Срба три вере. Секуларизација српске националне идеје и истицање језика као њене основе отворили су на тај начин широко врата и југословенској идеји и либерализму. У српској елитној култури то ће заокружити и окончати процес од „заветне нације“ ка „републиканској нацији“ (Милош Ковић).

Данас је сасвим јасно да су пре Вука и Сава Мркаљ и Гаврил Стефановић Венцловић били за Аделунгово правило „пиши као што говориш“, за фонетски правопис и редукцију непотребних писмена (танког и дебелог јер). Мркаљ је стварни идејни творац поједностављене азбуке и фонетског правописа, а Венцловић истински претеча потребе за чистим и питким народним језиком, али лексички богатим у религијској, интелектуалној и емотивној сфери. Владика Данило Будимски то дефинише као језик другог и трећег нивоа (спрата) док је Вуков остао на првом, најприземнијем нивоу.

Меша Селимовић је први и најбоље отворио расправу о Вуку уочавајући сиromaштво нашег народног језика за „умозрителне мисли“ и емотивне преливе. Највећи проблем нашег језика, по њему, је неспособност народног језика да изрази апстрактне појмове, а веровање да ће урбанизација нашег језика отклонити наше стилско-изражајне недостатке и превазићи ограничења народног, сељачког језика, је у основи погрешно. Урбанизацијом се језик обогаћује, али само у спољашњем слоју.“ (Јован Делић). За Селимовића је пожељна друга језичка оријентација од народске Вукове, а њу представљају Венцловић, Милутиновић Сарајлија и Његош.

Истинска револуција може бити само хришћанска, будући да она тражи да сами себе мењамо. Да ли одређене друштвене промене доносе општи бољитак покаже време. У сваком развоју може се уочити оно добро и оно лоше. Оно што је Вукова реформа (револуција) установила с циљем да постане опште-прихваћени начин деловања није добро прошло тај испит. Уз остале погубне последице, посебан пад представља већ и само грубо наметање сопствене визије језика (који није ничије приватно власништво, нити неке интересне групе), писма, „своје духовности“, културе и уопште садржаја друштвеног живота који се претворио у непрестану борбу, рат, гажење сваког другог схватања, укључујући и понижавање личности које нису на (тој) одређеној страни.

Прихватањем мале групе Словена католика под своје језичко окриље начињен је први корак у слабљењу идентитета српског православног народа, већинског на Балкану, а логичан наставак био је стварање пројектованих идентитета новоформираних нација. Резултат деловања новокомпоноване културне и политичке елите српског народа у протекла два века је поражавајући. Сви темељни симболи су доведени на ивицу опстанка укључујући и буквално биолошко нестајање. Ћирилица, миленијумско писмо српског народа и темељ дефинисања нације се затире у свим крајевима где живе Срби укључујући и матицу Србију.

Ко истински данас брани ћирилицу? Ко има смелости да употребу латинице правилно дефинише као службено писмо суседне Републике Хрватске заштићене међународним језичким стандардом или да изјави да је латиница стигла у Србију 1915. године на бајонетима аустро-угарских војника и да према томе може бити само окупационо писмо.

Многи су у историји бранили да користимо наше писмо, нашу свету ћирилицу. Јер свето је оно што су свети људи створили како нас учи владика Николај. Свети Ћирило и Методије су први ујдили кандило писмености у наша срца и нашу душу. А да ли ми данас доливамо уља у та кандила вере, кандила којим доказујемо себи и показујемо свету трајање православног Христовог рода. Или смо ми данашњи Срби - југословенског порекла и духа та кандила загасили будући да наша ћирилица заиста сувише јавно и јасно исказује ко смо (били).

Наше писмо је наш завет и дужност, осим што је наш избор. Данас се промовише слободни избор, па ето то је одлична шанса да ми промовишемо свој. Нисмо југословени и немамо ни мало воље да се доворавамо својим комшијама друге вере и избора. Пре свега треба да знамо да су сви ти „језици“ „изгласани“ на седницама скупштинских већина наших комшија – само клонови српског језика.

Зашто да се одричемо своје прошлости и то не било какве? Има ли смисла да се одричемо своје славне, узвишене прошлости Немањића, Светог Саве, Аве Јустина и Владике Николаја, да се одричемо духовне вертикале српског рода и директне везе са православном браћом Русима. Суштински, ако се тако наопачко будемо понашали одричемо се себе као Срба, јер народ неутемељен у својој историји, народ који, притом без икаваог разлога, бежи од свог порекла нема будућност.

И стварно ко смо ми данашњи Срби? Да ли је после преживљавања југословенског државног, политичког, културног и језичког експеримента наш српски

вишевековни генетски код дефинитивно измењен? Да ли су језичке рационалистичке реформе Вука и Даничића, јужнословенски културолошки покрет Цвијића, Скерлића, Поповића и Белића и комунистичка државна заједница са небраћом, као и неолиберална догма да Европа нема алтернативу - коначно сломила дух једног од најстаријих цивилизованих и непокорних народа Европе. Неспремни да најмањим напором бранимо свој језик и писмо одбијамо да понесемо и најмањи крст на својим леђима. Да ли онда имамо право да се називамо Србима? Потомцима оних који су 1915. у врлетима Албаније представљали последњу хришћанску војску коју је Европа имала. Воштана свећа у цепу хероја мученика имала је три намене: понеки залогај да се преживи, остатак за крсну славу у рову или се чувала за самртни час. Такву христољубиву, страдалничку, али непобедиву и васкрсну војску Европа није имала никада више.

Вероватно је и задатак Европе и био да се такав народ утопи у државну заједницу названу Југославија како би се умекшао и релативизовао његов утицај, значај и временом прихватале, нама туђе, вредности нове Европе, Европе која престаје да буде хришћанска заједница народа са идентитетом и постаје скуп безличних појединаца без отаџбине са јединим циљем опстанка у ововременом материјалистичком свету. И лажу они што тврде да смо мали народ - квалитативна одредница је да је мало оно што нема велику вредност, а народ који има попличане путеве костима својих мученика, народ највећих умова је велики народ. А његову земљу можемо слободно и поносно назвати отаџбином мученика.

Вера српског војника у Бога, победу и правду није посустајала и бранећи своју отаџбину бранио је и своје светиње и и између осталог своје право да пише ћирилицом. Зато је прва наредба у ослобођеном Београду управника града Косте Ј. Туцаковића и била управо наредба о враћању свога писма на јавне натписе, у року од пет дана. И зато када азбучних натписа има у траговима у Београду и Бања Луци а српски језик узмиче пред „светским брендовима“ то се мора дефинисати тихим али јавним поробљавањем и формирањем пожељне окупационе свести.

„Петар Кочић је пре сто година први увидео да је притисак на српски језик и писмо, део свеопштег међународног притиска да се цео народ спусти на један нижи егзистенцијални ниво погодан за доминацију и експлоатацију.“ (Иво Андрић) Латинично писмо искристалисало се као прворазредно оруђе колонизације и његова распрострањеност данас се подудара са границама римске империје. Др Зоран Милошевић тврди да је енглеска обавештајна служба платила 20 милиона евра да се у Азербејџану искључи ћирилица и уведе латиница деведесетих година прошлог века.

Одговорност српске националне елите је кључ за разумевање проблема не само питања писма већ свеукупне културне политике која се већ 100 година формира преузимањем хрватске наметнуте културне политике преко југословенског државног пројекта. И ниједна елита других народа у Југославији није то чинила. Илузија да имамо своју државу коштала је српски народ превише, али забрињава што се и данас подржава. О очигледно је да се не размишља ни о стању, ни о будућности нације.

Кроатизација се упорно спроводи кроз све видове друштвено-економских односа (то је постало стално и уобичајено кретање), некада отворено некада прикривено, рецимо: хрватска поп-музика представља се као „домаћа“, а коришћење латинице проглашава некаквим „нашим“ лингвистичким богатством. За хрватску културну политику југословенство је било погодан начин да оствари своју „националну еманципацију“, а затим и остале видове доминације над другима, а пре свега Србима. Са друге стране Срби су све елементе своје културе и понашања поистоветили са југословенством. Срби су кроз Југославију нестајали док су се Хрвати и сви други изграђивали и настајали у пуном замаху, само чекајући и вребајући прилику да Југославију напусте. Нестанком Југославије (бар формално) данашња самопрокламована елита у Србији и даље спроводи некакву крипто-југословенску регионалну сарадњу у разним областима. Ту сарадњу (углавном једносмерну) намеће као обавезу јер „не живимо у прошлости и окрећемо се будућности“. Стално подилажење најближем западном центру, Загребу, истовремено подразумева прихватање непрестаног понижавања Србије, јер управо то и јесте услов такозване регионалне сарадње. Тако је економска сарадња сведена на присуство хрватских компанија у Србији. Посебно привлачи пажњу трговински ланац који у Хрватској помаже потписивање петиције за забрану ћирилице у Вуковару, а истовремено несметано функционише у Србији са својим трговинским ланцима: Рода, Идеа или Меркатор. Подразумева се да не користи српску ћирилицу.

Постоји духовни прекид између садашњих српских нараштаја и њихових предака, између данашњих идеала и српских националних сећања. То доводи до колебања у основним идентитетским питањима и до несигурности поводом избора пута којим ће се даље ићи. Но питање куда даље, је управо наша идеално шанса да дамо спасоносни одговор - да се вратимо коренима, духу предака, одбацујући све странпутице и заблуде у које смо током 20. века запали.

Чување и неговање сопствених националних вредности, православне вере, српског недељивог језика као и ћирилице, традиционалног морала, даје сигурност заједници која се само у том случају може одупрети изазовима двадесетпрвог века и оно што је најважније даје смисао нашем националном раду на корист роду и породици. А без смисла, живот је празан, а човек и његово дело постају празна љуштура у функцији биолошког преживљавања. Вековни Светосавски Завет, дух наших предака даје нам снагу, јер има суштински, Богом дат смисао који се не може урушити, то уосталом добро показује наша славна прошлост. Дух Светосавља је изливен недокучивом и тајновитом руком хришћанске љубави, саможртвовања и васкрсавања. Српски недељиви језик и српска ћирилица јесу део завета наших предака без којих губимо самосвест, односно и лични и национални животни смисао.

Руски филозофи су најбоље описали шта је то животни смисао:

„Посмайрано филолошки, смисао је довршена мисао, савршена мисао, заокружена, љуна мисао, која све исцупљава. У њојстојање смисла се верује, али с њејен осмишљеностии њојединачној, историјској и оишћеј зависи од с њејена човекове обоженостии. Што ближе Боју, то ближе смислу. Смисао живошта је у с њалном

осмишљавању живоїа. Смисао је свесїи о живоїу у складу са Боїом. То је доживљај хармоније ума Боїа и ума човека, односно човека у Боїу. Наше је да истїрајно їражимо смисао, а да ли ћемо їа наћи, не зависи од нас. Можемо їа добити као дар, можда їо мери своїа їражења, а можда из нама недокучивої разлоїа. У сваком живоїу, и у сваком дану у живоїу, їосїїоји мочвара бесмисла и їосїїоји архїїелаї смисла. По мери човекової узрасїања расїе њеїово осїрво. Можда само реїки доживе да им се мочвара бесмисла сасвим исуши и да нейресїано живе у рајском врїу їоїїуноїа смисла.“

Добрица Ерић

СВИ МОЈИ ПРЕЦИ

Сви моји Преци, које често сањам
Били су Срби, и ја им се клањам.

Полуписмени тежаци, горштаци
И горосече, али Православци.

Хвала им што нам кроз љуте године
Сачуваше брда и долине

По којима се још разлеже јака
Од Њине песме, псовке и лелека

И рађају воћке, које посадише
Ти стари воћари, Те бивше радише.

Сад су Прах, помешан са земљом и песком
Мир Душама Њиним у Царству Небеском!

И ја, Њин потомак и дужник, од главе
До пете, земљољубац и ђак Светог Саве

Желим да проживим, остарим и умрем
У Земљи Србији и да будем Грумен

Ове Земље, о којој певам без предаха
И у којој светли Прах мојих Предака!

И моји потомци, ђаци, земљоделци
И војници, Срби су ко и моји Преци.

Благолики, мекодушни твдоглавци
И груборечићи, али Светосавци.

Ако ову дугу зиму зла презиме
Сачуваће своје име и презиме.

Хвала им што бране гробове од траве
А и кућни праг и Славски Колач од троглаве.

Благосиљам им софре и колевке
Захвалан што смем изаћи пред Претке.

Нек им се димњаци на кућама диме
Све док укућани славе Крсно име!

А ја, њин предак, слуга без ајлука
И без газде, песмољубац и ђак Хромог Вука

Желим да проживим, остарим и умрем
У Земљи Србији и да будем грумен

Ове Земље, о којој певам без предаха
И у којој светли Прах наших Предака!

ПИСМО МИНИСТРУ ПРОСВЕТЕ

Поштовани г. Шарчевићу,

По нашем састанку и Вашој молби да конкретизујемо могуће кораке Министарства просвете у правцу поштовања Устава Републике Србије и Закона о употреби Језика и Писма,

Удружење за одбрану Ћирилице „Добрица Ерић“ је сročило три предлога различите како сопствене, тако и ефективне тежине, са циљем да дочара обимност проблема, његову комплексност и различитост могућих метода деловања.

У прилогу достављамо пре свега доказ о једном од најскандалознијих јавних/скривених чинова српске администрације у 21. веку који је обављен 2008. године од стране језичке струке и Института за стандардизацију Републике Србије. Јавних, јер су документи о томе доступни јавности, а скривених зато што јавност (како лаичка, тако и стручна) није промишљено, циљано и активно о томе обавештена.

Наиме, 07. Априла 2008. г-дин Сретен Угричић, тадашњи Директор Народне Библиотеке Србије, заједно са г-дином Иваном Крстићем, тадашњим Директором Института за Стандардизацију Србије, у договору са г-дином Тихомилом Маштровићем, Директором Националне и Свеучилишне Књижнице Хрватске, и г-дином Драгутином Фундом, Директором хрватског Института за Норме, дакле стручно профилисана делегација Републике Србије у договору са стручно профилисаном делегацијом Републике Хрватске се обратила Конгресној Библиотеци Сједињених Америчких Држава као међународном телу овлашћеном (од стране ISO) за стандардизацију језика и писма и регистрацију шифара под којим се воде светски језици.

Овим је хрватском језику први пут у историји додељена сопствена шифра као независном, самосталном и по језичким нормама дистинктном језику (сиц!).

Од тада, према међународном стандарду, постоји хрватски Језик, са шифром **hrv** који се пише искључиво Латиницом, и српски Језик, са шифром **srp**, који се пише искључиво Ћирилицом.

То практично значи да:

Од 17. јуна 2008. године **СВЕ** што је написано Латиницом спада у **хрватску** Културну Баштину, јер је писано хрватским Језиком.

Од 17. јуна 2008. године **САМО ОНО** што је написано Ћирилицом спада у **српску** Културну Баштину, јер је писано српским Језиком.

Следећи прилог се односи на Правопис српскога Језика, у коме се и даље безразложно (несхватљиво произвољним аргументима – „истина редак суживот двају писама“) дозвољава Латиница у употреби српског Језика, иако је документ ажуриран 2010, дакле две године по јасној међународној стандардизацији! Сматрамо да овако оптерећен Правопис хитно мора бити измењен у циљу усклађивања са Уставом, Законом и међународним стандардом. Дат је и путоказ којим се ова измена у најкраћем може обавити (писмо о Секретаријату за Законодавство).

И коначно, предлажемо подршку у организацији широке стручне расправе на 150-то годишњицу службеног прихватања Вукове Ћирилице у Књажевини Србији, следеће године. Сматрамо да овако драгоцен тема мора бити свеобухватно и квалитетно обрађена са стриктно објективних стручних позиција.

Са поштовањем,

дипл.инж. *Момчило Мирић*

ISO 639-2 REGISTRATION AUTHORITY
Library of Congress
Network Development and MARC Standards Office
Washington, DC 20540-4402
E-mail: iso639-2@loc.gov
Phone: +1 202 707 6237
FAX: +1 202 707 0115

**APPLICATION FOR REQUESTING CHANGE IN LANGUAGE CODES IN
ISO 639- 2 (B) – CODES FOR THE REPRESENTATION OF NAMES
OF LANGUAGES – PART 2: ALPHA 3 CODES – BIBLIOGRAPHIC CODES**

The National and University Library of Croatia, Zagreb, and the Croatian Standards Institute (HZN), Zagreb, and the National Library of Serbia, Belgrade, and the Institute for Standardization of Serbia (ISS), Belgrade, have decided to apply together and to request the change of languages codes for Croatian and Serbian language for bibliographic use in ISO 639-2 (B) – Codes for the representation of names of languages – Part 2: Alpha - 3 codes.

The ISO 639-2 (B) is not changed from the year 1998. The code for Croatian language is still **scr** – Serbo-Croatian-Roman and the code for Serbian language is still **scc** – Serbo-Croatian-Cyrillic. This situation is not convenient for all four mentioned institutions, as well as for our languages and especially for our bibliographic databases and library catalogs.

Main reasons for our request are:

- 1 The official language in the Republic of Croatia is CROATIAN - HRVATSKI in the vernacular.
The official language in the Republic of Serbia is SERBIAN - SRPSKI in the vernacular.
- 2 The language names and the **2-letter codes** for Croatian (**hr**) and for Serbian (**sr**) were already included in the first edition of the international standard for codes for the representation of names of languages ISO 639:1988.
- 3 We propose **hrv** as the **3-letter code** for Croatian and **srp** for Serbian for bibliographic and terminological purposes (They have already been defined for terminological purposes in ISO 639-2 - the usage of one code for both purposes would be much simpler and unambiguous).
- 4 Our proposal is based on the fact that according to the ISO 639-2, **the first criteria** for selecting the language code is the preference of country using the language (Clause 4.1).
- 5 The language codes have also to be derived from the language name - CROATIAN or HRVATSKI and SERBIAN or SRPSKI (Clause 4.1).

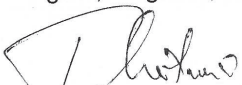
- 6 The language code **hrv** for Croatian would be not in contradiction with codes for the representation of names of countries (ISO 3166-1:1997: CROATIA – **hr**).
- 7 The code **hrv** has already been used in library and information community in Croatia (e.g. the online bibliographic database of the National and University Library in Zagreb).

STANDARD	ISO 639-1:2002 Alpha 2 codes	ISO 639-2:1998 (B) Alpha 3 codes – bibliographic codes	ISO 639-2:1998 (T) Alpha3 codes – terminology codes	ISO 639-3:2007 Alpha 3 codes for comprehensive coverage of languages
Croatian language	hr	scr – change to hrv	hrv	hrv (ID)
Serbian language	sr	scc – change to srp	srp	srp (ID)

It is evident that all codes for our languages are harmonized, except the codes in ISO 639-2 (B). Our great interest is to change the codes 639-2(B) and to have the same codes in all parts of ISO 639 standard. It will contribute to the improvement of our databases and enable the effective exchange of bibliographic records between our countries and our catalogs. It is important also at the global level for all libraries and organizations (as OCLC) which can resolve many problems in their catalogs with these new codes, same as in other parts of ISO 639 standard.

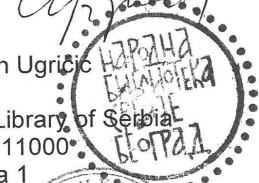
We hope that you will consider our request seriously and that your decision will be positive and for the benefit of all our four institutions.

Zagreb, Belgrade, 2008-04-07

 Mr. Tihomil Maštrović, PhD
 Director
 National and University Library
 Zagreb 10000
 Ul. Hrvatske bratske zajednice 4 p.p. 550

 Mr. Sreten Ugrčić
 Director
 National Library of Serbia
 Belgrade 11000
 Skerlićeva 1

Mr. Dragutin Funda, PhD
 Director
 Croatian Standards Institute
 Zagreb 10000
 Ulica grada Vukovara 78

 Mr. Ivan Krstić
 Acting Director
 Institute for Standardization of Serbia
 Belgrade 11030
 Stevana Brakusa 2

Handled by/reference
Håvard Hjulstad

Our date
2008-06-17
Your date
2008-04-07

Archive no

Your reference

Mr Tihomil Maštrović, National and University Library
Mr Dragutin Funda, Croatian Standards Institute
Mr Sreten Ugričić, National Library of Serbia
Mr Ivan Krstić, Institute of Standardization of Serbia

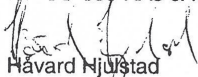
ISO 639 language identifiers “scr” and “scc”

With reference to your request to the ISO 639-2 Registration Authority the ISO 639 Registration Authorities' Joint Advisory Committee has decided to deprecate the alpha-3 identifiers “scr” and “scc” (used in the “B column” of ISO 639-2), leaving “hrv” and “srp” the only recommended ISO 639 alpha-3 language identifiers for Croatian and Serbian respectively (the alpha-2 identifiers “hr” and “sr” are not affected by the decision).

Data already encoded using “scr” and “scc” are still valid, and these deprecated identifiers will not be assigned a different value in the future.

Yours sincerely

for ISO 639 RAs-JAC,

Håvard Hjulstad
hhj@standard.no

Sent to:

Mr Tihomil Maštrović, Director, National and University Library, Zagreb 10000, Ul. Hrvatske bratske zajednice 4 p.p. 550
Mr Dragutin Funda, Director, Croatian Standards Institute, Zagreb 10000, Ulica grada Vukovara 78
Mr Sreten Ugričić, Director, National Library of Serbia, Belgrade 11000, Skerlićeva 1
Mr Ivan Krstić, Acting Director, Institute of Standardization of Serbia, Belgrade 11030, Stevana Brakusa 2

е адреса:
info@cirilica-beograd.rs
www.cirilica-beograd.rs

матични број 177 87 284
пиб 106 444 293
ж.р. 190-9050-94

СРПСКО УДРУЖЕЊЕ
ћирилица
Београд

Српско удружење Ћирилица Београд
11000 Београд, Србија
Скерлићева 12
063/8201171 ; 063/384020

Министарство просвете
Младен Шарчевић, Министар

Бр. 1283/16
Општин. 15. 11. 2016. год.
БЕОГРАД

Поштовани господине Министре,

Српско Удружење за одбрану ћирилице „Добрица Ерић“ из Београда својим радом и постојањем непрестано подсећа српски народ да је доказ његовог постојања и основ српске културе поред заједничке историје, православне вере, српског језика и његово вишевековно писмо – ћирилица. Чување тако велике цивилизацијске тековине обједињује српски народ у развијању националног самопоштовања и самопоуздања, тако потребног у овим временима.

Познавајући и признавајући културно-историјски и национално-државни значај ћирилице, Устав Републике Србије (Члан 10) напомиње да су у службеној употреби у Републици Србији „српски језик и ћирилично писмо“. Ова уставна одредба је обавезујућа за све.

Полазећи од чињенице да због катастрофалног стања у српском језику, писму, српској књижевности и свеопштој националној култури долази до губитка националног идентитета српског народа, смањивања државног суверенитета Републике Србије, као и топљења интегритета српског националног бића, одлучни смо да спасимо наша духовна светлила од даљег уништавања. Као удружење чинимо напор у очувању српске писмености и традиције, јер по речима Проф. Лазе М. Костића „Срби су са ћирилицом културно настали, без ње културно престају да постоје као засебан народ“.

И међународне институције дефинишу ћирилицу као једино српско писмо. По међународном језичком стандарду, који је прихватила и потписала Народна библиотека Србије, ћирилица је српско, а латиница, која се користи у Србији представља хрватско писмо, односно писмо српског језика је искључиво ћирилица и само књижевно дело писано ћирилицом сврстава се у српску културну баштину.

Због свега наведеног потребно је да институције Републике Србије сходно областима за које су задужене учине неопходне кораке у циљу заштите ћирилице. Предлажемо да Министарство просвете помогне у очувању српског језика и писма на следећи начин:

1. Министарство Просвете, општим циркуларним писмом које би упутило свим школама, факултетима и другим просветним организацијама које су у њеној надлежности, може да подсети и наложи одговорним лицима да су обавезни да користе ћирилицу за:

А) међусобну комуникацију и све јавне натписе и обележја у школским објектима

Јер по Уставу члан 10. те члану 3. став 1 Закона о службеној употреби језика и писма (Сл. гласник РС 45/91,53/93,67/93,48/94,101/05,30/10) имају обавезу да потпуно и доследно користе једино српско службено ћирилично писмо у свим ситуацијама и за све намене. То укључује и употребу ћирилице при : писању решења, писама, реклама, мејлова, огласа, натписа на возилима, канцеларијама, визит картама, материјала намењим другим корисницима, писању обавештења и натписа у службеним канцеларијама

е адреса:
info@cirilica-beograd.rs
www.cirilica-beograd.rs

матични број 177 87 284
пиб 106 444 293
ж.р. 190-9050-94

СРПСКО УДРУЖЕЊЕ
ЋИРИЛИЦА
Београд

Српско удружење Ћирилица Београд
11000 Београд, Србија
Скерлићева 12
063/8201171 ; 063/384020

итд. Такође је неопходно приликом јавних набавки наглашавати у условима тендера обавезу употребе српског писма.

Б) интернет презентацију – школске и друге сајтове

Интернет презентације органа државне управе, органа територијалне аутономије и јединица локалне самоуправе морају бити написане на српском језику и на ћириличком писму.

Страна 27. наведени део : „Обавеза је да се сав садржај презентације уноси на ћириличном алфabetу, а да се омогући транслитерација и генерисање на другим језицима, по потреби.

Страна 26. поглавље 3.3: Смернице за израду веб презентација органа државне управе, органа територијалне аутономије и јединица локалне самоуправе.

Извор документа је Дирекција за електронску Управу: http://www.deu.gov.rs/doc/Smernice_5_0.pdf

Потребно је Смернице 5.0. за израду веб презентација проследити особама задуженим за ИТ и лицима одговорним за израду нове или корекцију на ћирилицу, старе интернет презентације.

В) штампање свих школских и факултетских уџбеника који су у употреби

2. Овде треба нагласити посебан проблем који представља обавезна употреба у школским програмима Правописа из 2010. године у издању Матице српске из Новог Сада аутора Пешикана, Пижурице и Јерковића:

По први пут у историји српског језика се једним кратким пасусом важећег правописа српског језика наводи да је и латиница, уз образложење да се ради о реликту српско-хрватског заједништва, такође писмо српског језика (!).

Латиница коју смо раније учили је била равноправно писмо српскохрватског језика и као такво у школској и другој употреби у Србији. Нестанком хибридног српскохрватског језика, престала је и употреба латинице у Србији¹⁾. Она је сада службено писмо Хрватске и хрватског језика. (Овде не улазимо у расправу о том језичком стандарду и чињеници да је тиме хрватски језик по први пут у историји постао независан и од света признат као самосталан Језик). На жалост садашњи званично усвојен правопис српског језика²⁾ уводи и латиницу као друго писмо, што је супротно наведеним чињеницама међународног језичког стандарда, као и Уставу Републике Србије.

Због тога је потребно употребу латинице у школама правилно дефинисати и на основу тога је и учити и примењивати. Иницијативу за решавање наведеног проблема у правопису можете поднети сагласно члану 24. Закона о министарствима („Службени гласник РС“ бр. 44/14, 14/15, 54/15 и 96/15 –др.закон) Републичком секретаријату за законодавство³⁾, који обавља стручне послове који се, између осталог, односе на обезбеђивање усаглашености прописа и општих аката у правном систему у поступку њиховог доношења и старање о њиховој нормативно-техничкој и језичкој ваљаности, и припрема прописе који се односе на службену употребу језика и писма.

3. Предлажемо да Министарство Просвете, поводом 150 година (1867.-2017.) од службеног увођења реформисаног (Вуковог) језика у просвету Књажевине Србије организује широку стручну расправу о последицама Вукове језичке реформе. Наиме, у јавности је присутно поједностављено црно-бело гледање на лингвистичку реформу у првој половини 19. века, које оставља дубоке последице у друштвеној свести.

е адреса:
info@cirilica-beograd.rs
www.cirilica-beograd.rs

матични број 177 87 284
пиб 106 444 293
ж.р. 190-9050-94

СРПСКО УДРУЖЕЊЕ
ЋИРИЛИЦА
Београд

Српско удружење Ћирилица Београд
11000 Београд, Србија
Скерлићева 12
063/8201171 : 063/384020

Присутни стереотип намеће расправу о српском језику као својеврсни рат или револуцију, у којој је на крају победило оно што је добро за народ, а поражене су снаге које су се супротстављале Вуковој језичкој реформи. Због утицаја који друштвени митови имају у култури, колективном памћењу и друштвеној свести, неопходно је покушати да се рационално и разложно, научно утемељено, расправља о наметнутим стеротипима, како би се очувала народна енергија, спречило инсистирање на биполарним позицијама „победа и победници“ и „пораз и побеђени“ и избегло вечито разврставање за и против. У савременим српским деобама овакву искључиву врсту подела треба постепено заустављати.

Избор писма никада није неутралан по смислу, јер увек са собом носи културалне вредности и обележја, односно означава припадност одређеној традицији, али и саопштава одређене идеолошке и политичке поруке. Избор писма у нашој средини (ћирилица или латиница) има огроман значај у информативном рату који се тренутно води, јер се овим избором не опредељује само језички дискурс. У ери глобализације могу опстати и имати самосталну улогу само они језици и културе чија се сфера шири.

Сматрамо да прелазак у одбрану већ означава губитничку позицију. Време је да се ток такве оријентације заустави, и окрене у супротном смеру. Оваквом труду могу прилећи само они који су у позицији да доносе чврсте одлуке и желимо да верујемо да ће те имати снаге за ову велику битку!

Прилози:

- 1) Преписка на основу које је дошло до успостављања нових међународних стандарда српског језика
- 2) Правопис Српског Језика, Пешикан, Јерковић и Пижурица, изм. и доп. Издање, Матица Српска, 2010
- 3) Мишљење Министарства Државне Управе и Локалне Самоуправе Бр.011-00-00442/2015/17 од 04.06.2016.

срдачно Вас поздрављамо,

за Удружење „Добрица Ерић“

Миодраг Којић, потпредседник

Београд

15.11.2016. године

ПРАВОПИС СРПСКОГА ЈЕЗИКА

МИТАР ПЕШИКАН
ЈОВАН ЈЕРКОВИЋ
МАТО ПИЖУРИЦА

ИЗМЕЊЕНО И ДОПУЊЕНО ИЗДАЊЕ

Редакција
измењеног и допуњеног издања

Мато Пижурица (главни редактор), Милорад Дешић,
Бранислав Остојић, Живојин Станојчић

МАТИЦА СРПСКА
НОВИ САД
2010

I. ПИСМО

1. Основ савремене европске писмености чине три писма — *џрчко*, *лајтинско* или *лајтиничко* (латиница) и *ћирилско* или *ћириличко* (ћирилица). Ћирилица је, по важности, прво и основно српско писмо, од седамдесетих година XX века запостављена, маргинализована и запуштена, од потискивања у службеној и јавној употреби до уметничке стагнације. Она у српској традицији има и неспорну симболичку функцију и зато је оправдана њена фаворизација у службеној, јавној, просветној и културној делатности.* Новији културноисторијски и политички развој, везан пре свега за скоро једноиповековно српско-хрватско језичко заједништво (седамдесетак година и државно), из којег је настало богато српско наслеђе писано односно штампано латиницом (наравно, делом и старије од тог периода), потом савремене потребе културе и науке и комуникације (с доминацијом латиничких култура) — учинили су да сигурно владање латиницом и у писању српским језиком постане наша свакодневна потреба. Такав, истина редак, суживот двају писама, за нас с једино прихватљивим редоследом савладавања и приоритетом употребе — *ћирилица* *иа* *лајтиница*, верујемо, не може бити штетан по српску културу све дотле док ћирилица не би заиста била егзистенцијално угрожена.

- *Грчко* *џисмо* је феничанског порекла, а Грци су га највероватније преузели још у X веку пре наше ере. Дорадили су га, прилагодивши га гласовном систему свога језика. Осим тога, окренули су и смер писања (прешли су на писање слева надесно). Из грчког писма, у стручној и општој употреби, најчешће се срећу слова α (алфа), β (бета), γ (гама), δ (делта), π (пи), ω (омега).
- *Лајтиница* је грчког порекла, али су се с временом разлике повећавале те је настало посебно латинско писмо. У античко доба Римског царства развила се основна или општа латиница на којој се темеље сва национална латиничка писма.
- *Старословенска азбука*, касније названа *џлаџољица*, настала је у IX веку као дело Константина Солунског, познатог као св. Ћирило.

---

* Чл. 10 Устава Србије гласи: *У Републици Србији у службеној употреби су српски језик и ћирилично џисмо.*

Службена употреба других језика и писама уређује се законом на основу Устава.

Уведена је у живот и културу Словена најпре на простору Моравске и Паноније мисијом словенских првоучитеља Ћирила и Методија и њихових ученика, који ће је касније ширити и по другим крајевима насељеним словенским живљем. Из подунавских земаља глагољица се убрзо пренела и у земље Јужних Словена. Код Срба је рано ишчезла из употребе, вероватно пре настанка најстаријих сачуваних ћирилских споменика. Њена угласта варијанта употребљавала се у Хрватском приморју (у цркви) све до XIX столећа.

- *Ћирилица* је такође настала веома рано, вероватно крајем IX или почетком X века. Њени творци су ученици Ћирила и Методија, наставаљачи мисије Солунске браће. Ћирилица је од самог почетка имала већи број слова јер је укључивала 24 слова грчке мајускуле (велика слова) и слова створена да обележе гласове које није имао грчки језик. Српска ћирилица је више пута упрошћавана и реформисана, а свој коначни вид добила је реформом Вука Стефановића Караџића у првим деценијама XIX века (прва примена у Вуковом „Српском рјечнику” 1818. г.). Вук се држао начела: *један глас — једно слово, једно слово — један глас*.
- За систем и утврђени низ слова европских (а и других) писама употребљавају се три термина, делом подударног, а делом диференцираног значења. Термин *а л ф а б е т* (настао од имена прва два грчка слова *алфа* /α/ и *бета* /β/) има интернационални карактер и означава утврђени систем и поредак слова уопште, каткад и за она писма која не почињу еквивалентима слова α и β. Слично значење има термин *а з б у к а* (настао од два прва словенска слова *аз* /А/, *буки* /Б/, с тим што се често употребљава у суженом значењу — за словенске азбуке, ћирилицу и глаголицу, или само за прву. Термин *а б е ц е д а* настао је од назива прва четири латинска слова (*а, б е, ц е, д е* — тј. А, В, С, D) и примењује се пре свега на латиничке системе слова; понекад се и он такође употребљава за било који систем слова.

2. Српску ћириличку азбуку чине следећа слова:

аА	бБ	вВ	гГ	дД	ђЂ	еЕ	жЖ	зЗ	иИ
јЈ	кК	лЛ	љЉ	мМ	нН	њЊ	оО	пП	рР
сС	тТ	ћЋ	уУ	фФ	хХ	цЦ	чЧ	џЏ	шШ

Напомена 1: Ћириличко писано и штампано мало *к* разликује се стилизацијом од латиничког *k* и не треба их мешати.

Напомена 2: Приликом преношења удвојених латиничких слова (програмски неуређеним аутоматским конвертовањем латиничког текста у ћирилички) треба се чувати механичког поступка: *dž = џ*, а не *џ*; *lj = љ*, а не *лј*; *nj = њ*, а не *њј*, с тим што треба обратити пажњу на речи као *наджив(ј)ети*, *поджупан*, као и на интернационализме (латинизме) у којима латиничком *nj* не одговара ћириличко *њ* (инјекција, инјунктив, конјугација, конјунктив, конјунктура, а не „инџекција” и сл.).

3. Основна латиница има 26 знакова. Ни у националним применама углавном није повећаван број основних словних фигура. Потребне националних писама решавање су на два начина: комбино-

вањем постојећих слова (каква су наша слова *dž, lj, nj*) или додавањем различитих знакова основној словној фигури (*đ, č, ć, š, ž*).

Латиничко писмо из времена српско-хрватског језичког заједништва, чији се статус утврђује Уставом, законом и упутствима и препорукама надлежних државних, просветних, стручно-научних и културних органа и институција:

aA	bB	cC	čČ	ćĆ	dD	džDž	đĐ	eE	fF
gG	hH	iI	jJ	kK	lL	ljLj	mM	nN	njNj
oO	pP	rR	sS	šŠ	tT	uU	vV	zZ	žŽ

У писању страних имена и речи општег значења и у појединим научним и стручним текстовима употребљавају се још и слова *qQ, wW, xX* и *yY*. У абecedном реду *q* долази иза *p*, а остала слова овде датим редом између *v* и *z*.

Напомена 1: За обележавање гласа *ђ* не треба писати *dj* јер има свој знак *đ*.

Напомена 2: Када цео текст пишемо великим словима (верзалом), двојна латиничка слова се оба пишу као велика, дакле *Nju Džerzi* — *NJU DŽERZI*, *Ljubljana* — *LJUBLJANA*. У латиничким акронимима (скраћеницама писаним великим словима) двојна слова се пишу као велика (*NJK* = њемачки језик и књижевност). При размакнутом (спационираном) писању сва слова се једнако раздвајају (*Ljubljana* а не *Ljubljana*). Ако се натписи (нпр. *MENJAČNICA*) пишу одозго надолу, *NJ, LJ* односно *DŽ* не треба да остану састављени, него друго слово долази испод првог.

4. Слова се дају у ћирилици азбучним а у латиници абecedним редом. Њихов редослед је за свако писмо одређен. За ћирилицу не треба примењивати латинички редослед и обрнуто — у латиници ћирилички, што значи на пример да се у лексикографским делима штампаним ћирилицом примењује азбучни, а у онима штампаним латиницом абecedни ред.

Напомена: У функцији разбрајања односно рашчлањавања текста (уместо редних бројева) употребљавају се азбучним редом сва ћириличка слова: *а, б, в, г, д, ђ...* У истој функцији, наравно абecedним редом, узимају се само слова из основне латинице: *a, b, c, d, e...* Понекад се у истој служби користе и слова грчког алфавета: *α* (алфа), *β* (бета), *γ* (гама), *δ* (делта)...

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ДРЖАВНЕ УПРАВЕ И
ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ
Број: 011-00-00442/2015-17
Датум: 04.06.2016. године
Београд

СРПСКО УДРУЖЕЊЕ „ЂИРИЛЦА“

БЕОГРАД

Др Ивана Рибара 115/Б

У вези вашег акта број: 02-15/43 од 28.04.2015. године који нам је проследило Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре актом број: 011-00-00388/2015-07 од 19.11.2015. године, а којим сте се обратили Градском правобранилаштву града Београда са захтевом за мишљење у вези примене члана 10. Устава РС и Закона о службеној употреби језика и писма („Службени гласник РС“, бр. 45/91, 53/93, 67/93, 48/94, 101/05-др.закон и 30/10), обавештавамо вас да је сагласно чл. 24. Закона о министарствима („Службени гласник РС“ бр. 44/14, 14/15, 54/15 и 96/15-др.закон) наведено питање у делокругу Републичког секретаријата за законодавство.

Сагласно члану 24. Закона о министарствима, Републички секретаријат за законодавство обавља стручне послове који се, између осталог, односе на обезбеђивање усаглашености прописа и општих аката у правном систему у поступку њиховог доношења и старање о њиховој нормативно-техничкој и језичкој ваљаности и припрема прописе који се односе на службену употребу језика и писма.

ДРЖАВНИ СЕКРЕТАР

Иван Бошњак

САДРЖАЈ

<i>Пећар Кочић, Молитва</i>	5
<i>Пећар Кочић, Мисли о отаџбини</i>	6
<i>Десанка Максимовић, Балканац</i>	7
<i>Бранко Драгаиш, Прометеј са Змијања</i>	9
<i>Проф. др Мирјана Стојисављевић, Срби и Вукова реформа</i>	23
<i>Добрица Ерић, Лутам и певам</i>	31
<i>Горан Киковић, Срби у Црној Гори кроз вјекове</i>	35
<i>Добрица Ерић, Васкршњи псалми Републици Српској</i>	51
<i>Добрица Ерић, Дечанска ризница</i>	53
<i>Проф. др Зорица Николивић, Историја српског језика у школској настави</i>	55
<i>Илија Пећеровић, Академски удар на србску прошлост</i>	59
<i>Добрица Ерић, Молитва краљу Стефану Дечанском</i>	75
<i>Пећар Јаћимовић, Придев српски</i>	79
<i>Добрица Ерић, Плачи, вољена земљо</i>	87

<i>Мр Слободан М. Чуровић Ајис, Црнозборизација језика или амбисација памети</i>	99
<i>Тодор Живаљевић Велички, „Код језика, без језика”</i>	115
<i>Блајоша Којривица, Латинизација генерација</i>	119
<i>Андрија Маркуш, Вук Карацић и Исланд</i>	121
<i>Свети Василије Велики (Њријрегио Ођен Војводић)</i>	123
<i>Веселин Вујовић-Вивеј, Једна умовање</i>	131
<i>Вукић-Гаро Бранковић, Ћирилице</i>	137
<i>Хаџи Радован М. Радовић, Крик за ћирилицу</i>	139
<i>Никола Ненезић Чудесни, Свијетлеће слово</i>	145
<i>Хаџи Љубисав Брелић Морачки, Ћирилица</i>	147
<i>Борислав М. Голубовић, Ћирилица</i>	149
<i>Живко Брелановић, Видовданска декларација</i>	151
<i>Горан Киковић, „Исправљање” Његоша у Црној Гори данас</i>	159
<i>Добрица Ерић, Србија које има</i>	169
<i>Миодраг Којић, Српски језик и ћирилица данас</i>	173
<i>Добрица Ерић, Сви моји преци</i>	189
<i>Момчило Мирић, Писмо Министру просвете</i>	191

СРПСКО СЛОВО

Часопис за друштвена питања, националну културу и србистичку
Број 4, О Светом Николи децембра 2016.

Тема броја

СРПСКИ ЈЕЗИК И ЋИРИЛИЦА ДАНАС

Издавач

Удружење „Добрица Ерић“ за одбрану ћирилице,
Београд, Скерлићева 12
Тел. 063/384-020
www.cirilica-beograd.rs

За издавача

Миодраг Којић, потпредседник удружења

Издавачки савет

Добрица Ерић (Гружа), Проф. др Мирјана Стојисављевић (Бања Лука),
генерал Милош Ђошан (Београд), Проф. Слободан Чуровић (Подгорица),
Огњен Војводић (Београд), Веселин Вујовић Вивет (Подгорица),
Љубинко Стојановић (Вуковар), Љубиша Ђуричић (Велика Хоча)

Уредник

Миодраг Којић

Секретар редакције

Јасмина Мавреновић

Контакт

cirilica.beograd@gmail.com

Штампа

Драслар, Београд

Тираж

300

Мишљења, тврдње и тумачење чињеница
представљају ставове аутора

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

811.163.41'27

СРПСКО слово : часопис за друштвена питања,
националну културу и србистику / уредник Миодраг Којић. - 2013,
бр. 1. - Београд : Удружење „Добрица Ерић” за одбрану ћирилице,
2013- (Београд : Драслар). - 25 cm

Тема бр. 4 (2016): Српски језик и ћирилица данас.

ISSN 2334-802X = Српско слово